

**Матеріали
до Національної доповіді України
про стан навколишнього природного середовища у 2014 році**

«Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у
Львівській області в 2014 році»

ЗМІСТ

	Вступне слово	6
1.	Загальні відомості	7
1.1	Географічне розташування та кліматичні особливості Львівської області	7
1.2	Соціальний та економічний розвиток Львівської області, формування механізму збалансованого (сталого) розвитку	7
2.	Атмосферне повітря	14
2.1	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	14
2.1.1	Динаміка викидів забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	14
2.1.2	Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах Львівської області	14
2.1.3	Основні забруднювачі атмосферного повітря (за галузями економіки)	16
2.2	Транскордонне забруднення атмосферного повітря	19
2.3	Якість атмосферного повітря у м. Львові	19
2.4	Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	20
2.5	Використання озоноруйнівних речовин	20
2.6.	Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	21
2.7	Заходи, спрямовані на поліпшення якості атмосферного повітря	21
3.	Зміна клімату	23
3.1.	Тенденції зміни клімату	23
3.2.	Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів	23
3.3.	Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та збільшення їх поглинання	23
4.	Водні ресурси	25
4.1	Водні ресурси та їх використання	25
4.1.1	Загальна характеристика	25
4.1.2	Водозабезпеченість територій Львівської області	33
4.1.3	Водокористування та водовідведення	34
4.2	Забруднення поверхневих вод	35
4.2.1	Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	36
4.2.2	Основні забруднювачі водних об'єктів (за галузями економіки)	56
4.2.3	Транскордонне забруднення поверхневих вод	57
4.3	Якість поверхневих вод	60
4.3.1	Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками	71
4.3.2	Гідробіологічна оцінка якості вод	80
4.3.3	Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію	80
4.3.4	Радіаційний стан поверхневих вод	80
4.4	Якість питної води та її вплив на здоров'я населення	81
4.5	Заходи щодо покращення стану водних об'єктів	84
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екомережі	87
5.1	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі	87
5.1.1	Загальна характеристика біоресурсів Львівської області	98
5.1.2	Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	100

5.1.3	Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	101
5.1.4	Формування національної екомережі	104
5.1.5	Біобезпека та поводження з генетично – модифікованими організмами	106
5.2	Охорона, використання та відтворення рослинного світу	106
5.2.1	Загальна характеристика рослинного світу	106
5.2.2	Охорона, використання та відтворення лісів	115
5.2.3	Стан використання природних недеревних рослинних ресурсів	117
5.2.4	Охорона та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів держави	118
5.2.5	Адвентивні види рослин	130
5.2.6	Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	131
5.2.7	Заходи щодо збереження рослинного світу	132
5.3	Охорона, використання та відтворення тваринного світу	133
5.3.1	Загальна характеристика тваринного світу	133
5.3.2	Стан та ведення мисливського та рибного господарства	133
5.3.3	Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів держави	139
5.3.4	Інвазійні види тварин	140
5.3.5	Заходи щодо збереження тваринного світу	141
5.4	Природні території, що підлягають особливій охороні	143
5.4.1	Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	143
5.4.2	Водно-болотні угіддя міжнародного значення	150
5.4.3.	Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина	151
5.5	Стан рекреаційних ресурсів та розвиток курортних зон	158
5.6	Туризм	166
6.	Земельні ресурси та ґрунти	173
6.1	Структура та використання земельних ресурсів	173
6.1.1	Структура та динаміка змін земельного фонду	173
6.1.2	Господарська освоєність земельних угідь	173
6.2	Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси	174
6.3	Стан і якість ґрунтів	175
6.3.1	Якість ґрунтів сільськогосподарського призначення	175
6.3.2	Забруднення ґрунтів	183
6.3.3	Деградація земель	189
6.4	Оптимізація використання та охорона земель	190
7.	Надра	191
7.1	Мінерально-сировинна база	191
7.1.1	Стан та використання мінерально-сировинної бази	191
7.2	Система моніторингу геологічного середовища	192
7.2.1	Підземні води: ресурси, використання, якість	192
7.2.2	Екзогенні геологічні процеси	201
7.3	Геологічний контроль за вивченням та використанням надр	209
7.4	Дозвільна діяльність у сфері використання надр	211
8.	Відходи	212
8.1.	Структура утворення та накопичення відходів	213
8.2.	Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	213
8.3.	Використання відходів як вторинної сировини	215
8.4.	Транскордонні перевезення відходів	218
8.5	Державне регулювання в сфері поводження з відходами	219

9.	Екологічна безпека	220
9.1	Екологічна безпека як складова національної безпеки	220
9.2	Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку	221
9.3	Радіаційна безпека	221
9.3.1.	Стан радіаційного забруднення територій	221
9.3.2.	Поводження з радіоактивними відходами	221
10.	Промисловість та її вплив на довкілля	224
10.1	Структура та обсяги промислового виробництва	224
10.2	Вплив на довкілля	224
10.2.1	Гірничодобувна промисловість	224
10.2.2	Хімічна та нафтохімічна промисловість	226
10.2.3	Харчова промисловість	230
10.3	Заходи з екологізації промислового виробництва	230
11.	Сільське господарство та його вплив на довкілля	232
11.1	Тенденції розвитку сільського господарства	232
11.2	Вплив на довкілля	233
11.2.1	Внесення мінеральних та органічних добрив на оброблювані землі і під багаторічні насадження	235
11.2.2	Використання пестицидів	238
11.2.3	Екологічні аспекти зрошення та осушення земель	238
11.2.4	Тенденції в тваринництві	238
11.3	Органічне сільське господарство	242
12.	Енергетика та її вплив на довкілля	243
12.1.	Структура виробництва та використання енергії	243
12.2	Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	243
12.3	Вплив енергетичної галузі на довкілля	247
12.4.	Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	247
13.	Транспорт та його вплив на довкілля	249
13.1	Транспортна мережа	249
13.1.1	Структура та обсяги транспортних перевезень	249
13.1.2	Склад парку та середній вік транспортних засобів	251
13.2.	Вплив транспорту на довкілля	252
13.3	Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля	252
14.	Збалансоване виробництво та споживання	253
14.1	Тенденції та характеристика споживання	253
14.2	Структурна перебудова та екологізація економіки	253
14.3	Впровадження елементів «більш чистого виробництва»	253
14.4	Ефективність використання природних ресурсів	254
14.5.	Оцінка «життєвого циклу виробництва»	255
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	257
15.1	Регіональна екологічна політика	257
15.2	Удосконалення системи управління та нормативно-правового регулювання у сфері охорони довкілля та екологічної безпеки	258
15.3	Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства	259
15.4	Виконання державних та регіональних екологічних програм	260
15.5	Моніторинг навколишнього природного середовища	264

15.5.1	Основні результати роботи системи моніторингу довкілля	269
15.5.2	Інформація про об'єкти кризового моніторингу довкілля	270
15.5.3	Основні напрямки моніторингових спостережень	277
15.6	Державна екологічна експертиза	277
15.7	Економічні засади природокористування	277
15.7.1	Економічні механізми природоохоронної діяльності	277
15.7.2	Стан фінансування природоохоронної галузі	279
15.8	Технічне регулювання у сфері охорони довкілля, екологічної безпеки та раціонального природокористування	280
15.9	Дозвільна діяльність у сфері природокористування	280
15.10	Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля	281
15.11	Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля	285
15.11.1	Діяльність громадських екологічних організацій	285
15.11.2	Діяльність громадських рад	286
15.12	Екологічна освіта та інформування	287
15.13	Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля	288
15.13.1	Європейська та євроатлантична інтеграція	288
15.13.2	Двостороннє та багатостороннє співробітництво	288

ВСТУПНЕ СЛОВО

Збереження та раціональне використання природних ресурсів – один з пріоритетів департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації.

«Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області» - щорічний випуск об'єктивної аналітичної інформації про екологічний стан Львівської області, яка є необхідною для вирішення екологічних проблем області.

Інформація, викладена у доповіді, надана Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації територіальними органами Міністерств і відомств, структурними підрозділами Львівської облдержадміністрації, іншими державними структурами.

Регіональна доповідь як складова Національної доповіді України про стан навколишнього природного середовища включає розділи: стан атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, надра, відходи, екологічна безпека, рослинний та тваринний світ, екомережа та біорізноманіття, території ПЗФ, екологічні проблеми Львівщини та шляхи їх вирішення, управління та контроль у галузі охорони довкілля, моніторинг довкілля, економічні засади природокористування. В доповіді за 2014 рік знайшли своє відображення діяльність громадських природоохоронних організацій і екологічна освіта, міжнародна діяльність з охорони навколишнього природного середовища.

Матеріали до Національної доповіді України готуються згідно із зобов'язаннями, взятими нашою державою у 1991р. на Всесвітньому саміті в Ріо-де-Жанейро.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості Львівської області

Львівська область розташована в західній частині України. Цей регіон історично називають Галичиною. Площа області складає 21,8 тис. км² що становить 3,6 % території України. Область займає південно-західну окраїну Східно – Європейської рівнини і західну частину північного макросхилу Українських Карпат. Львівщина на заході межує з Республікою Польща, на півночі – з Волинською, на північному сході – з Рівненською, на сході - з Тернопільською, на південному сході - з Івано-Франківською, на півдні – з Закарпатською областями.

На території області виділяють п'ять природних районів – гірські Карпати на півдні, до них прилягає Передкарпатська височина, Подільська височина (плато) – в центральній частині, Мале Полісся і Волинська височина – на півночі.

Найвищими точками території є г. Пікуй (1405 м) на кордоні з Закарпатською областю та г. Камула (471 м) в рівнинній частині.

Клімат помірно-континентальний, вологий: м'яка з відлигами зима, волога весна, тепле літо, тепла суха осінь. Річна кількість опадів коливається від 600 мм на рівнині до 1000 мм в горах.

Через територію Львівщини проходить Головний Європейський вододіл. В області беруть початок Дністер та Західний Буг. Всього у Львівській області нараховується 4 водних басейни: р. Західний Буг, р. Сян, р. Дністер та р. Дніпро, у які впадають понад 8950 річок загальною протяжністю 16343 км. Найбільша кількість річок (відповідно 5838 та 3213) належить до басейнів р. Дністра та р. Західного Бугу.

Лісові масиви зосереджені в Карпатах, а також в західній та північній частині Львівщини. Переважають сосна, бук, дуб, ялина, граб, менше поширені береза, вільха.

Область багата на корисні копалини: кам'яне вугілля, природній газ, нафту, сірку, торф, озокерит, кухонну та калійну сіль, сировину для виробництва цементу, вапняки і сланці, мергель, будівельні та вогнетривкі глини тощо. Особливим багатством Галицької землі є великі запаси лікувальних мінеральних вод, на базі яких діють курорти.

1.2. Соціальний та економічний розвиток, формування механізму збалансованого (сталого) розвитку

Головною метою розвитку сфери охорони довкілля у 2014 році було поліпшення стану навколишнього середовища, зменшення негативного впливу на довкілля найбільш небезпечних джерел забруднення, розвиток природно-заповідного фонду на території області.

Основні пріоритети та завдання природоохоронної діяльності в області визначено у Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року, Програмі соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2014 рік, Національному плані дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки, а також цільових природоохоронних програмах.

У 2014 році основними заходами та завданнями визначено:

- забезпечення виконання заходів з будівництва та реконструкції об'єктів очистки стічних вод та водовідведення в містах Самбір, Моршин, Турка, Кам'янка-Бузька, Радехів, Броди, Борислав, Яворів.

- виконання та координація виконання регіональної Програми «Питна вода України» у Львівській області на 2012-2020 роки (затверджено рішенням обласної ради від 03.07.2012 № 547), в частині розвитку та реконструкції водопровідно-каналізаційного господарства населених пунктів області;

- виконання та координація виконання Регіональної комплексної програми поліпшення екологічного стану басейнів річок у Львівській області на 2007-2010 роки з прогнозом до 2015 року (затверджено рішенням обласної ради від 04.12.2007 № 404), зокрема, в частині здійснення протипаводкових заходів;

- забезпечення реалізації заходів обласної програми поводження з твердими побутовими відходами (надалі ТПВ):

- здійснення заходів із будівництва, реконструкції та облаштування полігонів ТПВ;
- впровадження системи екологічно безпечного та роздільного збирання, зберігання та вивезення ТПВ;

- виконання необхідних заходів щодо екологічно безпечного закриття Львівського полігону ТПВ в с. В.Грибовичі та впровадження альтернативного проекту видалення та утилізації відходів.

- забезпечення реалізації заходів обласної програми поводження з небезпечними відходами на 2009-2015 роки:

- вирішення питання щодо видалення чи утилізації кислих гудронів ВАТ «Львівський дослідний нафтомастозавод»;
- вирішення питання екологічно безпечної утилізації та зберігання імпортованих ДП «Спецсервіс», ТзОВ «ОСМА-Ойл» з Угорщини відходів та виготовлених з них модифікаторів.

- реконструкція блоків з монтажем вискоєфективних електрофільтрів на Добротвірській ТЕС (з комплексом сіркоочистки). Розробка і впровадження комбінованих методів з метою зменшення викидів оксидів азоту і сірки від котлоагрегатів;

- підготовка пропозицій міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади забезпечувати проведення досліджень, пов'язаних із зміною клімату, розробляти технології поглинання двоокису вуглецю та сучасних екологічно безпечних технологій, вести банки даних екологічно безпечних технологій, сприяти широкому їх впровадженню;

- винесення в натуру меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- розробка Проекту створення національного природного парку «Чайковицький»;

- централізоване виготовлення охоронно-межових знаків та інформаційних аншлагов на об'єкти природно-заповідного фонду;

- проведення наукових досліджень територій, перспективних для заповідників, та розробка проектів створення (розширення) територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- підвищення екологічного рівня свідомості та інформованості населення щодо стану вирішення регіональних екологічних проблем, залучення населення до практичних дій для збереження довкілля;

- розширення інформаційного простору щодо ситуації з вирішення екологічних проблем; пропаганда екологічної культури, гармонії природи і суспільства; організаційно-правова допомога в реалізації екологічних проектів, акцій щодо розв'язання нагальних проблем шляхом надання необхідної інформації, консультацій, документів (робочих матеріалів).

Зазначені заходи виконувалися в більшості за рахунок коштів фондів охорони навколишнього природного середовища – обласного та Державного.

У 2014 році за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища обсягом 1,7 млн. грн. виконано роботи з будівництва каналізаційних мереж очисних споруд та будівництва ливневої каналізації в м. Самборі, реконструкції зовнішніх мереж каналізації в м. Моршин та будівництва каналізаційного колектора по вулицях Веста, Будівельна, Труша та зовнішньої каналізації на вул. Галицька в м. Броди.

Регіональну програму «Питна вода України» у Львівській області на 2012-2020 роки запроваджено для покращення стану очистки поверхневих вод області.

Оскільки будівництво об'єктів водопровідно-каналізаційних систем та очисних споруд є досить об'ємним та довготривалим, з обласного фонду здійснюється їх дофінансування з метою завершення робіт з будівництва чи реконструкції або фінансування для початку будівництва (розробка проектно-кошторисної документації).

Загалом у 2014 році за кошти обласного природоохоронного фонду в загальній сумі 6,7 млн. грн. було виконано наступні роботи:

- будівництво чи реконструкція очисних споруд у містах Самбір, Бібрка Перемишлянського р-ну, Турка, Рудки Самбірського р-ну, селах Кавсько (Стрийський р-н), Неслухів (Яворівський р-н), а також Боринської міської лікарні (Турківський р-н) ;

- будівництво чи ремонт каналізаційних мереж у містах Броди, Самбір, Сколе, Жидачів, Трускавець, Дрогобич, Мостиська, Комарно, Моршин, Городок, селищі Східниця та селах Київець (Миколаївський р-н), Викоти (Самбірський р-н);

- виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію очисних споруд с. Верхня Білка (Пустомитівський р-н), на будівництво каналізаційних мереж у м. Судова Вишня (Городоцький р-н).

Завдяки фінансуванню заходів з обласного фонду ОНПС у 2015 році заплановано завершення робіт із подальшим введенням в експлуатацію таких об'єктів:

- зовнішньої каналізації на вул. Галицька в м. Броди;

- безнапірного каналізаційного колектора по вул. Мазепи в м. Мостиська;

- каналізаційних очисних споруд і системи каналізації в м. Рудки Самбірського району.

З Державного фонду ОНПС передбачалося фінансування в загальному обсязі 114,8 млн. грн. на виконання робіт з каналізування у містах Львові, Глинянах (Золочівський р-н) та Турці, селищах Великий Любін (Городоцький р-н), Східниця, Рудно та Дубляни (Самбірський р-н), селах Малехів (Жовківський р-н) та Зимна Вода (Пустомитівський р-н).

Фактично роботи виконувалася на трьох об'єктах, а саме, будівництво каналізаційної мережі в м. Глиняни Золочівського району, каналізування району вулиць Ряснянська, Брюховецька в м. Львові, будівництво дощової та ливневої каналізації в смт. Великий Любінь по вул. Львівська-Оболонь Городоцького району, та будівництво каналізаційних мереж, каналізаційно-насосних станцій, очисних споруд в смт. Дубляни Самбірського району. На виконання даних робіт використано 14,7 млн. грн.

Також, з метою здійснення протипаводкових заходів в області з обласного фонду ОНПС було виділено кошти обсягом 1,4 млн. грн. на проведення заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод на території наступних населених пунктів: м. Золочева, Гумніської сільської ради Буського р-ну, с. Лучківці Ясенівської сільської ради, с. Лагодів Язлівчицької сільської ради та Поникв'янської сільської ради Бродівського р-ну, Березинської сільської та Роздільської селищної рад Миколаївського р-ну, с. Чуква Самбірського р-ну, с. Монастирець Самбірського р-ну, с. Мала Озимина Самбірського р-ну, Старокропивницької сільської ради Дрогобицького р-ну, с. Малехів Жовківського р-ну.

Для впровадження системи екологічно безпечною та роздільного збирання, зберігання та вивезення ТПВ, в рамках обласної програми у 2014 році з обласного фонду ОНПС використано 755,0 тис. грн. на закупівлю спецавтомобілів для збирання та транспортування ТПВ (сміттевозів) для населених пунктів Снятинської сільської ради Дрогобицького району та с. Верхній Лужок Старосамбірського району. В результаті реалізації заходу буде забезпечено екологічно безпечне збирання, зберігання та транспортування твердих побутових відходів на території даних населених пунктів, що в свою чергу покращить санітарний стан районів та області в цілому.

Також, в рамках щорічного обласного конкурсу «Екологічно чистий населений пункт», на території 14 населених пунктів виконувалися заходи з забезпечення екологічно безпечною збирання та зберігання відходів завдяки придбанням контейнерів для відходів, сміттевих баків, облаштування майданчиків для збору ТПВ.

Окремою, надзвичайно складною екологічною і соціальною проблемою є питання функціонування Львівського міського сміттєзвалища, яке має безпосередній вплив на забруднення поверхневих і підземних вод та атмосферного повітря. Поверхневі води забруднені важкими металами (іонами свинцю, нікелю, марганцю), а води криниць, що розміщені в зоні впливу сміттєзвалища – хромом. Негативному впливу піддаються і ґрунти. Питання закриття сміттєзвалища встає в один ряд екологічних проблем, вирішення яких є пріоритетним завданням для області.

З метою виконання необхідних заходів щодо екологічно безпечною закриття Львівського полігону ТПВ проведено наради з головою облдержадміністрації та створено робочу комісію щодо проблеми експлуатації полігону ТПВ та стану реалізації комплексного проекту поетапного закриття полігону.

Одним з варіантів вирішення проблеми модернізації системи поводження з ТПВ у Львівській області ґрунтується на створенні на території Львівської області системи чотирьох кластерів з управління потоками ТПВ. Впровадження кластерного

підходу передбачається у змінній з доповненнями Обласній програмі поводження з ТПВ на 2007-2012 роки, яка на даний час корегується.

Виконання заходів щодо зменшення викидів оксидів азоту і сірки передбачено Програмою скорочення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами найбільших підприємств-забруднювачів Львівської області на 2009-2017рр.

Загалом за 2014 рік на виконання Програми здійснено наступні заходи:

- по ВП «Добротвірська ТЕС» ПАТ «ДТЕК «Західенерго» (смт. Добротвір Кам'янка-Бузького району):

1. Проведена заміна існуючих мокрих золовловлювачів на електрофільтри під час реконструкції (забезпечення ККД вловлення твердих частинок на рівні 99,8%, залучено 80,393 млн. грн.).
2. Розробка проекту системи подавлення оксидів азоту на котлі ТП-10 (зменшення викидів оксидів азоту на 10-20%, залучено 217,6 тис. грн.)
3. Розробка проекту по зменшенню викидів оксидів сірки на котлі ТП-10 (зменшення викидів сірчистого ангідриду на 10-20%, залучено 48,6 тис. грн.).

Трьома підприємствами виконано всі заходи, передбачені програмою, а саме: Львівське відділення з видобутку нафти, газу та газового конденсату - Філія ГПУ «Полтавагазвидобування», МН «Нафтопровід Дружба» - ПАТ «Укртранснафта» та ТОВ «Кроно-Україна». При цьому залучено коштів підприємств в обсязі 42,171 млн. грн.

На території Львівської області функціонує 350 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 157,484 тис. га, що складає 7,2% від площі території області. Утворено та працюють 10 природоохоронних установ зі спеціальними адміністраціями. Заповідними територіями охоплено всю область.

Одним з основних чинників негативного впливу на стан збереження та розвиток територій та об'єктів природно-заповідного фонду є відсутність закріплених на відповідному картографічному матеріалі та на місцевості меж територій та об'єктів ПЗФ у встановленому законом порядку, що призводить до різних порушень заповідного режиму та використання територій та об'єктів ПЗФ не за цільовим призначенням, скороченням їх площі. З існуючих об'єктів та територій природно-заповідного фонду області проінвентаризовано межі 169 об'єктів, зокрема:

- 18 об'єктів загальнодержавного значення площею 37,25 тис. га;
- 151 об'єктів місцевого значення площею 81,091 тис. га.

У 2014 році, у зв'язку із відсутністю виконавця робіт із винесення в натуру меж територій та об'єктів ПЗФ, захід не виконувався.

Продовжується робота зі створення національного природного парку «Чайковицький» на базі однойменного гідрологічного заказника на території Самбірського району в заплавах річок Дністер, Стрв'яж та Болозівка. За попередніми підрахунками площа парку становитиме більше 10 тис. га. Клопотання щодо створення національного природного парку схвалено Мінприроди. Це буде 4-ий національний природний парк в Львівській області.

На розробку проекту створення парку з обласного фонду ОНПС Департаменту екології, як замовнику заходу, заплановано виділити 99,0 тис. грн.. Даний захід не проводився, кошти не виділялися.

За кошти обласного природоохоронного фонду в сумі 99,0 тис. грн., на замовлення Департаменту екології, виготовлено 250 шт. державних охоронно-межових знаків, які складають систему інформативних знаків, що направлена на інформування населення та природокористувачів про наявність на даній території заповідних об'єктів та категорію їх заповідання, тобто такі, які перебувають під особливою охороною та до яких встановлено заповідний режим природокористування. Знаки будуть передані землевласникам та землекористувачам, у віддані яких перебувають території та об'єкти ПЗФ.

На виконання завдання щодо проведення наукових досліджень територій, перспективних для заповідників, та розробка проектів створення (розширення) територій та об'єктів природно-заповідного фонду департаментом екології за кошти обласного фонду ОНПС організовано проведення робіт із розробки проектів створення двох національних природних парків, а саме: «Чайковицький» – на базі гідрологічного заказника у заплавах річок Дністер, Стрв'яж та Болозівка, на території Самбірського району, та «Бойківщина» – на базі ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Пікуй», загальнозоологічного заказника «Либохорівський», регіонального ландшафтного парку «Надсянський», пам'ятки природи «Витік р. Дністер» та заказника «Розлуч».

У 2014 році за кошти обласного фонду ОНПС в сумі 99,0 тис. грн. виконувався захід «Розробка проекту створення Національного природного парку «Бойківщина». В рамках даного заходу здійснювалася робота з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування області щодо винесення в натуру меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Підвищення рівня екологічного виховання здійснюється шляхом реалізації Регіональної програми екологічної освіти та виховання Львівщини на 2010-2014 рр.

У 2014 році за кошти обласного фонду ОНПС в сумі 416,0 тис. грн., проведено 6 заходів на виконання Регіональної програми екологічної освіти та виховання Львівщини.

Зокрема в рамках реалізації Програми Департаментом проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Поводження з відходами. Цивілізаційні виклики», конференцію «Екологічні проблеми від діяльності гірничо-хімічних підприємств на території Львівської області», представлено розроблений проект обласної Програми з питань охорони, відтворення та раціонального використання тваринного світу; видано бюлетень «Екологія Львівщини-2013», підготовлено та розміщено в ефірі телеканалу та радіоефірі твори на екологічну тематику, підготовлено та видано плакати з фотографіями видів рослин і тварин занесених до Червоної книги України; підготовлено перелік видів рослин, що потребують охорони на території Львівської області та матеріали для видання «Червоної книги Львівської області – рослинний світ», видано плакати «Тварини Червоної книги України», буклети про біосферний резерват «Розточчя» та інші матеріали екологічного спрямування.

З метою підвищення екологічної свідомості населення, сприяння екологічному просвітництву та виховання громадян, висвітлення актуальних проблем у сфері охорони навколишнього природного середовища Львівщини департаментом протягом 2014 р. організовано підготовку та реалізацію 6 телепрограм на каналі ЛОДТРК «ТРК Львів», 16 програм на Львівському обласному радіо.

Для широкого розповсюдження екологічної інформації постійно здійснюється інформування громадськості з актуальних питань в сфері навколишнього

середовища на сторінках інтернет – видань та обласних ЗМІ. Так, протягом 2014 року підготовлено 257 публікацій природоохоронного спрямування у друкованих та електронних ЗМІ, 124 прес-релізи про діяльність Департаменту.

Спільно з екологічними громадськими організаціями протягом березня-квітня 2014 року організовано проведення на території Львівської області місячника озеленення, прибирання та благоустрою і Дня довкілля. До даного заходу активно долучилися підприємства, установи та організації, громадські організації та громадськість Львівської області. Саму активну участь в проведенні місячника озеленення взяли учні та студенти. Загальна кількість учасників акції 484197 осіб.

За організації Департаменту 11 квітня відбулася загальнообласна толока з прибирання, озеленення і благоустрою територій населених пунктів. Цього ж дня у Левандівському парку м. Львова для вшанування пам'яті Небесної сотні висаджено Алею Небесної Сотні. Посаджено 40 саджанців породи дуб червоний.

Окрім цього, проведено міжнародну практичної конференції «Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій» з нагоди 15-річчя від дня створення НПП «Сколівські Бескиди», організовано роботу дитячої екологічної відеотеки «Екосвіт» комунального закладу ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» та лісівничого еколого-просвітницького центру ДП «Львівський лісгосп».

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. тонн

Таблиця 2.1

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис.т.			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв.км, кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2005	187,625	95,8	91,825	8,4	71,3	0,0109
2006	206,631	110,631	96,103	9,2	78,6	0,0096
2007	253,056	110,489	142,567	11,3	96,2	0,009
2008	266,858	126,414	140,444	12,1	104,4	-
2009	253,4	121,0	132,4	11,6	99,3	-
2010	246,279	113,2	133,077	11,3	96,5	-
2011	256,5	129,4	127,1	11,8	100,9	-
2012	253,9	130,7	123,2	11,6	99,9	-
2013	238,4	121,412	117,0	10,9	93,9	-
2014	209,6	100,2	109,4	9,6	82,6	-

2.1.2. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах Львівської області

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел за окремими населеними пунктами, тис. тонн

Таблиця 2.2

Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Всього,	110,5	126,414	120,991	113,202	129,379	130,738	121,412	100,204
м. Львів	2,247	1,888	1,780	2,023	1,791	1,739	1,589	1,620
м. Борислав	0,885	0,681	0,608	0,383	0,514	0,486	0,490	0,470
м. Дрогобич	2,369	2,593	2,617	2,115	1,247	0,558	1,058	0,769
м. Моршин	-	-	0,055	0,059	0,056	0,057	0,049	0,033
М. Новий Розділ	-	-	0,416	0,452	0,456	0,691	1,028	0,832
м. Самбір	0,119	0,115	0,080	0,059	0,031	0,022	0,018	0,014
м. Стрий	1,159	1,055	1,003	0,731	0,400	0,405	0,383	3,480
м. Трускавець	-	0,084	0,070	0,081	0,071	0,044	0,040	0,030
м. Червоноград	3,016	1,771	1,077	5,114	11,601	15,266	14,863	14,365
Бродівський	0,888	0,875	1,365	1,333	1,596	1,174	0,700	0,621
Буський	0,193	0,116	0,114	0,160	0,153	0,138	0,145	0,106
Городоцький	5,156	5,233	4,624	4,502	4,913	4,772	3,759	1,501
Дрогобицький	3,634	2,984	2,632	2,986	2,831	2,920	2,315	1,738
Жидачівський	1,026	1,168	2,060	1,352	2,734	2,578	2,378	1,530
Жовківський	0,256	0,183	0,165	0,183	0,262	0,198	0,240	0,238
Золочівський	0,326	0,299	0,229	0,187	0,118	0,118	0,217	0,102
Кам'яно-Бузький	57,620	66,938	56,954	42,128	48,787	49,438	42,528	38,333
Миколаївський	4,297	3,952	3,568	3,017	2,693	2,353	1,906	0,805
Мостиський	0,863	0,877	0,785	0,974	1,001	0,757	0,889	0,856
Перемішлянський	8,640	8,973	8,558	8,313	8,936	9,027	9,763	0,631
Пустомитівський	0,378	0,392	0,281	0,249	0,196	0,170	0,128	0,115
Радехівський	0,796	0,255	0,366	0,406	0,441	0,617	0,848	0,786
Самбірський	0,475	0,413	0,745	0,765	0,725	0,694	0,608	0,591
Сколівський	0,045	0,048	0,384	0,394	0,341	0,031	0,022	0,014
Сокальський	2,656	14,689	21,059	27,758	30,589	29,467	27,566	25,609
Старосамбірський	0,125	0,149	0,163	0,133	0,128	0,118	0,93	0,095
Стрийський	12,161	9,673	8,288	6,315	5,897	5,928	6,695	4,014
Турківський	0,005	0,005	0,004	0,005	0,002	0,002	0,002	0,002
Яворівський	0,826	1,005	1,400	1,017	0,900	0,972	1,090	0,904

Динаміка викидів стаціонарними джерелами в атмосферне повітря, в тому числі по найпоширеніших речовинах (пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю) в цілому по області та в розрізі населених пунктів, тис. тонн

Таблиця 2.3

Населені пункти	2011 рік					2012 рік					2013 рік					2014 рік				
	разом	в т.ч.				разом	в т.ч.				разом	в т.ч.				разом	в т.ч.			
		речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (інші)	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (інші)	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (інші)	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (інші)	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю
Львівська область	129,4	11,7	38,3	6,2	4,9	130,738	11,818	38,62	7,255	5,203	121,412	9,106	34,776	6,798	5,683	100,204	6,557	31,844	5,976	5,793
м. Львів	1,8	0,1	0,0	0,8	0,5	1,739	0,140	0,019	0,800	0,459	1,589	0,119	0,014	0,770	0,432	1,620	0,154	0,015	0,691	0,455
м. Борислав	0,5	0,0	0,0	0,0	0,1	0,486	0,088	0,006	0,019	0,061	0,490	0,084	0,001	0,017	0,057	0,470	0,022	0,0	0,074	0,057
м. Дрогобич	1,3	0,0	0,2	0,1	0,1	0,558	0,208	0,001	0,064	0,133	1,058	0,197	0,001	0,063	0,145	0,769	0,023	0,001	0,059	0,052
м. Моршин	0,1	0,0	-	-	0,1	0,057	0,011	-	0,002	0,044	0,049	0,007	-	0,003	0,039	0,033	0,004	-	0,002	0,027
м. Новий Розділ	0,5	-	-	0,1	0,4	0,691	-	-	0,108	0,578	1,028	0,001	-	0,217	0,808	0,832	0,001	-	0,176	0,653
м. Самбір	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,022	0,003	0,002	0,011	0,004	0,018	0,003	0,002	0,009	0,003	0,014	0,003	0	0,007	0,003
м. Стрий	0,4	0,0	0,0	0,0	0,1	0,405	0,028	-	0,045	0,051	0,383	0,017	0	0,038	0,045	3,480	0,020	0	0,452	0,885
м. Трускавець	0,1	-	-	0,1	0,0	0,044	0,001	-	0,034	0,009	0,040	0,001	-	0,034	0,005	0,030	0	-	0,026	0,004
м. Червоноград	11,6	0,1	0,4	0,1	0,1	15,266	0,198	0,201	0,082	0,089	14,863	0,232	0,150	0,081	0,168	14,365	0,218	0,117	0,060	0,104
Бродівський	1,6	0,0	0,0	0,0	0,1	1,174	0,013	0,007	0,020	0,046	0,700	0,018	0,008	0,029	0,076	0,621	0,013	0,004	0,024	0,059
Буський	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,138	0,035	0,038	0,016	0,042	0,145	0,042	0,042	0,016	0,041	0,106	0,037	0,036	0,003	0,029
Городоцький	4,9	0,0	-	0,1	0,2	4,772	0,003	-	0,063	0,118	3,759	0,026	-	0,181	0,318	1,501	0,042	-	0,161	0,304
Дрогобицький	2,8	0,0	0,0	0,1	0,1	2,920	0,002	-	0,178	0,263	2,315	0,002	0	0,115	0,207	1,738	0,001	0	0,091	0,179
Жидачівський	2,7	0,9	1,4	0,1	0,2	2,578	0,769	1,440	0,126	0,224	2,378	0,756	1,364	0,109	0,137	1,530	0,508	0,805	0,066	0,137
Жовківський	0,3	0,0	0,1	0,0	0,1	0,198	0,008	0,112	0,024	0,046	0,240	0,007	0,141	0,026	0,057	0,238	0,007	0,137	0,024	0,061
Золочівський	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,118	0,030	0,011	0,014	0,044	0,217	0,065	0,006	0,017	0,030	0,102	0,040	0,007	0,008	0,023
Кам'яно-Бузький	48,8	9,0	34,7	2,9	0,4	49,438	8,801	35,45	3,945	0,367	42,528	6,279	31,524	3,485	0,337	38,333	4,425	29,923	3,150	0,350
Миколаївський	2,7	0,9	0,5	1,1	0,3	2,353	0,696	0,422	0,920	0,314	1,906	0,419	0,638	0,673	0,175	0,805	0,233	0,200	0,207	0,162
Мостиський	1,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,757	0,034	0,001	0,011	0,058	0,889	0,025	0,001	0,010	0,051	0,856	0,031	0	0,010	0,055
Перемишлянський	8,9	-	0,0	0,0	0,0	9,027	0,019	0,014	0,005	0,020	9,763	0,011	0,007	0,004	0,012	0,631	0,010	0,011	0,007	0,047
Пустомитівський	0,2	0,0	-	0,0	0,0	0,170	0,035	-	0,025	0,040	0,128	0,024	0	0,020	0,029	0,115	0,014	0,001	0,011	0,031
Радехівський	0,4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,617	0,166	0,046	0,110	0,282	0,848	0,234	0,051	0,173	0,368	0,786	0,228	0,051	0,158	0,330
Самбірський	0,7	0,0	-	0,0	0,0	0,694	0,010	-	0,015	0,007	0,608	0,009	-	0,005	0,011	0,591	0,009	-	0,010	0,038
Сколівський	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,031	0,006	-	-	0,008	0,022	0,005	0	0	0,005	0,014	0,005	0	0	0,003
Сокальський	30,6	0,4	0,9	0,1	0,3	29,467	0,431	0,837	0,105	0,335	27,566	0,399	0,767	0,139	0,389	25,609	0,387	0,484	0,094	0,246
Старосамбірський	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,118	0,015	0,007	0,003	0,084	0,093	0,010	0,006	0,003	0,066	0,095	0,010	0,005	0,003	0,069
Стрийський	5,9	0,0	0,0	0,3	1,0	5,928	0,046	0,002	0,353	1,040	6,695	0,088	0,050	0,391	1,190	4,014	0,095	0,047	0,260	1,031
Турківський	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,002	-	-	-	-	0,002	-	-	0	0	0,002	0	-	0	0
Яворівський	0,9	0,0	0,0	0,2	0,4	0,972	0,022	0,003	0,157	0,437	1,090	0,026	0,003	0,170	0,482	0,904	0,017	-	0,142	0,399

Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря в розрізі районів та міст області у 2014 р. (тонн)

Таблиця 2.4

	<i>Обсяги викидів, тонн</i>		<i>Збільшення\зменшення викидів у 2014 р. проти 2013 р.,тонн</i>	<i>Обсяги викидів у 2014 р. до 2013 р., +/-</i>
	<i>у 2014 р.</i>	<i>у 2013 р.</i>		
Бродівський	621,0	699,6	зменшення	78,6
Буський	106,0	145,0	зменшення	39,0
Городоцький	1501,0	3759,1	зменшення	2258,1
Дрогобицький	1738,0	2315,0	зменшення	577,0
Жидачівський	1530,0	2377,9	зменшення	847,9
Жовківський	238,0	240,4	зменшення	2,4
Золочівський	102,0	217,1	зменшення	115,1
Кам'янка-Бузький	38333,0	42528,3	зменшення	4195,3
Миколаївський	805,0	1906,0	зменшення	1101,0
Мостиський	856,0	889,1	зменшення	33,1
Перемишлянський	631,0	9762,9	зменшення	9131,9
Пустомитівський	115,0	128,3	зменшення	13,3
Радехівський	786,0	847,7	зменшення	61,7
Самбірський	591,0	607,6	зменшення	16,6
Сколівський	14,0	22,0	зменшення	8,0
Сокальський	25609,0	27566,4	зменшення	1957,4
Старосамбірський	95,0	92,7	збільшення	2,3
Стрийський	4014,0	6695,2	зменшення	2681,2
Турківський	2,0	2,0	зменшення	-
Яворівський	904,0	1090,2	зменшення	186,2
м.Львів	1620,0	1589,0	збільшення	31,0
м.Борислав	470,0	489,9	зменшення	19,9
м.Дрогобич	769,0	1058,4	зменшення	289,4
м.Моршин	33,0	49,4	зменшення	16,4
м.Новий Розділ	832,0	1027,7	зменшення	195,7
м.Самбір	14,0	18,4	зменшення	4,4
м.Стрий	3480,0	383,4	збільшення	3096,6
м.Трускавець	30,0	39,9	зменшення	9,9
м.Червоноград	14365,0	14863,1	зменшення	498,1

2.1.3. Основні забруднювачі атмосферного повітря (за галузями економіки)

Основні забруднювачі атмосферного повітря

Таблиця 2.5

<i>№ п/п</i>	<i>Підприємство - забруднювач</i>	<i>Відомча належність</i>	<i>Валовий викид,т</i>		<i>+/-</i>	<i>Причина зменшення/ збільшення</i>
			<i>2014 р.</i>	<i>2013 р.</i>		
1	Добротвірська ТЕС	ПАТ ДТЕК «Західенерго»	37544	41356	3812	Зменшення викидів зумовлено впровадження природоохоронних заходів із встановленням пилогазоочисного обладнання – електрофільтрів (заміна існуючих мокрих золовловлювачів на електрофільтри) під час реконструкції (забезпечення ККД вловлення твердих частинок на рівні 99,8%)
2	ДП «Львіввугілля»	Міністерство вугільної промисловості	37322	39637	2315	Зменшення викидів зумовлено зменшенням потужності видобутку вугілля

3	Філія управління магістральних газопроводів «Львівтрансгаз»	ПАТ «Укртансгаз»	6195	19383	13188	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відбулося за рахунок дотримання підрозділами вимог природоохоронного законодавства, впровадження додаткових заходів по зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. У зв'язку з чим були проведені заміри та розрахунки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від обладнання та приведені до фактичних показників
4	Львівське відділення з видобутку нафти, газу та газового конденсату ГПУ «Полтава-газвидобування»	ПАТ «Укргаз-видобування»	4475	4680	205	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відбулося за рахунок зменшення кількості технологічних продувок при ремонті свердловин
5	ПАТ «Жидачівський ЦПК»	-	1203	2141	938	Зменшення пов'язане з зменшенням обсягів виробництва та простоем підприємства
6	ПАТ «Миколаївцемент»	-	582	1631	1049	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відбулося за рахунок будівництва і введення в дію нових газоочисних установок і споруд. Підвищення ефективності роботи існуючих очисних установок (уключаючи їх модернізацію, реконструкцію). Також зменшення викидів в атмосферу пов'язане з зменшенням обсягів виробництва та зупинення оберткових печей з червня 2014 року

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за видами економічної діяльності у 2014 році

Таблиця 2.6

	Обсяги викидів			Викинуто в середньому одним підприємством, тонн
	тонн	у % до 2013 р.	у % до підсумку	
Усього	100203,5	82,5	100,0	354,1
Енергетика	47878,5	78,0	47,5	197,0
у тому числі електростанцій загального використання	38518,5	90,8	38,4	1925,9
Виробничі процеси	1287,2	96,9	1,2	12,3
Видобуток і розподіл палива та геотермальної енергії	50384,6	86,9	50,9	933,0
Використання розчинників та інших продуктів	317,7	4	0,2	5,0
Обробка та видалення відходів	255,2	86,6	0,2	28,4
Сільське і лісове господарство, землекористування та зміна лісової біомаси	80,3	42,1	0,0	11,5

Добротвірська ТЕС

ПАТ Миколаївцемент

2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

За даними Львівського обласного центру з гідрометеорології, у 2014 році було відібрано 365 проби повітря для визначення вмісту діоксиду сірки та діоксиду азоту у атмосферному повітрі транскордонних переносів. Точка спостереження для визначення забруднення по транскордонному переносу знаходиться у м. Рава – Руська. Зафіксовано перевищення середньодобових ГДК по діоксиду азоту - 7 випадків.

2.3. Якість атмосферного повітря у м. Львові

Протягом 2014 року лабораторія КП «Адміністративно – технічне управління» Департаменту містобудування Львівської міської ради проводила заміри щодо якості атмосферного повітря на території м. Львова по таких показниках як вуглецю оксид, азоту оксид, азоту діоксид, ангідрид сірчистий. Проведено 100 контрольних замірів на 25 перехрестях м. Львова. Спостерігається забруднення по оксиду вуглецю (перевищення ГДК коливається в межах 1,06 – 1,97 ГДК) та діоксиду азоту (перевищення ГДК коливається в межах 1,01 – 1,84 ГДК).

У 2014 році лабораторією спостереження за забрудненням атмосферного повітря Львівського регіонального центру з гідрометеорології було виконано 19422 аналізи визначення шкідливих речовин в атмосферному повітрі м. Львова.

Протягом року спостерігалось перевищення максимально-разових ГДК по оксиду вуглецю (CO) на усіх ПСЗ.

На даний час основними джерелами забруднення атмосферного повітря м. Львова є: автотранспорт, ТЕЦ-1, ТЕЦ-2, Державне комунальне підприємство «Львівтеплокомуненерго», ДТГО «Львівська залізниця».

Відомості про стан атмосферного повітря м. Львова наведені в таблицях 2.7– 2.9

Концентрація основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Львова у 2014 році

Таблиця 2.7

<i>Речовина</i>	<i>Клас безпеки</i>	<i>Середньорічний вміст, мг/м³</i>	<i>ГДК (середньодобові) мг/м³</i>	<i>Максимальний вміст, мг/м³</i>	<i>ГДК (максимально разові) мг/м³</i>
Пил	3	0,18	0,15	0,5	0,5
Сірки діоксид	3	0,016	0,05	0,058	0,5
Вуглецю оксид	4	2	3	7	5
Діоксид азоту	2	0,04	0,04	0,16	0,2
Оксид азоту	3	0,02	0,06	0,07	0,6
Фтористий водень	2	0,002	0,005	0,009	0,02
Формальдегід	2	0,005	0,003	0,022	0,035

* - у Львівській області якість атмосферного повітря вимірюється тільки у м. Львові.

*Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин
(в кратності ГДК) в атмосферному повітрі м. Львова*

Таблиця 2.8.

<i>Забруднююча речовина</i>	<i>Місто</i>	<i>Середньорічна концентрація</i>	<i>Максимально разова середньорічна концентрація</i>
1	2	3	4
Пил	м. Львів	1,177	0,65
Сірки діоксид		0,332	0,099
Вуглецю оксид		0,81	1,3
Діоксид азоту		0,998	0,558
Фтористий водень		0,315	0,283
Формальдегід		1,531	0,424
Оксид азоту		0,368	0,092

Рівень забруднення атмосферного повітря у м. Львові за значенням ІЗА за 2014 рік

Таблиця 2.9

<i>Місто</i>	<i>ІЗА (індекс забруднення атмосфери)</i>				<i>Перелік пріоритетних домішок</i>	<i>Перелік галузей промисловості, підприємств, які суттєво впливають на стан забруднення повітря</i>
	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>		
Львів	1,95	1,95	1,45	1,95	Формальдегід	Автотранспорт, енергетика, залізничний транспорт
	1,13	1,25	1,25	1,20	Пил	
	1,00	1,13	1,13	1,00	Діоксид азоту	
	0,70	0,70	0,70	0,70	Оксид вуглецю	
	0,62	0,50	0,58	0,34	Діоксид сірки	

2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Таблиця 2.10

<i>Пункт спостереження</i>	<i>Гама-фон, мкр/год.</i>		
	<i>Рівень природного фону</i>	<i>Максимально разовий рівень</i>	<i>Середньорічне значення</i>
ВАС Львів	25	13	10
М Броди	25	13	10
АМСЦ Дрогобич	25	14	12
м Кам'янка-Бузька	25	12	10
м Мостиська	25	14	12
м Рава-Руська	25	15	10
м Славськ	25	14	11
м Стрий	25	16	11
м. Турка	25	16	13
м. Яворів	25	13	10
Середнє по області			11

Радіаційне забруднення атмосферного повітря у 2014 році досліджувалося на 10 пунктах спостереження (ВАС Львів, м. Броди, АМСЦ Дрогобич, м. Кам'янка-Бузька, м. Мостиськ, м. Рава-Руська, м. Славськ, м. Стрий, м. Турка, м. Яворів).

Середньорічне значення фону коливалося в межах 10 - 13 мкр/год, максимально разовий рівень знаходився в межах 12 - 16 мкр/год, тоді як природний рівень радіаційного фону становить 25 мкр/год. Таким чином, на всіх досліджуваних пунктах гамма-фон за рік не перевищував природного фону Львівської області.

2.5. Використання озоноруйнівних речовин

2.6. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Забруднення атмосферного повітря, якість питної води, накопичення відходів— основні чинники, які завдають шкоду здоров'ю населення. Стан забруднення атмосферного повітря впливає на здоров'я населення, шляхом загострення хронічних хвороб серцево-судинних, органів дихання, крові, нервової системи, алергічним проявом, тощо. Особливо це відчувається в районах житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним транспортним рухом, де рівні забруднення повітря на порядок вищі ніж в районах, де відповідний рух відсутній, а також в зелених зонах відпочинку населення.

Вихлопні гази автотранспорту містять різні сполуки (чадний газ, вуглеводні, оксиди азоту, альдегіди тощо), які утворюючи фотооксиданти, здійснюють подразнюючий, токсичний, канцерогенний, мутагенний вплив на людський організм. Чадний газ насичує людську кров, замість кисню сполучається з еритроцитами та переноситься до всіх органів. У людини порушується сон та працездатність, підвищується втомлюваність, послаблюється увага, різко змінюється настрій. При хронічному отруєнні чадним газом порушується робота нервової системи, печінки, нирок. Зростання кількості викидів свинцю в атмосферу відображується на здоров'ї населення міста і в першу чергу дітей.

Автотранспорт, крім викидів забруднюючих речовин в атмосферу, також спричиняє негативне акустичне забруднення. Дослідження свідчать про те, що акустичне забруднення впливає на розвиток серцево-судинних захворювань, що є основною причиною смертності населення.

2.7. Заходи, спрямовані на покращення якості атмосферного повітря

В Департаменті створена база даних по підприємствах, на яких впроваджуються заходи по зменшенню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

З метою зменшення викидів в атмосферне повітря розроблена наступна Програми:

- «Програма скорочення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами найбільших підприємств-забруднювачів Львівської області на 2009-2017рр.», затверджена Розпорядженням голови Львівської обласної державної адміністрації від 26.11.2009р. №1269/0/5-09. Програмою заплановано виконання 85 заходів зі зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

Відповідно до Програми за 2014 рік виконано наступне:

1) **ВП «Добротвірська ТЕС» ПАТ «ДТЕК «Західенерго»** в результаті запроваджених **3 заходів**, зменшення викидів забруднюючих речовин становить **6 тис. 312 тонн** та залучено **80 млн. 659 тис. грн.** коштів підприємства (обсяги викидів на рівні 2008 року становили 59,062 тис. тонни.

1. Проведена заміна існуючих мокрих золовловлювачів на електрофільтри під час реконструкції (забезпечення ККД вловлення твердих частинок на рівні 99,8% (6 тис. 312 тонн, залучено 80 млн. 393 тис. грн.).

2. Розробка проекту системи подавлення оксидів азоту на котлі ТП-10 (зменшення викидів оксидів азоту на 10-20%, залучено 217,6 тис. грн.)
3. Розробка проекту по зменшенню викидів оксидів сірки на котлі ТП-10 (зменшення викидів сірчастого ангідриду на 10-20%, залучено 48,6 тис. грн.).

2) ПАТ «Миколаївцемент» в результаті запроваджених **2 заходи**, зменшення викидів забруднюючих речовин становить **6,913 тонн** та залучено **2 млн. 77 тис. грн.** коштів підприємства.

2014р.

1. Будівництво і введення в дію нових газоочисних установок і споруд (зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на **2,866 тонн**, залучено **1 млн. 345 тис. грн.**);
2. Підвищення ефективності роботи існуючих очисних установок (уключаючи їх модернізацію, реконструкцію) (зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на **4,047 тонн**, залучено **732 тис. грн.**)

Загалом в період 2009-2014р.р. 10 підприємствами виконано 76 природоохоронних заходів, що зумовило зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на **16 тис. 600 тонн** та залучено коштів підприємств на суму **267 млн. 524 тис. грн.**

Вищевказані заходи дали змогу зменшити викиди оксиду азоту, сірчастого ангідриду, речовин у вигляді суспендованих твердих частинок та інших речовин.

Виходячи з вищевказаного за період 2014р. в порівнянні з 2013р. згідно з даними Головного управління статистики у Львівській області викиди зменшилися на 21 тис. 208 тонн, що зумовлює виконання природоохоронних заходів на підприємствах-забруднювачах завдяки координації по виконанню Програми Департаментом.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

3.1. Тенденції зміни клімату

3.2. Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів

Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату 1992р. визначено систему заходів, спрямованих на стабілізацію концентрації парникових газів з метою уникнення негативного антропогенного впливу на кліматичну систему. Сторонами Рамкової конвенції ООН про зміну клімату стали 189 країн.

У 1996 році Україна ратифікувала Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату (РКЗК ООН) та у 2004 році Кіотський протокол до неї. Як країна з перехідною економікою, Україна стала стороною і взяла зобов'язання стабілізувати викиди ПГ у період 2008 – 2012 років на рівні 1990 року.

У 2005 році Кабінет Міністрів України схвалив Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (Розпорядження № 346-р). Планом передбачено перелік заходів з наступними пріоритетними кроками: створення національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів; проведення щорічної інвентаризації антропогенних викидів та абсорбції парникових газів; створення інфраструктури для реалізації проектів, спрямованих на зменшення обсягу антропогенних викидів ПГ (проекти спільного впровадження); та створення національної системи торгівлі дозволами на викиди. Указом Президента (№ 1239, 2005) Мінприроди було визначено координатором заходів щодо виконання зобов'язань України за РКЗК ООН та її Кіотського протоколу.

З метою забезпечення виконання цих зобов'язань постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2007 №612 утворено Національне агентство екологічних інвестицій України, як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Урядом через Міністра охорони навколишнього природного середовища.

Протягом 2010 року на замовлення Держуправління охорони навколишнього природного середовища в Львівській області розроблено обласну програму скорочення викидів парникових газів у Львівській області на 2009-2012 роки. На виконання розпорядження голови ОДА від 11.09.2008 за №804/0/5-08 „Про реалізацію в області положень Кіотського Протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату” на 2012 рік Держуправлінням було включено до Переліку першочергових природоохоронних заходів, фінансування яких здійснюється з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, виконання заходів цієї програми.

3.3. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та збільшення їх поглинання

Щодо проектів цільових екологічних інвестицій у рамках виконання Кіотського протоколу відповідно до «Порядку розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін

Киотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2008 №221 за інформацією Державного агентства екологічних інвестицій України по Львівській області **погоджені** до реалізації які пройшли міжвідомчу робочу групу Агентства та погоджено Прем'єр-міністром України – **22 проекти/заходи на суму 148 млн. 477 тис. грн., в т. ч.:**

- реалізовано 6 проектів на суму 19 млн. 529 тис. 488 грн.;
- реалізуються 8 проектів на суму 23 млн. 646 тис. 378 грн.;
- реалізація не розпочата по 7 проектах на суму 9 млн. 247 тис. 327 грн.
- по 1 (ЛМКП «Львівтеплоенерго» - на суму 96 млн. 55 тис. грн.) розроблена повністю проектна документація та передана на погодження в Мінприроди України.

В основному це заходи по утепленню фасадів, покрівлі, заміни вікон та дверей шкіл та лікарень.

4. СТАН ВОДНИХ РЕСУРСІВ

4.1. Водні ресурси та їх використання

4.1.1. Загальна характеристика

Водні ресурси Львівщини відіграють важливу роль у житті людей та економіки. Вода використовується, як джерело питного, технічного, сільськогосподарського водопостачання, в рибному господарстві, в лікувальних цілях, є джерелом поповнення запасів підземних вод, ін. Поверхневі води Львівщини представлені річками, водосховищами, озерами та ставками.

Оскільки область розташована в межах Головного європейського вододілу, то в ній переважають дрібні ріки – витoki основних річок Дністра і Західного Бугу. Річки області відносяться до басейнів Чорного (Дністер, Стир) і Балтійського (Буг, Сян) морів.

Із загальної кількості річок 8756, тобто 97%, мають протяжність до 10км, 176-10-50км, 16- 50-100км і 3 - понад 100км (Дністер, Стрий, Західний Буг).

Середня густина річкової сітки в басейні Західного Бугу становить 0,35 км/км², у басейні Дністра від 0,7 км/км² (Передкарпаття) до 1,5 км/км² (Карпати).

Ріка Західний Буг

Характеристика річок на території області

Таблиця 4.1.

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Великі річки									
Дністер	207	Дністер	66	2	17	3	-	3	
Усього	207		66	2	17	3	-	3	
Середні річки									
Західний Буг	184	Західний Буг	43	2	3	3	-	-	
Стрий	232	Дністер	50	-	10	5	-	1	
Серет	5	Дністер	1	-	-	-	-	-	
Сан	56	Сян	2	-					
Іква	16,6	Стир	6	-	1	1	-	-	
Стир	66,8	Дніпро	13	-	2	1	-	-	
Усього	560,4		115	2	16	10	-	1	
Малі річки									
Мшанець (Мжанець, Мшанка)	13	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Ясениця (Ясеничка)	15	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Топільниця (Туржанка, Топільничанка)	19	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Лінінка (Линина, Ленина)	20	Дністер	5	-	-	-	-	-	-
Яблонька (Яблунька)	21	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Кремлянка (Кшелянка, Крем'янка)	12	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Ореб	9,4	Дністер	2	-	-	1	-	1	-
Слониця (Солониця)	10	Дністер	1	-	-	1	-	1	-
Стрв'яз Стриговір, Стервяж, Стривец)	77	Дністер	26	-	8	1	-	1	-
Ясениця (Яруга)	15	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Млинівка (Мюль-Бах)	18	Дністер	1	-	20	-	-	-	-
Дубрівка	12	Дністер	2	-	23	-	-	-	-
Рудний	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Струга	22	Дністер	7	-	-	-	-	-	-
Блозівка (Блажевка)	44	Дністер	20	-	2	-	-	-	-
Без назви (Хвільського)	11	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Болотна (Блотна)	14	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Дністричка	8	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Без назви	13	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Без назви	15	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Верещиця (Верещиця)	91	Дністер	21	2	9	-	-	-	2

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Домажир (Стара Ріка, Стара, Жека)	24	Дністер	8	1	-	-	-	-	-
Зимна Вода (Водяне, Вишенька)	16	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Зашковиця	12	Дністер	1	-	1	-	-	-	-
Крупка	14	Дністер	3	-	1	-	-	-	-
Стругат (Берестина)	16	Дністер	2	-	3	-	-	-	-
Без назви 1	11	Дністер	1	-	1	-	-	-	-
Без Назви 2	14	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Без назви 3	12	Дністер	2	-	1	-	-	-	-
Бистриця (Підбузька, Тисменицька)	73	Дністер	17	-	2	-	-	1	-
Опака (Бориславки, Опачка)	12,1	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Сторонявка	13,8	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Ступнянка (Ступянка)	11	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Черхава (Черхавка, Церхавка)	26	Дністер	5	-	5	1	-	1	-
Сприня (Стриня, Спринька)	13,8	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Блажівка (Блажувка)	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Волянка	13,3	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Тисмениця	49	Дністер	8	-	-	1	-	-	-
Лошань (Лошени)	10	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Вишинця	12,4	Дністер	1	1	-	1	-	-	-
Раточина (Ратчина, Ратчинка)	14,8	Дністер	4	-	-	1	-	-	-
Солонця (Вортище)	26,3	Дністер	5	-	-	1	-	-	-
Бар (Радичув)	30,4	Дністер	3	1	-	-	-	1	-
Гарнавка	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Трудниця	29	Дністер	4	-	-	1	-	-	-
Бронці (Недзвениноска, Медвежанка)	21	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Лютичина (Лютичана)	31	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Ріпчанка	10,8	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Летнянка (Прирва, Літнянка)	34,5	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Коросниця	12,8	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Козушин	13	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Колодниця (Нежухівка)	40,4	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Уличанка	30,7	Дністер	-	1	-	2	-	-	-
Бистрий	10,7	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Шпильський (Шипільський)	16,15	Дністер	1	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Медвежий (Недзведзі)	12,4	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Ступниця (Суха)	17,85	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Перекоп (Кропивник)	13,45	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Зубра (Зубжа, Зубже, Зубря)	45	Дністер	7	-	2	1	-	-	-
Щирка (Щирець, Щирок, Щерек)	41,8	Дністер	11	-	-	-	-	1	-
Ставчанка (Бартатовка, Стависка)	26,8	Дністер	5	-	3	-	-	-	-
Бредниця	12	Дністер	2	-	4	-	-	-	-
Черниця	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Вівня (Вовня, Вівнянка)	33	Дністер	5	-	2	-	-	-	-
Черниця	13	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Колодниця (Нежухівка)	18	Дністер	7	-	-	-	-	-	-
Куна (Кіна)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Барвінка (Гловець,, Бродовецький)	16	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Сможанка (Сможенка)	14	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Хусна (Онилова, Хусник, Гуснянка)	13	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Либохора (Либошора)	15	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Гнила	19	Дністер	8	-	-	-	-	-	-
Гнила Ропа (Яворівка)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Завадка	28	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Довжанка	14	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Яблунька (Яблонька)	23	Дністер	3	-	1	1	-	1	-
Писана	12	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Літмир (Літмиш)	12	Дністер	2	-	-	1	-	1	2
Ясениця (Ясінка)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Східниця (Східничанка)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Рибник	3,6	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Рибник Зубриця	15	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Рибник Майданський	19	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Річка (Крушельниця)	14	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Опір (Опурь)	58	Дністер	9	-	-	1	-	-	-
Славська (Волосянка)	15	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Рожанка (Ружанка)	22	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Головчанка	10	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Бримувка (Укерник)	11	Дністер	1	-	-	1	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Цигла (Либохора)	11	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Орява	26	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Бутивля (Велика Бутивля)	16	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Кам'янка (Каміонка)	11	Дністер	1	-	-	1	-	-	-
Стинавка (Ропяни)	27	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Жижава	26	Дністер	8	-	-	-	-	-	-
Зизава	20	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Тейсарівка	12	Дністер	5	-	-	-	-	-	-
Луг	18	Дністер	7	1	3	-	-	-	1
Боберка	36	Дністер	10	-	1	1	-	-	-
Кривуля	13	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Біла	11	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Давидівка	33	Дністер	7	-	-	-	-	-	-
Суходолка	32	Дністер	9	-	2	-	-	-	-
Бережниця	46	Дністер	12	-	3	-	-	-	-
Любешка	22	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Крехівка	29	Дністер	5	-	-	-	-	-	-
Махлинець	14	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Свіча	34	Дністер	10	-	-	-	-	-	-
Сукель (Бжаза)	24	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Гориня	5	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Стара Ріка (Лушева)	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Турнянка (Тужанка, Туржанка)	5	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Нічеч (Нечеч, Нетечь)	19	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Дубравка	10	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Росточка	10	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Лютинка	21	Дністер	4	-	-	-	-	-	-
Свірж (Лозова, Реман)	12,7	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Любешка (Любечка)	17	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Гнила Липа	26,7	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Погиблиця	10,9	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Ладанка (Марушка)	12	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Болотня (Болотнянка)	13	Дністер	3	-	1	-	-	-	-
Студений потік	3,3	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Нараївка (Липиця)	1,2	Дністер	-	-	-	-	-	-	-
Золота Липа (Золота Липа Західна, Біла)	28,1	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Гнила Липа (Згнила Липа)	15	Дністер	3	-	-	-	-	-	-
Золота Липа Східна	24	Дністер	6	-	-	-	-	-	-
Махнівка (Махнувка)	13	Дністер	4	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Мала Стрипа	3,6	Дністер	1	-	-	-	-	-	-
Вятина (Креничина)	18	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Луг (Грабарка, Волиця, Лух, Серет Макрополь-ський)	26	Дністер	7	1	-	-	-	-	-
Серет Лівий(Сюрля)	5	Дністер	2	-	-	-	-	-	-
Золочівка (Бельзец)	35	Зх. Буг	9	-	-	-	-	-	1
Полтва (Пельчев)	60	Зх. Буг	6	12	3	-	-	-	-
Малехівка	12	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Білка (Коцурівський)	31	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Марунька (Марущак)	14	Зх. Буг	1	-	2	-	-	-	-
Кишиця	10	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Перегноївка (Пшегнувка)	22	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Яхторівський потік	12	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Тимковецький потік	28	Зх. Буг	6	-	2	2	-	-	-
Яричівка (Яричівський канал)	45,5	Зх. Буг	8	2	1	-	-	-	-
Млинівка (Недільчина)	27	Зх. Буг	3	1	1	-	-	-	-
Без назви (Миклашівський потік)	10	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Думна (Думний, Ременівка)	57,6	Зх. Буг	11	-	-	-	-	-	-
Капелівка	11	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Гологірка	26	Зх. Буг	6	-	2	1	-	-	-
Слотвина	21	Зх. Буг	1	-	2	2	-	1	-
Ракитна (Рокитна)	12,7	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Семен (Грицкова)	10	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Горпинка (Острівка)	20	Зх. Буг	6	-	-	-	-	-	-
Камянка (Жульганце)	24,7	Зх. Буг	7	-	1	-	-	-	-
Ясиницький	15	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Бобрівка	13	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Холоївка	18	Зх. Буг	8	-	-	-	-	-	-
Батючка	12	Зх. Буг	5	-	1	-	-	-	-
Кийський потік	11	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Пересіка	12,5	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Рата	68	Зх. Буг	12	1	1	-	-	-	-
Теличка (Телиця)	10	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Мощанка	36	Зх. Буг	4	-	-	-	-	-	-
Річка	13	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Маруся (Марунька)	16	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Біла	40	Зх. Буг	5	-	1	-	-	-	-
Угринка	18	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Дівна	10	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Свиня	44	Зх. Буг	7	-	1	-	-	-	1
Баланда	19	Зх. Буг	3	-	1	-	-	-	-
Деревенка (Кривуля, Деревнянка)	36	Зх. Буг	5	-	1	-	-	-	-
Кислянка	12	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Червонець (Черневець)	11	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Ракитня	13	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Желдець (Зелдець)	43	Зх. Буг	11	-	1	-	-	-	-
Болотня (Блотня)	34	Зх. Буг	2	-	1	-	-	-	-
Без назви	10	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Без назви	12	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Без назви	12	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Солокія	50	Зх. Буг	4	-	1	-	-	-	-
Річиця (Жечиця)	10	Зх. Буг	2	-	-	-	-	-	-
Без назви	14	Зх. Буг	-	-	-	-	-	-	-
Білий Стік (Білостік)	30	Зх. Буг	10	-	1	-	-	-	-
Бушків	10	Зх. Буг	1	-	-	-	-	-	-
Млинівка	14	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Красносілка	18	Зх. Буг	4	-	-	-	-	-	-
Спасівка (Стасувка)	27	Зх. Буг	10	-	1	-	-	-	-
Драганка (Карбув, Залижня)	18	Зх. Буг	6	-	-	-	-	-	-
Варежанка (Варяжанка)	21	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Гатківка	10	Зх. Буг	3	-	-	-	-	-	-
Ріка (Боберка, Рика)	19	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Вяр (Вигор)	12	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Бібиска (Бібіска)	14	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Вирва	27	Сян	8	-	8	-	-	-	1
Вирва (Чишки)	12	Сян	5	-	-	-	-	-	-
Без назви (потік Вирва)	10	Сян	3	-	-	-	-	-	-
Бухта	26	Сян	5	-	5	-	-	-	-
Вишня	65	Сян	21	-	9	-	-	-	1
Лачни (Лични)	12	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Вишенька	20	Сян	6	-	-	-	-	-	-
Без назви	11	Сян	5	-	-	-	-	-	-
Без назви	10	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Раків (Ракув)	26	Сян	6	-	4	-	-	-	-
Без назви Замлиники	10	Сян	1	-	1	-	-	-	-
Глинець	18	Сян	6	-	3	-	-	-	-
Млинівка	15	Сян	2	-	3	-	-	-	-
Хоросниця	12	Сян	2	1	1	-	-	-	-

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Річковий басейн, до якого відноситься річка	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги, од.	Кількість гребель (водосховищ), од.	Кількість трубопроводів, що проходять через річку, од.				Кількість напірних каналізаційна колекторів, що перетинають водний об'єкт, од.
					газо-	нафто-	аміако-	продукто-	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Потік Чорний	11	Сян	1	-	1	-	-	-	-
Січна (Січня, Сечна)	26	Сян	6	-	6	-	-	-	2
Секониця	16	Сян	4	-	3	-	-	-	-
Зелений (Речка, Річка, Трещанка)	16	Сян	3	-	3	-	-	-	-
Без назви	14	Сян	1	-	3	-	-	-	-
Без назви	6	Сян	-	-	-	-	-	-	-
Шкло	27,8	Сян	8	2	3	-	-	-	-
Гноянець (Гноінець)	18	Сян	4	2	3	-	-	-	-
потік Гноянець	14	Сян	1	-	-	-	-	-	-
Щан (Ожомля)	24	Сян	7	1	-	-	-	-	-
Ретичин	21	Сян	2	-	-	-	-	-	-
Липовець	11	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Гатка	3	Сян	1	-	-	-	-	-	-
Солотва	11	Сян	-	-	-	-	-	-	-
Смолинка	9,5	Сян	3	-	-	-	-	-	-
Суша Липа	9,8	Сян	3	-	-	-	-	-	-
Завадівка	22	Сян	4	3	-	-	-	-	-
Смердех	16	Сян	4	-	-	-	-	-	-
Блех (Рибна)	18	Сян	-	-	-	-	-	-	-
Хрестинівка (Лучкув)	15,2	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Покрова (Канал Олеський, Люберця)	36,5	Стир	3	-	-	-	-	-	-
Богаїха	10	Стир	-	-	-	-	-	-	-
Радославка	21,3	Стир	2	-	-	-	-	-	-
Пуста	18,7	Стир	1	-	1	-	-	-	-
Березівка	18,3	Стир	1	-	-	-	-	-	-
Майданівка	16	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Острівка	24	Стир	5	-	-	-	-	-	-
Бовдурка	25	Стир	5	-	-	-	-	-	-
Суховілка	15,4	Стир	3	1	-	1	-	-	-
Старий Рів (Рудка)	17,5	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Слонівка	18,1	Стир	3	-	1	-	-	-	-
Ситенка	4,2	Стир	1	-	1	-	-	-	-
Лощівка (Лошувка)	17,5	Стир	2	-	-	-	-	-	-
Судилівка	25,9	Стир	4	-	-	-	-	-	-
Небіжка	10	Стир	1	-	-	-	-	-	-
Усього	4712,45		883	34	182	26	-	10	11

Поверхневі води на даний час продовжують належати до числа забруднених природних ресурсів.

На екологічний стан поверхневих вод Львівської області впливають різноманітні фактори, які тісно пов'язані, а саме: забруднення ґрунтів, атмосфери, зміна ландшафтної структури та техногенне перевантаження території, неефективна робота каналізаційно-очисних споруд, не винесення в натуру і картографічних матеріалів прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед в населених пунктах. Забруднення і засмічення річок побутовими та іншими відходами, трелювання лісу по потоках у гірській місцевості.

4.1.2 Водозабезпеченість територій Львівської області

Централізованим господарсько-питним водопостачанням забезпечені всі міста, селища міського типу та 16 % сіл з охопленням близько 20 % сільського населення. Забір води на 98,5 % здійснюється з підземних джерел питного водопостачання і лише 1,5 % забезпечується з поверхневих водозаборів.

Водозабезпеченість територій Львівської області

Таблиця 4.2

<i>№</i>	<i>Назва територіальної одиниці</i>	<i>Ліміт забору, млн.м³</i>	<i>Фактично використано, млн. м³</i>	<i>Перевищення (+), економія (-), млн. м³</i>
	Львівська область	311,08	151,1	-159,9
1	Бродівський район	7,035	3,712	-3,323
2	Буський район	4,367	2,931	-1,436
3	Городоцький район	13,39	15,54	+2,15
4	Дрогобицький район	0,286	2,363	+2,077
5	Жидачівський район	25,97	6,364	-19,606
6	Золочівський район	2,926	2,425	-0,501
7	Кам'янка – Бузький район	6,407	4,043	-2,364
8	Мостиський район	0,680	1,503	+0,823
9	Жовківський район	5,528	7,255	+1,727
10	Миколаївський район	11,22	8,202	-3,018
11	Перемишлянський район	0,854	1,754	+0,9
12	Пустомитівський район	3,876	3,388	-0,488
13	Радехівський район	2,826	3,366	+0,540
14	Самбірський район	0,835	2,107	+1,272
15	Сколівський район	0,684	1,339	+0,655
16	Сокальський район	5,457	8,073	+2,616
17	Старосамбірський район	1,301	2,178	+0,877
18	Стрийський район	2,032	1,419	-0,613
19	Турківський район	0,045	1,309	+1,264
20	Яворівський район	15,26	9,62	-5,64
1	м. Львів	148,4	45,81	-102,59
2	м. Борислав	0,118	0,977	+0,859
3	м. Дрогобич	24,37	3,985	-20,385
4	м. Самбір	2,639	0,833	-1,806
5	м. Стрий	11,75	4,212	-7,538
6	м. Трускавець	0,174	2,281	+2,107
7	м. Червоноград	12,65	4,140	-8,51

4.1.3 Водокористування та водовідведення

Основні показники використання і відведення води млн. м³

Таблиця 4.2

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.
Забрано води з природних водних об'єктів - всього	247,4	260,1	250,2	247,2	245,6	244,1	232,1
у тому числі для використання	190,1	180,6	174,7	173,7	157,8	156,9	151,1
Спожито свіжої води (включаючи морську) з неї на:	190,1	180,6	174,7	173,7	157,8	156,9	151,1
виробничі потреби	54,71	49,3	46,47	47,5	46,6	41,05	38,41
побутово-питні потреби	86,26	80,33	78,29	77,7	62,8	62,48	61,74
зрошення	-	-	-	-	-	-	-
сільськогосподарські потреби	31,02	30,96	30,94	25,7	25,3	26,22	25,95
ставково-рибне господарство	18,07	20,01	18,98		23,1		
Втрати води при транспортуванні	54,15	58,3	56,43	54,3	69,3	66,9	63,0
Загальне водовідведення, з нього:	264,40	248,6	240,4	244,1	241,9	227,1	223,9
у поверхневі водні об'єкти	253,8	238,0	230,2	226,5	224,9	218,2	215,0
у тому числі:		-	-				
забруднених зворотних вод	59,98	59,46	59,31	52,6	43,49	46,16	45,05
з них без очищення	6,03	4,12	1,822	2,107	2,000	1,679	0,78
нормативно очищених	161,3	154,9	147,1	153,1	160,6	152,4	149,65
нормативно чистих без очистки	32,47	23,57	23,83	20,8	20,78	19,59	20,33
Обсяг оборотної та послідовно використаної води	413,8	368,4	310,7	350,3	439,9	387,7	363,8
Частка оборотної та послідовно використаної води, %	88,42	88,31	87,1	88,2	90,6	90,5	90,64
<i>Потужність очисних споруд</i>	355,1	330,5	330,2	323,2	324,0	318,4	316,9

Основним джерелом водопостачання в області є підземні води. Поверхневі води використовуються в обмеженій кількості, в основному для рибоводних ставів, технічного водопостачання підприємств та в гірських районах – для господарсько-питного водопостачання.

Водопостачання сільських населених пунктів з підземних водоносних горизонтів здійснюється як централізовано, так і з індивідуальних свердловин, які були пробурені в попередні роки. Значна частина свердловин, пробурених у господарствах колишніх колгоспів, на даний час не використовується, є безгосподарською та безконтрольною і тому стала джерелом забруднення підземних водоносних горизонтів через відсутність ліквідаційного тампонажу. Іншими джерелами забруднення підземних водоносних горизонтів є діяльність гірничо-видобувних підприємств області (гірничохімічні, вугледобувні, озокеритові та нафтові родовища Борислава). Мережа спостережних свердловин на підземні водоносні горизонти обслуговується нерегулярно, належної інформації з цього питання немає. Найбільш поширеним джерелом водопостачання в області є індивідуальні колодязі, які розкривають верхні водоносні горизонти, не захищені від забруднення поверхневими та дощовими стоками. Контроль за якістю води в таких колодязях носить нерегулярний, спорадичний характер і здійснюється лише в окремих районах службами райСЕС.

Затверджені запаси підземних вод використовуються для водопостачання міст, їх основна частина витрачається на забезпечення м. Львова. Затверджені запаси підземних вод приурочені до міжпластових водоносних горизонтів (крім Стрийського родовища), які зверху перекриті водотривкими породами, що надає їм

напірних властивостей, захищає від забруднення з поверхні і визначає якісний стан. На станції водопідготовки води доводяться до необхідної якості і направляються споживачам.

Пісні води в північній частині області приурочені до верхньокрейдових, девонських і неогенових відкладів, в центральній – переважно до неогенових відкладів, в південній – до неогенових і четвертинних відкладів.

Львівські водозабори західної групи, що експлуатують верхньокрейдовий і нижньобаденський водоносні горизонти мають підвищений вміст природного стронцію, тому необхідна очистка води від стронцію.

Загальні відомості водокористування в області наведені в таблиці 4.3.

Забір, використання та відведення води в області, млн. м³

Таблиця 4.3

роки	Забрано води із природних водних об'єктів - всього	Використано води	Водовідведення у поверхневі водні об'єкти	
			всього	з них забруднених зворотних вод
2014	232,1	151,1	215,0	45,05
2013	244,1	156,9	218,2	46,16
2012	245,6	157,8	224,9	43,49
2011	247,2	173,7	226,5	52,6
2010	250,2	174,7	230,2	59,31
2009	260,1	180,6	238,0	59,46
2008	247,4	190,1	253,8	59,98
2007	241,8	191,2	252,70	188,8
2006	248,2	195,4	258,70	179,55

4.2. Забруднення поверхневих вод

Основними проблемами забруднення поверхневих вод Львівщини є:

- 1) скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод;
- 2) відсутність водоохоронних зон та прибережно захисних смуг водних об'єктів.

Скид неочищених та недостатньо очищених комунальних і промислових стоків внаслідок фізичного та морального зносу очисних споруд і відсутністю коштів на будівництво, ремонт та їх реконструкцію. Внаслідок тривалої експлуатації без необхідного поточного ремонту систем водопостачання і каналізації більшість водопровідно-каналізаційних господарств області знаходяться в незадовільному технічному стані, який щодня погіршується, частина з них в аварійному стані.

Протягом 2014 року водокористувачами Львівської області було скинуто в поверхневі водні об'єкти 215,0 млн. м³ зворотних вод. У порівнянні з 2013р. загальний скид стоків зменшився на 3,2 млн м³ відповідно до зменшення забору води з природних водних об'єктів.

В звітному році зменшилися скиди забруднених стічних вод з 46,16 млн м³ у 2013 р. до 45,05 млн м³ у 2014 р., тобто на 1,11 млн. м³. Скид нормативно - очищених вод зменшився з 152,4 млн. м³ в 2013 р. до 149,6 млн. м³ в 2014 році. Водночас, збільшилися скиди нормативно - чистих на 0,74 млн м³ (з 19,59 млн.м³ у 2013 р до 20,33 млн.м³ у 2014 р.).

Скид неочищених стічних вод з очисних споруд здійснюється в басейни транскордонних річок (Дністер, Сян, Зах. Буг). Забруднення поверхневих вод транскордонних річок може призвести до негативних наслідків з сторони

європейських країн (Польща, Молдова).

Другою важливою проблемою, що призводить до забруднення поверхневих вод на території області є відсутність водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів на території області.

Львівським обласним управлінням земельних ресурсів спільно з Львівським управлінням водних ресурсів у 2011 році проведено інвентаризацію раніше розроблених проектів по встановленню водоохоронних зон і прибережних захисних смуг річок і водоймищ. Ці проекти були розроблені у 80-х роках по територіях колишніх колгоспів, на сьогодні їх межі не співпадають з межами сучасних адміністративних одиниць, визначених проектами формування територій місцевих рад. Розміри прибережних захисних смуг, встановлені в тодішніх проектах, не відповідають вимогам чинного Земельного та Водного кодексів України, якими встановлюються інші розміри прибережних захисних смуг. На сьогодні водоохоронні зони та прибережно-захисні смуги водних об'єктів на території області не винесені в натуру, що порушує сприятливий природоохоронний режим водних об'єктів, призводить до їх забруднення і засмічення.

Першочерговими та такими, що потребують негайного вирішення, з огляду на стан забруднення поверхневих водойм, є питання розширення мулових майданчиків, утилізації мулу та знезараження стічної води на КОС м.Львова; будівництво каналізаційних очисних споруд для м.Яворів, стічні води якого надходять в транскордонний водоток – р.Шкло; реконструкція очисних споруд м.Радехів - існуючі не забезпечують належної очистки, недобудовані нові споруди КОС починають руйнуватися; закінчення реконструкції каналізаційних очисних споруд м.Сколе та смт.Славське; завершення реконструкції КОС м.Ходорова Жидачівського району; сіл Оброшино, В.Білка, Сороки-Львівські, Боровичі, Милятичі, Ямпіль, Чишки та ін. населених пунктів Пустомитівського району; завершення реконструкції КОС м.Стрия; ремонт КОС с.Гряда та с.Мервичі Жовківського району, завершення реконструкції КОС м.Рудки Самбірського району; з недостатньою очисткою скидаються господарсько-побутові стоки в р.З.Буг з КОС міст Сокаль і Червоноград.

4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

Спостереження та контроль за скидами стічних вод у 2014 році проводилися Державною екологічною інспекцією у Львівській області.

Львівським обласним управлінням водних ресурсів надано інформацію щодо обліку заборів вод та скидів стічної води. Згідно даних Львівського обласного управління водних ресурсів, у таблиці 4.4. наведено скиди стічних вод (у млн. м³) з розбивкою по районах.

Скид стічних вод після очисних споруд (млн. м³)

Таблиця 4.4

Район	Скид всього			Не відповідають нормативам			Відповідають нормативам		
	2014р.	2013р.	+/- 2014 до 2013	2014р.	2013р.	+/- 2014 до 2013	2014р.	2013р.	+/- 2014 до 2013
Бродівський	0,753	0,741	+0,012	-	-	-	0,753	0,741	+0,012
Буський	0,091	0,078	+0,013	-	-	-	0,091	0,078	+0,013
Городоцький	0,426	0,535	-0,109	0,274	0,228	+0,046	0,152	0,307	-0,155
Дрогобицький	16,163	18,53	-2,367	0,350	1,029	-0,679	15,808	17,455	-1,647
Жидачівський	1,391	2,410	-1,019	0,219	0,313	-0,094	1,172	2,097	-0,837
Жовківський	0,549	0,547	+0,002	0,328	0,546	-0,218	0,221	0,002	+0,219
Золочівський	0,779	0,812	-0,033	0,059	0,061	-0,002	0,721	0,751	-0,03
Кам'яно-Бузький	1,116	1,147	-0,031	0,205	0,238	-0,033	0,911	0,910	+0,001
Миколаївський	1,619	1,420	+0,199	0,524	0,232	+0,292	1,095	1,187	-0,092
Мостиський	0,193	0,195	-0,002	0,134	0,136	-0,002	0,059	0,058	+0,001
Перемишлянський	0,155	0,148	+0,007	0,153	0,143	+0,01	0,003	0,004	-0,001
Пустомитівський	0,400	0,429	-0,029	0,306	0,348	-0,042	0,094	0,081	+0,013
Радехівський	1,026	1,073	-0,047	0,447	0,482	-0,035	0,579	0,591	-0,012
Самбірський	0,739	0,777	-0,038	0,628	0,67	-0,042	0,111	0,107	+0,004
Сокальський	0,238	0,227	+0,011	0,122	0,110	+0,012	0,116	0,118	-0,002
Сокальський	5,277	5,444	-0,167	1,935	2,004	-0,069	3,343	3,439	-0,096
Ст.Самбірський	0,032	0,037	-0,005	0,019	0,020	-0,001	0,013	0,016	-0,003
Стрийський	2,616	0,175	+2,441	2,506	2,756	-0,250	0,111	0,165	-0,054
Турківський	0,007	0,008	-0,001	-	-	-	0,007	0,008	-0,001
Яворівський	1,537	1,528	+0,009	0,344	0,342	+0,002	1,193	1,185	+0,008
м. Львів	159,6	159,6	-	36,50	36,50	-	123,1	123,1	-
Разом по області	194,7	198,6	-3,9	45,05	46,16	-1,11	149,6	152,4	-2,8

Виділено кольором показники, які свідчать про погіршення ситуації з очисткою стічних вод в розрізі районів області.

Очисні споруди в сільських населених пунктах, як правило, зруйновані і не виконують свого функціонального призначення.

Практично всі очисні споруди каналізації збудовані до 1990 року на технологіях, розроблених у 60-70-х роках минулого століття і на даний час вимагають реконструкції, а в окремих населених пунктах – будівництва нових.

Якість стічних вод визначається за такими показниками: водневий показник рН, завислі речовини, запах, мінералізація, прозорість, БСК₅, ХСК, СПАР, нафтопродукти, феноли, амоній сольовий, сульфати, хлориди, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, кальцій, магній, мідь, нікель, хром (IV), цинк.

Очисні споруди м. Львова

З метою контролю якості очистки стічних вод у 2014 році на 18 підприємствах було проведено 23 контрольні заміри на 22 випусках (табл.4.5.). Всього виконано 362 компонентовизначень, за якими встановлено 79 перевищень допустимих нормативів (21,8%). Зокрема, найбільше перевищень зафіксовано для таких забруднюючих речовин:

- Азот амонійний – 68,4 %;
- Залізо загальне – 63,6 %;
- ХСК – 54,5 %;
- СПАР – 42,8 % замірів.

Лише у 6 пробах із 23 виконаних контрольних замірів (26,1 %) не зафіксовано перевищення вмісту того чи іншого хімічного елементу. Детальна інформація про рівень перевищень наведена на рис. 4.2.

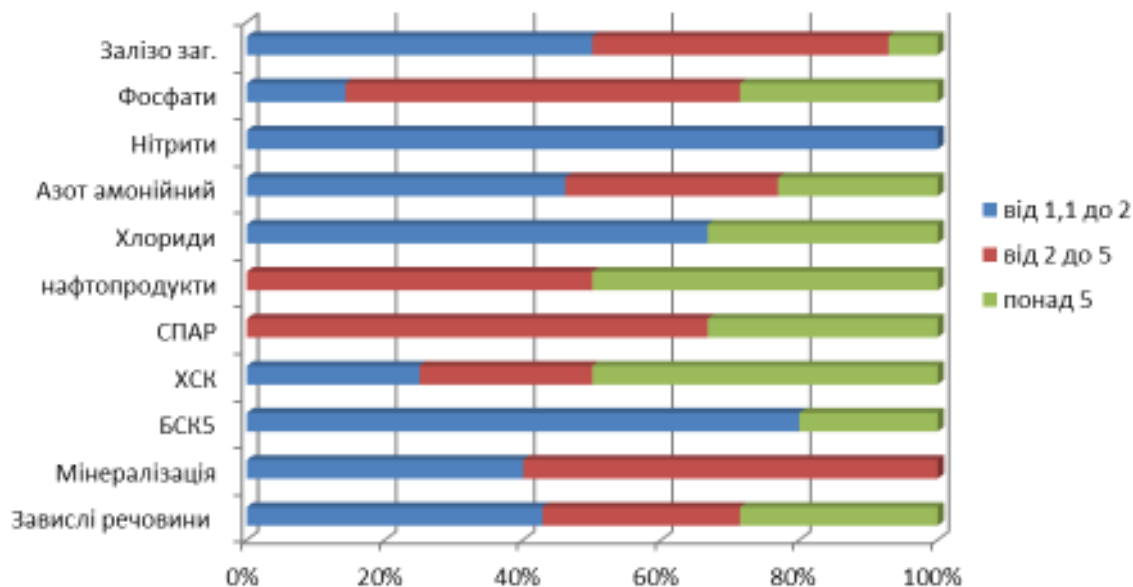

Рис. 4.2. Кратність перевищень встановлених нормативів хімічних елементів у досліджуваних пробах стічних водах у 2014 р.

Порівняно з виконаною у 2013 році кількістю моніторингових досліджень у 2014 році, досліджено підприємств на 30 менше.

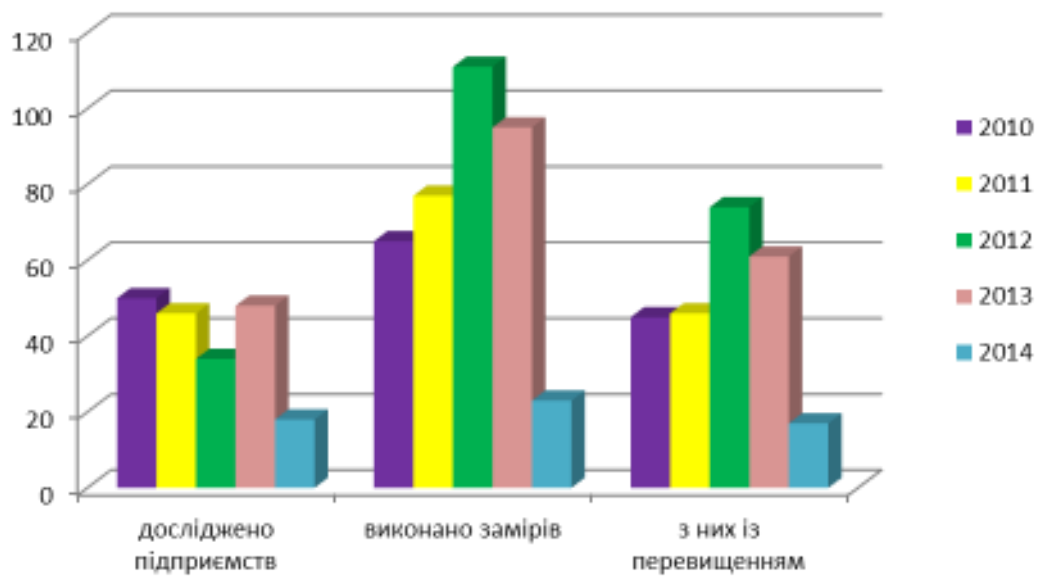

Рис. 4.3. Динаміка зміни кількості досліджуваних підприємств, виконаних замірів та перевищень з них у 2010 - 2014 роках

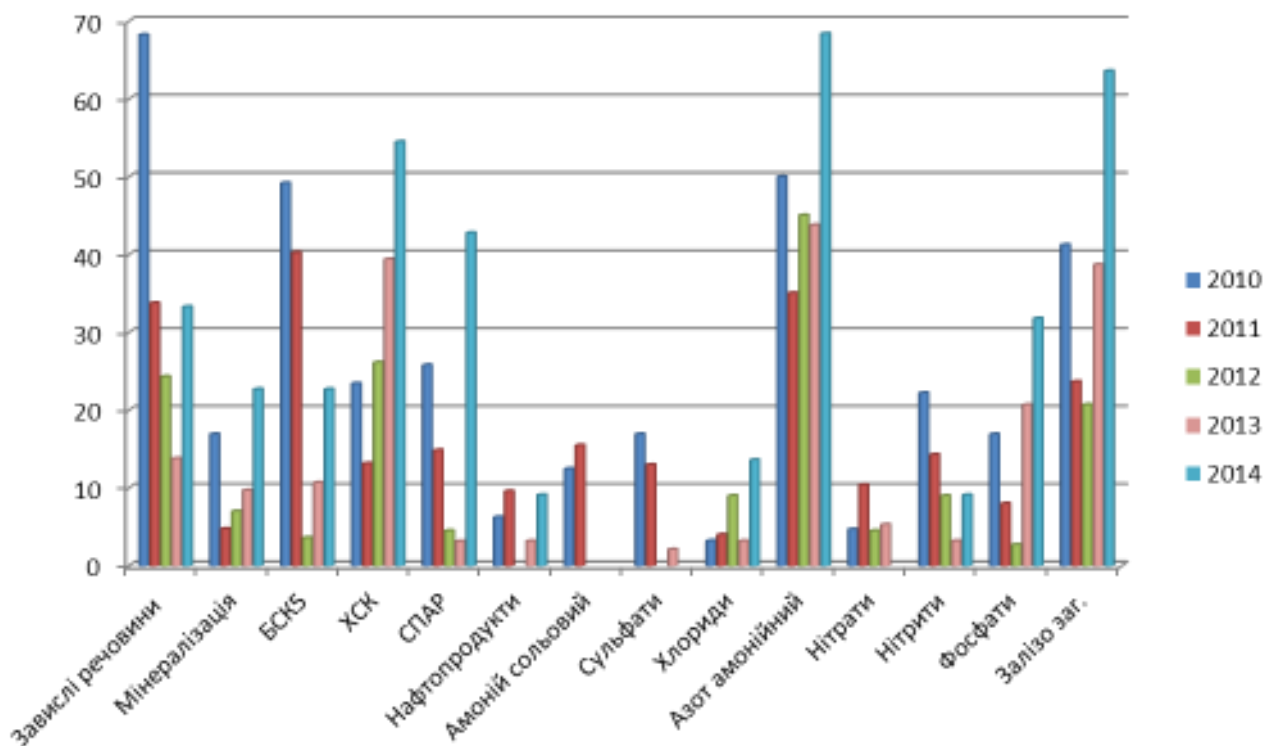

Рис. 4.4. Динаміка кількості встановлених перевищень нормативів скиду у досліджуваних пробах стічних вод (у %) в 2010 - 2014 роках

Рисунки 4.5, 4.6 та 4.7 відображують динаміку зміни кратності перевищень нормативів скиду у досліджуваних пробах стічних вод порівнюючи 2010, 2011, 2012, 2013 та 2014 роки.

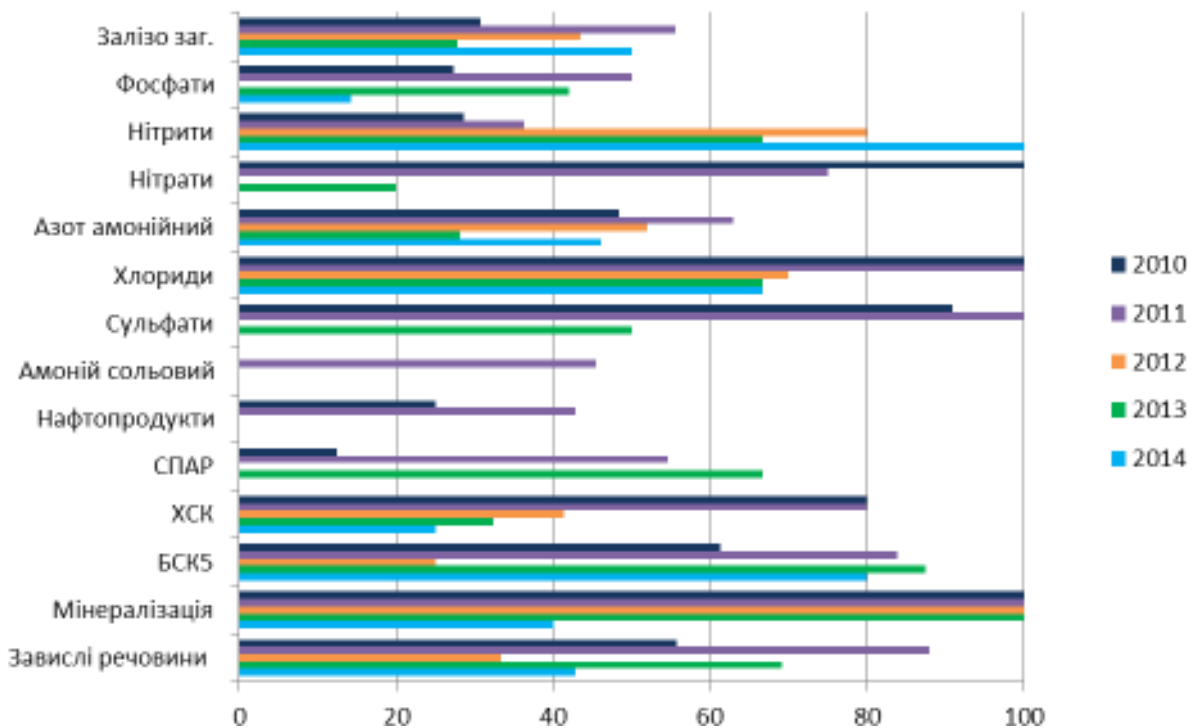

Рис. 4.5. Динаміка кратності перевищень встановлених нормативів скиду від 1,1 до 2 ГДС у досліджуваних пробах стічних вод у 2010 – 2014 роках

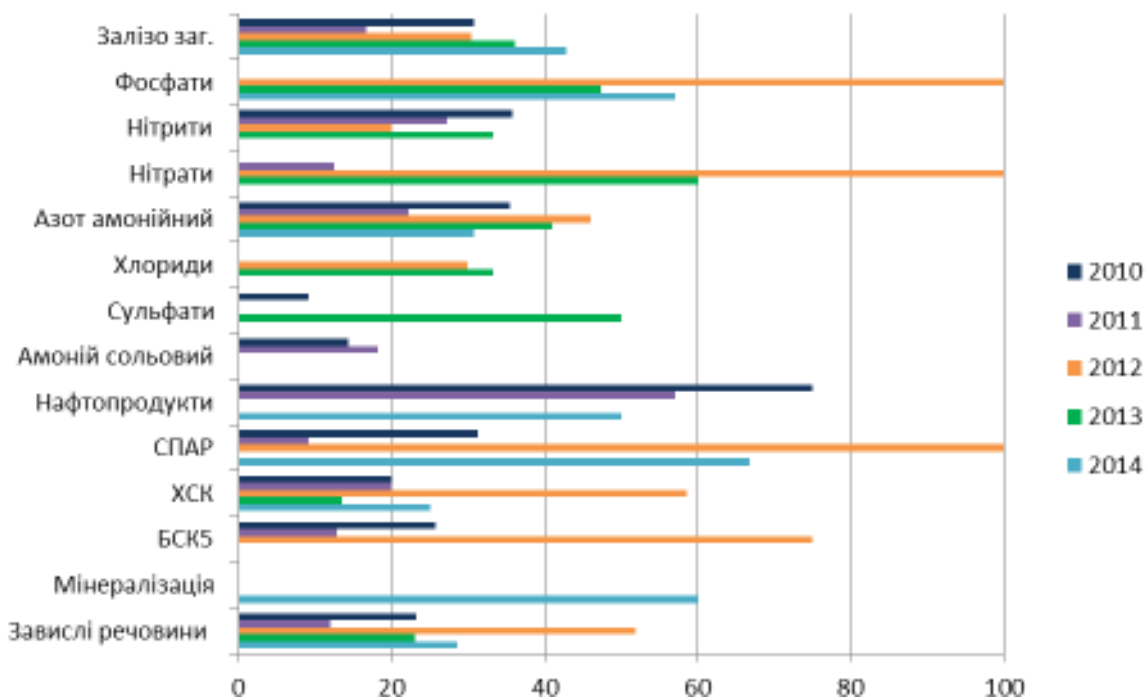

Рис. 4.6. Динаміка кратності перевищень встановлених нормативів скиду від 2 до 5 ГДС у досліджуваних пробах стічних вод у 2010 – 2014 роках

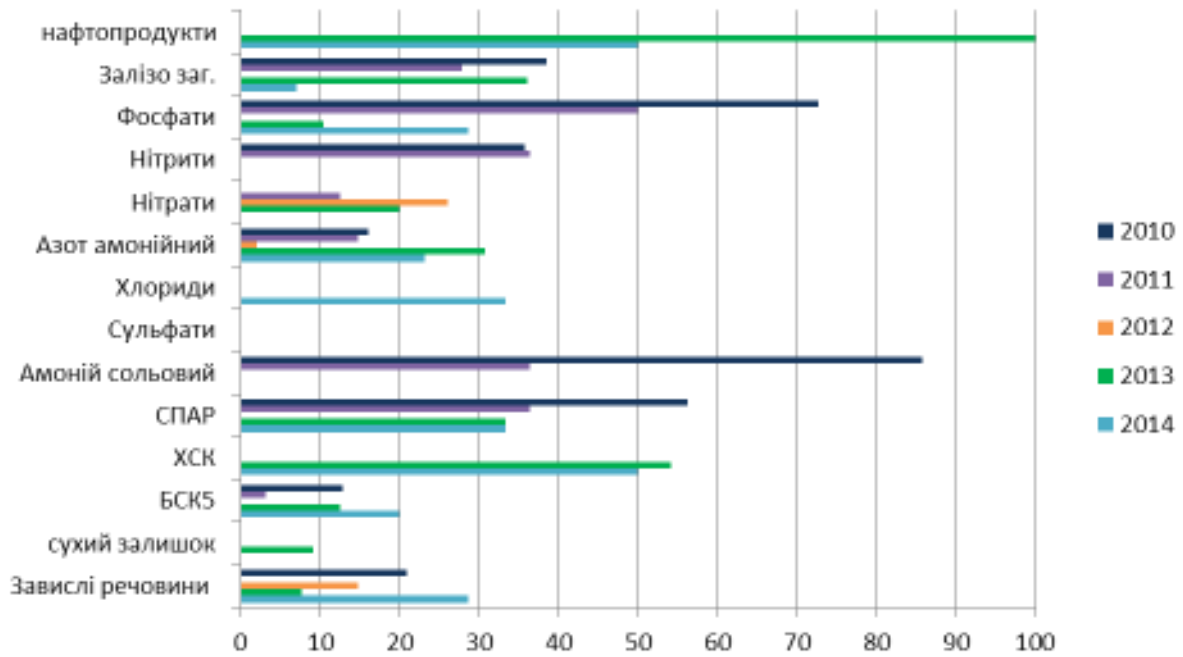

Рис. 4.7. Динаміка кратності перевищень встановлених нормативів скиду понад 5 ГДК у досліджуваних пробах стічних вод у 2010 – 2014 роках

Результати моніторингових спостережень відображено на рис. 4.8.

Рис. 4.8. Результати моніторингових досліджень стічних вод у 2014 році

Зафіксовані перевищення по показниках на підприємствах, які досліджувались Держекоінспекцією у Львівській області
протягом 2010 – 2014 років

Таблиця 4.5

Райони	Найменування підприємств	Назва водоприймача	2010р.			2011р.			2012р.			2013р.			2014р.		
			1*	2*	3*	1*	2*	3*	1*	2*	3*	1*	2*	3*	1*	2*	3*
Буський	Буське ПКВГ	скид стічних вод в р. Західний Буг	1	13	8	2	30	11	-	-	-	1	12	0	-	-	-
Бродівський	КП «Бродиводоканал»	стічна вода, що скидається з о/с в р. Бовдурка	1	15	3	1	15	0	2	30	0	-	-	-	-	-	-
	Філія «МН «Дружба» ПАТ «УКРТРАНСНАФТА», ЛДВС "Броди"	скид з КНС-1 в систему міської каналізації м.Броди										1	11	0	-	-	-
Городоцький	КП Городоцьке ВКГ	випуск №1 (о/с м. Городок), скид стічних вод з о/с в р. Ракув	1	15	1	1	14	6	3	45	0	1	14	3	-	-	-
		випуск №2 (о/с м. Комарно), скид стічних вод в р. Верещиця	1	15	5	1	14	5	3	45	9	1	15	2	-	-	-
	ТзОВ «Хінкель-Когут»	Скид стічних вод після очисних споруд в потік б/н, притоку р. Верещиця	-	-	-	-	-	-	1	14	0	-	-	-	1	14	0
	ДП «Великолюбінський державний спиртовий завод»	випуск №1 - скид стічних вод в р. Верещиця	1	15	1	1	13	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ДП «Санаторій «Любінь Великий»	випуск №1, скид зворотних вод	1	13	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ТзОВ «Яблуневий Дар»	виробничі стічні води - буферна ємкість										1	14	4	-	-	-
	ТзОВ «Танк – Транс»	випуск №1, скид зворотних вод в дренажний канал													2	29	9
Дрогобицький	ТзОВ "Трускавець-водоканал"	випуск №1, скид стічних вод в р. Солониця	1	13	3	3	42	7	3	42	6	1	15	7	-	-	-
		випуск №2, скид стічних вод в р. Солониця	1	13	6	3	42	8	3	42	6	1	15	7	-	-	-
	КП "Дрогобицьководоканал"	випуск 1 - скид зворотних вод в р.Тисмениця	1	12	0	1	14	0	1	16	0	-	-	-	1	15	0
		аварійний скид зворотних вод в р. Тисмениця													1	15	4
КП «Господарник»	скид неочищених стічних	-	-	-	1	15	7	1	14	0	-	-	-	-	-	-	

		вод в р. Східничанка															
	Стебнецьке Гірничо-хімічне ДП "Полімінірал"	промислово-дошові стоки проммайданчик рудника №1	-	-	-	1	16	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		промислово-дошові стоки проммайданчик рудника №2	-	-	-	1	16	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Опарське ВУПЗГ УМГ "Львівтрансгаз" с. Опарі	випуск №1, скид зворотних вод з очисних споруд в р. Лютичина	-	-	-	1	13	1				1	16	0	-	-	-
	Санаторій «Смерічка» с.Опаки	скид стічних вод після очистки на о/с в потік без назви (притока р. Бистриця)	1	13	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ВАТ "Нафтопереробний комплекс - Галичина"	скид зворотних вод після о/с в Бориславський колектор										1	17	3	-	-	-
Жидачівський	ВАТ "Жидачівський ЦПК"	випуск №1, скид стічних вод	1	14	0	-	-	-	1	12	0	1	16	0	-	-	-
		випуск №2, скид стічних вод	1	14	0	-	-	-	1	12	0	1	17	0	-	-	-
		випуск №4, скид стічних вод	-	-	-	-	-	-	1	12	0	1	15	0	-	-	-
	ДП "Водоканал" м.Ходорів	неочищені стоки з водоймища-відстійника в р. Луг	1	15	9	1	14	4	3	45	9	-	-	-	-	-	-
Жовківський	КП "Рава-Руське будинкоуправління №2"	скид стічних вод в р. Рата	1	14	9	3	42	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	КП "Жовківське ВУВКГ"	скид стічних вод в р. Свиня	-	-	-	1	14	6	-	-	-	1	14	3	-	-	-
	Фермерське господарство "Варіо Курчата"	скид стічних вод меліоративний канал (притока р. Свиня)										1	14	5	-	-	-
	ДП «Ен Джі Метал Україна» компанії Н.Граверсен Металварефабрік А/С														1	20	9
Золочівський	МКП "Золочівводоканал"	скид стічних вод з о/с	-	-	-	1	14	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Поморянський професійний ліцей	скид стічних вод після очистки	-	-	-	-	-	-	1	14	3	1	13	3	-	-	-
	НПС «Куровичі» МН "Дружба"	скид стічних вод після очистки	1	15	0	1	13	0	-	-	-	1	14	0	-	-	-
	ДП "Укрспирт" Струтинське	скид стічних вод в р.	-	-	-	1	13	0	-	-	-				-	-	-

Камянка-Бузький	МПД	Золочівка															
	ВАН "Західенерго" Добротвірська ТЕС	випуск № 1	-	-	-	1	17	4	3	48	6	1	14	0	-	-	-
		випуск № 2	-	-	-	1	16	6	3	48	3	1	14	0	-	-	-
		випуск №3 (господарсько- побутові стоки)	1	14	5	1	15	6	3	48	6	1	14	0	-	-	-
		випуск № 4	-	-	-	1	14	0	3	48	6	1	14	0	-	-	-
		р. Зах.Буг, міст с. Гайок, фоновий створ для випусків 1 та 2										1	17	2	-	-	-
	ТОВ "Кроно-Україна"	Скид зворотніх вод з очисних споруд в р.Кам'янка	-	-	-	1	14	0	1	14	0	1	14	0	-	-	-
		випуск № 2-скид в меліоративний канал	-	-	-	1	14	0	1	14	0	-	-	-	-	-	-
	Неслухівська сільська рада	скид стічних вод с КНС	-	-	-	-	-	-	3	45	18	-	-	-	-	-	-
	КП "Кам'янкаводоканал"	випуск №1 - скид стічних вод з о/с м. К.-Бузька в р. Камянка	1	14	3	1	14	3	-	-	-	1	14	2	-	-	-
		випуск №2 - скид стічних вод з о/с смт. Новий Яричів	-	-	-	1	14	0	-	-	-	1	14	1	-	-	-
		випуск №3 - скид стічних вод з о/с смт. Запитів	-	-	-	1	14	3	-	-	-	1	14	2	-	-	-
	Камянка-Бузький ЛВУ Філії УМГ "Львівтрансгаз" ДК "Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	місце впадіння стічних вод з о/с в р. Білий Стік	-	-	-	1	12	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Миколаївський	ЖКВ смт. Розділ	скид стічних вод після очистки в р. Дністер	1	15	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	МКП «Миколаївводоканал»	випуск №1, скид стічних вод з о/с м. Миколаїв в р. Дністер	1	15	6	1	13	7	-	-	-	-	-	-	-	-	
		випуск №2, скид стічних вод з о/с с. Липівка в р. Зубра	1	15	6	1	13	6	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ВАН "Миколаївцемент"	випуск №1, Дощові води	-	-	-	1	14	0	3	45	0	1	14	0	-	-	-
		випуск №2, Дощові води	-	-	-	1	14	0	3	45	6	1	14	0	-	-	-
		випуск №3а, Дощові води	-	-	-	-	-	-	3	45	0	-	-	-	-	-	-
		випуск 3б - господарсько- побутові води	-	-	-	1	14	0	3	45	9	1	14	0	-	-	-
ЗАТ "Енергія-Новий Розділ"	випуск №1 (скид з о/с в р.	1	14	1	1	13	0	1	14	0	1	17	0	-	-	-	

		Дністер)															
Мостиський	ДКП Мостиського ВКГ	випуск 1, скид стічних вод з о/с в р. Вишня	1	15	0	-	-	-	3	45	18	1	17	4	-	-	-
		випуск №2 скид в р. Січня	1	16	0	-	-	-	-	-	-	1	17	0	-	-	-
Перемишлянський	МКП "Перемешляниводоканал"	скид стічних вод	1	16	0	-	-	-	1	14	1	-	-	-	-	-	-
	КП "Бібрський комунальник" ("Бібрка-сервіс")	скид стічних вод з КНС	-	-	-	2	28	8	3	48	6	-	-	-	-	-	-
	База відпочику "Узлісся"	випуск 2 - господарсько-побутові стоки, р. Біла	-	-	-	2	28	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Пустомитівський	КП «Пустомитиводоканал»	випуск №2, скид стічних вод з о/с смт. Щирець	1	17	3	1	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		випуск №1, скид стічних вод з о/с в р. Ставчанку	1	16	1	1	14	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ПП "Оліяр"	випуск №1, скид стічних вод з о/с	-	-	-	1	14	0	-	-	-	1	15	0	-	-	-
		випуск №1, скид зворотних вод в потік без назви, ліва притока р. Ставчанка										1	15	0	-	-	-
	КП «Оброшин», с.Оброшино	скид неочищених стічних вод з обвідного каналу в р. Ставчанка	1	15	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	КП "Давидівське"	Скид зворотних вод з очисних споруд										3	13	8	-	-	-
	КЕВ м.Львова, військове містечко №6 с. Липники	Скид зворотних вод з очисних споруд в потік без назви										1	18	4	1	18	5
	ФК "Бекас"	скид стічних вод з передочисних споруд в міську каналізаційну мережу м.Пустомити										1	14	3	-	-	-
	ТзОВ "Н.П.Б."	скид зворотних вод з очисних споруд типу "Біотал" в потічок без назви										1	17	4	-	-	-
	ТзОВ «Транс-Сервіс-1»	Скид зворотних вод з очисних споруд типу Біотал-40 в потік без назви													2	16	0

	ТзОВ «Карпатський водограй»	скид зворотних вод з о/с													1	17	4
Радехівський	КП «Радехівське міське водопровідно - водоканалізаційне господарство»	випуск 1 - скид очищених господарсько-побутових стоків	-	-	-	-	-	-	2	30	10	4	28	8	1	17	3
	ДП «Вузлівський спиртовий завод»	скид стічних вод після о/с	1	14	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ТзОВ «Радехівський цукор»	випуск №1 - скид стічних вод в р. Західний Буг	1	14	0	2	27	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	КП «Лопатинської с/р»	Випуск №1, скид зворотних вод в р. Острівка	1	14	0	1	15	5	2	28	4	1	13	2	1	17	3
	ПрАТ «Галичина»	скид стічних вод в міську каналізаційну систему													1	16	4
Самбірський	Самбірське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства	скид очищених стічних вод після о/с	-	-	-	-	-	-	2	28	8	-	-	-	-	-	-
	Рудківська міська рада	скид стічних вод з КНС в р. Вишенька	1	16	8	1	15	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ДП "Воютицький спиртовий завод"	випуск №1, скид в стр. Сльоза	1	15	0	1	14	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Новокалинівське ВУЖКГ	скид стічних вод після очистки	1	16	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ралівське ВУЖКГ	скид стічних вод після очистки	1	15	4	1	13	4	-	-	-	-	-	-	1	15	5
	ПрАТ «Вістовицький завод будівельної і художньої кераміки ім. Ю.Завадського»	скид нормативно – чистих вод із ставка відстійника													1	20	0
Сколівський	КП Сколівське ВКГ	скид стічних вод з о/с в р. Опір	1	15	8	-	-	-	1	15	0	-	-	-	1	14	5
	Славське КВ КП	скид стічних вод з о/с в р. Опір	1	15	9	1	14	5	4	60	16	1	14	4	1	16	5
	ТзОВ «Горари» Готельно відпочинк. комплекс «Вежа Ведмежа»	скид стічних вод з о/с	1	16	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Лінійна виробничо-диспетчерська станція «Сколе» Державного акціонерного товариства	скид стічних вод в р. Орява	1	15	0	1	14	0	-	-	-	1	13	0	-	-	-

	«Магістральні нафтопроводи«Дружба»																	
	ФОП Коліщак В.І. мотель «ОКЕЙ»	скид з очисних споруд типу «Біотал»													1	14	0	
Сокальський	КП "ЖКП Великомоствської міської ради"	скид стічних вод в р. Рата	1	15	3	1	13	4	1	14	4	-	-	-	-	-	-	
	КП "Червоноградводоканал"	випуск №3 - КОС р. Зах.Буг, скид стіч. вод після очистки о/с м. Червоноград	1	17	3	2	28	0	3	45	0	1	13	0	-	-	-	
		випуск №1 - КОС р. З.Буг, скид стіч. вод після очистки о/с м. Соснівка	1	14	4	2	28	3	3	45	9	1	13	4	-	-	-	
		випуск №2 - КОС р.Рата, скид стіч. вод після очистки о/с смт. Гірник	1	17	5	2	28	4	3	45	6	1	13	3	-	-	-	
МКП "Сокальводоканал"	скид стічних вод після очисних споруд в р. Західний Буг	-	-	-	1	14	6	2	40	4	-	-	-	-	-	-		
	ДП «Датський текстиль» компанії «ПВН Холдінг а/с»	стічна вода з КНС													1	15	4	
Стрийський район	ЖКС при Дашавській с/р	скид стічних вод в р. Бережниця	1	13	8	-	-	-							-	-	-	
	КП "Стрийводоканал"	скид стічних вод з о/с в р. Стрий	-	-	-	1	14	5	3	45	0	-	-	-	-	-	-	
	ДП «Комунальник»ТзОВ «Стрийсільрембуд»	випуск 1 – скид стічних вод з о/с	-	-	-	-	-	-	1	13	0	-	-	-	-	-	-	
	ЖКГ Моршинської міської ради	скид стічних вод в р. Бережниця	1	14	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Філія "МН "Дружба" ПАТ "УКРТРАНСНАФТА"	НПС "Жулин" скид зворотніх вод в р. Жижава										1	13	0	-	-	-	
Турківський	Яворівська ГЕС ТзОВ "Енергоінвест"	р. Стрий, 50 м вище водоскидної греблі ГЕС, ФС- верхній беф руслової водойми р. Стрий										1	14	0	-	-	-	
		р. Стрий, 500 м нижче водоскидної греблі ГЕС, КС											1	14	0	-	-	-
Яворівський	МКП "Новояворівськводоканал"	скид стічних вод з о/с	1	15	0	1	14	0	1	15	0	-	-	-	-	-	-	
	ТзОВ "Кормотех"	випуск №1-скид зворотних вод	-	-	-	1	14	5	2	31	6	1	15	0	-	-	-	

	КП «Комфорт-Янів»	випуск №1-скид зворотних вод	-	-	-	-	-	-	3	42	21	3	13	5	-	-	-
	Львівський обласний протитуберкульозний санаторій	скид стічних вод з о/с	-	-	-	1	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	СП ТзОВ "Яц-бол"	скид стічних вод	-	-	-	1	14	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ТзОВ "Факро Орбіта", випуск зворотних вод (виробничі)	скид зворотних (виробничих) вод після о/с в потік без назви (притока р. Піла)										1	16	0	-	-	-
	ДП " Санаторій Немирів"	випуск №2скид стічних вод в потік б/н (притока р. Бронка)	1	16	0	1	14	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ТзОВ "Снежка-Україна"	випуск 1, потік б/і, притока р. Шкло	-	-	-	1	14	0	-	-	-	1	14	0	-	-	-
		випуск 2 - скид дощостоків в потік										1	14	0	-	-	-
	Львівська митниця Міндоходів, Міжнародний пункт пропуску для автомобільного сполучення «Краковець»	скид господарсько - побутових стоків з очисних споруд (випуск 1) в потік безіменний (лівий приплив р. Шкло)										1	14	4	-	-	-
	Міське комунальне підприємство "Яворівканал"	скид неочищених стіч. вод з житлових будинків в р. Шкло (біля фабрики Дерев'яний Дім)	1	16	6	-	-	-	-	-	-	1	13	4	-	-	-
		скид неочищених стічних вод з житлових будинків в р. Шкло (біля ресторану Явір)	1	16	7	-	-	-	-	-	-	3	13	4	-	-	-
		скид неочищених стіч. вод з житлов. будинків в р.Шкло (біля КНС Яворівської КЕЧ)	1	14	7	-	-	-	-	-	-	2	13	4	-	-	-
Львів	ЛМКП "Львівводоканал"	випуск №1, скид стічних вод після очистки КОС-I	2	44	7	2	48	8	6	150	42	-	-	-	-	-	-
		випуск №2, скид стічних вод після очистки КОС-II	1	44	0	2	48	2	6	144	0	-	-	-	-	-	-
	ПрАТ "Компанія Ензим"	скид стічних вод виробничих вод в міську	-	-	-	1	14	6	1	17	4	-	-	-	-	-	-

		каналізаційну мережу																
	ТзОВ «Ауді-Центр-Львів»	скид стічних вод після очистки	-	-	-	-	-	-	1	13	0	-	-	-	-	-	-	-
	ТзОВ "Явір-Млин"	скид зворотних вод після о/с в водотік б/н, притока р. Зимна Вода	-	-	-	1	14	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ПАТ "Львівський жиркомбінат"	КК-1, скид стічних вод в міську каналізаційну мережу										1	21	4	-	-	-	-
	ЛМКП "Львівтеплоенерго"	КК-2, скид стічних вод в міську каналізаційну мережу										1	16	2	-	-	-	-
	Філія "МН "Дружба" ПАТ "УКРТРАНСНАФТА", ЦБВО "Трансприлад"	ЦБВО "Трансприлад" скид зворотніх вод в каналізаційну мережу м.Львів										1	14	0	-	-	-	-
	Філія ПАТ "Карлсберг Україна" "Львівська пивоварня"	КК-1, скид стічних вод в міську каналізаційну мережу										1	16	5	-	-	-	-
	ПАТ «Львівгаз»	скид в міську каналізаційну мережу										1	18	5	-	-	-	-
	ПАТ «Державна продовольчо – зернова компанія України», Філія «Львівський комбінат хлібопродуктів»	КК1, скид стічних вод у міську каналізаційну мережу													1	17	4	4
	ПАТ Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	КК-1, скид стічних вод в міську каналізаційну систему													1	19	5	5
КК-3, скид стічних вод в міську каналізаційну систему															1	19	5	5
КК-4, скид стічних вод в міську каналізаційну систему															1	19	5	5

1* - відібраних проб протягом року

2* - досліджуваних ЗР

3* - перевищення нормативу ГДС, випадків

Загалом перевірено 18 підприємств, на 14 зафіксовано перевищення ГДС.

Перевищення допустимих нормативів забруднюючих речовин у стічних водах протягом 2014 р.

Таблиця 4.6

Назва забруднюючої речовини	Кількість перевірених		Кількість встановлених перевищень нормативів скиду								
			всього		понад 1,1 до 2		понад 2 до 5		понад 5		
	підприємств	випусків	кількість	%	кількість	%	кількість	%	кількість	%	
Водневий показник	18	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Запах	13	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Завислі речовини	17	21	7	33,3	3	42,8	2	28,6	2	28,6	
Мінералізація	18	22	5	22,7	2	40	3	60	-	-	
Прозорість	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	
БСК5	18	22	5	22,7	4	80	-	-	1	20	
ХСК	18	22	12	54,5	3	25	3	25	6	50	
СПАР	17	21	9	42,8	-	-	6	66,7	3	33,3	
Нафтопродукти	18	22	2	9,1	-	-	1	50	1	50	
Феноли	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Розчинений кисень	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Сульфати	18	22	-	-	-	-	-	-	-	-	
Хлориди	18	22	3	13,6	2	66,7	-	-	1	33,3	
Амоній	13	15	-	-	-	-	-	-	-	-	
Азот амонійний	17	19	13	68,4	6	46,1	4	30,8	3	23,1	
Жири та масла	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Нітрати	18	22	-	-	-	-	-	-	-	-	
Нітриди	18	22	2	9,1	2	100	-	-	-	-	
Фосфати	18	22	7	31,8	1	14,3	4	57,1	2	28,6	
Залізо загальне	18	22	14	63,6	7	50	6	42,9	1	7,1	

Кількість скинутих забруднюючих речовин зі стічними водами у Львівській області

Таблиця 4.7

роки	Обсяги стічних вод, млн.м ³	Скинуто забруднюючих речовин, всього, тис.тонн	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом зі стічними водами, зокрема: (тонн)											
			нітра-ти	СПАР	жири, масла	залізо	цинк	БСК повний	нафто-продукти	завислі речовини	сухий залишок	сульфати	хлориди	азот амоній-ний
2014	215,0	135,325	2130	16,94	-	70,54	10,8	3938	2,594	2817	79010	15210	21020	345
2013	218,2	159,216	2254	21,62	-	64,15	10,8	3658	5,559	2857	103700	16310	19310	380
2012	224,9	185,51	2386	27,82	-	73,77	11,11	4304	7,710	3518	123100	18540	21520	426
2011	226,5	207,524761	2236	44,6	0,026	76,78	97,11	3993	13,470	3209	134400	20540	24050	439
2010	230,2	197,995561	2523	24,30	0,003	68,64	6,878	4148	6,896	3153	126400	23580	25440	385
2009	238,0	208,962838	2126	17,72	0,016	89,53	8,967	4598	1.308	3778	131700	26340	28260	441
2008	221,3	202,369394	1979	10,32	0,005	95,74	0,003	5048	5,326	4050	136900	26200	27590	491
2007	230,6	184,349823	1666	10,15	0,010	164,0	0,007	5004	1,656	5529	117200	26180	28080	515
+/- 2014 рік до 2013 року	-3,2	-23,89	-124	-4,68	-	+6,39	0	+280	-2,965	-40	-24690	-1100	+1710	-35

За підсумками 2014 року спостерігаємо стійку тенденцію до:

1. Зменшення скиду стічних вод.
2. Зменшення кількості скинутих забруднюючих речовин.

Водокористування здійснювалось за басейновим принципом:

Басейн р. Західний Буг

Протягом 2014 року на облік в басейні Західного Бугу поставлено 2 нових водокористувачів.

Згідно статистичних даних форми 2 – ГП(Водгосп) за 2014 рік забір прісної води з природних водних об'єктів в басейні зменшився на 5,91 млн.м³ в порівнянні з 2013 роком і становить 70,65 млн.м³. Причиною такої тенденції стало зменшення забору з поверхневих водних джерел на 1,76 млн.м³ (18,65 млн. м³ – в 2013 році і 16,89 млн. м³ – в 2014 році). Також, у 2014 р. зменшився забір прісної води з підземних вод на 4,15 млн.м³ (57,91 млн.м³ - в 2013 році; 53,76 млн.м³ - в 2014 році).

Використання прісної води в басейні Західного Бугу протягом 2014 року зменшилося на 2,26 млн.м³ і становить 46,14 млн.м³. Використання води на виробничі потреби залишилося, практично, на рівні минулого року.

За 2014 рік зменшилося використання води комунальними господарствами Львівщини на 0,62 млн.м³.

Басейн р. Дністер

Протягом 2014 року в басейні р. Дністер поставлено на облік 10 нових водокористувачів.

Забір прісної води з природних водних об'єктів в басейні р. Дністер у 2014 р. зменшився на 5,9 млн. м³ в порівнянні з 2013 р. Забір поверхневих вод у 2014 р. зменшився на 4,09 млн. м³ у порівнянні з минулим роком (у 2013 р. – 53,3 млн. м³; 2014 р. – 49,21 млн. м³). Також зменшився забір води з підземних водних джерел на 1,8 млн. м³ (з 99,71 млн. м³ у 2013 р. до 97,91 млн. м³ у 2014 р).

Використання свіжої води в басейні знизилось на 3,3 млн. м³ (з 95,5 млн. м³ в 2013 р. до 92,2 млн. м³ в 2014 р). Використання води на виробничі потреби в басейні зменшились у 2014 р. на 2,79 млн.м³ в порівнянні з минулим роком і становлять 23,71млн. м³.

Останнім часом спостерігається тенденція до зменшення споживання води населенням. Встановлення приладів обліку в квартирах сприяло більш раціональному використанню води населенням, що і призвело до зниження використання води на господарські потреби в басейні р.Дністер.

Протягом звітнього року в басейні р.Дністер втрати при транспортуванні зменшилися на 1,35 млн. м³ (з 44,06 в 2013 р. до 42,71 млн. м³ в 2014 р).

Басейн р. Сян

На території Львівської області басейн р.Сян займає незначну площу. Протягом 2014 року в басейні р.Сян не поставлено на облік нових водокористувачів.

У 2014 р. забір поверхневої води в басейні річки Сян зменшився, в порівнянні з минулим роком, на 0,24 млн.м³ і становить 3,37 млн.м³. Забір води з підземних водних джерел в 2014 р. у порівнянні з 2013 р. не змінився і становить 5,68 млн.м³.

Використання прісної води за 2014 рік зменшилося на 0,18 млн.м³ і складає 8,09 млн.м³. Виробничі потреби Львівщини в басейні р.Сян збільшилися на 0,09 млн.м³ і складають 1,42 млн.м³. Використання води на сільськогосподарські потреби в басейні зменшилися на 0,04 млн.м³ з 3,4 млн.м³ у 2013 р. до 3,36 млн.м³ у 2014 р.

Втрати води при транспортуванні залишилися, практично, на рівні минулого року (0,2 млн.м³ – у 2013 р. і 0,21 млн.м³ – у 2014 р.).

Басейн р. Стир

Протягом 2014 року в басейні р. Стир поставлено на облік 1 нового водокористувача.

Забір води з природних водних об'єктів в 2014 р. в басейні річки Стир збільшився на 0,06 млн. м³ у порівнянні з минулим роком і становить 5,30 млн. м³. Забір поверхневих вод у 2014 р. збільшився на 0,19 млн. м³ у порівнянні з минулим роком (у 2013 р. – 2,24 млн. м³; 2014 р. – 2,43 млн. м³). Водночас, зменшився забір води з підземних водних джерел на 0,15 млн. м³ і складає 2,85 млн.м³.

Використання води в басейні зменшилося на 0,06 млн.м³ з 4,73 млн.м³ в 2013 р. до 4,67 млн.м³ у 2014 р. Відповідно, зменшилося використання води на виробничі потреби на 0,1 млн.м³ (з 1,12 млн.м³ до 1,02 млн.м³) та на сільськогосподарські - на 0,05 млн.м³ (з 1,20 млн.м³ в 2013р. до 1,15 млн.м³ у 2014 р.). Однак, використання води на комунально – господарські потреби збільшилися на 0,02 млн.м³ з 1,12 млн.м³ у 2013 р. до 1,14 млн.м³ у 2014 р.

Втрати води при транспортуванні залишилися на рівні минулого року (0,14млн.м³).

Якість очистки стічних вод

Протягом 2014 року водокористувачами Львівської області було скинуто в поверхневі водні об'єкти 215,0 млн. м³ зворотних вод. У порівнянні з 2013р. загальний скид стоків зменшився на 3,2 млн м³ відповідно до зменшення забору води з природних водних об'єктів.

В звітному році зменшилися скиди забруднених стічних вод з 46,16 млн м³ у 2013 р. до 45,05 млн м³ у 2014 р., тобто на 1,11 млн. м³. Скид нормативно - очищених вод зменшився з 152,4 млн. м³ в 2013 р. до 149,6 млн. м³ в 2014 році. Водночас, збільшилися скиди нормативно - чистих на 0,74 млн м³ (з 19,59 млн.м³ у 2013 р до 20,33 млн.м³ у 2014 р.).

Скид зворотніх вод в поверхневі водні об'єкти

Таблиця 4.8

<i>Найменування водокористувача</i>	<i>Скинуто в поверхневі водні об'єкти, млн. м³</i>											
	<i>Всього</i>			<i>в тому числі</i>								
				<i>НО, НДО</i>			<i>Нормативно чистих</i>			<i>Нормативно очищених</i>		
	<i>2012р</i>	<i>2013р</i>	<i>2014р</i>	<i>2012р</i>	<i>2013р</i>	<i>2014р</i>	<i>2012р.</i>	<i>2013р.</i>	<i>2014р</i>	<i>2012р.</i>	<i>2013р.</i>	<i>2014р</i>
Львівська область, в т. ч.	224,9	218,2	215,0	43,49	46,16	45,05	20,78	19,59	20,33	160,6	152,4	149,6
б. р. Зх. Буг	171,7	172,1	172,3	35,72	39,35	39,03	2,94	3,92	4,38	132,9	128,8	128,9
б. р. Дністер	48,54	41,4	38,12	5,18	5,66	4,99	16,3	14,14	14,46	25,28	21,6	18,67
б. р.Стир	1,86	1,88	1,81	0,26	0,5	0,44	0,68	0,63	0,59	0,79	0,75	0,77
б. р. Сян	2,80	2,80	2,80	0,33	0,65	0,59	0,85	0,90	0,90	1,6	1,25	1,31

Басейн р. Західний Буг

Загальний скид зворотних вод в поверхневі водні об'єкти басейну р. Західний Буг збільшився на 0,2 млн. м³, в порівнянні з минулим роком.

Скид нормативно-очищених стічних вод збільшився на 0,1 млн.м³, відповідно зменшився скид недостатньо-очищених на 0,32 млн.м³ в басейні р.Західний Буг.

Найбільш забрудненою річкою басейну р. Західний Буг залишається р.Полтва, (ліва притока Західного Бугу). Основною причиною цього є скид стоків ЛМКП «Львівводоканал».

Також, в ріки басейну Західного Бугу продовжують поступати недостатньо – очищені стічні води та стічні води без очистки комунальних підприємств міст Рава-Руська (КП «Рава-Руське БУ № 2»), Кам'янка – Бузька (КП «Кам'янкаводоканал»), Сокаля (Сокальське МКПВКГ).

Басейн р. Дністер

В зв'язку із зниженням темпів виробництва зменшилось використання води в промисловості, а також із зменшенням забору води комунальними підприємствами, знизився скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти басейну р. Дністер у порівнянні з минулим роком – на 3,28 млн.м³.

В 2014 р. відбулося зменшення скиду недостатньо-очищених та без очистки вод на 0,67 млн.м³ та нормативно очищених вод на 2,93 млн.м³ у порівнянні з минулим роком. Проте збільшився об'єм скинутих нормативно - чистих вод на 0,32 млн.м³.

На якість води в р. Дністер впливають стоки від МКП «Миколаївводоканал». Забруднення в р.Дністер вносяться і р.Тисмениця, в яку скидає стоки КП «Дрогобичводоканал», р. Луг, в яку скидає стоки ДП «Водоканал» м. Ходорів, р.Бережниця зі стоками від м.Моршин (ПЖКГ Моршинської міської ради).

Також, в ріки басейну Дністра продовжують поступати забруднені стічні води таких комунальних підприємств:

- *КП «Стрийводоканал»*. Продовжується скид недостатньо-очищених стічних вод в р. Стрий.

- *КП «Бібрський комунальник»* Перемишлянський район. Здійснюється скид стічних вод без очистки в р. Боберка.

- *КП «Перемишлянське водоканал»* очисні споруди потребують реконструкції.

- *Самбірське ВКГ*. Здійснюється скид з полів фільтрації недостатньо-очищених стічних вод в р. Стрв'язь.

- *Славське ВККГ*. Очисні споруди смт. Славсько працюють з 1986 року без капітального ремонту та реконструкції, знос яких сягає близько 80%, скидає і надалі забруднені стічні води в р. Опір.

Також, недостатньо-очищені води в басейн Дністра скидають: ЖКГ смт. Розділ, КП «Пустомитиводоканал», КП «Житлово-комунальне управління» м. Турка.

Басейн р. Сян

На території Львівської області протікають прикордонні ріки Вишня, Шкло, В'яр, які впадають в р. Сян. Скид зворотних вод в басейні р.Сян залишився на рівні 2013р. У 2014 р. у порівнянні з минулим роком відбулося зменшення скиду недостатньо-очищених та без очистки вод на 0,06 млн.м³. Проте збільшився об'єм скинутих нормативно - очищених вод на 0,06 млн.м³.

На якість вод річок басейну р.Сян впливають забруднені стоки комунальних підприємств міст Новояворівськ (МКП «Новояворівськводоканал»), Мостиська (МКП «Водоканал» м. Мостиська), Рудки та Яворів (МКП «Яворівканал»).

Річка Шкло і надалі забруднюється недостатньо-очищеними стоками з очисних споруд м. Яворів, які знаходяться на балансі *Яворівської КЕЧ*.

Басейн р. Стир

У 2014 році в басейні р. Стир скид зворотних вод зменшився на 0,07 млн.м³. У поточному році відбулося зменшення скиду недостатньо-очищених та без очистки вод на 0,06 млн.м³ у порівнянні з минулим роком. Проте збільшився об'єм скинутих нормативно - очищених вод на 0,02 млн.м³.

Басейн р.Стир найбільше забруднюється комунальними стічними водами міст Лопатин і Радехів.

Оцінюючи ситуацію по скидах стічних вод в області слід відмітити, що спад виробництва та зупинка багатьох підприємств, зменшили скид зворотних вод.

Однак, великою проблемою очистки стічних вод і надалі залишається:

- незадовільний технічний стан діючих очисних споруд, які є застарілі,
- відсутність очисних споруд в невеликих населених пунктах області,
- відсутність попередньої очистки на великих промислових підприємствах, що здійснюють скид своїх стоків з великою концентрацією в міській каналізаційній мережі.

4.2.2. Основні забруднювачі водних об'єктів (за галузями економіки)

Використання та відведення води підприємствами галузей економіки, млн. м³
Таблиця 4.9

Галузь економіки	Використано води	З неї на :		Відведено зворотних вод у поверхневій водній об'єкти		
		побутово-питні потреби	Виробничі потреби	Всього	У тому числі забруднених	З них без очищення
Львівська область, усього у тому числі:	151,1	61,74	38,26	215,0	45,05	0,780
Сільське господарство	25,95	0,007	0,146	0,025	-	-
Електроенергетика	5,405	0,977	4,279	1,043	0,021	0,019
Вугільна промисловість	1,703	0,343	1,360	0	0	0
Металургійна	-	-	-	-	-	-

промисловість						
Хімічна та нафтохімічна промисловість	0,084	0,070	0,014	0,069	0,063	0,026
Машинобудування	0,523	0,375	0,148	0,435	0,319	0,305
Нафтогазова промисловість	0,403	0,067	0,187	0,039	0,021	0,019
Житлово-комунальне господарство	62,36	56,89	5,470	190,0	43,698	0,138
Харчова промисловість	6,330	0,268	5,962	0,918	0,271	0,167
Транспорт	1,880	0,963	0,917	0,220	0,008	-
Промисловість будівельних матеріалів	0,677	0,095	0,589	0,241	0,133	-
Інші галузі	45,785	1,685	19,188	22,01	0,516	0,106

4.2.3. Транскордонне забруднення поверхневих вод

Спостереження за якістю поверхневих вод на прикордонних ріках – Вишня, Шкло - праві притоки ріки Сян, яка протікає по території Республіки Польща і належить до басейну р. Вісла, проводять: Львівське обласне управління водних ресурсів, Головне управління Державної санітарно – епідеміологічної служби у Львівській області та Державна екологічна інспекція у Львівській області.

Відомості про басейн річки Сян наведені у таблиці 4.10.

Дані щодо перевищень граничнодопустимих концентрацій окремих хімічних показників у створах водотоків басейну р. Сян відображені на рис. 4.9.

Басейн річки Сян

Таблиця 4.10

№ п/п	Назва водотоку	Відомча приналежність	Назва створу	Кількість віборів	Кількість компонентів визначень	Кількість перевищень	% - перевищень			
							2014	2013	2012	2011
1.	р. Шкло	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	до впадіння в оз. «Яворівське»	-	-	-	-	-	3,5	0
2.	р. Шкло	ДЕІ	скид з Яворівського озера в канал	-	-	-	-	-	-	7,69
3.	р. Шкло	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вихід з смт.Шкло	-	-	-	-	-	3,6	0
4.	р. Шкло	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вихід з м.Яворова	-	-	-	-	-	7,1	0
5.	р. Шкло	с. Краковець		4	104	18	17,31	16,99	16,2	14,67
			ДЕІ	-	-	-	-	27,8	26,9	21,23
			Водрес	4	104	18	17,31	10,2	9,6	7,92
			ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	-	-	-	-	-	12,8	2,78
6.	р. Вишня	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вище скиду з КОС м.Мостисььк	-	-	-	-	-	10,8	0
7.	р. Вишня	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	нижче скиду з КОС м. Мостисььк	-	-	-	-	-	10,8	2,7
8.	р. Вишня		с. Черневе	4	104	14	13,46	11,05	7,54	10,31

		ДЕІ		-	-	-	-	12,8	10,5	13,7
		Водрес		4	104	14	13,46	9,7	4,8	3,9
9.	р. Ретичин	ДЕІ	с. Руда Краковецька	-	-	-	-	14	12,8	11,51
10.	р. В'яр	ДЕІ	с. Дроздовичі	-	-	-	-	9,3	10,6	10,96
11.	р. В'яр	м. Добромиль		-	-	-	-	6,9	10	8,03
		ДЕІ	м. Добромиль	-	-	-	-	6,9	10	11,34
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	1 км вище водозабору м. Добромиль	-	-	-	-	-	-	0
12.	р. Зелена Кривуля	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50 м вище водозабору м.Мостиськ	4	70	0	0	2,9	4,2	2,38
13.	р. Блех	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вхід в селище Немирів	-	-	-	-	-	9,6	5,56
14.	р. Блех	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	нижче скиду з КОС санаторію "Немирів"	-	-	-	-	-	9,6	0
15.	р. Завадівка	Водрес	с. Грушів, відстань від гирла 12 км	4	100	5	5	4		

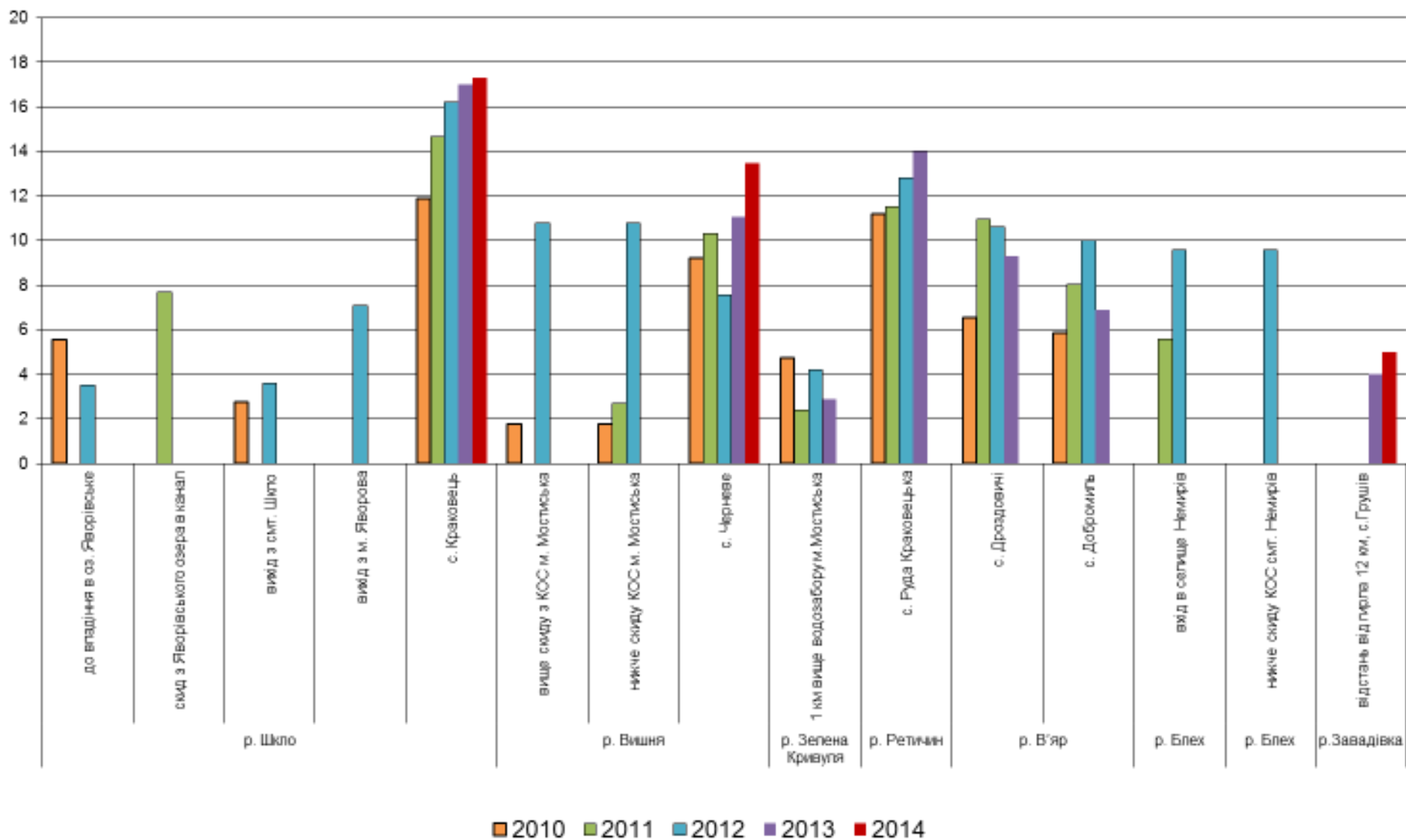

Рис. 4.9. Відсоток хімічних показників із перевищенням ГДК із загальної кількості компонентовизначень у створах водотоків басейну р. Сян

4.3. Якість поверхневих вод

У Львівській області нараховується майже 9 тис. річок, потічків і струмків загальною протяжністю 16343 км. Річки області відносяться до басейнів Чорного (Дністер, Стрий) і Балтійського (Західний Буг, Сян) морів. Найбільша кількість річок нараховується в басейні р. Дністер (5838), р. Західний Буг (3213) і незначна кількість в басейнах р. Сян.

Суть моніторингу якості поверхневих вод полягає у:

- спостереженні за рівнем забруднення та зміною фізичних та хімічних показників;
- вивченні динаміки вмісту забруднювальних речовин і виявленні умов, за яких відбуваються суттєві коливання рівня забруднення водних об'єктів;
- визначення оптимальної схеми управління поверхневими водами.

Спостереження за станом поверхневих вод Львівської області та м. Львова здійснюють:

- Львівське обласне управління водних ресурсів;
- Головне управління Державної санітарно – епідеміологічної служби у Львівській області,
- Державна установа «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України»,
- Волинський обласний центр з гідрометеорології;
- Рівненський обласний центр з гідрометеорології;
- Державна екологічна інспекція у Львівській області;
- КП «Адміністративно – технічне управління» Львівської міської ради

Відомості про якість поверхневих вод басейну р.Дністра та р. Західний Буг за результатами моніторингових досліджень наведені у таблицях 4.11 та 4.12.

Результати моніторингових досліджень якості поверхневих вод

Таблиця 4.11

Басейн річки Дністер

№ п/п	Назва водотоку	Відомча належність	Назва створу	Кількість відборів	Кількість компонентно-визначень	Кількість перевищень	% перевищень			
							2014	2013	2012	2011
1	р. Дністер	витік		10	105	10	9,52	18,97	50	32,5
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	с. Лімна	4	72	0	0	5,56	-	-
		РЦГМ	с.Стрілки, 0,5км вище села,	6	33	10	30,3	40,9	50	32,5
2	р. Дністер	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	1 км. вище водозабору м. Ст. Самбір	4	72	0	0	0	-	-
3	р. Дністер	вище міста, м. Самбір		10	90	5	5,56	10,7	14,3	18,92
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вище міста, м. Самбір, вище водозабору с. Стрілковичі	4	66	0	0	0	-	-
		РЦГМ	вище міста, м.	6	24	5	20,83	25	14,3	18,92

			Самбір							
4	р. Дністер		в межах міста Самбір	4	100	3	3	1	2	9,88
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	11,61
		Водрес		4	100	3	3	1	2	6,00
5	р. Дністер	РЦГМ	нижче м Самбір	6	24	7	29,17	29,2	38,5	29,73
6	р. Дністер	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вище водозабору для м. Миколаїв	4	71	6	8,45	8,3	-	-
7	р. Дністер		в межах села Розвадів	4	104	14	13,46	7,6	6,6	8,00
		ДЕІ		-	-	-	-	20	-	10,34
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		-	-	-	-	-	13,3	2,38
		Водрес		4	104	14	13,46	3,9	1,3	9,00
8	р. Дністер	РЦГМ	вище м. Розділ	6	30	12	40	32,6	50	27,5
9	р. Дністер	РЦГМ	нижче м. Розділ	6	30	11	36,67	41,9	66,7	30,00
10	р. Дністер		в межах смт. Журавно	8	165	16	9,7	2,96	2,1	4,05
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	-
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		4	69	4	5,8	5,56	-	-
		Водрес		4	96	12	12,5	2,02	2,8	4,05
11	р. Тисмениця	РЦГМ	вище міста Дрогобич	10	29	12	41,38	43,6	63,6	51,43
12	р. Тисмениця	Водрес	в межах міста Дрогобич	4	100	23	23	10	18,4	4,04
13	р. Тисмениця	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	100м вище скиду КОС, м. Дрогобич	4	71	6	8,45	16,7		
14	р. Тисмениця		нижче міста Дрогобич	14	101	14	13,86	40	30	43,66
		РЦГМ		10	29	10	34,48	40	30	62,5
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		4	72	4	5,56	13,9		
15	р. Тисмениця	ДЕІ	вище м.Борислав	1	29	1	3,45			
16	р. Тисмениця	нижче м. Борислав		2	58	12	20,69			
		ДЕІ	нижче м.Борислав (перед впадінням р.Лошань)	1	29	6	20,69			
		ДЕІ	нижче м.Борислав (після впадінням р.Лошань)	1	29	6	20,69			
17	р. Східничанка	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	смт. Східниця, вхід в селище вище пансіону "Верховина"	4	58	0	0	6,45		
18	р. Східничанка	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	перед центральними КОС, вул. Шевченка, смт. Східниця	4	60	1	1,67	6,25		
19	р. Східничанка	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вихід з смт. Східниця (після КОС готелю ДіАнна)	4	59	2	3,39	6,25		
20	р. Стрий		перед гирлом р. опір, с. Верхнє Синьовидне	4	103	0	0	0	4,2	0
		Водрес		4	103	0	0	0	4,2	0
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		-	-	-	-	-	-	-
22	р. Стрий	РЦГМ	1,0 км. вище м.Стрий	5	33	13	39,39	34,1	27,8	25,0
23	р. Стрий	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	100 м вище Стрийського родовища підземних вод	4	65	3	4,62	11,11		
24	р. Стрий	нижче м. Стрий		10	101	17	16,83	43,2	41,7	21,05
		РЦГМ	2,0 км. нижче міста	6	33	13	39,39	43,2	41,7	21,05

		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		4	68	4	5,89				
25	р. Стрий	ДЕІ	100 м, вище сmt.Гніздичів	1	20	0	0				
26	р. Стрий	ДЕІ	100 м, нижче сmt.Гніздичів	1	18	0	0				
27	р. Стрий		нижче м. Жидачів	4	100	5	5	0	-	2,00	
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	-	
		Водрес		4	100	5	5		-	2,00	
28	р. Стрий		0,3 км вище гирла річки, гирло	3	22	9	40,91	40,9	41,7	25,00	
		РЦГМ		3	22	9	40,91	40,9	41,7	25,00	
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	-	
29	р. Стрв'яж		в межах села Луки	4	100	12	12	0	2,3	12,06	
		Водрес		4	100	12	12	0	2,3	3,92	
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	20,62	
30	р. Стрв'яж	РЦГМ	15 км вище м.Хирів, 1,5км вище с. Буньковичі	3	33	8	24,24	54,5			
31	р. Свіча	РЦГМ	10 км нижче села Зарічне, 6,5 км нижче впад. р. Лютинка	4	22	9	40,91	63,6			
32	р. Опір	РЦГМ	вище м. Сколе	4	23	7	30,43	33,3	44,4	27,78	
33	р. Опір	ДЕІ	50 м вище скиду з очисних споруд Словського КВКП	1	19	0	0				
34	р. Опір	ДЕІ	100 м нижче скиду з очисних споруд Словського КВКП	1	19	0	0				
35	р. Зубра	Водрес	відстань від гирла 30 км	4	100	24	24	10			
36	р. Рибник	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50 м вище водозабору м.Борислав	4	61	0	0	0			
37	р. Луг	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вище водозабору м.Ходорів	4	69	2	2,9	2,8			
38	р.Бистриця	ДЕІ	вище греблі Новошицької ГЕС	1	16	0	0				
39	р.Бистриця	ДЕІ	нижче греблі Новошицької ГЕС	1	16	0	0				
40	р. Славська	РЦГМ	в межах сmt. Славське	4	33	10	30,3	18,2			
41	р. Лужанка	РЦГМ	1км вище с. Гошив, 1,5км вище гирла р. Лужанка	5	33	10	30,3	36,4			

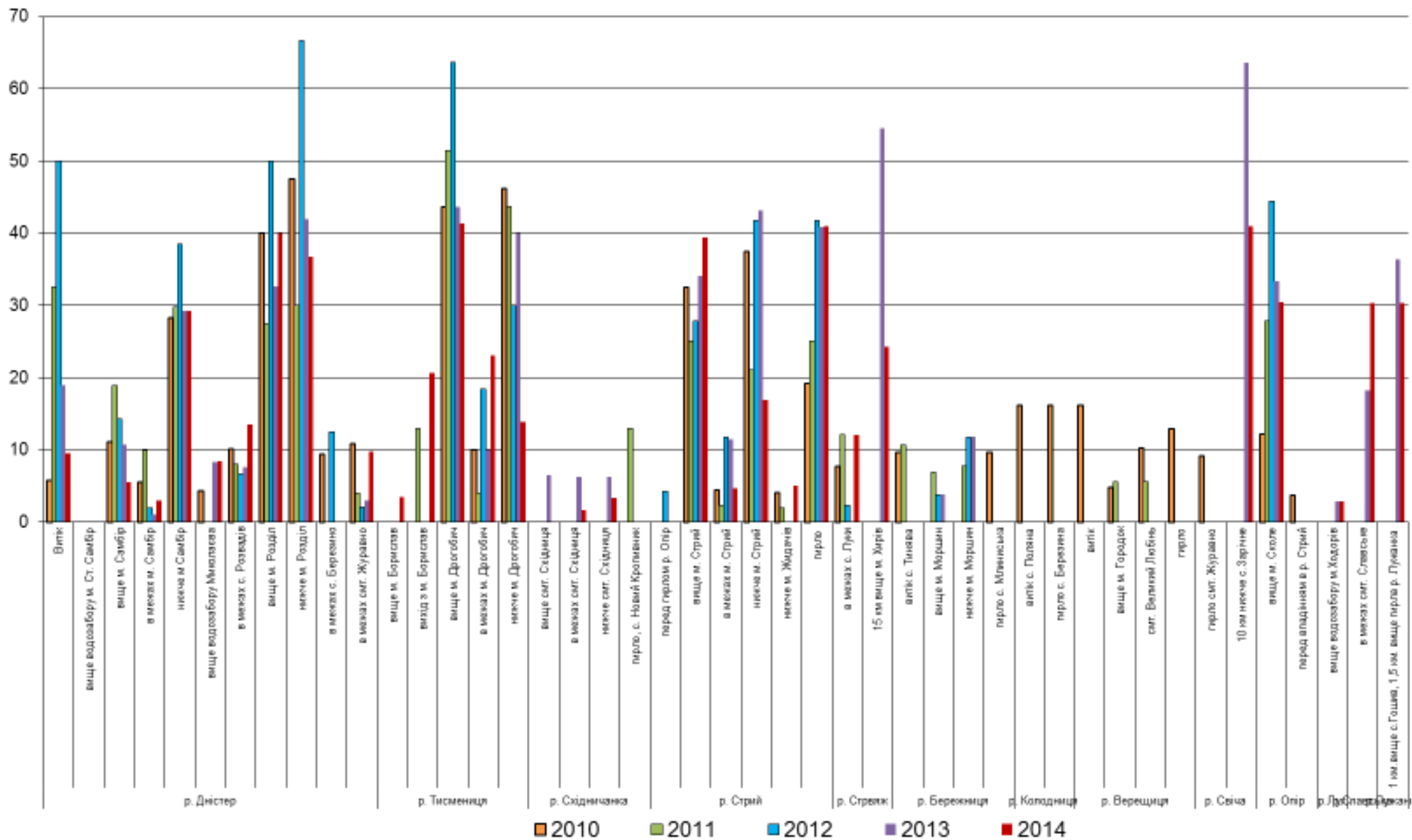

Рис. 4.10. Відсоток хімічних показників із перевищенням ГДК із загальної кількості компонент визначень у створах водотоків басейну р.Дністер

Басейн річки Західний Буг

№п/п	Назва водотоку	Відомча приналежність	Назва створу	Кількість відборів	Кількість компоненто визначень	Кількість перевищень	% - перевищень			
							2014	2013	2012	2011
1.	р. Західний Буг	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	витік, с.Бужок	-	-	-	-	-	7,7	0
2.	р. Західний Буг	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50м вище впадіння р.Полтва	4	65	0	0	9,1	11,8	-
3.	р. Західний Буг	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	500м нижче впадіння р.Полтва	4	63	2	3,17	12,1	11,8	-
4.	р. Західний Буг		вище м. Буськ	4	52	4	7,69	16	16,4	10,64
		ДЕІ		-	-	-	-	-	5,9	21,05
		ВЦГМ		4	52	4	7,69	16	23,1	15,38
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		-	-	-	-	-	11,8	0
5.	р. Західний Буг		нижче м.Буськ	4	52	14	26,92	26	20,5	15,38
		ДЕІ		-	-	-	-	-	5,9	-
		ВЦГМ		4	52	14	26,92	26	33,3	15,38
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ		-	-	-	-	-	5,9	0
6.	р. Західний Буг			4	52	12	23,08	20	15	16,98
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вище с. Тадані	-	-	-	-	-	9,1	0
		ВЦГМ	вище м.Кам'янка-Бузька	4	52	12	23,08	20	28,2	63,28
7.	р. Західний Буг		нижче м. Кам'янка-Бузька	8	152	37	24,34	14	22,5	19,41
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	23,39
		ВЦГМ		4	52	13	25	24	30,8	26,32
		Водрес		4	100	24	24	9	16	9,33
8.	р. Західний Буг		Добротвірське водосх.	4	100	22	22	10	7,1	12,36
		ДЕІ	нижче Добротвірського в/сх.	-	-	-	-	-	-	20,15
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	с.Стриганка, 0,5км нижче місця скиду зворотних вод КОС смт. Добротвір	-	-	-	-	-	7,1	0
		Водрес	Добротвірське в/сх.,н. б'єф	4	100	22	22	10	-	5,94
9.	р. Західний Буг	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	вище скиду КОС м. Соснівка	-	-	-	-	-	18,8	-
10.	р. Західний Буг	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	нижче скиду з КОС м. Червоноград	4	64	0	0	9,1	18,8	-
11.	р. Західний Буг	Водрес	відстань від гирла 637 км (м.Сокаль)	4	104	20	19,23	7,7	12,8	8,22
12.	р. Західний Буг	Водрес	відстань від гирла 669 км (с. Старгород)	4	100	22	22	8		
13.	р. Західний Буг	ДЕІ	м. Сокаль , в межах міста	-	-	-	-	-	-	25,4

14.	р. Західний Буг		м. Литовеж	-	-	-	-	-	-	30,16
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	30,3
		ВЦГМ	2км вище села	-	-	-	-	-	-	30,00
15.	р. Полтва	м. Львів		8	127	30	23,62	31,25	25,2	14,64
		ВЦГМ	м. Львів, 3,5 км нижче міста, після о/с	4	56	19	33,93	35,8	38,5	37,21
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	м. Львів, 500м від КОС	4	71	11	15,49	22,2	22,8	10,55
16.	р. Полтва		гирло	4	52	16	30,77	31,4	40	13,1
		ДЕІ	м. Буськ	-	-	-	-	-	-	-
		ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	біля мосту перед впадінням в р.Зх.Буг, м.Буськ	-	-	-	-	-	-	2,17
		ВЦГМ	в межах м.Буськ	4	52	16	30,77	31,4	40	26,32
17.	р. Полтва	Водрес	відстань від гирла 30 км (с.Кам'янопіль)	4	100	25	25	20		
18.	р. Рата	гирло перед впадінням в р.Зах .Буг		10	197	21	10,66	10,1	35,7	16,38
		ДЕІ		1	20	1	5	-	-	25,00
		ВЦГМ	0,5 км. нижче міста	4	56	7	12,5	18,5	35,7	18,18
		Водрес	м. Великі Мости, відстань від гирла 22 км	4	100	9	9	4	4	8,00
		ДЕІ	М.Великі Мости, міст через річку	1	21	4	19,05	-	-	-
19.	р. Солокія	гирло		4	56	10	17,86	18,5	35,7	22,64
		ВЦГМ	в межах м. Червоноград	4	56	10	17,86	18,5	35,7	23,26
		ДЕІ		-	-	-	-	-	-	22,22

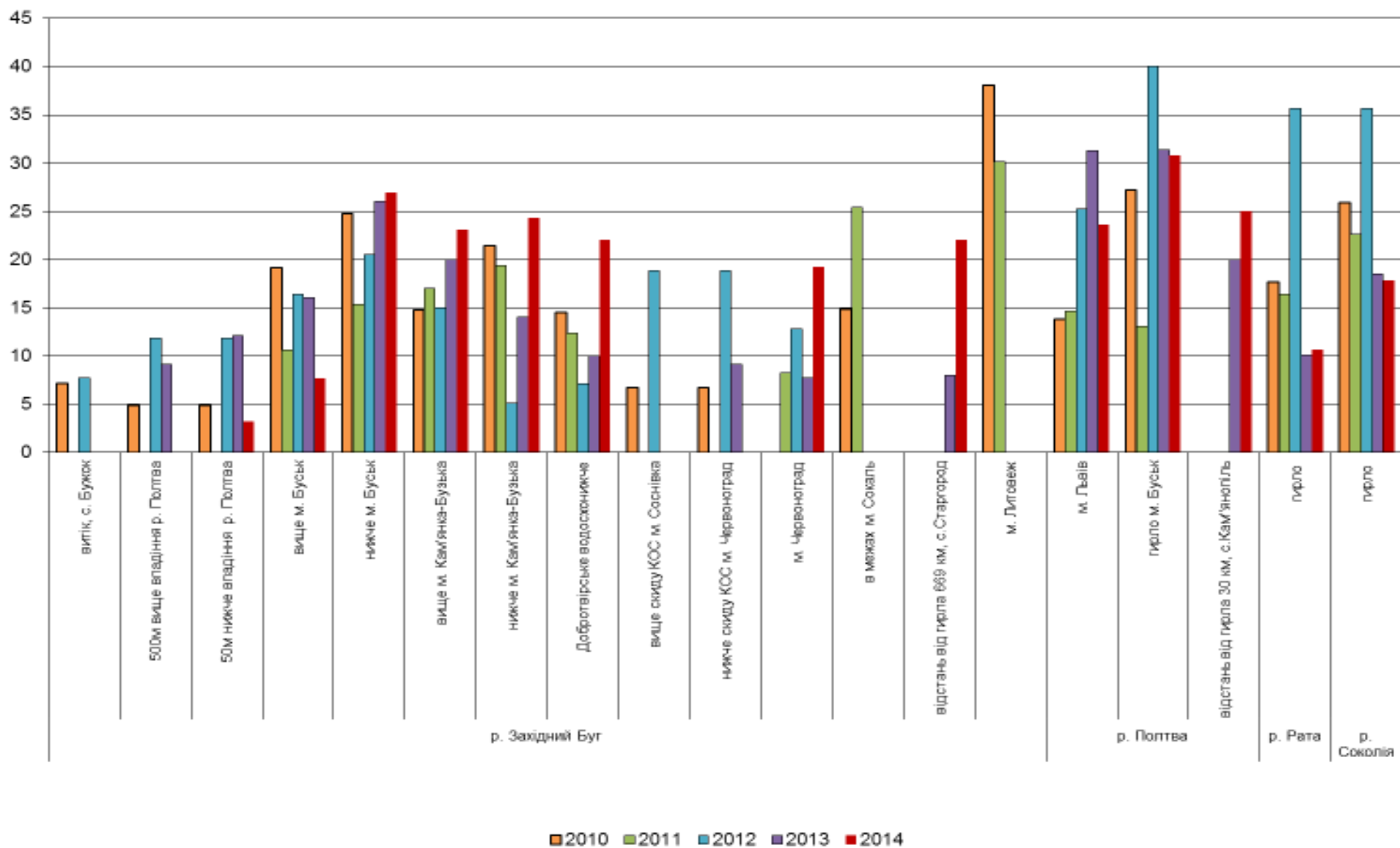

Рис. 4.11. Відсоток хімічних показників із перевищенням ГДК із загальної кількості компонентовизначень у створах водотоків басейну р. З.Буг

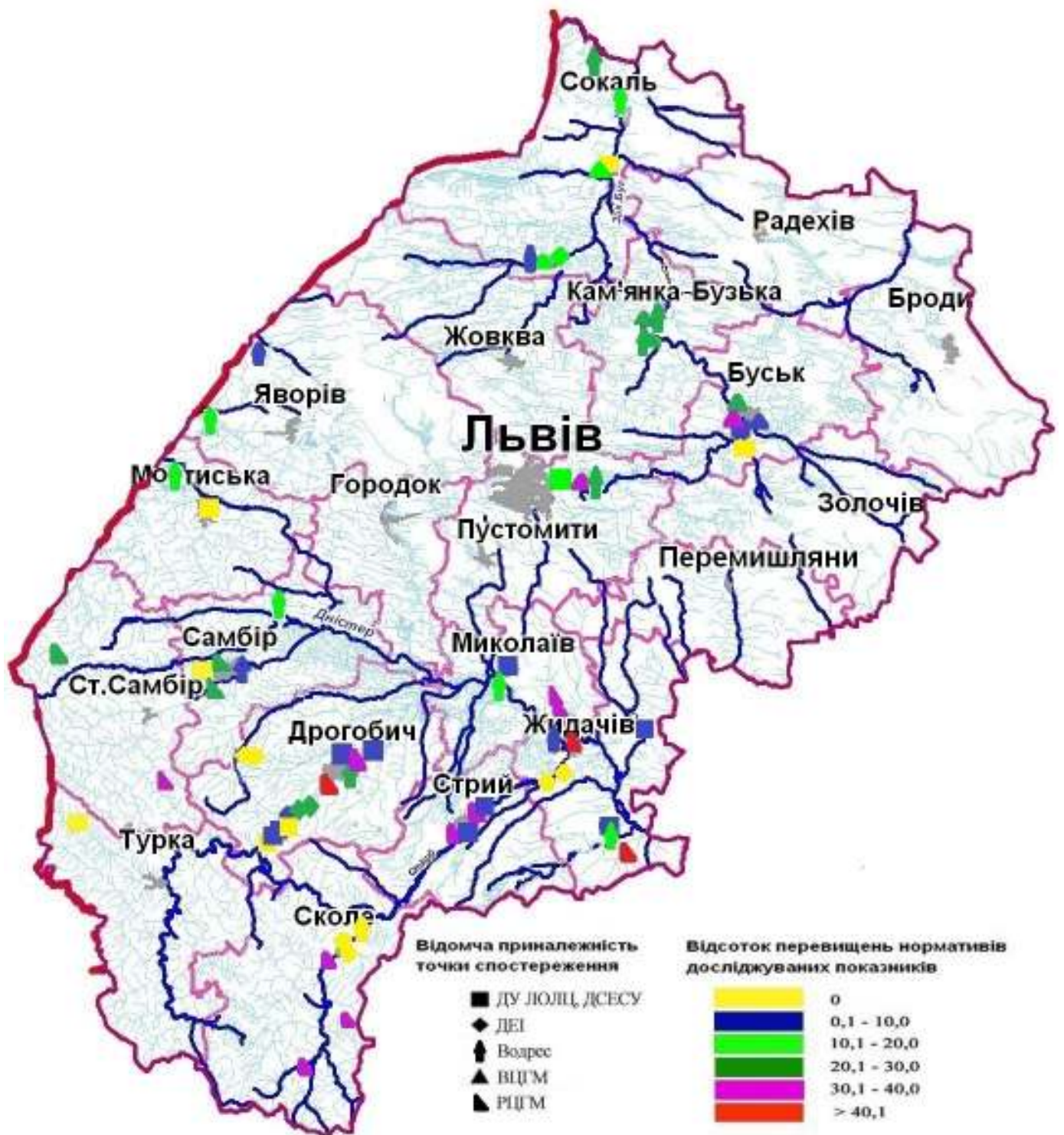

Рис. 4.12. Екологічне навантаження на поверхневі води у 2014 році

Спостереження за станом поверхневих вод у м. Львові

Спостереження за станом поверхневих вод у м. Львові здійснює КП «Адміністративно – технічне управління» Львівської міської ради.

Протягом 2014 року були відібрані проби з озер, ставків (в т.ч. декоративних), потічків та річок. Всього досліджено 35 точок і відібрано 140 проб поверхневої води.

Найбільша кількість перевищень зафіксовано по таких забруднюючих речовинах як завислі речовини (на 32 точках спостереження), залізо загальне (на 30), БСК₅ (на 25 точках спостереження), аміак (на 15), фосфати (на 15), СПАР (на 5), ХСК (на 4).

Показники забруднення поверхневих вод у м. Львові протягом 2014 р.

Таблиця 4.13

№ п/п	Назва водотоку (водойми)	Розташування місця відбору проби (адреса)	Кількість відібраних проб	Показник (мг/дм ³)																	
				водневий показник рН	прозорість (см)	запах (бал)	залізо загальне	аміак	нітрати	нітри	фосфати	лужність	хлориди	сульфати	завислі речовини	сухий залишок	жири	СПАР	ХСК	БСК-5	нафтопродукти
ГДК комунально-побутового і господарсько-питного водокористування (мг/дм³)				6.0-9.0			0.3	2.0	45.0	3.3	3.5	-	350.0	500.0	15.0	900.0	1.0	0.5	80.0	15.0	0.3
1.	Ставок	Шевченківський р-н, вул.Замарстинівська, 270	4	7,18	11,18	1	0,24	0,31	16,38	0,07	4,09	411,75	138,94	50	27	483	0	0,758	40	13,1	0,0
2.	Потік Голосківський	Шевченківський р-н, вул.Замарстинівська, 270	4	7,66	15,38	0,75	0,15	0,12	11	0,05	3,13	442,25	159,52	55,25	16,38	596,2	0	0,23	65	18,4	0,0
3.	Потік Лисиницький	Личаківський р-н, вул. Тракт Глинянський, 150	4	7,01	9,8	2,5	1,61	27,4	10,9	0,297	14,11	654,22	108,12	44,6	122,25	742,2	0	0,76	68	21,9	0,0
4.	Потік Кривчицький	Личаківський р-н, вул. Старознесенка, 200	4	7,36	10,25	2	0,59	8,48	13,42	1,49	5,703	657,28	129,39	54,7	63,5	789,2	0	0,95	79	27,7	0,0

5.	Річка Марунька	Личаківський р-н, за ЗАТ "Ензим", 500 м від дороги Львів-Винники	4	7,11	9,12	1,25	1,68	12,55	13,75	0,32	3,78	584,08	119,64	57	72,25	625,25	0	0,62	62	18,8	0.0
6.	Потік Білогорський	Залізничний р-н, вул.Широка, міс-ток при в'їзді у с.Білогорща	4	7,2	5,68	2,5	0,81	16,35	3,78	0,55	10,88	491,05	157,75	59,25	81,62	718,25	0	0,4	173	75,55	0.0
7.	Потік Вулецький	Франківський р-н, вул.Бойківська, під мостом залізничної колії 500м від дороги	4	7,20	13,62	1,5	0,49	2,17	3,55	0,06	4,09	463,6	105,46	54	26,88	472,25	0	0,25	62	19	0.0
8.	Потік Клепарівський	Шевченківський р-н, вул.Винниця,2	4	7,45	11,68	1,25	0,51	1,55	6,92	0,16	2,60	453,02	119,64	50	70,25	608,5	0	0,22	45	13,1	0.0
9.	Потік Скнилівок	с.Скнилів, 50 м від бетонної огорожі аеропорту	4	7,41	9,18	2	0,95	7,88	4,95	0,36	6,82	541,38	110,78	61,25	74	544,25	0	0,45	64	17,6	0.0
10.	Потік Водяний	Залізничний р-н, вул.Авіаційна,7	4	7,11	13	1,25	1,19	6,52	5,375	0,28	4,95	480,38	152,43	57	29,88	550,75	0	0,3	130	46,1	0.0
11.	Річка Зубра	с.Зубра, місток 300 м від КНС	4	7,24	9,38	2	1,08	8,23	4,7	0,21	11,51	512,4	108,12	65	106,8	697,25	0	1,08	75	26,36	0,0
12.	Потік Медово-Печерський (урочище Медової Печери)	200 м від вул.Медової Печери,71	4	7,28	15,62	1,25	0,44	3,64	7,95	0,05	2,697	411,75	87,74	50,5	18,38	439,25	0	0,27	51	15,2	0,0
13.	Озеро	Лісопарк «Горіховий гай», вул.Кн.Ольги, 59	4	7,28	17,75	0,5	0,32	0,43	4,72	0,04	1,426	303,48	90,397	49,38	46,5	331,75	0	0,29	68	21,6	0
14.	Став	Франківський р-н, вул.Кульпарків-ська,139	4	7,2	18,12	0,25	0,197	0,69	4,625	0,02	1,86	301,95	93,94	49,75	15,62	291,25	0	0,13	50	14,5	0
15.	Став	вул.Стрийська-вул.Наукової,	4	7,28	17	1,5	0,35	0,22	2,65	0,02	2,48	367,52	76,22	58,25	22,88	689	0	0,27	63	17,92	0,0
16.	Став	Сихівський р-н, вул. вул.Хуторівка,35	4	7,7	15	1,75	0,55	0,48	3,1	0,01	3,29	521,55	86,85	48	26	604,5	0	0,22	59	24,8	0.0
17.	Став	Сихівський р-н, вул.Хуторівка,35 (верхня водойма)	4	7,49	14,18	2,25	0,65	0,44	8,92	0,03	3,16	434,62	93,94	52,5	58,38	469,5	0	0,25	65	22,8	0.0
18.	Став	Франківський р-н, вул.В.Великого,4	4	7,31	17,38	1,5	0,85	1,61	4,75	0,03	3,63	405,65	101,03	48	19,25	419,25	0	0,26	47	12,8	0.0
19.	Річка Стара	Шевченківський р-н, 2 км від об'їзної дороги Рясна-Руська	4	7,36	6,98	2	1,12	9,495	5,42	0,09	6,603	594,75	104,58	63	55,88	643,75	0	0,44	89	23,6	0,0
20.	Став	Парк "Піскові озера", зі сторони вул. Гординських	4	6,85	18,18	0,5	0,45	0,36	5,875	0,025	1,43	332,45	70,9	59,75	18,88	257,25	0	0,34	55	18,3	0

21.	Озеро	Парк "Піскові озера" зі сторони вул. Чупринки	4	7,14	18,12	0,75	0,47	0,24	5,05	0,04	1,706	335,5	84,19	51,75	12,88	275,5	0	0,21	63	18,82	0
22.	Озеро	Залізничний р-н, вул.Повітряна,2	4	7,1	18,12	0,75	0,45	0,49	1,95	0,06	1,73	239,42	120,53	39,5	10	401,75	0	0,47	65	18,02	0
23.	Озеро	Шевченківський р-н, вул.Винниця,74	4	7,16	17,38	1	0,48	0,36	4,925	0,101	2,48	396,5	119,64	47	23,88	631,25	0	0,27	44	10,32	0,0
24.	Став	смт.Брюховичі, вул.Львівська,39	4	7,39	14,25	1	0,34	5,20	6	0,07	4,962	434,5	95,71	35,25	29,25	389,25	0	0,27	55	22,8	0,0
25.	Ставок	Личаківський р-н, вул.Пластова,10 - середній	4	6,99	14,12	2	0,86	5,51	4,425	0,022	4,436	419,38	89,51	47,5	27,68	414,5	0	0,38	44	12,3	0,0
26.	Став	Парк "Снопківський", вул.Кримська (верхня водойма)	4	7,34	17,25	0,75	0,19	0,25	11,15	0,09	0,868	494,1	106,36	46,75	34,5	770,5	0	0,27	55	16	0
27.	Став	Парк "Снопківський", вул.Кримська (нижня водойма)	4	7,78	18,1	0,5	0,24	0,25	6,075	0,08	1,147	483,42	114,32	44,5	7,38	719,25	0	0,395	71	18,5	0
28.	Ставок	Парк "Знесіння", зі сторони вул.Марунька,19	4	7,66	15,3	0,75	0,35	1,56	30,95	0,31	2,697	579,5	89,51	56,25	45,25	765,75	0	0,31	27	10,1	0,0
29.	Ставок	Парк "Знесіння", зі сторони вул.Митр.Липківського,34	4	8,39	9,25	1,5	0,54	0,44	7,275	0,066	2,325	518,5	73,56	58,5	54,88	699	0	0,34	62	20	0,0
30.	Став	Шевченківський р-н, вул.Панча,8	4	7,29	11,2	2	0,95	3,13	3,75	0,055	6,138	414,8	109,9	55	99,5	483,75	0	0,33	81	24	0
31.	Став	Шевченківський р-н, вул.Панаса Сотника,5	4	7,59	13,82	1,5	0,56	2,94	21,95	0,02	3,72	538,32	117,9	50,5	61,62	453	0	0,46	48	14	0,0
32.	Озеро	Парк "Шевченківський гай", вул.Чернеча Гора,1	4	7,38	14,62	0,75	0,40	0,33	3,1	0,05	2,5	480,38	79,76	48,75	30,12	377,75	0	0,16	64	19,2	0
33.	Ставок	Стрийський парк,вул.Стрийська,15	4	7,46	17	1,25	0,31	2,22	5,425	0,24	2,91	509,35	126,73	42,5	41,12	745,75	0	0,28	47	14,9	0
34.	Став	Лісопарк "Погулянка", вул.Вахнянина,29	4	7,36	16,25	0,75	0,68	0,23	2,025	0,19	2,356	440,72	84,19	55	48,88	398	0	0,29	54	16,6	0
35.	Став	Сихівський район, вул.Тернопільська,2	4	7,36	14	1	0,47	0,2	10,2	0,022	2,077	396,5	80,64	46,25	55,62	424	0	0,48	51	14,35	0

Примітка:

.... - рівень показника (мг/дм³), де встановлено перевищення ГДК.

Найбільш забрудненими водними об'єктами у м. Львові є річка Марунька (за ЗАТ Ензим, 500 м. від дороги Львів-Винники), річка «Стара» (Шевченківський р-н., 2 км від об'їзної дороги Рясна-Руська), річка «Зубра» (с. Зубра, місток 300 м від КНС), потік «Лисиницький» (Личаківський р-н., вул. Тракт-Глинянський 150), потік «Кривчицький» (Личаківський р-н., вул. Старознесенська, 200), потік «Білогорський» (Залізничний р-н., вул. Широка, місток при в'їзді у с. Білогорща), потік «Водяний» (Залізничний р-н, вул.Авіаційна,7), став (Шевченківський р-н, вул. Панча, 8. У всіх перерахованих створах зафіксовано перевищення по 6 гідрохімічних показниках.

4.3.1. Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками

Загалом протягом 2014 року суб'єктами моніторингу довкілля у басейнах річок Дністер, Західний Буг і Сян було відібрано 271 пробу, у яких проведено 4076 компонентовизначень.

В результаті аналізу моніторингових досліджень протягом 4 років відслідковується така закономірність: при відборі аналізів в одному створі найгірші показники фіксують лабораторії Волинського та Рівненського гідрометцентрів, кращі — Львівського обласного управління водних ресурсів та ДУ «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України».

Найбільша кількість перевищень ГДК у досліджуваних пробах води зафіксована у басейнах Західного Бугу та Дністра.

Порівняно з 2013 роком якість поверхневих вод погіршилась у створах:

Басейну Дністра:

- р. Дністер (вище м.Розділ),
- р. Стрий (вище м. Стрий),
- р. Луг (вище водозабору м.Ходорів),
- р.Славська (в межах смт. Славське).

Басейну З.Бугу:

- р. Зах.Буг (нижче м. Буськ),
- р. Зах.Буг (вище м.Кам'янка Бузька),
- р. Зах.Буг (нижче м.Кам'янка Бузька),
- Добротвірське в/сх., н.б'єф.

Басейну Сяну:

- р. Шкло (с.Краковець),
- р. Вишня (с.Черневе).

Результати спостережень за поверхневими водами у 2014 році

Таблиця 4.14

Басейн річки	Протягом 2014 року				% показників з перевищенням від загальної кількості компонентовизначень			
	Кількість відібраних проб	Кількість компонентовизначень	Кількість показників ЗР з перевищеннями ГДК	% показників з перевищенням від загальної кількості компонентовизначень	2013 р.	2012 р.	2011 р.	2010 р.
Дністер	181	2362	284	12,02	13,72	12,38	12,37	10,06
З.Буг	74	1336	235	17,59	15,96	20,71	15,26	18,39
Сян	16	378	37	9,79	11,90	10,5	8,7	7,23
Дніпро	-	-	-	-	-	15,38	10,09	-
Разом	271	4076	556	13,64	14,04	14,25	12,4	12,12

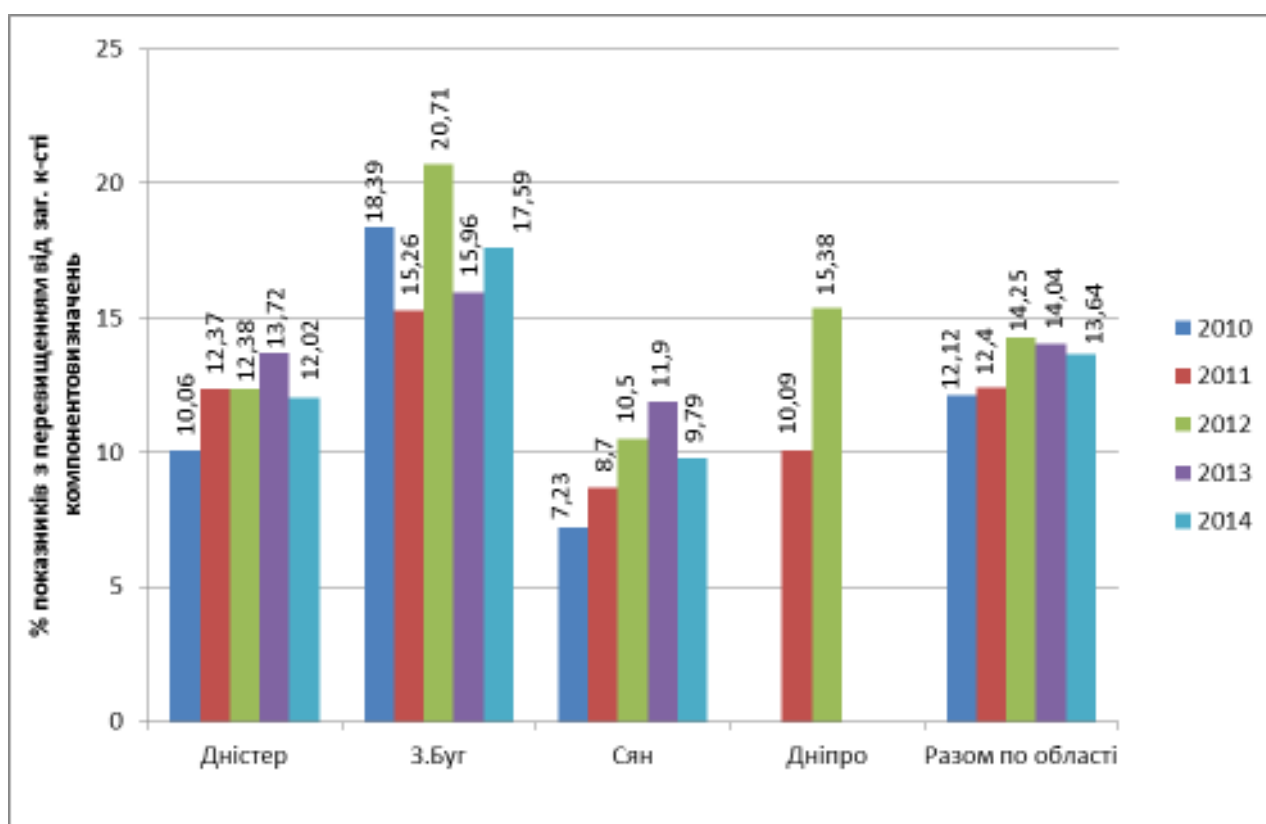

Рис. 4.13. Динаміка перевищень ГДК від загальної кількості компонентовизначень

Середньорічні концентрації речовин в контрольних створах водних об'єктів регіону за звітний рік (мг/дм³)

Таблиця 4.15

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей							
	БСК ₅	сульфати	хлориди	азот амонійний	азот нітритний	азот нітратний	фосфати	нафтопродукти
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Контрольні створи водного об'єкту рибгосподарського призначення:								
ГДК (ОБУВ 1990)	3	100	300	0,39	0,02	9,1	0,17	0,05
р. Стрв'яз, с. Луки	2,42	43,78	23,14	0,34	0,04	0,69	0,26	

р. Дністер, смт. Розвадів	2,63	75,50	41,26	0,32	0,07	1,43	0,22	
р. Дністер, с. Журавно	2,22	57,17	32,13	0,23	0,03	1,34	0,41	
р. Дністер, м. Самбір	1,59	36,98	21,51	0,22	0,02	0,40	0,08	
р. Стрий, м. Жидачів	1,49	28,74	14,07	0,22	0,03	0,58	0,05	
р. Стрий, с. Верхнє Синьовидне	1,17	27,40	15,2	0,14	0,013	0,62	0,03	
р. Тисмениця, м. Дрогобич, відстань від гирла 21 км	4,71	107,69	181,89	1,16	0,32	4,61	1,29	
р.Зубра, с.Зубра	4,64	90,69	39,52	1,44	0,11	1,06	0,68	
р. Славське, смт. Славське, в межах смт.	1	12		0,741	0,007			
р. Дністер, м. Самбір, 1км вище міста	1,1	15		0,611	0,02			
р. Дністер, м. Самбір, 1км нижче міста	1,1	16		0,793	0,021			
р. Стрв»яз, м. Хирів, 15км вище міста, 1,5км вище с. Буньковичі	1,2	11		0,468	0,005			
р. Тисмениця, м. Дрогобич, 1км вище міста	1	84		1,417	0,031			
р. Тисмениця, м. Дрогобич, 1км нижче міста, 0,5км нижче скиду ст. вод ВУВКГ	1,8	79		1,547	0,025			
р. Дністер, с. Стрілки, 0,5км вище села, 0,5км нижче впад.	0,9	57		0,767	0,010			
р. Ясениця								
р. Дністер, м. Розділ, 1км вище м.Розділ, 0,2км нижче впадання	1	23		1,56	0,023			
р. Колодниця								
р. Дністер, м. Розділ, 1км нижче міста, 0,2км нижче впадання	1,1	23		1,859	0,051			
р. Купа								
р. Свіча, с. Зарічне, 10 км нижче села, 6,5км нижче впад. р. Лютинка	1,05	20		1,190	0,062			
р. Лужанка, с.Гошів, 1 км вище села, 1,5 км вище гирла р.Лужанка	0,9	11		0,715	0,007			
р. Опір, с. Сколе, 1км вище міста	0,8	13		0,533	0,048			
р. Стрий, 0,3км вище гирла ріки	0,9	14		1,677	0,017			
р. Стрий, м. Стрий, 1км вище міста	0,9	10		1,287	0,003			
Стрий в створі водопостачання								
р. Стрий, м. Стрий, 2км нижче міста, 1,5км нижче скиду ст. вод ВУВКГ	0,9	18		1,118	0,004			
р. Західний Буг, Добротвірське водосховище, н/б	4,11	87,35	49,94	0,82	0,11	2,54	1,38	
р. Західний Буг, м. Сокаль	3,96	57,87	41,00	0,80	0,08	2,93	1,21	
р. Рата, м. Великі Мости	2,23	42,80	21,63	0,31	0,04	1,07	0,25	
р. Західний Буг, с. Старгород, відстань від гирла 669 км	3,51	93,11	39,30	0,78	0,07	2,23	1,33	
р. Західний Буг, м. Кам»янка-Бузька, 704 км від гирла	4,36	88,02	43,25	2,03	0,12	3,60	1,73	
р. Полтва, с.Кам»янопіль, відстань від гирла 30 км	37,33	115,09	90,33	5,85	0,22	0,92	2,25	
р. Західний Буг, м. Буськ, 1 км вище міста	1,54	32,58	21,48	0,29	0,052	0,15	0,023	
р. Західний Буг, м. Буськ, 1 км нижче міста	4,14	41,38	43,75	5,12	0,126	0,10	0,329	
р. Полтва, м.Буськ, в межах міста	7,27	48,98	41,70	4,93	0,138	0,14	0,523	
р. Західний Буг, м. Кам»янка-Бузька, 1 км вище міста	2,28	42,00	40,88	2,73	0,107	0,10	0,429	
р. Західний Буг, м. Кам»янка-Бузька, 1 км нижче міста	2,84	39,58	45,48	3,73	0,138	0,08	0,713	
р. Полтва, м. Львів, 3,5 км нижче міста	42,65	49,13	34,50	9,25	0,163	0,06	1,205	
р. Рата, с. Межиріччя, 0,5 км нижче міста	1,47	28,85	22,00	0,25	0,046	0,08	0,040	
р. Солокія, м. Червоноград, в межах міста	1,28	31,45	32,75	0,31	0,049	0,08	0,037	
р. Вишня, с. Чернево, відстань від гирла	2,94	51,81	26,49	0,61	0,07	1,4	0,18	

37 км								
р. Завадівка, с. Грушів, відстань від гирла 12 км	1,64	37,03	14,68	0,01	0,014	0,098	0,05	
р. Шкло, с. Краковець, відстань від гирла 66 км	3,34	406,28	23,02	0,15	0,03	0,41	0,19	
Контрольні створи водного об'єкту господарсько-побутового призначення:								
ГДК (СанПин 4630-88)	3/15	500	350	2,0	1	10,35	3,5	0,3
р. Рибник, м.Борислав, 50 м. вище водозабору м.Борислав	2,2	11,75	8,88		0,003	2,58		0,3
р. Луг, м.Ходорів, 50 м. вище водозабору м.Ходорів	2,1	42,26	31,25		0,003	6,83		0,2
р. Стрий, с. Братківці, 100 м вище Стрийського родовища підземних вод	4,2	26	22,75		0,010	15,93		0,3
р. Стрий, м. Стрий, 500 м нижче скиду з КОС	6	58	36		0,029	24,58		0,3
р. Дністер, с. Лімна Турківського району, вихід з району	3,46	18,75	24,15		0,158	2,13		0,3
р. Дністер, м. Старий Самбір, 1 км вище водозабору для міста	1,87	29,5	10,52		0,021	2,70		0,3
р. Дністер, м. Самбір, вище водозабору для міста	2,82	36,5	19,5		0,049	7,41		0,3
р. Дністер, м. Миколаїв, вище водозабору для міста	5,08	89,71	44,11		0,15	14,38		0,3
р. Дністер, с. Журавно, межа Жидачівського району	2,62	37,09	30		0,122	3		0,3
р. Тисмениця, м.Дрогобич, 100 м. вище скиду КОС	5,69	130,08	107,64		0,343	16,56		0,3
р. Тисмениця, м.Дрогобич, 500 м нижче скиду очисних споруд м. Дрогобич	5,48	124,05	94,54		0,298	14,06		0,3
р. Східничанка, вхід в селище вище пансіонату «Верховина»	2,03	12	9,25		0,007	3,13		0,3
р. Східничанка, перед центральними КОС, вул.Шевченка	3,83	13,75	15,63		0,025	4,40		0,3
р. Східничанка, вихід з селища (після КОС готелю ДіАнна)	4,23	14,85	21		0,028	4,15		0,3
р. Західний Буг, м. Червоноград, 500 м нижче скиду з КОС	7,19	62,65	48,75		0,16	6,49		0,3
р. Полтва, м. Львів, 500 м нижче скиду ст. вод з КОС	21,995	56,03	45,82		27,34	5,27		0,15
р. Західний Буг, 50 м вище впадіння в р. Полтва	5	61,25	32,5		0,08	1,40		0,2
р. Західний Буг, 500 м нижче впадіння р. Полтва	4,63	57,5	37,5		0,15	2,70		0,3
р. Тисмениця, м. Борислав, нижче м. Борислав (межа міста), перед впадінням р.Лошань	18,6	120,16	148,9	7,2	0,05	0,37	1,62	
р. Тисмениця, м. Борислав, нижче м. Борислав (межа міста), після впадінням р.Лошань	15,3	132,56	155,98	5,58	0,05	0,43	1,32	
р. Опір, смт. Славськ, 50 м вище скиду з очисних споруд Славського КВКП	4,2	35,2	10,1		0,02	2,1	0,12	
р. Опір, смт. Славськ, 100 м нижче скиду з очисних споруд Славського КВКП	4,5	35,8	10,4		0,02	3,66	0,22	
р. Зелена Кривуля, 50 м вище водозабору м. Мостиськ	3,00	72,3	83,75		0,019	5,06		
р. Рата, с.Межиріччя, гирло	6			0,2	0,02	0,53	0,23	
р. Рата, м.Великі Мости, міст через річку, автодорога Львів-Червоноград	21		28,36	6,31	0,15	0,33	8,42	

Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод

Таблиця 4.16

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, в яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, у тому числі забруднюючих речовин, що визначалися, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
р. Дністер	13	10	62	791	84 (залізо загальне, БСК ₅ , ХСК, азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, фосфати, хром)
р. Стрв'яз	2	2	7	133	20 (БСК ₅ , залізо загальне, азот амонійний, азот нітритний, фосфати, залізо загальне, цинк)
р. Стрий	9	6	32	462	47 (залізо загальне, азот амонійний, азот нітратний, азот нітритний, хром, мідь, цинк)
р. Тисмениця	6	6	35	388	68 (БСК ₅ , ХСК, залізо загальне, сульфати, азот амонійний, азот нітритний, хром загальний, азот нітратний, мідь, цинк, фосфати)
р. Східничанка	3	2	12	177	3 (залізо загальне)
р. Західний Буг	10	8	44	804	133 (БСК ₅ , ХСК, азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, фосфати, сульфати)
р. Солокія	1	1	4	56	10 (ХСК, азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне)
р. Шкло	1	1	4	104	18 (БСК ₅ , ХСК, сульфати, азот нітритний, залізо загальне, фосфати)
р. Вишня	1	1	4	104	14 (БСК ₅ , азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, фосфати)
р. Рата	4	4	10	197	21 (ХСК, азот нітритний, залізо загальне, азот амонійний, фосфати)
р. Славське	1	1	4	33	10 (азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, мідь, цинк)
р. Опір	2	1	6	61	7 (азот амонійний, азот нітритний, хром (заг.), феноли)
р. Полтва	4	4	16	279	71 (БСК ₅ , ХСК, азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, фосфати, азот нітратний)
р. Зубра	1	1	4	100	24

					<i>(БСК₅, ХСК, залізо загальне, азот амонійний, азот нітритний, фосфати)</i>
р. Рибник	1	0	4	61	-
р. Луг	1	1	4	69	2 (залізо загальне)
р.Лужанка	1	1	5	33	10 <i>(азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, хром, цинк)</i>
р.Свіча	1	1	4	22	9 <i>(азот амонійний, азот нітритний, залізо загальне, мідь, цинк, хром (заг.))</i>
р. Бистриця	2	0	2	32	-
р. Зелена Кривуля	1	0	4	70	-
р. Завадівка	1	1	4	100	5 <i>(залізо загальне, азот нітритний)</i>
Добротвірське водосховище	1	1	4	100	6 <i>(БСК₅, ХСК, залізо загальне, азот амонійний, азот нітритний, фосфати)</i>

У 2014 р. лабораторією моніторингу вод та ґрунтів Львівської гідрогеолого-меліоративної експедиції за Програмою моніторингу поверхневих вод у Львівській області було відібрано 68 проб і виконано 1580 вимірювань (табл. 4.17).

Таблиця 4.17

№ з/п	Басейни річок	Кількість проб			Кількість вимірювань		
		Гідро-хімічних	Радіо-логічних	Разом	Гідро-хімічних	Радіо-логічних	Разом
1	Західний Буг	24	24	24	556	28	556
2	Дністер	32	28	32	740	36	740
3	Сян	12	12	12	284	20	284
	Разом	68	64	68	1580	84	1580

Порівняльна таблиця

усереднених результатів вимірювання якості поверхневих вод за гідрохімічними показниками за 2014 і 2013 роки (за даними Львівського «Облводресурсів»)

Таблиця 4.18

№ п/п	Найменування показника забруднення	Середні концентрації (мг/дм ³)		Максимальна концентрація (мг/дм ³)		Мінімальна концентрація (мг/дм ³)		Кількість випадків перевищення ГДК	
		2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Басейн Дністра									
1	р. Дністер – м. Самбір								
	ХСК	9,17	11,34	9,80	13,64	8,30	9,61	0	0
	БСК ₅	1,59	1,94	2,16	2,80	1,20	1,60	0	1
	Сухий залишок	294,5	318,8	334,0	358,0	256,0	285,0	0	0
	Сульфати	36,98	32,24	43,67	37,08	29,25	21,84	0	0
	Хлориди	21,51	21,81	28,36	29,53	13,90	17,37	0	0
	Іон амонію	0,28	0,82	0,49	2,50	0	0,00	0	2
	Розчинений кисень	7,90	8,36	7,92	8,72	7,84	8,00	0	0
	Залізо заг.	0,11	0,10	0,12	0,07	0,10	0,11	2	2
2	р. Дністер – смт. Розвадів								
	ХСК	13,34	15,22	15,27	17,45	10,80	14,20	1	1
	БСК ₅	2,63	3,32	3,48	4,16	1,92	2,90	3	4
	Сухий залишок	427,7	317,0	446,0	380,0	408,0	258,0	0	0
	Сульфати	75,50	52,93	95,17	72,51	49,85	35,80	0	0
	Хлориди	41,26	40,35	42,73	47,64	38,22	29,53	0	0
	Іон амонію	0,42	0,24	1,16	0,44	0,02	0,11	1	0
	Розчинений кисень	7,58	7,48	8,32	8,16	6,40	6,64	0	0
	Залізо заг.	0,39	0,29	0,43	0,53	0,30	0,17	4	4
3	р. Дністер – с. Журавно								
	ХСК	10,95	13,37	11,70	16,18	10,20	11,57	0	1
	БСК ₅	2,22	2,93	2,72	3,92	1,60	2,40	2	4
	Сухий залишок	382,5	325,0	420,0	444,0	304,0	200,0	0	0
	Сульфати	57,17	50,88	87,76	75,81	29,25	17,72	0	0
	Хлориди	32,13	32,66	39,95	45,16	20,84	19,11	0	0
	Іон амонію	0,30	0,38	0,53	0,55	0,11	0,10	1	1
	Розчинений кисень	7,54	7,56	8,16	8,24	6,84	7,20	0	0
	Залізо заг.	0,30	0,16	0,47	0,26	0,13	0,05	4	2
4	р. Зубра – с. Зубра								
	ХСК	16,39	15,91	16,90	16,91	15,48	14,35	4	3
	БСК ₅	4,64	4,13	5,02	4,60	4,28	3,20	4	4
	Сухий залишок	457,5	496,0	546,0	564,0	414,0	424,0	0	0
	Сульфати	90,69	86,93	110,83	121,13	64,48	70,04	0	0

	Хлориди	39,52	39,65	52,11	46,09	26,06	20,84	0	0
	Іон амонію	1,87	0,90	2,46	1,20	0,79	0,14	4	3
	Розчинений кисень	5,56	6,35	5,76	7,20	5,04	5,76	0	0
	Залізо заг.	0,51	0,47	0,66	0,61	0,36	0,30	4	4
5	р. Стрв'яж – с. Луки								
	ХСК	11,93	14,03	12,50	14,55	10,90	13,50	0	0
	БСК ₅	2,42	2,81	3,04	2,92	1,84	2,56	2	4
	Сухий залишок	335,0	340,0	380,0	384,0	288,0	302,0	0	0
	Сульфати	43,78	28,41	49,85	37,00	34,61	19,36	0	0
	Хлориди	23,14	28,38	27,79	39,00	19,11	20,15	0	0
	Іон амонію	0,43	0,30	0,73	0,50	0,05	0,05	1	0
	Розчинений кисень	6,79	6,47	7,20	8,08	6,08	5,38	0	0
	Залізо заг.	0,19	0,21	0,28	0,36	0,08	0,06	3	3
6	р. Тисмениця – м. Дрогобич								
	ХСК	16,35	16,77	17,17	18,27	14,90	15,45	3	4
	БСК ₅	4,71	4,49	5,12	5,44	3,88	3,72	4	4
	Сухий залишок	707,0	580,5	786,0	766,0	582,0	356,0	0	0
	Сульфати	107,69	65,61	124,01	95,17	85,28	17,72	2	0
	Хлориди	181,89	157,08	204,97	223,34	159,53	71,47	0	0
	Іон амонію	1,5	0,79	2,41	1,38	0,28	0,10	3	3
	Розчинений кисень	6,65	7,54	7,32	8,00	6,04	7,12	0	0
	Залізо заг.	0,49	0,39	0,61	0,61	0,25	0,20	4	4
7	р. Стрий – смт. Верхнє Синьовиднє								
	ХСК	9,10	8,13	10,59	9,41	7,48	6,86	0	0
	БСК ₅	1,17	1,56	1,68	2,80	0,92	1,10	0	1
	Сухий залишок	252,8	214,0	284,0	288,0	238,0	136,0	0	0
	Сульфати	27,40	16,38	33,37	18,13	13,18	12,36	0	0
	Хлориди	15,20	13,49	20,15	15,63	12,16	6,81	0	0
	Іон амонію	0,18	0,27	0,30	0,47	0,04	0,12	0	0
	Розчинений кисень	7,96	8,66	8,80	10,48	7,12	7,68	0	0
	Залізо заг.	0,04	0,11	0,05	0,23	0,02	0,03	0	1
8	р. Стрий – м. Жидачів								
	ХСК	9,28	8,61	10,98	10,98	7,51	6,93	0	0
	БСК ₅	1,49	1,63	2,64	1,76	0,97	1,44	1	0
	Сухий залишок	239,7	201,8	276,0	268,0	212,0	138,0	0	0
	Сульфати	28,74	17,21	33,17	19,78	25,75	13,60	0	0
	Хлориди	14,07	13,22	20,84	20,84	10,42	8,51	0	0
	Іон амонію	0,29	0,46	0,80	1,50	0,05	0,00	1	1
	Розчинений кисень	8,02	8,49	8,48	10,24	7,36	7,54	0	0
	Залізо заг.	0,12	0,20	0,20	0,30	0,03	0,05	2	3
Басейн Західного Бугу									
9	р. Західний Буг – м. Кам'янка-Бузька								
	ХСК	16,68	15,87	17,10	16,78	16,22	13,47	4	3
	БСК ₅	4,36	3,77	4,42	4,40	4,31	2,24	4	3
	Сухий залишок	534,3	533,7	549,0	576,0	498,0	484,0	0	0
	Сульфати	88,02	81,63	93,94	96,82	79,10	69,42	0	0
	Хлориди	43,25	42,19	59,06	55,59	34,74	30,63	0	0
	Іон амонію	2,63	2,00	2,73	3,10	2,40	0,88	4	4
	Розчинений кисень	5,33	6,32	5,56	7,68	5,12	5,20	0	0
	Залізо заг.	0,29	0,27	0,35	0,35	0,20	0,16	4	4
10	р. Західний Буг – Добротвірське водосховище, нижній б'єф								
	ХСК	16,21	14,44	16,95	15,94	15,40	10,88	4	3
	БСК ₅	4,11	3,55	4,15	4,36	4,08	1,84	4	3
	Сухий залишок	547,5	485,0	562,0	490,0	527,9	479,0	0	0
	Сульфати	87,35	82,14	98,06	88,58	82,40	74,57	0	0

	Хлориди	49,94	38,02	59,06	41,69	45,16	33,00	0	0
	Іон амонію	1,06	1,14	2,13	2,90	0,23	0,13	3	3
	Розчинений кисень	5,69	7,56	6,20	8,36	5,28	6,08	0	0
	Залізо заг.	0,22	0,21	0,28	0,29	0,13	0,12	4	4
11	р. Західний Буг – с. Старгород								
	ХСК	14,67	14,02	17,20	16,08	12,50	8,82	1	3
	БСК ₅	3,51	3,18	4,10	4,06	2,88	1,60	4	3
	Сухий залишок	504,3	491,0	535,3	510,0	434,0	458,0	0	0
	Сульфати	93,11	88,79	107,94	105,47	79,93	67,16	2	2
	Хлориди	39,30	40,04	46,90	48,64	26,06	34,74	0	0
	Іон амонію	1,01	0,55	1,23	0,82	0,67	0,39	4	2
	Розчинений кисень	6,93	7,72	8,12	8,64	5,90	6,56	0	0
	Залізо заг.	0,34	0,33	0,50	0,52	0,20	0,19	4	4
12	р. Західний Буг – м. Сокаль								
	ХСК	15,77	13,86	16,85	16,91	14,50	10,18	2	2
	БСК ₅	3,96	3,58	4,31	4,96	3,50	2,00	4	3
	Сухий залишок	474,8	455,8	560,0	496,0	394,0	354,0	0	0
	Сульфати	57,87	79,82	87,71	88,99	23,48	64,68	0	0
	Хлориди	41,00	37,44	48,64	45,16	29,53	24,32	0	0
	Іон амонію	1,04	0,51	1,65	0,90	0,29	0,29	3	1
	Розчинений кисень	6,23	7,36	7,34	8,16	5,00	6,64	0	0
	Залізо заг.	0,35	0,22	0,45	0,30	0,20	0,06	4	3
13	р. Полтва – с. Кам'янопіль								
	ХСК	90,70	90,71	104,00	97,46	54,20	80,39	4	4
	БСК ₅	37,33	33,50	45,30	34,40	29,60	32,00	4	4
	Сухий залишок	692,0	636,8	796,0	670,0	646,0	542,0	0	0
	Сульфати	115,09	126,79	147,08	138,02	94,35	117,83	3	4
	Хлориди	90,33	76,37	104,22	85,12	76,43	69,48	0	0
	Іон амонію	7,60	9,68	10,35	9,90	3,16	9,39	4	4
	Розчинений кисень	1,80	1,82	2,80	1,92	1,40	1,68	4	4
	Залізо заг.	0,23	0,42	0,36	0,46	0,10	0,40	2	4
14	р. Рата – смт. Великі Мости								
	ХСК	10,78	10,35	11,0	13,14	10,50	8,36	0	0
	БСК ₅	2,23	1,57	2,64	2,24	1,92	1,28	2	0
	Сухий залишок	337,5	358,5	368,0	390,0	280,0	296,0	0	0
	Сульфати	42,80	56,29	48,82	59,74	30,08	51,50	0	0
	Хлориди	21,63	21,25	28,49	24,67	14,59	15,63	0	0
	Іон амонію	0,41	0,48	0,85	0,71	0,16	0,34	1	1
	Розчинений кисень	7,66	8,16	8,80	8,64	7,04	7,60	0	0
	Залізо заг.	0,36	0,35	0,55	0,47	0,10	0,05	3	3
Басейн Вісли (Сяну)									
15	р. Вишня – с. Черневе								
	ХСК	13,42	13,07	14,9	14,90	12,10	10,45	0	0
	БСК ₅	2,94	2,77	3,60	4,08	2,24	1,44	3	2
	Сухий залишок	400,5	372,8	426,0	415,0	366,0	356,0	0	0
	Сульфати	51,81	30,90	58,09	47,38	46,56	14,42	0	0
	Хлориди	26,49	29,47	31,27	38,22	17,37	21,27	0	0
	Іон амонію	0,80	0,77	1,56	1,90	0,20	0,19	3	2
	Розчинений кисень	6,54	8,10	8,05	8,72	5,92	6,72	0	0
	Залізо заг.	0,47	0,39	0,60	0,59	0,39	0,10	4	3
16	р. Шкло – смт. Краківець								
	ХСК	14,69	14,54	16,36	15,88	13,50	12,35	1	2
	БСК ₅	3,34	4,12	3,70	6,48	2,76	2,64	4	4
	Сухий залишок	796,8	828,8	880,0	880,0	640,0	738,0	0	0
	Сульфати	406,28	440,89	461,03	470,50	314,15	375,74	4	4

	Хлориди	23,02	23,76	26,06	20,84	17,37	26,06	0	0
	Іон амонію	0,20	0,72	0,37	1,04	0,04	0,16	0	3
	Розчинений кисень	7,52	7,34	8,24	7,84	5,76	7,04	0	0
	Залізо заг.	0,40	0,29	0,53	0,38	0,13	0,24	4	4
17	р. Завадівка – с. Грушів								
	ХСК	10,46	10,46	11,88	13,10	7,90	8,43	0	0
	БСК ₅	1,64	1,84	1,92	2,80	1,04	1,04	0	1
	Сухий залишок	218,5	207,3	234,0	232,0	188,0	180,0	0	0
	Сульфати	37,03	39,71	41,61	53,15	31,72	31,31	0	0
	Хлориди	14,68	9,77	29,53	10,42	7,64	8,85	0	0
	Іон амонію	0,01	0,47	0,05	0,98	0,00	0,00	0	2
	Розчинений кисень	8,42	8,51	8,97	10,00	7,36	7,68	0	0
	Залізо заг.	0,43	0,46	0,55	0,51	0,30	0,40	4	4

4.3.2. Гідробіологічна оцінка якості вод

Інформація відсутня.

4.3.3 Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

За інформацією Головного управління Держсанепідслужби у Львівській області, у встановлених створах з водою І категорії протягом 2014 р. на мікробіологічні показники досліджено 40 проб, з яких всі відповідали вимогам (в 2013 р. були досліджені 23 проби, з яких не відповідали вимогам 7 проб, що становило 30,4%). З водою ІІ категорії на мікробіологічні показники досліджені 526 проб, з яких не відповідали вимогам 90, що склало 17% (в 2013р.- 12,6%).

Стан якості води водою погіршився за мікробіологічними показниками внаслідок відсутності або недостатності фінансування природоохоронних заходів, спрямованих на проведення реконструкцій, капітальних ремонтів споруд та систем водовідведення, очищення стічних вод, а також будівництва нових об'єктів, що з огляду на забруднення водою, може спричинити епідемічні ускладнення серед населення значної кількості адміністративних територій.

Протягом 2014 р. у Львівській області не зареєстровано спалахів кишкових інфекцій пов'язаних з водним фактором.

4.3.4. Радіаційний стан поверхневих вод

Відповідно до Програми Державного моніторингу поверхневих вод лабораторія моніторингу вод та ґрунтів Львівської гідролого-меліоративної експедиції щоквартально проводить контроль якості поверхневих вод по гідрохімічних та радіологічних показниках в 17 пунктах спостережень, на 11 водних об'єктах Львівської області, з яких 8 пунктів спостереження в басейні р. Дністер, 6 – в басейні р. Західний Буг та 3 – в басейні р. Сян

Отримані дані по радіологічних характеристиках (Цезій-137, Стронцій-90) не перевищують гранично допустимі нормативи, що свідчить про стабільний радіаційний стан вод. При порівнянні багаторічних даних спостерігається деяка тенденція до зменшення активності цезію і стронцію, що пов'язано з їх розпадом.

4.4. Якість питної води та її вплив на здоров'я населення

Згідно звітної державної статистичної форми № 18 за 2014 рік «Звіт про фактори навколишнього середовища, що впливають на стан здоров'я людини» централізоване господарсько-питне водопостачання населення області здійснюється 792 водопроводами, в тому числі 8 з яких - з відкритих водойм.

З загальної кількості водозаборів – 78 комунальні (в т.ч. 7 з відкритих водоймищ), 561 відомчі (в т.ч. 1 з відкритих водоймищ), 153 - сільських.

За інформацією Головного управління Держсанепідслужби у Львівській області, з 792 водозаборів (комунальних, відомчих, сільських) станом на 01.01.2015р. не відповідали санітарним нормам і правилам 17, в т.ч. 6 через відсутність розроблених проектів зон санітарної охорони 2, 3 поясів або невиконання передбачених заходів у зв'язку з відсутністю коштів (2 комунальних, 1 відомчий, 3 сільських); відсутність або вихід з ладу комплексів водоочисних (станцій знезалізнення, коагуляції, тощо) споруд - 11 (в т.ч. 8 комунальних, 3 відомчих водопроводи).

В 2014 році досліджено 2631 проб питної води за мікробіологічними показниками та 2210 проби за санітарно-хімічними показниками, з них відповідно 120 (4,6%) проб та 110 (5,0%) проб не відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом МОЗ України №400 від 12.05.2010р. В порівнянні з 2013 роком, коли показник відхилення становив відповідно 3,0% та 3,0%, рівень мікробіологічного забруднення зріс на 1,6%, а санітарно-хімічного на 2,0%.

З розвідної мережі централізованого водопостачання досліджено 2355 проб води за мікробіологічними показниками, з них не відповідає вимогам 99 (4,2%), та 1906 проб за санітарно-хімічними показниками, з них не відповідає вимогам 83 (4,3%). В порівнянні з 2013 роком, коли показник відхилення становив відповідно 3,0% та 2,6%, рівень мікробіологічного забруднення зріс на 1,2%, а санітарно-хімічного на 1,7%.

Основними показниками, за якими вода питна не відповідала вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 є вміст заліза, нітратів, амонію, свинцю та органолептика, загальна жорсткість, відношення суми речовин з однаковою лімітуючою ознакою шкідливості; з мікробіологічних показників — ЗМЧ та загальні коліформи.

З комунальних водогонів досліджено 1832 проби води за мікробіологічними показниками, з них не відповідає вимогам 35 (1,9%), та 1600 проб за санітарно-хімічними показниками, з них не відповідає вимогам 47 (2,9%). В порівнянні з 2013 роком, коли показник відхилення становив відповідно 1,6% та 1,6%, рівень мікробіологічного забруднення зріс на 0,3%, а санітарно-хімічного на 1,3%.

З відомчих водогонів досліджено 589 проб води за мікробіологічними показниками, з них не відповідає вимогам 48 (8,1%), та 436 проби за санітарно-хімічними показниками, з них не відповідає вимогам 52 (11,9%). В порівнянні з 2013 роком, коли показник відхилення становив відповідно 4,0% та 5,0%, рівень мікробіологічного забруднення зріс на 4,1%, а санітарно-хімічного - на 6,9%.

З сільських водогонів досліджено 210 проб води за мікробіологічними показниками, з них не відповідає вимогам 37 (17,6%), та 174 проб за санітарно-хімічними показниками, з них не відповідає вимогам 11 (6,3%). В порівнянні з 2013 роком, коли показник відхилення становив відповідно 8,8% та 3,8%, рівень мікробіологічного забруднення зріс на 8,8%, а санітарно-хімічного на 2,5%.

Погіршення якості води з відомчих та сільських водогонів в 2014 році за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками зумовлено зменшенням загальної кількості досліджених проб води.

Станом на 01.01.2015р. на контролі Держсанепідслужби області перебувало 481 джерел децентралізованого водопостачання громадського користування (420 криниць та 61 каптаж).

На радіаційні показники в 2014 році досліджено 10 проб питної води згідно плану роботи, відхилень не виявлено.

З джерел нецентралізованого водопостачання у 2014 році досліджено 759 проби води за мікробіологічними показниками, з них не відповідає вимогам 87 (11,5%) та 1033 проби за санітарно-хімічними показниками, з них не відповідає вимогам 45 (4,4%). В порівнянні з 2013 роком, коли показник відхилення становив відповідно 14,9% та 7,6%, рівень мікробіологічного забруднення знизився на 3,4%, а санітарно-хімічного на 3,2%.

З метою забезпечення реалізації Постанови Головного державного санітарного лікаря України №16 від 15.05.2010 р. «Про попередження виникнення водно-нітратної метгемоглобінемії у дітей» за 2014 рік з джерел, воду з яких використовують для споживання дітьми до 3-х років, досліджено 4258 проб на вміст нітратів, з них не відповідає вимогам ДсанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» 422 проби, що становить 9,9% (2013 рік — 9,5%) та 2480 проби за мікробіологічними показниками, з них не відповідає вимогам 459 проб, що становить 18,5%.

Ситуація в галузі водопостачання надалі залишається складною, оскільки на даний час в області досягнута та залишається критичною межа зносу основних фондів водопровідного господарства, подальший знос яких може призвести до порушення режиму та якості подачі води населенню області. Незадовільний стан мережі спричиняє до виникнення аварій, значних втрат води.

Внаслідок тривалої експлуатації (понад 60-90 років) значна частина водопровідних мереж та амортизованого і морально застарілого енергоємного обладнання вимагають заміни. В першу чергу це стосується міст Дрогобича, Борислава, Золочева, Червонограда, Миколаєва, Самбора, Моршина, Трускавця та ряду інших населених пунктів, в т.ч. сільських.

Спостереження та контроль за якістю питної води у комунальних водопроводах в 2014 році (табл. 4.19) проводилися ДУ «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України».

Спостереження та контроль за якістю питної води у комунальних водопроводах в 2014 році

Таблиця 4.19

<i>Назва точки спостереження</i>	<i>Місце розташування (адреса) точки спостереження</i>	<i>Відомча приналежність точки спостереження</i>	<i>Параметри, що контролюються</i>	<i>Кількість перевищень допустимих рівнів забруднювачів</i>
Комунальний водозабір “Рибник” м.Борислав	в/з (до водопідготовки, після водопідготовки)	ДКП “Борислав-водоканал”	2 проби (мікробіологічні, санітарно-хімічні показники)	відхилень не виявлено
Комунальний водозабір “Стрий” м.Львова, насосна станція “Миколаїв	в/з (до водопідготовки, після водопідготовки)	ЛКП “Львівводоканал”	2 проби (мікробіологічні, санітарно-хімічні показники)	відхилень не виявлено
Комунальний водозабір “Братківці” м. Стрий,насосна станція II підйому	в/з (до водопідготовки, після водопідготовки)	КП “Стрийводоканал”	2 проби (мікробіологічні, санітарно-хімічні показники)	1 відхилення за сумою відношення концентрацій до ГДК
Водозабір м.Ходорів Жидачівський район	в/з (до водопідготовки, після водопідготовки)	ДП «Водоканал» м.Ходорів	2 проби (мікробіологічні, санітарно-хімічні показники)	1 відхилення за сумою відношення концентрацій до ГДК
Комунальні водозабори м.Червонограда: Правдинський Бендюзький Межирічанський	насосні станції II підйому	КП “Червоноградводоканал”	3 проби (мікробіологічні, санітарно-хімічні показники)	3 відхилення за сумою відношення концентрацій до ГДК (свинцю) 3 відхилення за сумою відношення концентрацій речовин II класу небезпеки
Комунальний водозабір “Уріж” м.Дрогобич, насосна станція II підйому	в/з (до водопідготовки, після водопідготовки)	КП «Дрогобичводоканал»	2 проби (мікробіологічні, санітарно-хімічні показники)	3 відхилення за сумою відношення концентрацій до ГДК

4.5. Заходи щодо покращення стану водних об'єктів

З метою вирішення проблем, пов'язаних із забрудненням поверхневих вод, у 2014 році з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища виділено **6 156,0 тис. грн.** для виконання заходів з покращення очистки стічних вод.

Протягом 2014 року здійснювалися наступні заходи:

- будівництво чи реконструкція очисних споруд у містах Самбір, Бібрка Перемишлянського р-ну, Турка, Рудки Самбірського р-ну, селах Кавсько (Стрийський р-н), Неслухів (Яворівський р-н), а також Боринської міської лікарні (Турківський р-н) ;

- будівництво чи ремонт каналізаційних мереж у містах Броди, Самбір, Сколе, Жидачів, Трускавець, Дрогобич, Мостиська, Комарно, Моршин, Городок, селищі Східниця та селах Київець (Миколаївський р-н), Викоти (Самбірський р-н);

- виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію очисних споруд с. Верхня Білка (Пустомитівський р-н), на будівництво каналізаційних мереж у м. Судова Вишня (Городоцький р-н).

Відомості про заходи, спрямовані на покращення стану водних об'єктів області наведені в таблиці 4.20.

Заходи спрямовані на покращення стану водних об'єктів Львівської області

Таблиця 4.20

<i>Назва заходу</i>	<i>Сума, тис.грн.</i>
Будівництво каналізаційного колектора по вулицях Веста, Будівельна, Труша м. Броди	298,4
Будівництво зовнішньої каналізації на вул Галицька в м.Броди Львівської області. Коригування	500,0
Будівництво каналізаційних мереж очисних споруд в м. Самборі Львівської області (каналізаційні колектори, ГКНС, резервуари) – третя черга: будівництво ГКНС та напірних колекторів	526,0
Будівництво ливневої каналізації на вул. Шевченка, Грінченка, Івасюка, Крижовій, Поперечній, Ольжича, Калнишевського в м. Самборі Львівської області	90,0
Будівництво «Побутова каналізація північної частини м. Жидачева Львівської області по вул. Лісна-вул. Валова, по вул. Виговського»	100,0
Каналізування району вул. Котляревського у смт. Східниця м. Борислава Львівської області. Очисні споруди глибокого біологічного очищення господарсько-побутових стічних вод	21,35
Реконструкція очисних споруд побутових стічних вод потужністю 50 м ³ /добу з використанням водоочисної системи типу "Біоплато" та коагулянту-флокулянту українського виробництва в с.Неслухів Львівської області	225,9
Каналізування і очистка стоків с. Кавсько Стрийського району	900,0
Будівництво безнапірного каналізаційного колектора по вул. Мазепи в м. Мостиська	550,0
Капітальний ремонт архітектурно-будівельної частини блоку ємностей існуючих міських очисних споруд побутових стоків продуктивністю 700 м ³ /добу в м. Бібрка Перемишлянського району	19,0
Реконструкція очисних споруд каналізації в м. Турка	318,86
Виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію очисних споруд с. Верхня Білка Пустомитівського району	130,0
Реконструкція каналізаційних очисних споруд і системи каналізації в м. Рудки Самбірського району	425,9
Виготовлення проектно-кошторисної документації на каналізування м. Судова Вишня Мостиського району	300,0
Будівництво «Каналізація м. Комарно Городоцького району Львівської області»	151,61
Реконструкція парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення "Парк курорту" м. Моршин Львівської області (зовнішні мережі каналізації)	500,0
Каналізування житлових мікрорайонів м. Городок, V етап: вул. Підгіря, Дорошенка, Сагайдачного, Шашкевича, Хоткевича, Шевченка, Окружна, Галицька, Коновальця	500,0

Реконструкція каналізаційних очисних споруд побутових стоків продуктивністю 20 м ³ /добу Боринської комунальної міської лікарні	454,0
Капітальний ремонт каналізації в с. Викоти Самбірського району Львівської області	145,0
Всього	6 156,0

По зазначених заходах виконано наступні роботи:

1. Збудовано частину ливневої каналізації довжиною 139м/п та встановлено 8 каналізаційних колодязів по вулицях Веста, Будівельна, Труша м. Броди.
2. Відновлено асфальтобетонне покриття вулиці площею 1739 м², яке було зруйноване під час будівництва каналізаційного колектора на вул.Галицька в м.Броди.
3. Укладено трубопроводи, прокладено стрічку сигнальну та проведено земляні роботи в м. Самборі.
4. Укладено 84 м.п. трубопроводу із поліпропіленових каналізаційних труб діаметром 500мм, улаштовано 4 колодязі на вул. Шевченка, Грінченка, Івасюка, Крижовій, Поперечній, Ольжича, Калнишевського в м. Самборі.
5. Прокладено каналізаційний колектор по вул. Виговського та підключено 42 будинки в м. Жидачеві.
6. Розпочато початкові роботи по розробленню ґрунту та підготовці котловану і траншей для укладання залізобетонних напірних труб в смт. Східниця.
7. Проведено роботи із улаштування фундаментних плит залізобетонних плоских, улаштування покриття з холодних асфальтобетонних сумішей, установлення металевої загорожі, воріт двостулкових, монтаж технологічного обладнання та трубопроводів (фекальні насоси, аератора-гідрограмати) в с. Неслухів Кам'янка-Кузького р-ну.
8. Закуплено установку повної біологічної очистки стічних вод ВІОТАЛ 100 для с. Кавське.
9. Виконано будівельні роботи (укладено трубопроводи із поліетиленових труб діаметром 315 мм з гідравлічним випробуванням – 732,5 м, улаштовано круглі колодязі зі збірного залізобетону – 19 шт., улаштовано одношарову основу товщиною 15 см із щебеню – 2278 м²) в м. Мостиська.
10. Проведено будівельні роботи для встановлення пісколовки та по капітальному ремонту блоку ємностей очисних споруд в м. Бібрка.
11. Встановлено устаткування: КНС з поліетиленової стільникової конструкції з двома корзинами та насос занурений фекальний в комплекті з опорним коліном і лампою в м. Турка.
12. Виготовлено проектно-кошторисну документацію на реконструкцію очисних споруд с. Верхня Білка.
13. Встановлено огорожу біля побутового корпусу очисних споруд. Прокладено зовнішній напірний колектор від КНС № 4 (лікарня) до очисних споруд, зовнішні мережі господарсько-питного водопроводу від існуючого водопроводу в районі КНС № 3 до очисних споруд, зовнішні мережі напірного каналізаційного колектору від КНС № 2 до КНС № 3 в м. Рудки.
14. Виготовлено проектно-кошторисну документацію на каналізування м. Судова Вишня.
15. Проведено монтаж технологічного обладнання та прокладання напірного трубопроводу побутової каналізації К1Н в м. Комарно.

16. Здійснено роботи по каналізуванню (побутова, дощова та дренажна каналізація). В м. Моршині.
17. Проведено земляні роботи (розробка ґрунту екскаватором, доробка вручну, засипка траншей і котлованів, ущільнення ґрунту пневматичними трамбівками). Здійснено водовідлив із траншей. Улаштовано піщану основу та присипку під трубопроводи. Укладено трубопроводи із поліетиленових труб. Улаштовано круглі збірні залізобетонні каналізаційні колодязі та дощоприймачі. Прокладено 3,010 км побутової каналізації та 0,316 км дощової каналізації в м. Городку.
18. Проведено будівельні роботи та закуплено устаткування для каналізаційних очисних споруд Боринської комунальної міської лікарні.
19. Прокладено 562 м труб зовнішньої каналізації ПВХ діаметром 200 мм та проведено монтаж 10 поліетиленових колодязів в с. Викоти.

Окрім цього, у 2014 році з метою здійснення протипаводкових заходів в області з обласного фонду ОНПС було виділено **1 427,8 тис. грн.** на проведення заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод на території наступних населених пунктів: м. Золочева, Гумніської сільської ради Буського р-ну, с. Лучківці Ясенівської сільської ради, с. Лагодів Язлівчицької сільської ради та Поникв'янської сільської ради Бродівського р-ну, Березинської сільської та Роздільської селищної рад Миколаївського р-ну, с. Чуква Самбірського р-ну, с. Монастирець Самбірського р-ну, с. Мала Озимина Самбірського р-ну, Старокропивницької сільської ради Дрогобицького р-ну, с. Малехів Жовківського р-ну.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ

5.1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі

Одним із найдієвіших методів збереження генофонду живої природи, унікальних природних екосистем, ландшафтів є метод заповідання. Результати екологічних досліджень свідчать, що заповідні екосистеми виконують важливу функцію міграції видів флори й фауни у прилеглі напівокультурені та окультурені ландшафти. Таким чином вони збагачують їх біологічне різноманіття і тим самим підтримують екологічну стабільність.

На виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр.», Закону України «Про екологічну мережу України» рішенням Львівської обласної ради від 13 червня 2007 року № 340 в області затверджено Регіональну програму формування екологічної екомережі Львівської області на 2007-2015 роки.

При Львівській облдержадміністрації утворено дорадчий орган - Координаційну раду з формування екологічної мережі на території Львівської області.

У рамках виконання Регіональної програми формування екомережі розроблено робочу схему екомережі Львівської області та визначено 6 макрокоридорів:

- Долини Бугу (Бузько-Волинський).
- Малопільський (Малопільсько-Горинський).
- Північноподільсько-Опільський.
- Надсянський.
- Прикарпатсько-Дністерський.
- Карпатський.

Робочу схему узгоджено з існуючою мережею територій та об'єктів ПЗФ області. Регіональна екологічна мережа включає елементи загальнодержавного та місцевого значення.

Інститутом екології Карпат Національної академії наук України у рамках реалізації природоохоронного заходу «Визначення просторової структури екологічної мережі Львівської області та підготовка її робочої схеми», розроблено схему екомережі Карпатського регіону.

Регіональною програмою формування екологічної екомережі до елементів регіональної екологічної мережі віднесені природні регіони, де зосереджено існуючі та плановані природно-заповідні території, основні комунікаційні елементи регіональної екологічної мережі, а саме – широтні природні коридори, що забезпечують природні зв'язки зонального характеру, а також меридіональні природні коридори, просторово обмежені долинами середніх і малих річок, які об'єднують водні та заплавні території – шляхи міграції численних видів рослин і тварин.

Здійснено оцінку сучасного стану існуючих територій та об'єктів ПЗФ, в контексті їх придатності для виконання функцій ядер екомережі, підготовані карти поширення найважливіших рідкісних і зникаючих видів флори й фауни області для обґрунтування просторового розміщення елементів екомережі.

Ядрами екомережі (одним з найважливіших структурних елементів екологічної мережі) є території та об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ).

Структурними елементами екомережі визначено:

- природні ядра або осередки (ключові райони) для збереження екосистем, середовищ існування, видів і ландшафтів європейського значення – до них належать території та об'єкти природно-заповідного фонду (природний заповідник «Розточчя», НПП «Сколівські Бескиди», Яворівський НПП, інші);
- екокоридори або перехідні зони для забезпечення взаємозв'язків між природними екосистемами природних ядер та інших територій – об'єднуювальні елементи природних масивів і міграційні шляхи (наприклад, прибережні захисні смуги, смуги вздовж автомобільних, залізничних доріг, полезахисні, лісозахисні смуги, інше);
- відновлювальні райони, де є потреба відновлення порушених елементів екосистем, середовищ існування і ландшафтів європейського значення або повне відновлення деяких районів (землі відпрацьованих рудників, кар'єрів, інше);
- буферні зони, які сприяють зміцненню мережі та її захисту від впливу негативних зовнішніх факторів (ліси першої, другої та третьої категорій, курортні та лікувально-оздоровчі території, рекреаційні території для організації масового відпочинку населення і туризму, інше).

Структурні елементи регіональної екомережі Львівської області та їх стисла характеристика

Таблиця 5.1.

<i>№</i>	<i>Назва структурного елемента</i>	<i>Загальна площа (га)</i>	<i>Стисла характеристика природних екосистем структурного елемента</i>	<i>Природоохоронний статус структурного елемента</i>
1	2	3	4	5
<i>I. Ключові території (природні ядра)</i>				
1	Вододільно-Верховинська	2786 [12879,4]	Територія вкрита буковими, буково-ялицевими та смерековими лісами; трапляються фрагменти високогірної наскельної рослинності та субальпійських лук; лучною рослинністю вкриті перелоги, які, очевидно, утворилися на місці колишньої ріллі	На території елемента знаходяться: Загальносозологічний заказник “Либохорівський”, Ландшафтний Заказник “Пікуй” і частина проєктованого НПП “Верховинський”
2	Стрийсько-Сянська	19428	Територія вкрита буковими, буково-ялицевими та смерековими лісами; післялісовими, заплавними луками та перелогами	РЛП “Надсянський”, який є частиною міжнародного біосферного резервата “Східні Карпати”, створеного на територіях Польщі, України і Словаччини, а також частина проєктованого НПП “Верховинського”

3	Верхньодністерська	8536 [бл. 10 тис га]	Територія охоплює низькогірні хребти Верхньодністровських Бескидів (абсолютні висоти близько 700 м н.р.м.) розташованих на межиріччі річок Стрв'яж і Лінина та у верхів'ї р.Яблунька. Низькогірні хребти вкриті ялицево-смерековими, ялицево-буковими і смереково-ялицево-буковими лісами (70 % ключової території), а придолинні ділянки – післялісовими луками	РЛП “Верхньодністерські Бескиди”(8536 га) з прилеглими лісовими територіями
4	Сянсько-Дністерська	[20554]	Охоплює хвилясту рівнину верхів'я приток Сяну і відроги Пшемисльського горбгор'я, які заходять на територію України. В рослинному покриві переважають дубові ліси (на пагорбах); залишки вільхових і вербових лісів в долинах річок; заплавні, перезволожені, торфові луки, перелоги і вторинні луки	Проектований РЛП “Сянський”, до складу РЛП мають увійти наявні заповідні урочища “Міженець”, “Скельний дуб”
5	Бескидська	35684	Територія охоплює середньогірні хребти Сколівських Бескид, розташованих на ліво- і правобережжі р.Опір, які на північному сході обмежені долиною р.Стрий. У районі розташування ключової території виражені три висотні пояси – букових, ялицево-букових і смереково-буково-ялицевих лісів. Ліси займають близько 80% площі, гребені найвищих гірських хребтів зайняті частково природними і післялісовими луками, які також поширені в долинах річок навколо населених пунктів, трапляються болотисті луки. 32% лісовкритої площі припадає на лісові культури, в основному ялину (смереку). Корінні грабово-дубові ліси збереглись лише в околицях м.Сколе. Трапляються буково-ялицеві і смерекові фітоценози пралісового характеру, заплавні й долинні сірвільхові ліси, чорновільхові ліси та зрідка яворові ліси.	Основна частина НПП “Сколівські Бескиди” загальною площею 32043 га
6	Дністерська I	22978	Масив осушених боліт, територія якого представляє собою комплекс вільшин, вербових заплавних лісів, фрагментарно дубових заплавних лісів; гігрофітних, заплавних та торфових лук; залишків евтрофних боліт; осередків водної та прибережно-водної рослинності	Проектований РЛП “Дністерський”, у складі якого лісовий заказник “Корналовичі” і гідрологічний заказник “Чайковицький”
7	Дністерська II	27570	Територія вкрита дубовими, грабово-дубовими лісами, збереглися фрагменти заплавних дібров; лучно-болотними рослинними угрупованнями	Ландшафтний заказник “Дубрівський”, Ландшафтний заказник “Моршинський”, Заповідне урочище “Березовий гай”, проектований РЛП “Журавненський” (Подорожнянський”)
8	Розточансько-Малополіська	28266,1	Охоплює усі основні природні комплекси фізико-географічного району Розточчя і прилеглих ділянок Малога Полісся, практично усі типи біотопів із широким діапазоном мікрокліматичних і геоботанічних умов, від піщаних дюн,	РЛП “Равське Розточчя”, ПЗ “Розточчя”, НПП “Яворівський”, державний гідрологічний заказник “Потелицький”, Орнітологічний заказник

			псамофітних пустищ і сухих соснових борів до заплавних і торфових лук та боліт. У рослинному покриві присутні сухих соснові бори, сосново-дубові ліси, дубові, грабово-дубові та букові ліси, гігрофітні листяні ліси, зокрема чорновільшини, березняки; гігрофітні, заплавні і торфові луки, мезофітні луки, трапляються осередки ксеротермних остепнених, зокрема, кальцефітних лук, псамофітних лук і пустищ; невеликі ділянки оліготрофних боліт, евтрофних боліт та шуварово-очеретових угруповань	“Янівські чаплі” та проєктований РЛП “Немирівський”
9	Львівсько-Розтоцька	4710	Рослинний покрив представлений переважно буковими, сосново-буковими, грабово-буковими, дубовими лісами, а також післялісовими та заплавними луками	Лісовий заказник “Грядя”, Лісовий заказник “Завадівський”
10	Винниківська	2036 [2464]	Територія вкрита буковими, грабово-буковими лісами, вторинними лісовими насадженнями паркового типу, післялісовими луками, трапляються фрагменти перелогів	РЛП “Знесіння”, Лісовий заказник “Львівський”, Лісовий заказник “Чортові скелі”, Лісовий заказник “Винниківський”
11	Північно-Подільсько-Дністерська	[70978]	Територія вкрита дубовими, дубово-грабовими, грабовими, липово-дубовими, грабово-буковими, сосновими лісами; вільшняками та березняками по долинах річок; заплавною лучною та лучно-болотною рослинністю, прибережно-водною рослинністю; рослинними угрупованнями карбонатних відслонень; подекуди перелогами	Проєктований РЛП “Стільське горбогір'я”, у складі якого дійсні Ландшафтний заказник “Липниківський”, Ландшафтний заказник “Романівський”, Ландшафтний заказник “Свіржський”, Заповідне урочище “Модринове насадження”, Заповідне урочище “Роздільське”, Комплексна пам'ятка природи “Стільська”, Геологічна пам'ятка природи “Скелі з трьома печерами”
12	Вороняківсько-Гологірська	15587,92 [32493]	Територія значною мірою вкрита корінними широколистяними буковими лісами з домішкою інших листяних видів (дуба звичайного, клена-явора, граба та ін.), сосновими лісами бореального типу та штучними сосновими насадженнями. Певною мірою – сільськогосподарськими землями на місці цих лісостанів. Лучна рослинність представлена післялісовими луками, лучно-степовими фітоценозами на ксеротермних схилах пагорбів. Трапляються фітоценози карбонатних відслонень. Присутні заплавні, прибережно-водні, водні рослинні угруповання. Є карбонатні болота; рудеральні рослинні комплекси, перелого	НПП “Північне Поділля”, у складі якого: Ботанічна пам'ятка природи “Лиса Гора, Гора Сипуха”, Комплексна пам'ятка природи “Гора Вапнярка” та Заповідне урочище “Ліс під Трудовачем”; Ландшафтний заказник “Верхньобузський”, Заповідне урочище “Ліс в околицях Верхобужжя”, Ботанічна пам'ятка природи “Сасівська”, Комплексна пам'ятка природи “Підлиська Гора (Гора Маркіяна Шашкевича)”, Комплексна пам'ятка

				природи “Свята Гора”, Комплексна пам'ятка природи “Жулицька гора, гора Сторожиха, гора Висока”, Комплексна пам'ятка природи “Пеняньська”, Гідрологічний заказник “Пониківський”, Лісовий заказник “Підкамінь”, Ботанічний заказник “Макітра”
13	Малополіська	[54043]	Ландшафт здебільшого наближений до поліського, надзвичайно цінними тут є заболочені понижені місцевості з торфовищами і заболоченими луками. Характерна наявність на цій та суміжних територіях Малого Полісся сирих і заболочених соснових, дубово-соснових і чорновільхових лісів, болотистих лук і торфових боліт, а також ацидофільних пустощів, численних слабопротічних і стоячих водойм. Є торфові болота та соснові бори. Певна територія зайнята сільськогосподарськими землями, перелогами, штучними водоймами	Проектований РЛП “Мале Полісся”
14	Передгорбогірно- Волинська	2878	Рослинний покрив представлений дубовими лісами з дуба звичайного з домішкою інших широколистяних видів дерев (в основному — дубово-грабові ліси), а також дубово-сосновими лісами. В долині р. Західний Буг — заплавами луками та болотами.	Ландшафтний заказник “Федорівка”, Лісовий заказник “Великий Ліс”

II. Сполучні території (екокоридори)

<i>№</i>	<i>Назва структурного елемента</i>	<i>Загальна площа (га)</i>	<i>Стисла характеристика природних екосистем структурного елемента</i>	<i>Природоохоронний статус структурного елемента</i>
1	2	3	4	5
1	Сянський	5935	Територія Стрийсько-Сянської верховини вздовж кордону з Польщею. Представлені дубово-грабові, дубові, ялицево-букові та смерекові вторинні ліси. Фрагменти після лісових лук, деградованих пасовищ і перелогів.	РЛП “Надсянський”
2	Турківський	12592	Територія вкрита буковими, грабово- буковими, смерековими, ялицевими, ялицево-буковими лісами; післялісовими луками та перелогами	-
3	Стрийський	3250	Територія долини р. Стрий від витоків до з'єднання з Орівським екокоридором. Представлені екосистеми вербових чагарникових заростей прибережних смуг і першої надзаплавної тераси, прибережно-водна рослинність, рослинність деградованих лук і пасовищ.	Бот. зак. “Раціна”
4	Вододільно- Верховинський	2616	Привершинна частина вододільного хребта та приполонинні ділянки. Переважає високогірна лучна	Ландшафтний заказник “Пікуй”

			рослинність та букові, ялицево-букові ліси	
5	Климецький	1725	Частина вододільного хребта вкрита лісовою та фрагментарно високогірною лучною рослинністю	Заповідне урочище “Бескид”, Ландшафтний заказник “Бердо”
6	Славсько-Тухлянський	10715	Хребет Славсько-Тухлянського горбогір'я вкритий буковими, буково-сосновими, буково-ялицевими, смерековими лісами (насадження корінні та вторинні)	Заповідне урочище “Хітар”, Заповідне урочище “Тернівці”, Заповідне урочище “Головецьке”, Заповідне урочище “Маківка” та частина Заповідного урочища “Кремінь”
7	Опорецько-Рожанський	4518	Територія вододільного хребта вкрита луками, а також приполонинні ліси різного породного складу.	Заповідне урочище “Обнога” Заповідне урочище “Явірник”
8	Зелем'янський	8340	Високогірна частина хребтів Рожанка і Зелемінь уздовж межі з Івано-Франківською областю вкрита приполонинними лісами різного породного складу і післялісовими луками	Ландшафтний заказник “Зелем'янський”, Заповідне урочище “Тухлянське”, Заповідне урочище “Димківці”, Заповідне урочище “Рожанське”
9	Великосільсько-Мигівський	3679	Прикордонна територія з Польщею. Привершинні (по хребту) ділянки зовнішніх скибових хребтів Бескидів вкриті дубовими, грабово-дубовими, буковими лісами, після лісовими луками.	Заповідне урочище “Катина”
10	Зубрицько-Розлуцько-Головецький	8649	Зовнішні скибові хребти Бескидів вкриті буково-ялицевими, дубово-грабовими, грабово-дубовими та вторинними смерековими лісами	Ландшафтний заказник “Розлуч”
11	Майдансько-Великосільський	10999	Зовнішні скибові хребти Бескидів вкриті буково-ялицевими, дубово-грабовими, грабово-дубовими та вторинними смерековими лісами	-
12	Довгівський	2013	Територія з'єднує окремі кластери НПП “Сколівські Бескиди”. Вкрита буковими, ялицево-буковими лісами та вторинними післялісовими луками, перелогами	-
13	Орівський	7010	Масиви Орівського хребта вкриті лісовим масивами з бука і граба (молодняк різного віку), а також вторинними середньовіковими буково-гарбовими деревостанами та післялісовими луками. На невеликих площах вторинні смеречнюки.	-
14	Труханівсько-Моршинський	10091	Територія вкрита переважно дубовими, грабово-дубовими лісами та заплавами луками	Ландшафтний заказник “Моршинський”, Заповідне урочище “Дубинське”, Заповідне урочище “Розгірче” Заповідне урочище “Семегинів”

15	Трускавецько-Стільський	21579	Територія вкрита буковими, грабово-буковими та гігрофільними дубовими, ясеневими, вільховими, вербовими лісами; заплавними та торфовими луками, вторинними луками та пасовищами і перелогами	Ландшафтний заказник “Бориславський”, Заповідне урочище “Лазі”
16	Монастирецький	2882	Рослинний покрив представлений вторинними грабовими, дубово-грабовими лісами та вторинними луками	-
17	Журавненський	9361	Територія вкрита дубовими, буковими, дубово-грабовими лісами та вторинними післялісовими луками; на відслоненнях трапляються фрагменти лучно-степової рослинності; розповсюджені фітоценози заплавної, прибережно-водної, болотної рослинності, пасовищ	Загальнозоологічний заказник “Діброва”
18	Верхньо-дністерський	4713	Територія долини р. Дністер від витоків до з'єднання з проєктованим РЛП “Дністерський” з типовою для долини ріки рослинністю: вербовими заростями, вільшняками, очеретниками, гігрофільними та заплавними луками	-
19	Стривігорський	6390	Територія долини р. Стривігор з прибережними вільшняками та вербняками, заплавною лучною рослинністю, торфовими луками, деградованими пасовищами	-
20	Болозівський	6113	Територія долини р. Болозівка з прилеглими від півночі пагорбами, вкритими дубово-грабовими лісами. В долині ріки - вільшняки та вербняки, заплавні та торфові луки, деградовані луки, пасовища; водна рослинність штучних водойм	-
21	Чайковицько-Роздільський	11563	Територія долини р. Дністер з розповсюдженими там вільшняками та вербняками, заплавними та торфовими луками, очеретниками, деградованими пасовищами; прибережно-водною та водою рослинністю в штучних водоймах	Ландшафтний заказник “Кошів”
22	Верещицький	10114	Територія долини р. Верещиця від с.Поряччя до впадіння в р.Дністер. Присутня система каскадних водойм. Рослинність: заплавна, водно-болотна, прибережно-водна, водна; вільхові та вербові угруповання; чагарникові зарості першої тераси; деградовані пасовища, перелоги	-
23	Добростанський	4869	Південні відроги Розточчя з габово-дубовими, дубово-грабовими, буковими лісами та вторинні насадження сосни звичайної, а також фрагменти сухих лук і піщаних дюн	
24	Немирівсько-Верещицький	8239	Рослинний покрив території сформований грабово-дубовими лісами, вторинними сосняками, вторинними луками, рослинними угрупованнями низинних боліт, фрагментами піщаних дюн, пустищ з псамофільною рослинністю, прибережно-водних та	-

			водних рослинних угруповань	
25	Середкевичівський	1660	Територія вкрита переважно грабовими, буково-грабовими лісами та вторинними луками	-
26	Крехівсько-Мокротинський	4249	Рослинний покрив території формують грабово-букові, букові-грабові рослинні ліси, вторинні луки, заплавні луки, ксеротермні трав'яні угруповання на схилах	Ентомологічний заказник "Загора"
27	Кунинсько-Соколянський	3939	Рослинний покрив представлений вторинними сосняками; заплавною, лучно-болотною, прибережно-водною та у незначній кількості водною рослинністю; фітоценозами піщаних дюн та піщаних пустищ	-
28	Ратівський	10000	Долина р. Рага з фрагментами сосняків, вільховими та вербовими лісами, заплавними торфовими луками, прибережно-водною та водною рослинністю, залишками низинних боліт, фітоценозами піщаних дюн	
29	Грядово-Полтвинський	20306	Долини р. Полтва та її приток з такою рослинністю: грабово-дубові, дубово-грабові ліси, вільшняки, вербняки, заплавні деградовані торфові луки, прибережно-водна та водна, низинні болота	-
30	Давидівсько-Гологірський	13940	Територія Давидівсько-Гологірського горбогір'я вкрита буковими, грабово-буковими лісами та вторинними після лісовими, частково остепненими, луками, фрагменти наскельної рослинності карбонатних відслонень	
31	Вороняківський	12890	Рослинність: букові, грабово-букові, дубово-грабові ліси, заплавні і суходольні луки, лучно-степові фітоценози, верхові болота, перелоги	Територія з'єднує кластери НПП "Північне Поділля" в східній частині.
32	Поморянсько-Опільський	3230	Долина р. Золота Липа Ліва у верхній частині течії. Рослинний покрив представлений дубовими, грабовими, буковими, буково-грабовими лісами, заплавними деградованими луками, торфовими луками, пасовищами та перелогами	Територія з'єднує НПП "Північне Поділля" як ключову територію з ключовими територіями Тернопільської області
33	Гологірсько-Опільський	8662	Долина р. Золота Липа Права Рослинний покрив представлений дубовими, грабовими, буковими, буково-грабовими лісами, заплавними деградованими луками, торфовими луками, пасовищами та перелогами	
34	Перемишлянсько-Опільський	5950	Долин р. Гнила Липа та її лівих приток, а також пагорби Опілля вздовж долини р. Болотнівка. Рослинний покрив представлений дубовими, дубово-грабовими, буковими, буково-грабовими і грабово-буковими лісами, заплавними деградованими луками, остепненими луками, пасовищами та перелогами, а також прибережно-водними фітоценозами	З'єднує об'єкти екомереж Тернопільської та Івано-Франківської областей з об'єктами Північно-західного Поділля

35	Свирсько-Опільський	4335	Долина р. Свирж від її витоків до межі з Івано-Франківською областю та її правої притоки р. Любежки, а також межирічного горбогір'я. Рослинний покрив формують букові, буково-грабові, дубові, дубово-грабові ліси, остепнені луки, заплавні післялісові луки, пасовища	
36	Стирський	26597	Долина р. Стир з прилеглими територіями Малеого Полісся вздовж правих і лівих приток р. Стиру. Рослинність переважно вторинна, це дубові, місцями грабові ліси, соснові, дубово-соснові, сосново-дубові ліси; вільхові та вербові ліси; торфові луки, угруповання піщаних пустищ та піщаних дюн; водні та прибережно-водні фітоценози	Загальнозоологічний заказник "Пукачів", Лісовий заказник "Лопатинський", Заповідне урочище "Грицеволя", Ботанічний заказник "Лешнівський", Заповідне урочище "Піски", Заповідне урочище "Топорівське", Заповідне урочище "Лагодівське", Заповідне урочище "Синичівське", Заповідне урочище "Заболотцівське"
37	Бузький	44332	Долина р. Західний Буг частково з нижніми течіями її правих та лівих приток. Рослинний покрив: соснові, дубово-соснові, дубово-грабові, грабово-дубові ліси; вторинні післялісові луки, торфові та заплавні луки, прибережно-водні, водні угруповання; піщані пустища з псамофільною рослинністю; перелоги	Заповідне урочище "Тадані", Заповідне урочище "Соколя", Заповідне урочище "Сторонибаби"
38	Болотнівський	15764	Долина р. Болотниця та прилеглі пагорби та дюни з сосновими лісами, подекуди сосново-дубовими, дубово-сосновими лісами; в долині ріки торфові луки, низинні та мезотрофні болота, вербові зарості, вільшини; вторинні післялісові луки, перелоги	Ботанічний заказник "Волицький", Заповідне урочище "Борове", Заповідне урочище "Великомостівське"
39	Солокійський	13620	Долина р. Солокія, стариці її правобережних приток. Територія вкрита заболоченими лісами, вільховими та вербовими лісами; в долині ріки — торфовими луками, прибережно-водною рослинністю, водною та болотною; трапляються післялісові луки і луки першої тераси	Заповідне урочище "Борове", Заповідне урочище "Великомостівське"
40	Добротвірсько-Лопатинський (Білостоцько-Острівський)	14875	Долини правобережних приток Західного Бугу зі старицями і заболоченими пониженнями. Рослинний покрив представлений дубовими, дубово-сосновими, вільховими, вербовими лісами, торфовими та післялісовими вологими луками низинними і лісовими болотами, прибережно-водною рослинністю	Частина Загальнозоологічного заказника "Пукачів"

III. Відновні території

<i>№</i>	<i>Назва структурного елемента</i>	<i>Загальна площа (га)</i>	<i>Коротка характеристика природних екосистем структурного елемента</i>	<i>Природоохоронний статус структурного елемента</i>
1	2	3	4	5
1	Немирівська	2483	Територія підземної виплавки сірки. Збереглися залишки корінних дубових і соснових лісів з високим потенціалом відновлення. Переважають піщані пустища з псамофільною рослинністю	Прилягає заповідне урочище “Немирів”
2	Яворівська	7628	Територія порушена відкритим видобутком сірки, а також побічним впливом видобувних робіт: підтопленням, просіданням техногенних карстів тощо. Присутні вторинні екосистеми боліт, торфових лук, вільхових, соснових лісів, піщаних пустищ, прибережно-водних ділянок, водойм	Орнітологічний заказник “Чолгинський”
3	Стебниківська	1650	Території порушені гірничо-видобувними роботами і хімічним виробництвом Стебницько-Бориславського видобувного комплексу. Присутня галофільна рослинність хвостосховищ і відстійників; водна, прибережно-водна та рудералізована лучна рослинність; вільхові та вербові ліси	Заповідне урочище “Лазі”
4	Подорожнянська	2579	Територія порушена відкритим видобутком сірки. Характерні вторинні екосистеми рудералізованих лук, очеретники, прибережно-водні та водні фітоценози вторинних водойм, чагарникові зарості	
5	Берездівцівська	2768	Територія, порушена впливом Новороздільського хімічного комбінату. Присутні вологі та суходільні луки, прибережно-водна і водна рослинність штучних водойм, вторинна рослинність слабозасолених територій, частково представлені вільхові, березові ліси, деградовані дубово-грабові ліси	
6	Червоноградська		Територія, порушена роботами з видобутку бурого вугілля, присутні шахтні поля, терикони, відвали породи, вторинно підтоплені території, рудералізовані території проммайданчиків. Рослинний покрив: водна, прибережно-водна, болотна рослинність; пустищні луки і рудералізовані рослинні угруповання; вільхові, вербові та березові зарості, чагарникові угруповання; залишки дубово-грабових і грабових лісів	

IV. Буферні території

<i>№</i>	<i>Назва структурного елемента</i>	<i>Загальна площа (га)</i>	<i>Коротка характеристика природних екосистем структурного елемента</i>	<i>Природоохоронний статус структурного елемента</i>
1	2	3	4	5
1	Яворівська		Територія військового полігону. Збереглися дубові, букові, буково-грабові ліси, чагарникові зарості, оліготрофні ділянки з відповідною рослинністю, піщані пустища з псамофільною рослинністю	Територію частково охоплює проєктований РЛП «Немирівський»

Реалізація Програми формування регіональної екологічної мережі Львівської області дасть змогу оптимізувати мережу територій природоохоронного призначення і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області, забезпечить сприятливі умови існування, вільного розселення та міграції видів рослин і тварин на території області, сусідніх областей та держав.

Регіональна схема екологічної мережі Львівської області є основою для впровадження політики просторового планування, спрямованого на охорону та сталий розвиток ландшафтного та біотичного різноманіття Львівської області.

Площі земельних угідь – складових національної екомережі за роками, тис.га

Таблиця 5.2

<i>Категорії землекористування</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Землі природного призначення	-	-	-	-	-	-
Сіножаті та пасовища	-	-	-	-	-	-
Землі водного господарства (рибні ставки)	-	-	-	-	-	-
Землі водного фонду	-	-	-	-	-	-
у т.ч. площа рибних ставків	-	-	-	-	-	-
Землі оздоровчого призначення	-	-	-	-	-	-
Землі рекреаційного призначення	-	-	-	-	-	-
Землі історико-культурного призначення	-	-	-	-	-	-
Ліси	-	-	-	-	-	-

З метою збереження біорізноманіття в межах Львівської області реалізуються програми, спрямовані на збереженні і відтворення:

- зубра, ведмедя бурого, коней гуцульської породи, глухаря звичайного, тиса ягідного, гінкго дволопатевого, ялини європейської на території НПП «Сколівські Бескиди»;

- популяції сосни звичайної у заказнику загальнодержавного значення «Лопатинський»;

- відновленню популяції дуба звичайного у заказнику місцевого значення «Корналовичі»;

- створено транскордонний екологічний коридор для зубра, бурого ведмедя, рисі, дикого kota та інших червонокнижних тварин, що з'єднує прикордонні природоохоронні території Турківського і Сколівського районів Львівщини та республіки Польща.

На реалізацію обласної програми з формування екомережі з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2014 році виділялись кошти для:

- збереження і відновлення популяції зубрів на території Львівської області
- відновлення популяції зубра європейського в українській частині Східних Карпат.

5.1.1. Загальна характеристика біоресурсів Львівської області

Ліси Львівської області займають 31,8% її території, тоді як у середньому по Україні цей показник складає 15,7%. Ліси на Львівщині займають площу 694,56 тис. гектарів, що становить понад 8 % загальної площі лісів держави. Для порівняння: загальна територія області складає лише 3,6 % від території України. За загальною площею лісів Львівщина займає третє місце по Україні після Волинської та Житомирської областей.

Ліси по території області розміщені нерівномірно (табл. 1). Основна частина вкритої лісом площі припадає на гірські райони Карпат, а також Розточчя, Гологори, Мале Полісся. Найбільші масиви лісів зосереджені в Сколівському (101,5 тис. га), Турківському (69,5 тис. га), Старосамбірському (56,5 тис. га), Яворівському (56,3 тис. га) та Дрогобицькому (47,2 тис. га) районах. В Стрийському (24,2 тис. га), Самбірському (12,1 тис. га), Городоцькому (8,7 тис. га) районах ліси займають незначні площі (табл 1). Якщо брати відсоток вкритої лісом площі по районах, то найбільшою вкрита лісовою рослинністю площа є в Сколівському (72,5 %), Турківському (57,9 %) та Старосамбірському (47,1 %) районах; серед рівнинних слід відмітити Яворівський (37,5 %), Бродівський (34,2 %) та Перемишлянський (31,2 %) райони. Найменш лісистими є Городоцький (12,4 %), Самбірський (13,4 %) та Пустомитівський (15,6 %) райони, тобто рівнинні райони, що пов'язано з давнім освоєнням даних територій та високою щільністю населення.

Ліси Львівської області поділені на 4 основні категорії: 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення займають площу 132,8 тис.га (16,4%); 2) рекреаційно-оздоровчі ліси – 295,1 тис.га (42,8%); 3) захисні ліси - 115,5 тис.га (16,7%), 4) експлуатаційні ліси - 310,1 тис.га (44,9%).

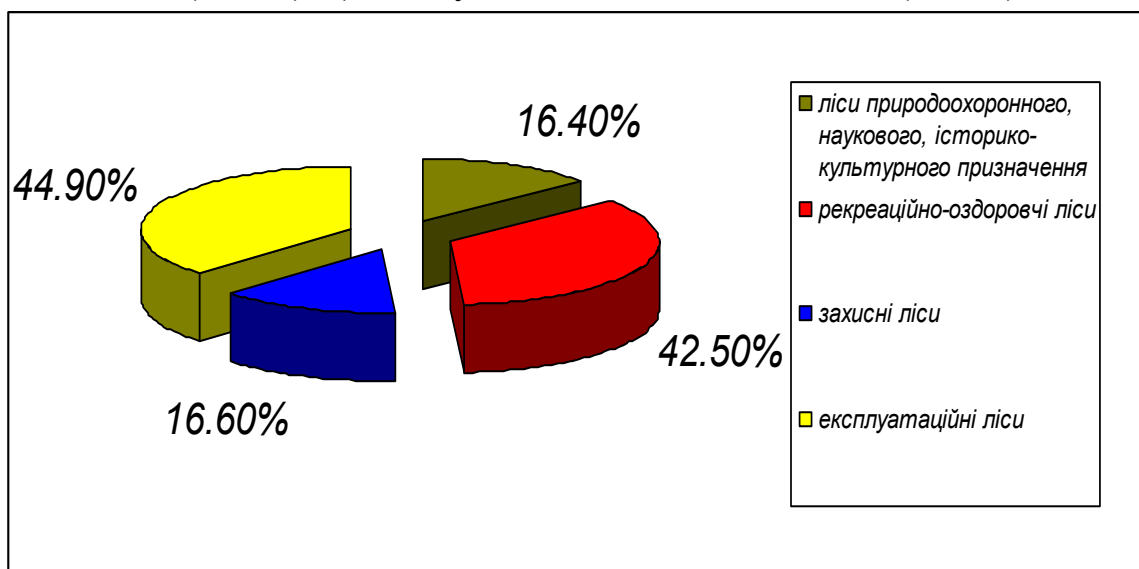

Рис. 5.1. Співвідношення основних категорій лісів

Лісовий фонд Львівської області характеризується високими таксаційними показниками. Зокрема, насадження II-го і вище бонітетів зростають на 95,8 % площі, в тому числі високобонітетні деревостани займають 20,2 %, середньобонітетні – 75,6 %, низькобонітетні (IV-V) деревостани складають лише 4,2 % вкритих лісом земель.

Львівська область розташована в межах Центрально-Європейської широколистяно-лісових геоботанічних провінцій. Основні масиви лісів зосереджені в горах та на півночі області. На Малому Поліссі переважають соснові і сосново-дубові ліси, на Розточчі – соснові і буково-соснові, на Подільській височині – буково-дубові та грабово-дубові, на Передкарпатті – дубово-буково-ялицеві, в Карпатах – букові, ялицево-букові, ялицеві і ялинові ліси. Основними лісоутворюючими породами є сосна (23,8 % площі лісів), дуб (18,6 %), бук (18,2 %), ялина (15,6 %), ялиця (8,2 %), вільха (7,8 %). Загалом для лісів Львівщини характерна різноманітність деревних порід, що дає змогу формувати найбільш стійкі і продуктивні змішані насадження, задовольняти найрізноманітніші потреби в лісовій продукції.

Вікова структура лісів області є значно кращою, ніж в середньому по Україні і є близькою до оптимальних норм. При цьому набагато краще становище спостерігається в гірських та передгірських територіях і, частково, у Поліській зоні. Гірше становище маємо на рівнині. Питома вага молодняків складає 23 % від загальної площі вкритої лісовою рослинністю, що відповідає нормі, середньовікових насаджень – 49,5 % (при оптимальній нормі 30 %), пристигаючих – 16,8 % (норма 22%); стиглих і перестійних – 10,7 % (при оптимальній нормі 12 %). Тобто спостерігається переважання середньовікових насаджень і в той же час площі пристигаючих, стиглих і перестійних лісів складають дещо менший відсоток, ніж це передбачено оптимальними нормами. Необхідно відмітити, що за останні 10 років пройшли позитивні зміни у віковій структурі, площа молодняків зменшилась на 13%, а площа пристигаючих насаджень збільшилась на 4 %, стиглих і перестійних на 5 %. Середній вік насаджень Львівської області складає 60 років, при цьому він вищий в гірській частині і менший на рівнинних і передгірських територіях.

Загальний запас лісів Львівської області становить 153,6 млн. м³ або 260 м³ на 1 га вкритої лісовою рослинністю площі, що значно вище, ніж в середньому по Україні, проте менше, ніж в Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях. Із загального запасу лісів на стиглі і перестійні деревостани припадає 20,5 млн. м³ (або 13 %) і понад 6 млн. м³ (або понад 46 %) припадає на експлуатаційні ліси. Загальний середній приріст деревини щороку складає більше 2,5 млн. м³.

З метою підвищення лісистості в області до оптимального рівня, починаючи з 2000 року створено 1535 га нових лісів за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища обласного бюджету. Лісогосподарськими підприємствами області здійснюється комплекс робіт з відтворення лісів. У 2013 році проведені роботи на площі 3,9 тис. га, з них на площі 2,3 тис. га – садіння і висівання лісу, на площі 1,6 тис. га природне поновлення.

Проте господарська діяльність людини не у всі часи була спрямована на збереження та примноження лісових ресурсів. Лісистість в рівнинних та передгірських районах скоротилась до 20 %, а в гірських – до 53 % від їх загальної площі. Внаслідок цього виникли великі площі вторинних чагарникових заростей антропогенного походження та девастрованих угідь. Нерегульована експлуатація

деревостанів в кінці XVIII і XIX століттях та повоєнні роки XX століття призвела до значного зниження верхньої межі лісу, зміни породного складу і вікової структури лісів, переважання похідних біологічно нестійких деревостанів, особливо це стосується похідних ялинових лісів в Карпатському регіоні, площа яких збільшилась у 2,5 рази за рахунок зменшення площі ялицевих, букових і дубових лісів, зниження повноти насаджень, зменшення запасів деревини, погіршення санітарного стану лісів, збіднення лісової фауни, зниження ґрунтозахисних, водорегулюючих, біопродукційних та інших корисних функцій лісу. У багатьох випадках понизилась біологічна стійкість лісів, що призвело до масового всихання ялинових лісів у горах та всихання дубових лісів на рівнині. Почастішали вітровали і буреломи, ураження деревостанів хворобами та шкідниками. Так на кінець 2013 року в області виявлено 32,6 тис. га лісів пошкодженими шкідниками та хворобами.

У межах Державної програми «Ліси України» на 2009-2015 роки передбачено значні завдання з питання захисного лісорозведення. За даними Держкомзему в області нараховується 10,4 тис. га деградованих та малопродуктивних земель, що перебувають у державній власності, з яких підлягають залісненню 4,4 тис. га.

При Львівському обласному управлінні лісового та мисливського господарства функціонує державне підприємство «Львівський лісовий селекційно-насі́нневий центр».

На території області функціонує 241 лісорозсадник, загальною площею 156,6 га.

З метою стабілізації стану природного середовища і розробки комплексу заходів, спрямованих на реформування в галузі з врахуванням досвіду країн Європейського Союзу, оптимізацію лісокористування з використанням екологічно безпечних технологій, розширеного відтворення, охорони, захисту та раціонального використання лісових ресурсів затверджено рішенням Львівської обласної ради № 1176 від 20 квітня 2010 року Програму розвитку лісового господарства Львівської області на 2010-2015 рр.

5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

Основними причинами збіднення біорізноманіття є антропогенні чинники:

- забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

За даними наукових установ Львівщини, основними факторами, що можуть впливати на чисельність рослин із „червонокнижним” статусом, є зривання на букети та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання, викошування, випал трави, осушення; для лісових – проведення лісогосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності області є:

- випалювання сухої рослинності у весняний період;
- порушення технології заготівлі та трелювання деревини;

- всихання смерекових лісів в гірських районах;
- самовільні рубки.

Після осушувальної меліорації змінилися біотопи водно-болотної флори й фауни, їх види стали зникати. В результаті видобутку корисних копалин – вугілля, сірки та ін. виникли техногенні ландшафти. Значних втрат генофонду рідкісних видів лікарських та декоративних рослин завдає неконтрольована експлуатація їх ресурсів. Браконьєрство є однією з причин зниження популяції мисливських звірів і птахів. В останні десятиліття значної шкоди генофонду біологічних видів завдає хімічне (кислі дощі), фізичне (промислові викиди), шумове та електромагнітне забруднення природного середовища, хімічне забруднення водних артерій стоками промисловими, побутовими та з сільськогосподарських ферм. Перешкодою для природного розселення видів флори й фауни є розгалужена мережа доріг різного призначення, надмірна розораність в окремих районах та промислова загосподарованість. Згадані причини зниження біорізноманіття беруться за основу при обґрунтуванні диференційованих заходів щодо їх охорони.

Найбільш насичені заповідними об'єктами регіон Розточчя і Карпатський регіон. Найбільші і найважливіші з них - природний заповідник «Розточчя», НПП «Сколівські Бескиди», Яворівський НПП, НПП «Північне Поділля» і 4 регіональні ландшафтні парки «Надсянський», «Верхньодністровські Бескиди», «Знесіння» і «Равське Розточчя».

5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

У результаті денатуралізації природних ландшафтів, що відбувається у всіх природно-географічних зонах та зростання в глобальному масштабі техногенного впливу на природне середовище, у біосфері спостерігається небезпечний процес зникання біологічних видів як відновного природного ресурсу, який має вагомое екологічне, економічне та соціальне значення. Щоби запобігти процесу зникання видів флори і фауни, на міжнародних форумах з охорони природи прийнято низку таких конвенцій:

- Конвенція Рамсарська (1971) про збереження водно-болотних угідь, які мають міжнародне значення, зокрема як життєве середовище для водних птахів;
- Конвенція Вашингтонська (1973) про міжнародну торгівлю зникаючих диких видів тварин і рослин;
- Конвенція Бернська (1974) про охорону в Європі диких видів флори і фауни і їх природних компонентів.

Завдяки проведеним в різних країнах світу екологічним дослідженням встановлено, що у зв'язку з техногенним пресом на географічну оболонку Землі існує загроза не лише для рідкісних видів флори і фауни, але й для всього біологічного різноманіття. Тому в «Порядку денному на 21 століття», прийнятому на Міжнародному форумі ООН, який відбувся 1992 року в Ріо-де-Жанейро, була схвалена спеціальна Конвенція щодо збереження біологічного різноманіття. Беручи до уваги цей міжнародний документ, Кабінет Міністрів України прийняв 12 травня 1997 року постанову № 439 «Про Концепцію збереження біологічного і ландшафтного різноманіття України». Він зобов'язав Міністерство охорони

навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України розробити проект Національної програми збереження біологічного різноманіття на 1998 – 2015 роки. Поняття біологічного різноманіття (біорізноманіття) розглядається в широкому біологічному контексті. Воно стосується різноманіття усіх біологічних видів (хребетних і безхребетних тварин, судинних рослин, мохоподібних, лишайників, грибів, водоростей, мікроорганізмів), що проявляється на різних рівнях їх існування – генетичному, видовому, популяційному, екосистемному. У практичному плані заходи щодо збереження біорізноманіття найчастіше здійснюються на видовому рівні.

Збереження різноманіття рослинного і тваринного світу вельми актуальне для Львівщини. На території області розташовані різні природні регіони: Українські Карпати (частина), Українське Розточчя, Південна окраїна Волино–Подільської височини (Сокальське плато), Гологоро–Кременецьке горбогір'я. Вони відзначаються різними геолого-геоморфологічними та ґрунтово-кліматичними умовами, що наклали певний відбиток на рослинний і тваринний світ. Область належить до двох геоботанічних та зоогеографічних провінцій – Центральноєвропейської та Східноєвропейської. Завдяки такому географічному розташуванню Львівщина відзначається своєрідними фітогеографічними особливостями. Тут проходить північно-східна межа ареалу бука лісового, дуба скельного, ялиці білої. Згідно з ботанічними дослідженнями на території області росте 177 видів судинних рослин, що становить 39,3 % від флори України.

Щоб обґрунтувати екологічні заходи збереження біологічних видів, потрібно з'ясувати причини їх раритетності та сучасний екологічний стан. Серед таких причин є як первинні (природні), так і вторинні (антропогенні, техногенні). Наприклад, такі реліктові види як тис ягідний (*Taxus baccata*), сальвінія плаваюча (*Salvinia natans*), марсилея чотирилиста (*Marsilea quadrifolia*), стали рідкісними в результаті зміни клімату та еволюційного процесу протягом геологічних періодів.

У нашу добу основними причинами зникнення видів флори й фауни та збіднення біорізноманіття є антропогенні – забруднення природного середовища, денатуралізація природних ландшафтів, монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства. Лісові формації, з якими екологічно пов'язані численні види флори й фауни, займають зараз лише 31,8 % від території області, а природні луки майже 5%. У штучно створених лісах стали рідкісними такі види як дика черешня (*Prunus avium*), черемуха звичайна (*Padus avium*), дика яблуня (*Malus sylvestris*), липи серцелиста та широколиста (*Tilia cordata*, *T. platyphyllus*), калина звичайна (*Viburnum opulus*), калина гордовина (*V. lantana*) та ін. До речі, їх плоди мають значення для численних видів птахів, які виконують важливу санітарну роль в лісових екосистемах.

Після осушувальної меліорації змінилися біотопи водно-болотної флори й фауни, їх види стали зникати. В результаті видобутку корисних копалин – вугілля, сірки та ін. виникли техногенні ландшафти. Значних втрат генофонду рідкісних видів лікарських та декоративних рослин завдає неконтрольована експлуатація їх ресурсів. Браконьєрство є однією з причин зниження популяції мисливських звірів і птахів. В останні десятиліття значної шкоди генофонду біологічних видів завдає хімічне (кислі дощі), фізичне (промислові викиди), шумове та електромагнітне забруднення природного середовища, хімічне забруднення водних артерій стоками

промисловими, побутовими та з сільськогосподарських ферм. Перешкодою для природного розселення видів флори й фауни є розгалужена мережа доріг різного призначення. Згадані причини зникання видів флори й фауни та зниження біорізноманіття треба мати на увазі при обґрунтуванні диференційованих заходів їх охорони.

На підставі флористичних, мікологічних та фауністичних досліджень довоєнного та післявоєнного періодів встановлено, що на території області зараз під загрозою зникання перебуває 367 видів судинних рослин, 30 видів мохів, 8 видів печіночних та 22 види листостебельних мохів, 6 видів грибів, 125 видів безхребетних і хребетних тварин. Отже, майже 10% від біологічних видів потребують індивідуальної охорони. Їх список затвердила обласна рада.

Складання списку рідкісних видів флори й фауни – це лише перший інвентаризаційний етап їх охорони. Наступні етапи полягають у дослідженні поширення їх біотопів, екологічну обґрунтуванні заходів охорони.

Для збереження генофонду рідкісних видів флори і фауни потрібно застосувати заходи безпосередньої та превентивної охорони. До безпосередніх належать передусім правові заходи, визначені Законом України «Про природно-заповідний фонд України»; Водним кодексом України; Лісовим кодексом України; Законом України «Про рослинний світ»; Законом України «Про Червону книгу України» та іншими. Потрібно охороняти біотопи раритетних видів, вести моніторинг за їхнім екологічним станом, сприяти плодоношенню та природному відновленню. Бажано створити банк насіння видів, які зникають та культивувати їх у ботанічних садах і дендропарках. У разі зникнення виду з певного біотопу, потрібно його репатріювати у відповідний біотоп. Безпосередні заходи треба застосовувати і для збереження рідкісних видів тварин. Необхідне біотехнічне регулювання статевої та вікової структури популяцій мисливської фауни та забезпечення для неї кормової бази. Треба здійснювати профілактичні заходи проти захворювання окремих видів. Багатим видовим різноманіттям відзначаються прибережні річкові екосистеми. Тому потрібно упорядкувати прибережні лісозахисні смуги і забезпечити охорону нерестилищ. Для збереження популяцій деяких хижих звірів і птахів важливе значення мають пралісові екосистеми, які треба охороняти не лише з лісівничих, але і фауністичних міркувань.

Поруч з безпосередніми заходами збереження біорізноманіття важливими є превентивні заходи у місцях поширення популяцій рідкісних видів флори і фауни. Належну увагу треба приділити переходу до дифенціаційованого і збалансованого використання природних ресурсів у такий спосіб, щоб не порушувати біотопів, з якими вони пов'язані екологічно. Треба також посилити відповідальність за збереження біологічного різноманіття підприємств та організацій, господарська діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів у місцях, де поширені раритетні види флори і фауни. Заходи зі збереження біологічного різноманіття будуть ефективними тоді, коли широка громадськість знатиме про його важливе природниче, екологічне і економічне значення. Адже втрата біологічного виду на певній території – це втрата генетичного ресурсу у всій біосфері. Знищені пам'ятки архітектури людина може відтворити, але загиблій вид відтворити неможливо. Тому потрібно приділити належну увагу екологічній освіті, екологічному вихованню та розумінню моральної відповідальності людини за

збереження біологічного різноманіття як загальнонаціонального та світового природного багатства.

Установами природно-заповідного фонду з метою збереження біологічного різноманіття регулярно проводяться метеорологічні та фенологічні спостереження, здійснюються всі необхідні флористичні та фауністичні дослідження за програмою Літописів природи.

У рамках програми перспективного розвитку парку на період з 2011 до 2015 року, регіональний ландшафтний парк «Надсянський» спільно з Бещадським Парком Народовим проводить дослідження торфових боліт парку.

Ботанічним садом Національного лісотехнічного університету проведено дослідження щодо встановлення особливостей функціонування великовікових деревостанів лісів Розточчя; вивчення стану насадження туї велетенської на території колишнього розсадника в с. Задвір'я; біологічно-морфологічних особливостей розвитку барвінку малого в умовах культури; вивчення рівня адаптації деревно-чагарникових та травянистих інтродуцентів Ботанічного саду до природно-кліматичних особливостей регіону та їх біологічних і декоративних властивостей. Крім цього було проведено вивчення питання організації результативної боротьби з омелою білою. Проведено дослідження морфологічних особливостей вегетативних і генеративних органів особин роду *Philadelphus* L.

З метою забезпечення цілісності системи, необхідно об'єднати ділянки природних ландшафтів у межах області, що підлягають особливій охороні, та території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, пожезахисні території в єдину територіальну систему – екологічну мережу, в основі якої є території та об'єкти природно-заповідного фонду.

5.1.4. Формування національної екомережі

З метою збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, на виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки», Закону України «Про екологічну мережу України», за поданням Держуправління охорони навколишнього природного середовища в Львівській області, рішенням Львівської обласної ради від 13.06.2007 року № 340 затверджено Регіональну програму формування екологічної мережі Львівської області на 2007-2015 роки (далі – Програма). Як ядра проектованої екомережі програмою визначено 6 перспективних для створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 47 тис. га. Це масштабні об'єкти типу національних природних парків і регіональних природних парків.

На виконання Указу Президента України від 23.05.2005 р. № 838/2005 «Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні», розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2006 р. № 70-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року» в області розроблено Регіональну (обласну) програму розвитку заповідної справи у Львівській області на період до 2020 року, яка затверджена рішенням Львівської обласної ради від 02.12.2008 року № 765.

Загальнодержавною програмою формування національної екомережі на 2000-2015 роки та рядом міжнародних угод передбачено створення транскордонного міжнародного біосферного резервату «Розточчя».

29 червня 2011 року МАБ ЮНЕСКО видано сертифікат щодо включення до світової мережі біосферних резерватів української частини біосферного резервату «Розточчя» площею 74416 га.

Даний природоохоронний об'єкт покликаний сприяти збереженню біорізноманіття, веденню моніторингу довкілля, вирішенню у прикордонній зоні екологічних проблем та культурному спілкуванню населення.

Резерват виконуватиме три основні функції: охоронну – для збереження генетичних ресурсів, різноманіття біологічних видів, екосистем і ландшафтів Розточчя, як частини Головного Європейського вододілу; функцію розвитку – для сприяння стійкого соціально-економічного розвитку даного регіону і наукову (логістичну) функцію – поширення екологічної освіти і підготовки кадрів, проведення досліджень і моніторингу у відповідності з заходами місцевого, національного і глобального характеру, які здійснюються з метою охорони довкілля і стійкого розвитку.

Розпорядженням голови Львівської облдержадміністрації від 12.04.2012 року № 233/0/5-12 утворено Координаційну раду біосферного резервату «Розточчя» за участю землевласників та землекористувачів, землі яких увійшли до складу резервату, представників наукових установ, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськості. Цим же розпорядженням затверджено Положення про Координаційну раду біосферного резервату «Розточчя».

16 жовтня 2012 року проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Біосферні резервати для природи та людей. Проблеми менеджменту для досягнення сталого розвитку».

Для забезпечення діяльності біосферного резервату «Розточчя» використовуються Базові стандарти транскордонної співпраці між сусідніми природоохоронними територіями, визначеними Федерацією ЄВРОПАРК у 2001 році.

З метою розбудови та удосконалення екологічної мережі області необхідно здійснювати заходи, спрямовані на:

1) захист міграційних шляхів тварин та місць зимівлі, створення системи їх охорони;

2) створення умов для відновлення різноманіття видів рослин, тварин і їх угруповань у природних регіонах області (Гологоро-Кременецький кряж, Мале Полісся, Опілля, Придністров'я, Поділля, Карпати (Бескиди і Передкарпаття));

3) забезпечення охорони водно-болотних угідь місцевого значення, а також таких, що відіграють певні функції у виконанні Україною міжнародних природоохоронних територій, наприклад, ІВА-території: «Мале Полісся» (№ 352, площа 2400 га), «Долина р. Бережниця» (№ 358, площа 300 га), «Болото Чоновино» (№ 91, площа 8300 га), «Долина р. Верещиця» (№ 351, площа 350 га);

4) упровадження системи природоохоронних заходів для збереження природних комплексів елементів регіональної екологічної мережі в межах ключових територій – об'єктів природно-заповідного фонду області, а також сполучних, буферних та відновлюваних територій після встановлення їх меж і статусу;

5) забезпечення збереження популяцій видів рослин і тварин, здійснення спеціальних заходів для забезпечення вільної міграції тварин у місцях перетину міграційних шляхів транспортними коридорами шляхом спорудження спеціалізованих переходів, а також передбачення відповідних інженерних споруд під час будівництва нових транспортних магістралей, як це прийнято у світовій практиці;

б) моніторинг стану оселищ видів рослин і тварин області, що підлягають охороні з використанням сучасних картографічних технологій, сумісних із європейськими стандартами.

Для реалізації цих заходів, на загальнодержавному рівні необхідно вирішити ряд проблемних питань:

- законодавчо врегулювати розбіжності у Законах України «Про екологічну мережу України» та «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки»;
- запровадити механізм державної підтримки, економічного стимулювання суб'єктів господарювання за обмежене природокористування у разі внесення їх земель до складу екомережі;
- забезпечити належне фінансування розробки схеми національної екомережі.

5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично–модифікованими організмами

5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу

Списки рідкісних та зникаючих видів рослин, які зростають на території Львівської області затверджені рішенням Львівської обласної ради від 2 грудня 2003 р. №193 «Про заходи щодо охорони рідкісних та зникаючих видів рослин на території Львівської області».

Списки складені на підставі результатів спеціальних досліджень флори Львівської області і включають 108 видів, що підлягають охороні на підставі державних та міжнародних документів та 259 рідкісних або зникаючих видів в межах Львівської області, які не занесені до Червоної Книги України, але потребують охорони на регіональному рівні. Цим же рішенням затверджено Положення про заходи щодо охорони таких видів рослин.

Перелік видів судинних рослин, водоростей, грибів та лишайників, яким загрожує небезпека

Таблиця 5.3

Назва виду	Кількість видів	Види, яким загрожує небезпека				
		2000	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6	7
Судинні рослини	367		<p>* Список 1</p> <p>Анемонник нарцисовітий – ****<i>Anemonastrum narcissiflorum</i> (L.) Holub var. <i>laxa</i> Ulbr. (= <i>A. laxa</i> Juz.) – 3</p> <p>Арніка гірська – ****<i>Arnica montana</i> L. – 3</p> <p>Астрація велика – ****<i>Astrantia major</i> L. – 3</p> <p>Баранець звичайний – ****<i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et C.Mart. – 3</p> <p>Белладонна звичайна – ****<i>Atropa belladonna</i> L. – 3</p>	Див. стовб. 4	Див. стовб. 4	Див. стовб. 4

		<p>Береза низька – ****<i>Betula humilis</i> Schrank – 2 Береза темна – ****<i>Betula obscura</i> A.Kotula – 4 Билинець комарниковий – ****<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br. – 3 Білоцвіт весняний – ****<i>Leucojum vernalis</i> L. – 2 Бровник однобульбовий – ****<i>Herminium monorchis</i> (L.) R.Br. – 0 Булатка великоквіткова – ****<i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce – 3 Булатка довголиста – ****<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch – 3 Булатка червона – <i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich. – 3 Бузок угорський – *, ***, ****<i>Syringa josikaea</i> Jacq. ex Reichenb. – 3 Відкасник осотовидний – **, ****<i>Carlina cirsioides</i> Klok. – 3 Відкасник татарниколистий – *, ***, ****<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – Вовчі ягоди пахучі – ****<i>Daphne cneorum</i> L. – 2 Водяний горіх плаваючий – ***, ****<i>Trapa natans</i> L. – 0 Волошка карпатська – <i>Centaurea carpatica</i> (Porc.) Porc. – 4 Гніздівка звичайна – ****<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich. – 4 Гронянка багатороздільна – ****<i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr. – 4 Гронянка півмісяцева – ****<i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw. – 4 Гронянка ромашколиста – ****<i>Botrychium matricariifolium</i> A.Br. ex Koch – 3 Гудайєра повзуча – ****<i>Goodyera repens</i> (L.) R.Br. – 3 Діфазіаструм сплюснутий – ****<i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub – 4 Дудник болотний – ***, ****<i>Angelica palustris</i> (Boiss.) Hoffm. – 4 Еритроній собачий зуб – ****<i>Erythronium dens-canis</i> L. – 1 Жировик Лезеля – ***, ****<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich. – 1 Зіновать біла – <i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm. – 3 Зіновать Блоцького – *, **, ****<i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawł.) Klášková – 1 Змієголовник австрійський – ***, ****<i>Dracocephalum austriacum</i> L. – 3 Змієголовник Рюйша – ***, ****<i>Dracocephalum ruyshiana</i> L. – 3 Зозулинець блошичний – ****<i>Orchis coriophora</i> L. – 2 Зозулинець обпалений – ****<i>Orchis ustulata</i> L. – 2 Зозулинець пурпуровий – ****<i>Orchis purpurea</i> Huds. – 1 Зозулинець рідкоквітковий – ****<i>Orchis laxiflora</i> Lam. – 2 Зозулинець салеповий – ****<i>Orchis morio</i> L. – 3 Зозулинець чоловічий – ****<i>Orchis mascula</i> (L.) L. – 2 Зозулинець шоломоносний – ****<i>Orchis militaris</i> L. – 3 Зозулині сльози сердцелисті – ****<i>Listera cordata</i> (L.) R.Br. – 0 Зозулині сльози яйцевидні – ****<i>Listera ovata</i> (L.) R.Br. – 3 Зозулині черевички справжні – ***, ****<i>Cypripedium calceolus</i> L. – 3 Клокичка периста – ****<i>Staphylea pinnata</i> L. – 3 Ковила пірчаста – ****<i>Stipa pennata</i> L. – 1 Коральковець тричінадрізаний – ****<i>Corallorhiza trifida</i> Chatel. – 3 Коручка болотна – ****<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz – 2 Коручка пурпурова – ****<i>Epipactis purpurata</i> Smith – 3 Коручка темно-червона – ****<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Bess. – 3 Коручка чемерниковидна – ****<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz – 4 Лікоподієлла заплавна – ****<i>Lycopodiella inundata</i> (L.) Holub – 3 Лілія лісова – ****<i>Lilium martagon</i> L. – 3 Ліннея північна – ****<i>Linnaea borealis</i> L. – 1 Ложечниця польська – *, **, ***, ****<i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. – 1 Ломикамінь болотний – ***, ****<i>Saxifraga hirculus</i> L. – 2 Лунарія оживаюча – ****<i>Lunaria rediviva</i> L. – 3 Льонолижник безприквітковий – ***, ****<i>Thesium ebracteatum</i> Hayne – 3</p>		
--	--	---	--	--

		<p>Любка дволиста – ****<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich. – 3 Любка зеленоквіткова – ****<i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb. – 3 Луроніум плаваючий – ***, ****<i>Luronium natans</i> (L.) Rafin. – 0 Малаксіс однолистяй – ****<i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw. – 3 Меч-трава болотна – ****<i>Cladium mariscus</i> (L.) Pohl – 1 Молочай волинський – ****<i>Euphorbia volhynica</i> Bess. ex Racib. – 3 Надбородник безлистяй – ****<i>Epipogium aphyllum</i> Sw. – 1 Неотіанта каптурувата – ****<i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter – 2 Осока богемська – ****<i>Carex bohemica</i> Schreb. – 3 Осока Буксбаума – ****<i>Carex buxbaumii</i> Wahlenb. – 1 Осока Девелла – ****<i>Carex davalliana</i> Smith – 2 Осока затінкова – ****<i>Carex umbrosa</i> Host – 4 Пальчатокорінник бузиновий – ****<i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soy – 3 Пальчатокорінник м'ясочервоний – ****<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soy – 4 Пальчатокорінник плямистий – ****<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soy – 3 Пальчатокорінник травневий – ****<i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes – 4 Пальчатокорінник Траунштейнера – ****<i>Dactylorhiza traunsteineri</i> (Saut.) Soy – 1 Пальчатокорінник Фукса – ****<i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soy – 4 Підсніжник білосніжний – ****<i>Galanthus nivalis</i> L. – 2 Пізнюцвіт осінній – ****<i>Colchicum autumnale</i> L. – 4 Плавун щитолістяй – ****<i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) O.Kuntze – 3 Плаун річний – ****<i>Lycopodium annotinum</i> L. – 3 Попелівка Бессера – ****<i>Tephroseris besseriana</i> (Minder.) Czer. – 3 Рябчик шаховий – ****<i>Fritillaria meleagris</i> L. – 2 Сальвінія плаваюча – ***, ****<i>Salvinia natans</i> (L.) All. – 2 Сашник іржавий – ****<i>Schoenus ferrugineus</i> L. – 1 Сверція багаторічна – ****<i>Swertia perennis</i> L. – 1 Ситник бульбистий – ****<i>Juncus bulbosus</i> L. – 0 Ситник тупопелюстковий – ****<i>Juncus subnodulosus</i> Schrank – 3 Скополія карніолійська – ****<i>Scopolia carniolica</i> Jacq. – 3 Скрученик приємний – ****<i>Spiranthes amoena</i> (Bieb.) Spreng. – 1 Скрученик спіральний – ****<i>Spiranthes spiralis</i> (L.) Chevall. – 2 Сон великий – ***, ****<i>Pulsatilla grandis</i> Wend. – 1 Сон відхилений – ***, ****<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. – 2 Сон чорніючий – ****<i>Pulsatilla nigricans</i> Sturck – 3 Тирлич весняний – ****<i>Gentiana verna</i> L. – 0 Тис негний-дерево – ****<i>Taxus baccata</i> L. – 2 Товстянка двоколірна – *, ****<i>Pinguicula bicolor</i> Wołoszcz. – 2 Товстянка звичайна – ****<i>Pinguicula vulgaris</i> L. – 2 Тофільдія чашечкова – ****<i>Tofieldia calyculata</i> (L.) Wahlenb. – 4 Траунштейнера куляста – ****<i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Reichenb. – 3 Фіалка біла – ****<i>Viola alba</i> Bess. – 4 Хамарбія болотна – ****<i>Hammarbya paludosa</i> (L.) O.Kuntze – 1 Цибуля ведмежа – ****<i>Allium ursinum</i> L. – 3 Цибуля пряма – ****<i>Allium strictum</i> Schrad. – 0 Шафран Гейфеля – ****<i>Crocus heuffelianus</i> Herb. – 1 Шейхцерія болотна – ****<i>Scheuchzeria palustris</i> L. – 2 Шолудивник королівський – ****<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> L. – 2 Щитолісник звичайний – ****<i>Hydrocotyle vulgaris</i> L. – 3 Язичник буковинський – ****<i>Ligularia bucovinensis</i> Nakai – 1</p>		
--	--	--	--	--

Язичок зелений – *****Coeloglossum viride* (L.) C.Hartm. – 2

Примітка. Вищевказані види занесені до:

**** «Червоної книги України» (1996), *Червоного списку МСОП, **Європейського червоного списку, ***Додатку I-ої Бернської конвенції, які зростають на території Львівської області.

Список 2.**

Аденофора лілієлиста – *Adenophora lilifolia* (L.) A.DC. – 3
Азинеума сіривата – *Asyneuma canescens* (Waldst. et Kit.) Griseb. et Schenk – 3
Аконіт волохистий – *Aconitum paniculatum* Lam. – 3
Аконіт Дегена – *Aconitum degenii* Gбyer – 4
Аконіт строкатий – *Aconitum variegatum* L. – 3
Альдрованда пухирчаста – *Aldrovanda vesiculosa* L. – 3
Аморія Бонанна – *Amoria bonannii* (C.Presl) Roskov – 4
Андромеда багатолиста – *Andromeda polifolia* L. – 3
Армерія звичайна – *Armeria vulgaris* Willd. – 3
Арум альпійський – *Arum alpinum* Schott et Kotschy – 3
Арум Бессера – *Arum besserianum* Schott – 3
Асплений зелений – *Asplenium viride* Huds. – 3
Астрагал датський – *Astragalus danicus* Retz. – 3
Багатоніжка проміжна – *Polypodium interjectum* Shivas – 3
Багаторядник Брауна – *Polystichum braunii* (Spenn.) Фйе – 3
Багно звичайне – *Ledum palustre* L. – 2
Безщитник розставленолистий – *Athyrium distentifolium* Tausch ex Opiz – 0
Блехнум колосистий – *Blechnum spicant* (L.) Roth – 3
Борідник паростковий – *Jovibarba sobolifera* (Sims) Opiz – 4
Бородач звичайний – *Botriochloa ischaemum* (L.) Keng – 3
Будяк сизий – *Carduus glaucinus* Holub – 1
Бурачок пустельний – *Alyssum desertorum* Stapf – 4
В'язіль увінчаний – *Coronilla coronata* L. – 3
Верба лапландська – *Salix lapponum* L. – 2
Верба мирзинолиста (чорніюча) – *Salix myrsinifolia* Salisb. – 3
Верба сілезька – *Salix silesiaca* Willd. – 3
Верба чорнична – *Salix myrtilloides* L. – 1
Вербозілля гайове – *Lysimachia nemorum* L. – 3
Вечорниці лісові – *Hesperis sylvestris* Crantz – 3
Вишня кущова (степова) – *Cerasus fruticosa* Pall. – 3
Вівсюнець знебарвлений – *Helictotrichon praeustum* (Reichenb.) Tzvel. – 3
Вівсюнець пустельний – *Helictotrichon desertorum* (Less.) Nevski – 1
Вівсюнець Шелла – *Helictotrichon schellianum* (Hack.) Kitag. – 3
Відкасок безстебловий – *Carlina acaulis* L. – 3
Вовчок білий – *Orobanchе alba* Steph. – 3
Вовчок білокрітковий – *Orobanchе pallidiflora* Wimm. et Grab. – 3
Вовчок високий – *Orobanchе elatior* Sutt. – 3
Вовчок гірчачковий – *Orobanchе picridis* F.Schultz – 3
Вовчок ельзаський – *Orobanchе alsatica* Kirschl. – 3
Вовчок жовтий – *Orobanchе lutea* Baumg. – 4
Вовчок малий – *Orobanchе minor* Smith – 3
Вовчок самосиловий – *Orobanchе teucrii* Holandre – 3
Вовчок синюватий – *Orobanchе coerulea* Steph. – 4
Вовчок стрункий – *Orobanchе gracilis* Smith – 3
Водяний жовтець щитовидний – *Batrachium peltatum* (Schrank) Bercht. et J.Presl – 4
Водяний різак алоевидний – *Stratiotes aloides* L. – 4
Волошка Доміна – *Centaurea dominii* (Dostbl) Dubobik – 4
Волошка м'яка – *Centaurea mollis* Waldst. et Kit. – 4
Волошка стиснута – *Centaurea stricta* Waldst. et Kit. – 3
Вужачка звичайна – *Ophioglossum vulgatum* L. – 3
Гвоздика несправжньоопізня – *Dianthus pseudoserotinus* Blocki – 3
Гвоздика перетинчаста – *Dianthus membranaceus* Borb. – 3
Гвоздика пишна – *Dianthus superbus* L. – 3
Гвоздика піскова – *Dianthus arenarius* L. – 2

		<p>Голокучник Робертів – <i>Gymnocarpium robertianum</i> (Hoffm.) Newm. – 3 Горицвіт весняний – <i>Adonis vernalis</i> L. – 2 Горлянка пірамідальна – <i>Ajuga pyramidalis</i> L. – 3 Горошок горохоподібний – <i>Vicia pisiformis</i> L. – 4 Гронянка віргінська – <i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw. – 3 Грушанка зеленоцвіта – <i>Pyrola chlorantha</i> Sw. – 4 Грушанка середня – <i>Pyrola media</i> Sw. – 4 Грястиця іспанська – <i>Dactylis hispanica</i> Roth – 3 Дельфіній клиновидний – <i>Delphinium cuneatum</i> Stev. ex DC. – 4 Дерен справжній – <i>Cornus mas</i> L. – 1 у природних ценозах Дзвоники ялицеві – ***, *****<i>Campanula abietina</i> Griseb. et Schenk. – 4 Дрік германський – <i>Genista germanica</i> L. – 3 Дуб скельний – <i>Quercus petraea</i> L. ex Liebl. – 3 Жабриця гірська – <i>Seseli libanotis</i> (L.) Koch – 3 Живокіст дрібночашечковий – <i>Symphytum microcalyx</i> S.G.Gmel. – 4 Живокіст серцевидний – <i>Symphytum cordatum</i> Waldst. et Kit. ex Willd. – 3 Жовтець Запаловича – <i>Ranunculus zapalowiczii</i> Pacz. – 3 Жовтозілля болотне – <i>Senecio paludosus</i> L. – 2 Жовтозілля тіньове – <i>Senecio umbrosus</i> Waldst. et Kit. – 3 Жовтозілля Швецова – <i>Senecio schvetzovii</i> Korsh. – 3 Залізник бульбистий – <i>Phlomis tuberosa</i> L. – 3 Заполонь гладка – <i>Phelipanche laevis</i> (L.) Holub – 3 Заполонь пурпурова – <i>Phelipanche purpurea</i> (Jacq.) Sojók – 3 Заяча капуста карпатська – <i>Hylotelephium carpaticum</i> (G.Reuss) Sojók – 3 Заяча капуста Рупрехта – <i>Hylotelephium ruprechtii</i> (Jalas) Tzvel. – 4 Звіробій сланкий – <i>Hypericum humifusum</i> L. – 3 Звіробій стрункий – <i>Hypericum elegans</i> Steph. – 3 Зірочки чохлаваті – <i>Gagea spathacea</i> (Hayne) Salisb. – 4 Зірочник товстолистий – <i>Stellaria crassifolia</i> Ehrh. – 4 Каулінія мала – <i>Caulinia minor</i> (All.) Coss. et Germ. – 4 Кизильник черноплідний – <i>Cotoneaster melanocarpus</i> Fisch. ex Blytt – 3 Козлятник лікарський – <i>Galega officinalis</i> L. – 4 Комиш укорінливий – <i>Scirpus radicans</i> Schkuhr – 4 Конюшина блідо-жовта – <i>Trifolium ochroleucon</i> Huds. – 3 Косарики черепитчасті – <i>Gladiolus imbricatus</i> L. – 2 Костриця макутринська – <i>Festuca macutrensis</i> Zapal. – 4 Костриця несправжньодалматська – <i>Festuca pseudodalmatica</i> Krajina – 4 Костриця піщанолюбива – <i>Festuca psammophila</i> (Hack. ex Čelak.) Fritsch – 3 Костриця польська – <i>Festuca polesica</i> Zapal. – 3 Костриця Регеля – <i>Festuca regeliana</i> Pavl. – 4 Костриця різнолиста – <i>Festuca heterophylla</i> Lam. – 2 Костриця шорстколиста – <i>Festuca trachyphylla</i> (Hack.) Krajina – 3 Кропива київська – <i>Urtica kioviensis</i> Rogow. – 4 Крупка дібровна – <i>Draba nemorosa</i> L. – 4 Кукіль звичайний – <i>Agrostema gitago</i> L. – 1 Кульбаба польська – <i>Taraxacum polonicum</i> Matecka et Soest – 4 Куничник мінливий – <i>Calamagrostis varia</i> (Schrad.) Host – 3 Купальниця висока – <i>Trollius altissimus</i> Crantz – 4 Купальниця європейська – <i>Trollius europaeus</i> L. – 3 Купина коротковолосиста – <i>Polygonatum hirtum</i> (Bosc. ex Poir.) Pursh – 3 Кушир підводний – <i>Ceratophyllum submersum</i> L. – 4 Ласкавець довголистий – <i>Vupleurum longifolium</i> L. – 4 Латаття біле – <i>Nymphaea alba</i> L. – 2 Латаття сніжно-біле – <i>Nymphaea candida</i> J.Pres – 2 Леєрсія рисовидна – <i>Leersia oryzoides</i> (L.) Sw. – 3 Леопольдія чубкувата – <i>Leopoldia comosa</i> (L.) Parl. – 3 Лепеха звичайна – <i>Acorus calamus</i> L. – 4 Лепешняк відхилений – <i>Glyceria declinata</i> Brüb. – 4 Лещиця висока – <i>Gypsophila altissima</i> L. – 3</p>		
--	--	--	--	--

		<p>Лециця волотиста – <i>Gypsophila paniculata</i> L. – 3 Липа широколиста – <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. – 3 Лисохвіст тростиновий – <i>Alopecurus arundinaceus</i> Poir. – 4 Листовик сколопендровий – <i>Phyllitis scolopendrium</i> (L.) Newm. – 2 Ломикаміннь зернистий – <i>Saxifraga granulata</i> L. – 3 Ломикаміннь трипальчастий – <i>Saxifraga tridactylites</i> L. – 4 Ломиніс виноградолистий – <i>Clematis vitalba</i> L. – 4 Ломиніс цілолистий – <i>Clematis integrifolia</i> L. – 0 Лопух дібровний – <i>Arctium nemorosum</i> Lej. – 3 Люпинник п'ятилистковий – <i>Lupinaster pentaphyllus</i> Moench – 0 Льон багаторічний – <i>Linum perenne</i> L. – 3 Льонолісник альпійський – <i>Thesium alpinum</i> L. – 0 Льонолісник льонолистий – <i>Thesium linophyllum</i> L. – 4 Малий комонник зігнутий – <i>Succisella inflexa</i> (Kluk) G.Beck – 3 Медунка вузьколиста – <i>Pulmonaria angustifolia</i> L. – 4 Медунка м'яка – <i>Pulmonaria mollis</i> Wulf. ex Hornem. – 3 Миршавиця польова – <i>Aphanes arvensis</i> L. – 4 Мучниця звичайна – <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng. – 2 Настурція лікарська – <i>Nasturtium officinale</i> R.Br. – 4 Незабудка альпійська – <i>Myosotis alpestris</i> F.W.Schmidt – 3 Нечуйвітрик оранжево-червоний – <i>Pilosella aurantiaca</i> (L.) Schultz et Sch.Vip. – 3 Ожика лісова – <i>Luzula sylvatica</i> (Huds.) Gaudin – 2 Ожина Бертрама – <i>Rubus bertramii</i> G.Braun – 4 Ожина Веста – <i>Rubus vestii</i> Focke – 4 Ожина незграбна – <i>Rubus rudis</i> Weihe et Nees – 4 Ожина пригріта – <i>Rubus apricus</i> Wimm. – 4 Ожина Шлейхера – <i>Rubus schleicheri</i> Weihe ex Tratt. – 4 Оман блошиний – <i>Inula coniza</i> DC. – 3 Омег банатський – <i>Oenanthe banatica</i> Heuff. – 4 Омела австрійська – <i>Viscum austriacum</i> Wiesb. – 4 Ореоптерис краесім'яний – <i>Oreopteris limbosperma</i> (All.) Holub – 3 Орлики звичайні – <i>Aquilegia vulgaris</i> L. – 3 Осока Бігелова – <i>Carex bigelowii</i> Torr. ex Schwein. – 3 Осока вузьколиста – <i>Carex stenophylla</i> Wahlenb. – 2 Осока двудомна – <i>Carex dioica</i> L. – 1 Осока звисла – <i>Carex pendula</i> Huds. – 3 Осока кореневищна – <i>Carex rhizina</i> Blytt ex Lindbl. – 2 Осока лапкоподібна – <i>Carex pediformis</i> C.A.Mey. – 3 Осока лапчаста – <i>Carex ornithopoda</i> Willd. – 4 Осока остюкова – <i>Carex atherodes</i> Spreng. – 3 Осока поникла – <i>Carex demissa</i> Hornem. – 4 Осока приземкувата – <i>Carex supina</i> Willd. ex Wahlenb. – 4 Осока притуплена – <i>Carex obtusata</i> Liljebl. – 1 Осока ситничковидна – <i>Carex juncella</i> (Fries) Th.Fries – 4 Осока тонкокореневищна – <i>Carex chordorrhiza</i> Ehrh. – 2 Осока торфова – <i>Carex heleonastes</i> Ehrh. – 2 Осока Хоста – <i>Carex hostiana</i> DC. – 3 Осока щетиниста – <i>Carex strigosa</i> Huds. – 1 Осока ячменевидна – <i>Carex hordeistichos</i> Vill. – 4 Осот клейкий – <i>Cirsium erisithales</i> (Jacq.) Scop. – 3 Осот паннонський – <i>Cirsium pannonicum</i> (L. fil.) Link – 3 Очиток шестирядний – <i>Sedum sexangulare</i> L. – 4 Первоцвіт безстебловий – <i>Primula acaulis</i> (L.) L. – 3 Переліска яйцевидна – <i>Mercurialis ovata</i> Sternb. et Hoppe – 3 Переломник видовжений – <i>Androsace elongata</i> L. – 4 Перлівка одноквіткова – <i>Melica uniflora</i> Retz. – 2 Перлівка трансільванська – <i>Melica transsilvanica</i> Schur – 3 Перстач англійський – <i>Potentilla anglica</i> Laicharding – 4 Перстач білий – <i>Potentilla alba</i> L. – 3 Перстач дрібненький – <i>Potentilla x pusilla</i> Host. – 3 Півники сибірські – <i>Iris sibirica</i> L. – 3 Півники угорські – <i>Iris hungarica</i> Waldst. et Kit. – 3 Підмаренник круглолистий – <i>Galium rotundifolium</i> L. – 0 Підмаренник мареновидний – <i>Galium rubioides</i> L. – 3 Підмаренник польський – <i>Galium x polonicum</i> Blocki – 1 Плавушник болотний – <i>Hottonia palustris</i> L. – 2 Плаун булавовидний (звичайний) – <i>Lycopodium clavatum</i> L.</p>		
--	--	---	--	--

		<p>– 3 Плеуросперм австрійський – <i>Pleurospermum austriacum</i> (L.) Hoffm. – 3 Попелівка чубата – <i>Tephrosia papposa</i> (Reichenb.) Schur – 3 Поросинець голий – <i>Hypochoeris glabra</i> L. – 3 Приворотень балтійський – <i>Alchemilla baltica</i> Sam. ex Juz. – 4 Приворотень Валаса – <i>Alchemilla walasii</i> Pawł. – 4 Приворотень голостебельний – <i>Alchemilla glabricaulis</i> Lindb. fil. – 4 Приворотень жовто-зелений – <i>Alchemilla xanthochlora</i> Rothm. – 4 Приворотень сизуватий – <i>Alchemilla glaucescens</i> Wallr. – 4 Пухирник малий – <i>Utricularia minor</i> L. – 2 Пухирник південний – <i>Utricularia australis</i> R.Br. – 2 Пухирник середній – <i>Utricularia intermedia</i> Hayne – 2 Пухирник судетський – <i>Cystopteris sudetica</i> A.Br. et Milde – 2 Пухівка струнка – <i>Eriophorum gracile</i> Koch – 2 Рдесник довгий – <i>Potamogeton praelongus</i> Wulf. – 4 Рдесник маленький – <i>Potamogeton pusillus</i> L. – 4 Рдесник Фріса – <i>Potamogeton fresii</i> Rupr. – 4 Ринхоспора біла – <i>Rhynchospora alba</i> (L.) Vahl – 2 Росичка англійська – <i>Drosera anglica</i> Huds. – 2 Росичка круглолиста – <i>Drosera rotundifolia</i> L. – 2 Ряска горбата – <i>Lemna gibba</i> L. – 4 Рястка зонтична – <i>Ornithogalum umbellatum</i> L. – 4 Серадела дрібненька – <i>Ornithopus perpusillus</i> L. – 3 Серпій різнолистий – <i>Serratula lycopifolia</i> (Vill.) A.Kerner – 2 Синюха голуба – <i>Polemonium caeruleum</i> L. – 3 Синяк руський – <i>Echium russicum</i> J.F.Gmel. – 3 Ситник розчепірений – <i>Juncus squarrosus</i> L. – 3 Ситняг карніолійський – <i>Eleocharis carniolica</i> Koch – 2 Ситняг п'ятиквітковий – <i>Eleocharis quinqueflora</i> (F.X.Hartm.) O.Schwarz – 4 Скабіоза голубина – <i>Scabiosa columbaria</i> L. – 3 Скереда м'яковолосиста – <i>Crepis mollis</i> (Jacq.) Aschers. – 3 Скереда обкусана – <i>Crepis praemorsa</i> (L.) Tausch – 3 Скорзонера австрійська – <i>Scorzonera austriaca</i> Willd. – 1 Скорзонера іспанська – <i>Scorzonera hispanica</i> L. – 1 Скорзонера низька – <i>Scorzonera humilis</i> L. – 2 Скорзонера пурпурова – <i>Scorzonera purpurea</i> L. – 3 Смовдь кминолиста – <i>Peucedanum carvifolia</i> Vill. – 4 Солонець європейський – <i>Salicornia europaea</i> L. – 4 Солонечник льонолистий – <i>Galatella linosyris</i> (L.) Reichenb. fil. – 3 Стелюшок солончаковий – <i>Spergularia salina</i> J. et C.Presl – 4 Стоколос прямий – <i>Bromopsis erecta</i> (Huds.) Fourr. – 4 Страусове перо звичайне – <i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod. – 3 Стрептоп листообгортний – <i>Streptopus amplexifolius</i> (L.) DC. – 3 Суріпиця пряма – <i>Barbarea stricta</i> Andr. – 3 Сухоребрик стиснутий – <i>Sisymbrium strictissimum</i> L. – 3 Теліптерис болотяний – <i>Thelypteris palustris</i> Schott – 3 Тетрагонолобус морський – <i>Tetragonolobus maritimus</i> (L.) Roth – 0 Тимелея звичайна – <i>Thymelaea passerina</i> (L.) Coss. et Germ. – 4 Тирличник війчастий – <i>Gentianopsis ciliata</i> (L.) Ma – 4 Тирличничок жовтуватий – <i>Gentianella lutescens</i> (Velen.) Holub – 3 Тисдалія голостебла – <i>Teesdalia nudicaulis</i> (L.) R.Br. – 4 Тризубець морський – <i>Triglochin maritimum</i> L. – 3 Тринія багатостеблова – <i>Trinia multicaulis</i> (Poir.) Schischk. – 3 Трищитинник сибірський – <i>Trisetum sibiricum</i> Rupr. – 4 Фегоптерис з'єднуючий – <i>Phegopteris connectilis</i> (Michx.) Watt – 3 Ферульник лісовий – <i>Ferulago sylvatica</i> (Bess.) Reichenb. – 3 Фіалка гірська – <i>Viola montana</i> L. – 3 Фіалка персиколиста – <i>Viola persicifolia</i> Schreb. – 3 Фіалка різнолиста – <i>Viola epipsila</i> Ledeb. – 1</p>		
--	--	---	--	--

			<p>Хвощ великий – <i>Equisetum telmateia</i> Ehrh. – 3 Хвощ зимуючий – <i>Equisetum hyemale</i> L. – 3 Хвощ рябий – <i>Equisetum variegatum</i> Scheich. ex Web. et Mohr – 4 Цанікелія болотна – <i>Zannichellia palustris</i> L. – 4 Чебрець чергововолосистий – <i>Thymus alternans</i> Klok. – 4 Чемериця чорна – <i>Veratrum nigrum</i> L. – 3 Чина гладенька – <i>Lathyrus laevigatus</i> (Waldst. et Kit.) Gren. – 3 Чина гороховидна – <i>Lathyrus pisiformis</i> L. – 3 Чина паннонська – <i>Lathyrus pannonicus</i> (Jacq.) Garcke – 3 Чистець альпійський – <i>Stachys alpina</i> L. – 4 Шавлія поникла – <i>Salvia nutans</i> L. – 1 Шипшина бедренцелиста – <i>Rosa pimpinellifolia</i> L. – 3 Шипшина Вілібальда – <i>Rosa wilibaldii</i> Chrshan. – 4 Шипшина гальська – <i>Rosa gallica</i> L. – 3 Шипшина повисла – <i>Rosa pendulina</i> L. – 3 Шипшина сиза – <i>Rosa glauca</i> Pourret – 3 Шипшина сіро-блакитна – <i>Rosa caesia</i> Smith – 4 Шолудивник Кауфмана – <i>Pedicularis kaufmannii</i> Pinzg. – 3 Шолудивник лісовий – <i>Pedicularis sylvatica</i> L. – 3 Щитник гребенястий – <i>Dryopteris cristata</i> (L.) A.Gray – 2 Щитник розпростертий – <i>Dryopteris expansa</i> (C.Presl) Fraser-Jenkins et Jermy – 4 Юринея вапнякова – <i>Jurinea calcarea</i> Klok. – 3</p>			
Гриби	6	-	<p>Героцій кораловидний <i>Hericium coralloides</i> (Fr.) S. F. Grau. Дошовик гігантський <i>Lagestremia gigantea</i> Fr. Парасі кучерявий (грибна капуста) <i>Parasiss crippa</i> Fr. Печіночниця звичайна <i>Fistulina hepatica</i> Schaeff et Fr. Трутовик розгалужений (бараняча голова) <i>Polypilus umbellatur</i> (Fr.) P. Kar. Трюфель чорний <i>Tuber aestivum</i> Vitt</p>			
Водорості		-	-	-	-	-
Лишайники		-	-	-	-	-
Разом:	373	-	367	367	367	373

* Види рослин, занесені до Червоної книги України, які зростають на території Львівської області й потребують охорони;

**Регіонально-рідкісні види рослин, що потребують охорони в межах Львівської області.

Зозулинець (Orchis purpurea), цибуля ведмежа (Allium ursinum), сон великий (Pulsatilla grandis Wend), рябчик шаховий (Fritillaria meleagris L), підсніжник білосніжний (Galanthus nivalis L)

5.2.2. Лісові ресурси

Лісові ресурси відіграють провідну роль у формуванні природного і рекреаційного потенціалу області, мають важливу екологічну, кліматорегулюючу, економічну і соціальну функції.

Львівська область належить до числа найбільш лісистих регіонів України, ліси займають 31,8% її території.

Загальна площа земель лісового фонду становить 694,4 тис.га, з яких вкрита лісовою рослинністю 628,7 тис.га.

Лісовий фонд Львівської області закріплений за значною кількістю постійних лісокористувачів. Ведення лісового господарства здійснюють лісогосподарські підприємства на площі 694,4 тисяч гектарів або 89,8% від загальної площі. Підприємствам Держкомлісгоспу надано у постійне користування ліси загальною площею 478,2 га або 69%, АПК-15,5%, Міноборони – 5,9%, іншим організаціям – 4,8%, землі запасу та землі не надані у постійне користування-4,8%. На сьогоднішній день 31,1 тисяч гектарів лісів не передані у постійне користування, з них 22,4 тисяч гектарів лісів, ростуть на землях запасу. Через відсутність проведення в них лісівничих заходів, охорони, захисту їх від шкідників, хвороб, вони знаходяться в незадовільному санітарному стані, самовільно вирубуються, гинуть від пожеж.

Розподіл лісів Львівської області в розрізі лісокористувачів

Таблиця 5.4

№ п/п	Назва лісокористувача	Площа	
		тис. га	% від загальної площі
1	Держкомлісгосп України	478,0	68,8
2	ОКСЛП «Галсільліс»	146,3	21,0
2	Сільськогосподарські підприємства	1,8	-
3	Підприємства та організації транспорту	3,4	0,4
4	Міністерство оборони України	46,6	5,8
5	Держкордон України	0,2	-
6	Організації, підприємства і установи природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико – культурного призначення	28,8	4,1
7	Органи державної влади	0,1	-
8	Релігійні організації	0,1	-
9	Інші заклади, установи, організації	0,1	-
10	Промислові та інші підприємства	0,1	-
11	Держаний комітет України по водному господарству	0,2	-
12	Ліси, надані у власне користування громадянам	0,1	-
13	Землі запасу та землі, не надані у власність та постійне користування в межах населених пунктів	31,1	4,4
	Всього	694,4	100,0

Середній запас деревної маси на 1га вкритих лісовою рослинністю земель складає 190 м³.

Обсяги заготівлі деревини визначаються, виходячи із стану лісів, відповідно до чинного природоохоронного законодавства.

Вікова структура лісів підприємств Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства є близькою до оптимальної. В лісовому фонді домінують середньовікові деревостани, які займають площу 204,2 тис.га, молодняки -83,1 тис.га, пристигаючі – 81,2 тис.га, стиглі і перестійні – 59,6 тис.га.

Щодо породного складу лісів то переважають твердолистяні породи 202,5 тис га (в тому числі 90,0 тис га дуб звичайний та 96,2 тис. га бук лісовий.), дещо менше поширені хвойні насадження – 187,0 тис. га (сосна звичайна – 93,3 тис. га, ялина європейська – 50,6 тис. га, ялиця біла – 38,7 тис. га) та 38,6 тис. га мягколистяні насадження.

Інша картина спостерігається в лісах агроформувань, військових та інших користувачів області. Тут спостерігається нерівномірний розподіл насаджень за класами віку. В лісовому фонді області переважають молодняки 44% та середньовікові насадження 49%, пристигаючі і стиглі складають відповідно 6% і 1% (в лісах державного значення пристигаючі насадження 13% і стиглі 10%).

Для раціонального використання екологічних, соціальних та сировинних ресурсів лісу необхідно:

- формувати єдину регіональну лісову політику ведення лісового господарства на принципах сталого, наближеного до природи лісівництва;
- відмовитись від суцільних рубок лісу з поступовим переходом на вибіркову форму господарювання, суцільні рубки проводити при ліквідації наслідків стихійних лих та тоді, коли іншими способами неможливо добитися швидкого відновлення високопродуктивних, біологічно стійких корінних деревостанів;
- впроваджувати сучасні еколого безпечні лісгосподарські технології.

Землі лісгосподарського призначення

Таблиця 5.5

<i>№ з/п</i>		<i>Одиниця виміру</i>	<i>Кількість</i>	<i>Примітка</i>
1	2	3	4	5
1.	Загальна площа земель лісгосподарського призначення	тис. га	694,4	-
	у тому числі:	-	-	-
1.1	площа земель лісгосподарського призначення державних лісгосподарських підприємств	тис. га	478,0	-
1.2	площа земель лісгосподарського призначення комунальних лісгосподарських підприємств	тис. га	146,3	-
1.3	площа земель лісгосподарського призначення, що не надана у користування	га	31071	-
2.	Площа земель лісгосподарського призначення, що вкрита лісовою рослинністю	тис. га	581,899	-
3.	Загальний запас деревини за звітний період	тис. м3	132338,2	
4.	Запас деревини у розрахунку на один гектар земель лісгосподарського призначення	м3	190	
5.	Площа лісів у розрахунку на одну особу	га	0,27	
6.	Запас деревини у розрахунку на одну особу	м3	52	-
7.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	%	31,8	-

Динаміка лісовідновлення та створення захисних лісонасаджень, га

Таблиця 5.6

	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Лісовідновлення, лісорозведення на землях лісового фонду	3844,8	4412,4	2474,5	3,315	4126,2	2758	3099
Створення захисних лісонасаджень на непридатних для с/г землях	69,0	96,0	20,0	26,0	32,0	-	-
Створення полезахисних лісових смуг	-	-	-	-	-	-	-

Землі лісогосподарського призначення регіону в розрізі категорій земель

Таблиця 5.7

№ з/п	Міністерства, відомства (постійні лісокористувачі власники лісів), інші	Землі лісогосподарського призначення (усього), тис. га	Лісові землі, тис. га					Нелісові землі, тис. Га						
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю			у тому числі сільськогосподарські угіддя				Інші нелісові землі	Усього нелісових в земель	
			усього	у тому числі лісові культури	незімкнуті лісові культури	Інші невідкриті лісовою рослинністю	Усього не відкритих лісовою рослинністю	Усього лісових земель	сіножаті	рілля	пасовища			Разом с/г угідь
1	Львівське ОУЛМГ	478,0	428,1	208,6	15,5	18,4	33,9	462,0	4,0	0,7	0,5	5,2	10,8	16,0
2	Ліси інших міністерств та відомств	216,4	200,6	28,2				201,6	2,1	0,9	0,6	3,6	11,2	14,8
	Всього	694,4	628,7	236,8				663,6	6,1	1,6	1,1	8,8	22,0	30,8

Спеціальне використання лісових ресурсів державного значення у 2014 році

Таблиця 5.8

Район	Затверджена розрахункова лісосіка, тис. м3	Фактично зрубано разом, га/тис.м3	Зрубано по господарствах					
			хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			Розрахункова лісосіка, тис. м3	фактично зрубано, га/тис. м3	розрахункова лісосіка, тис. м3	фактично зрубано, га/тис. м3	Розрахункова лісосіка, тис. м3	Фактично зрубано, га/тис. м3
Рубки головного користування								
Львівська область	622,04	2649/582,34	352,34	1542/339,08	195,91	805/176,99	73,79	302/66,35

5.2.3. Стан використання природних недеревних рослинних ресурсів

Керуючись наказом Мінприроди України від 24.01.2008 р. №27 «Про затвердження Інструкцій про застосування порядку встановлення лімітів на використання природних ресурсів в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» Держуправлінням у 2012 році надавались ліміти на спеціальне використання природних не деревних рослинних ресурсів в межах об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення Львівської області.

Об'єми заготівлі не деревних ресурсів

Таблиця 5.9

Роки	Установа	Об'єми заготівлі не деревних рослинних ресурсів								
		Збір ягід		Збір грибів		Сінокосіння		Заготівля соку берези		Збір рослин для попов. фонд. герб.
		га	т	га	т	га	т	га	т	шт.
2006р.	Яворівський НПП	-	0,37	-	0,875	-	29,5	-	-	76

	НПП «Сколівські Бескиди»	1252	-	1894	-	448,5	-	-	-	109
2007р.	Яворівський НПП	-	-	-	-	23,8	15,9	16,7	10	152
2008р.	Яворівський НПП	-	-	-	-	23,8	15,9	16,7	10	152
	ПП «Розточчя»	-	-	-	-	11,3	-	-	-	200
2009 р	НПП «Сколівські Бескиди»	1252	130	1894	56	162,7	826 цнт	-	-	100
	Яворівський НПП	-	-	-	-	5,1	14	-	-	-
2010р.	НПП «Сколівські Бескиди»	1252,8	130	1894	70	162,7	826,0 цнт	-	-	48
	Яворівський НПП	-	-	-	-	23,8	-	16,7	10	150
	ПЗ «Розточчя»	-	-	-	-	12,0	-	-	-	200
2011 р	НПП «Сколівські Бескиди»	1246,2	130	1889,5	71	161,4	831,0	-	-	-
	Яворівський НПП	-	-	-	-	23,8	15,9	16,7	10	120
	ПЗ «Розточчя»	-	-	-	-	13,5	-	-	-	150
2012 р	НПП «Сколівські Бескиди»									
	Яворівський НПП	-	-	-	-	16,6	14,4	-	-	-
	ПЗ «Розточчя»	-	-	-	-	13,4				150
2013 р	НПП «Сколівські Бескиди»	-	-	-	-	27,6/26,8	-	-	-	-
	Яворівський НПП	-	-	-	-	16,6/16,6	-	-	-	110/37
	ПЗ «Розточчя»	-	-	-	-	10/9,2	-	-	-	150/138
2014 р	Яворівський НПП					16,6/-				103/74

5.2.4. Охорона та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів держави

Охорона та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів України, забезпечується шляхом:

- систематичної роботи щодо виявлення місця їх зростання, проведення спеціальними науковими установами моніторингу за станом їх популяцій і необхідних наукових досліджень з метою розробки наукових основ їх охорони та відтворення;

- створення на територіях, де вони поширені, системи заповідних та інших об'єктів, що особливо охороняються. Постійне чи тимчасове трапляння на певній території видів рослин, занесених до Переліку, може бути підставою для оголошення її об'єктом природно-заповідного фонду;

- створення банків їх генофонду, розведення у спеціально створених умовах (ботанічних садах, дендрологічних парках, тощо);

- внесення пропозицій про занесення окремих видів до Червоної книги України;

- врахування спеціальних вимог щодо охорони цих видів під час розміщення продуктивних сил, вирішення питань відведення земельних ділянок, розробки проектної, проектно-планувальної документації, екологічної експертизи;

- проведення операції «Первоцвіт»;

- проведення еколого-освітньої роботи серед населення.

На території Львівської області охороняються 137 видів тварин, занесені до Червоної книги України, 47 видів тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), 263 види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону

дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), 119 види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), 38 види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів.

Перелік видів флори, що охороняється, в регіоні (станом на 01.01.2015р.)

Таблиця 5.10

Назва виду (звичайна і наукова)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список
1	2	3	4	5
Анемонник нарцисоцвітій – <i>Anemonastrum narcissiflorum</i> (L.) Holub var. <i>laxa</i> Ulbr. (= <i>A. laxa</i> Juz.) – 3 Арніка гірська – <i>Arnica montana</i> L. – 3 Астрація велика – <i>Astrantia major</i> L. – 3 Баранець звичайний – <i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et C.Mart. – 3 Белладонна звичайна – <i>Atropa bella-donna</i> L. – 3 Береза низька – <i>Betula humilis</i> Schrank – 2 Береза темна – <i>Betula obscura</i> A.Kotula – 4 Билинець комарниковий (довгорогий) – <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br. – 3 Білоцвіт весняний – <i>Leucojum vernum</i> L. – 2 Бровник однобульбовий – <i>Herminium monorchis</i> (L.) R.Br. – 0 Булатка великоквіткова – <i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce – 3 Булатка довголиста – <i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch – 3 Булатка червона – <i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich. – 3 Бузок угорський – <i>Syringa josikaea</i> J.Jacq. ex Reichenb. – 3 Відкасник осотовидний – <i>Carlina cirsioides</i> Klok. – 3 Відкасник татарниколистий – <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – 1 Вовчі ягоди пахучі – <i>Daphne sneorum</i> L. – 2 Водяний горіх плаваючий – <i>Trapa natans</i> L. – 0 Волошка карпатська – <i>Centaurea carpatica</i> (Perc.) Perc. – 4 Гніздівка звичайна – <i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich. – 4 Гронянка багатороздільна – <i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr. – 4 Гронянка півмісяцева – <i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw. – 4 Гронянка ромашколиста – <i>Botrychium matricariifolium</i> A.Br. ex Koch – 3 Гудайєра повзуча – <i>Goodyera</i>	Анемонник нарцисоцвітій – <i>Anemonastrum narcissiflorum</i> (L.) Holub var. <i>laxa</i> Ulbr. (= <i>A. laxa</i> Juz.) – 3 Арніка гірська – <i>Arnica montana</i> L. – 3 Астрація велика – <i>Astrantia major</i> L. – 3 Баранець звичайний – <i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et C.Mart. – 3 Белладонна звичайна – <i>Atropa bella-donna</i> L. – 3 Береза низька – <i>Betula humilis</i> Schrank – 2 Береза темна – <i>Betula obscura</i> A.Kotula – 4 Билинець комарниковий (довгорогий) – <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br. – 3 Білоцвіт весняний – <i>Leucojum vernum</i> L. – 2 Бровник однобульбовий – <i>Herminium monorchis</i> (L.) R.Br. – 0 Булатка великоквіткова – <i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce – 3 Булатка довголиста – <i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch – 3 Бузок угорський – <i>Syringa josikaea</i> J.Jacq. ex Reichenb. – 3 Відкасник осотовидний – <i>Carlina cirsioides</i> Klok. – 3 Відкасник татарниколистий – <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – 1 Відкасник татарниколистий – <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – 1 Водяний горіх плаваючий – <i>Trapa natans</i> L. – 0	Бузок угорський – <i>Syringa josikaea</i> J.Jacq. ex Reichenb. – 3 Відкасник татарниколистий – <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – 1 Водяний горіх плаваючий – <i>Trapa natans</i> L. – 0 Гронянка багатороздільна – <i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr. – 4 Гронянка ромашколиста – <i>Botrychium matricariifolium</i> A.Br. ex Koch – 3 Дудник болотний – <i>Angelica palustris</i> (Boiss.) Hoffm. – 4 Жировик Лезеля – <i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich. – 1 Змієголовник австрійський – <i>Dracocephalum austriacum</i> L. – 3 Змієголовник Рюйша – <i>Dracocephalum ruyschiana</i> L. – 3 Зозуліні черевички справжні – <i>Cypripedium calceolus</i> L. – 3 Ложечниця польська – <i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. – 1 Ломикамінь болотний – <i>Saxifraga hirculus</i> L. – 2 Луроніум плаваючий – <i>Luronium natans</i> (L.) Rafin. – 0 Сальвінія плаваюча – <i>Salvinia natans</i> (L.) All. – 2 Сон великий – <i>Pulsatilla grandis</i> Wend. – 1 Сон відхилений – <i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. – 2 Дзвоника ялицеві – <i>Campanula abietina</i> Griseb. et Schenk. – 4	Бузок угорський – <i>Syringa josikaea</i> J.Jacq. ex Reichenb. – 3 Відкасник татарниколистий – <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawł. – 1 Зіновать Блоцького – <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawł.) Klásková – 1 Ложечниця польська – <i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. – 1 Товстянка двоколірна – <i>Pinguicula bicolor</i> Wołoszcz. – 2	Відкасник осотовидний – <i>Carlina cirsioides</i> Klok. – 3 Зіновать Блоцького – <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawł.) Klásková – 1 Ложечниця польська – <i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. – 1 Товстянка двоколірна – <i>Pinguicula bicolor</i> Wołoszcz. – 2

<p><i>repens</i> (L.) R.Br. – 3 Діфазіаструм сплюснутий – <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub – 4 Дудник болотний – <i>Angelica palustris</i> (Boiss.) Hoffm. – 4 Еритроній собачий зуб – <i>Erythronium dens-canis</i> L. – 1 Жировик Лезеля – <i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich. – 1 Зіновать біла – <i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm. – 3 Зіновать Блоцького – <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawł.) Klásková – 1 Змієголовник австрійський – <i>Dracocephalum austriacum</i> L. – 3 Змієголовник Рюйша – <i>Dracocephalum ruyschiana</i> L. – 3 Зозулинець блощичний – <i>Orchis coriophora</i> L. – 2 Зозулинець обпалений – <i>Orchis ustulata</i> L. – 2 Зозулинець пурпуровий – <i>Orchis purpurea</i> Huds. – 1 Зозулинець рідкоkwітковий – <i>Orchis laxiflora</i> Lam. – 2 Зозулинець салеповий – <i>Orchis morio</i> L. – 3 Зозулинець чоловічий – <i>Orchis mascula</i> (L.) L. – 2 Зозулинець шоломоносний – <i>Orchis militaris</i> L. – 3 Зозулині сльози серцелисті – <i>Listera cordata</i> (L.) R.Br. – 0 Зозулині сльози яйцевидні – <i>Listera ovata</i> (L.) R.Br. – 3 Зозулині черевички справжні – <i>Cypripedium calceolus</i> L. – 3 Клокичка периста – <i>Staphylea pinnata</i> L. – 3 Ковила пірчаста – <i>Stipa pennata</i> L. – 1 Коральковець тричінадрізаний – <i>Corallorhiza trifida</i> Chatel. – 3 Коручка болотна – <i>Eripactis palustris</i> (L.) Crantz – 2 Коручка пурпурова – <i>Eripactis purpurata</i> Smith – 3 Коручка темно-червона – <i>Eripactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Bess. – 3 Коручка чемерниковидна – <i>Eripactis helleborine</i> (L.) Crantz – 4 Лікоподієлла заплавна – <i>Lycopodiella inundata</i> (L.) Holub – 3 Лілія лісова – <i>Lilium martagon</i> L. – 3 Ліннея північна – <i>Linnaea borealis</i> L. – 1 Ложечниця польська – <i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. – 1 Ломикамінь болотний – <i>Saxifraga hirculus</i> L. – 2 Лунарія оживаюча – <i>Lunaria rediviva</i> L. – 3 Льонолісник безприквітковий – <i>Thesium ebracteatum</i> Hayne – 3 Любка дволиста – <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich. – 3</p>	<p>Гніздівка звичайна – <i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich. – 4 Гронянка півмісяцева – <i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw. – 4 Гудайєра повзуча – <i>Goodyera repens</i> (L.) R.Br. – 3 Діфазіаструм сплюснутий – <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub – 4 Дудник болотний – <i>Angelica palustris</i> (Boiss.) Hoffm. – 4 Еритроній собачий зуб – <i>Erythronium dens- canis</i> L. – 1 Жировик Лезеля – <i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich. – 1 Зіновать Блоцького – <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawł.) Klásková – 1 Зіновать Блоцького – <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawł.) Klásková – 1 Змієголовник австрійський – <i>Dracocephalum austriacum</i> L. – 3 Змієголовник Рюйша – <i>Dracocephalum ruyschiana</i> L. – 3 Зозулинець блощичний – <i>Orchis coriophora</i> L. – 2 Зозулинець обпалений – <i>Orchis ustulata</i> L. – 2 Зозулинець пурпуровий – <i>Orchis purpurea</i> Huds. – 1 Зозулинець рідкоkwітковий – <i>Orchis laxiflora</i> Зозулинець салеповий – <i>Orchis morio</i> L. – 3 Зозулинець чоловічий – <i>Orchis mascula</i> (L.) L. – 2 Зозулинець шоломоносний – <i>Orchis militaris</i> L. – 3 Зозулині сльози серцелисті – <i>Listera cordata</i> (L.) R.Br. – 0 Зозулині сльози яйцевидні – <i>Listera ovata</i> (L.) R.Br. – 3 Зозулині черевички справжні – <i>Cypripedium calceolus</i> L. – 3 Клокичка периста – <i>Staphylea pinnata</i> L. – 3 Ковила пірчаста – <i>Stipa pennata</i> L. – 1 Коральковець тричінадрізаний –</p>			
---	---	--	--	--

<p>Любка зеленоквіткова – <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb. – 3 Луроніум плаваючий – <i>Luronium natans</i> (L.) Rafin. – 0 Малаксис однолистяний – <i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw. – 3 Меч-трава болотна – <i>Cladium mariscus</i> (L.) Pohl – 1 Молочай волинський – <i>Euphorbia volhynica</i> Bess. ex Racib. – 3 Надбородник безлистяний – <i>Epipogium aphyllum</i> Sw. – 1 Неотіанта каптурувата – <i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter – 2 Осока богемська – <i>Carex bohemica</i> Schreb. – 3 Осока Буксбаума – <i>Carex buxbaumii</i> Wahlenb. – 1 Осока Девелла – <i>Carex davalliana</i> Smith – 2 Осока затінкова – <i>Carex umbrosa</i> Host – 4 Пальчатокорінник бузиновий – <i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soó – 3 Пальчатокорінник м'ясочервоний – <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó – 4 Пальчатокорінник плямистий – <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó – 3 Пальчатокорінник травневий – <i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes – 4 Пальчатокорінник Траунштейнера – <i>Dactylorhiza traunsteineri</i> (Saut.) Soó – 1 Пальчатокорінник Фукса – <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó – 4 Підсніжник білосніжний – <i>Galanthus nivalis</i> L. – 2 Пізноцвіт осінній – <i>Colchicum autumnale</i> L. – 4 Плавун щитолистяний – <i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) O.Kuntze – 3 Плаун річний – <i>Lycopodium annotinum</i> L. – 3 Попелівка Бессера – <i>Tephrosieris besseriana</i> (Minder.) Czer. – 3 Росичка англійська – <i>Drosera anglica</i> Huds. – 2 Рябчик шаховий – <i>Fritillaria meleagris</i> L. – 2 Сальвінія плаваюча – <i>Salvinia natans</i> (L.) All. – 2 Сашник іржавий – <i>Schoenus ferrugineus</i> L. – 1 Сверція багаторічна – <i>Swertia perennis</i> L. – 1 Ситник бульбистий – <i>Juncus bulbosus</i> L. – 0 Ситник тупопелюстковий – <i>Juncus subnodulosus</i> Schrank – 3 Скополія карніолійська – <i>Scopolia carniolica</i> Jacq. – 3 Скрученик приємний – <i>Spiranthes atoena</i> (Bieb.) Spreng. – 1 Скрученик спіральний – <i>Spiranthes spiralis</i> (L.) Chevall. –</p>	<p><i>Corallorhiza trifida</i> Chatel. – 3 Коручка болотна – <i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz – 2 Коручка пурпурова – <i>Epipactis purpurata</i> Smith – 3 Коручка темно-червона – <i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Bess. – 3 Коручка чемерниковидна – <i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz – 4 Лікоподієлла заплавна – <i>Lycopodiella undata</i> (L.) Holub – 3 Лілія лісова – <i>Lilium martagon</i> L. – 3 Ліннея північна – <i>Linnaea borealis</i> L. – 1 Ложечниця польська – <i>Cochlearia polonica</i> E.Froehl. – 1 Ломикамінь болотний – <i>Saxifraga hirculus</i> L. – 2 Лунарія оживаюча – <i>Lunaria rediviva</i> L. – 3 Льонолижник безприквітковий – ***, <i>Thesium ebracteatum</i> Hayne – 3 Любка дволиста – <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich. – 3 Любка зеленоквіткова – <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb. – 3 Луроніум плаваючий – <i>Luronium natans</i> (L.) Rafin. – 0 Малаксис однолистяний – <i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw. – 3 Меч-трава болотна – <i>Cladium mariscus</i> (L.) Pohl – 1 Молочай волинський – <i>Euphorbia volhynica</i> Bess. ex Racib. – 3 Надбородник безлистяний – <i>Epipogium aphyllum</i> Sw. – 1 Неотіанта каптурувата – <i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter – 2 Осока богемська – <i>Carex bohemica</i> Schreb. – 3 Осока Буксбаума – <i>Carex buxbaumii</i> Wahlenb. – 1 Осока Девелла – <i>Carex davalliana</i> Smith – 2 Осока затінкова – <i>Carex umbrosa</i> Host – 4 Пальчатокорінник бузиновий – <i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soó – 3</p>			
---	---	--	--	--

<p>2 Сон великий – <i>Pulsatilla grandis</i> Wend. – 1 Сон відхилений – <i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. – 2 Сон чорніючий – <i>Pulsatilla nigricans</i> Störck – 3 Тирлич весняний – <i>Gentiana verna</i> L. – 0 Тис негній-дерево – <i>Taxus baccata</i> L. – 2 Товстянка двоколірна – <i>Pinguicula bicolor</i> Wołoszcz. – 2 Товстянка звичайна – <i>Pinguicula vulgaris</i> L. – 2 Тофільдія чашечкова – <i>Tofieldia calyculata</i> (L.) Wahlenb. – 4 Траунштейнера куляста – <i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Reichenb. – 3 Фіалка біла – <i>Viola alba</i> Bess. – 4 Хамарбія болотна – <i>Hammarbya paludosa</i> (L.) O.Kuntze – 1 Цибуля ведмежа – <i>Allium ursinum</i> L. – 3 Цибуля пряма – <i>Allium strictum</i> Schrad. – 0 Шафран Гейфеля – <i>Crocus heuffelianus</i> Herb. – 1 Шейхцерія болотна – <i>Scheuchzeria palustris</i> L. – 2 Шолудивник королівський – <i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> L. – 2 Щитолісник звичайний – <i>Hydrocotyle vulgaris</i> L. – 3 Язичник буковинський – <i>Ligularia bucovinensis</i> Nakai – 1 Язичок зелений – <i>Coeloglossum viride</i> (L.) C.Hartm. – 2 Аденофора лілієлиста – <i>Adenophora lilifolia</i> (L.) A.DC. – 3 Азинеума сірувата – <i>Asyneuma canescens</i> (Waldst. et Kit.) Griseb. et Schenk – 3 Аконіт волохистий – <i>Aconitum paniculatum</i> Lam. – 3 Аконіт Дегена – <i>Aconitum degenii</i> Gayer – 4 Аконіт строкатий – <i>Aconitum variegatum</i> L. – 3 Альдрованда пухирчаста – <i>Aldrovanda vesiculosa</i> L. – 3 Аморія Бонанна – <i>Amoria bonanii</i> (C.Presl) Roskov – 4 Андромеда багатоліста – <i>Andromeda polifolia</i> L. – 3 Армерія звичайна – <i>Armeria vulgaris</i> Willd. – 3 Арум альпійський – <i>Arum alpinum</i> Schott et Kotschy – 3 Арум Бессера – <i>Arum besserianum</i> Schott – 3 Аспленій зелений – <i>Asplenium viride</i> Huds. – 3 Астрагал датський – <i>Astragalus danicus</i> Retz – 3 Багатоніжка проміжна – <i>Polypodium interjectum</i> Shivas – 3 Багаторядник Брауна – <i>Polystichum braunii</i> (Spenn.) Fée – 3</p>	<p>Пальчатокорінник м'ясочервоний – <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó – 4 Пальчатокорінник плямистий – <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó – 3 Пальчатокорінник травневий – <i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes – 4 Пальчатокорінник Траунштейнера – <i>Dactylorhiza traunsteineri</i> (Saut.) Soó – 1 Пальчатокорінник Фукса – <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó – 4 Підсніжник білосніжний – <i>Galanthus nivalis</i> L. – 2 Пізноцвіт осінній – <i>Colchicum autumnale</i> L. – 4 Плавун щитолісний – <i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) O.Kuntze – 3 Плаун річний – <i>Lycopodium annotinum</i> L. – 3 Попелівка Бессера – <i>Tephrosia besseriana</i> (Minder.) Czer. – 3 Рябчик шаховий – <i>Fritillaria meleagris</i> L. – 2 Сальвінія плаваюча – <i>Salvinia natans</i> (L.) All. – 2 Сашник іржавий – <i>Schoenus ferrugineus</i> L. – 1 Сверція багаторічна – <i>Swertia perennis</i> L. – 1 Ситник бульбистий – <i>Juncus bulbosus</i> L. – 0 Ситник тупопелюстковий – <i>Juncus subnodulosus</i> Schrank – 3 Скополія карніолійська – <i>Scopolia carniolica</i> Jacq. – 3 Скрученик приємний – <i>Spiranthes amoena</i> (Bieb.) Spreng. – 1 Скрученик спіральний – <i>Spiranthes spiralis</i> (L.) Chevall. – 2 Сон великий – <i>Pulsatilla grandis</i> Wend. – 1 Сон відхилений – <i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. – 2 Сон чорніючий – <i>Pulsatilla nigricans</i> Störck – 3 Тирлич весняний –</p>			
---	--	--	--	--

<p>Багно звичайне – <i>Ledum palustre</i> L. – 2</p> <p>Безщитник розставленолистий – <i>Athyrium distentifolium</i> Tausch ex Opiz – 0</p> <p>Блехнум колосистий – <i>Blechnum spicant</i> (L.) Roth – 3</p> <p>Борідник паростковий – <i>Jovibarba sobolifera</i> (Sims) Opiz – 4</p> <p>Бородач звичайний – <i>Botriochloa ischaemum</i> (L.) Keng – 3</p> <p>Будяк сизий – <i>Carduus glaucinus</i> Holub – 1</p> <p>Бурачок пустельний – <i>Alyssum desertorum</i> Stapf – 4</p> <p>В'язіль увінчаний – <i>Coronilla coronata</i> L. – 3</p> <p>Верба лапландська – <i>Salix lapponum</i> L. – 2</p> <p>Верба мирзинолиста (чорніюча) – <i>Salix myrsinifolia</i> Salisb. – 3</p> <p>Верба сілезька – <i>Salix silesiaca</i> Willd. – 3</p> <p>Верба чорнична – <i>Salix myrtilloides</i> L. – 1</p> <p>Вербозілля гайове – <i>Lysimachia nemorum</i> L. – 3</p> <p>Вечорниці лісові – <i>Hesperis sylvestris</i> Crantz – 3</p> <p>Вишня кушова (степова) – <i>Cerasus fruticosa</i> Pall. – 3</p> <p>Вівсюнець знебарвлений – <i>Helictotrichon praeustum</i> (Reichenb.) Tzvel. – 3</p> <p>Вівсюнець пустельний – <i>Helictotrichon desertorum</i> (Less.) Nevski – 1</p> <p>Вівсюнець Шелла – <i>Helictotrichon schellianum</i> (Hack.) Kitag. – 3</p> <p>Відкасник безстебловий – <i>Carlina acaulis</i> L. – 3</p> <p>Вовчок білий – <i>Orobanchе alba</i> Steph. – 3</p> <p>Вовчок блідоквітковий – <i>Orobanchе pallidiflora</i> Wimm. et Grab. – 3</p> <p>Вовчок високий – <i>Orobanchе elatior</i> Sutt. – 3</p> <p>Вовчок гірчаківий – <i>Orobanchе picridis</i> F.Schultz – 3</p> <p>Вовчок ельзаський – <i>Orobanchе alsatica</i> Kirschl. – 3</p> <p>Вовчок жовтий – <i>Orobanchе lutea</i> Baumg. – 4</p> <p>Вовчок малий – <i>Orobanchе minor</i> Smith – 3</p> <p>Вовчок самосиловий – <i>Orobanchе teucrii</i> Holandre – 3</p> <p>Вовчок синюватий – <i>Orobanchе coerulescens</i> Steph. – 4</p> <p>Вовчок стрункий – <i>Orobanchе gracilis</i> Smith – 3</p> <p>Водяний жовтець щитовидний – <i>Batrachium peltatum</i> (Schrank) Bercht. et J.Presl – 4</p> <p>Водяний різак алоевидний – <i>Stratiotes aloides</i> L. – 4</p> <p>Волошка Доміна – <i>Centaurea dominii</i> (Dostál) Dubobik – 4</p> <p>Волошка м'яка – <i>Centaurea</i></p>	<p><i>Gentiana verna</i> L. – 0</p> <p>Тис негній-дерево – <i>Taxus baccata</i> L. – 2</p> <p>Товстянка двоколірна – <i>Pinguicula bicolor</i> Wołoszcz. – 2</p> <p>Тофільдія чашечкова – <i>Tofieldia calyculata</i> (L.) Wahlenb. – 4</p> <p>Траунштейнера куляста – <i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Reichenb. – 3</p> <p>Фіалка біла – <i>Viola alba</i> Bess. – 4</p> <p>Хамарбія болотна – <i>Hammarbya paludosa</i> (L.) O.Kuntze – 1</p> <p>Цибуля ведмежа – <i>Allium ursinum</i> L. – 3</p> <p>Цибуля пряма – <i>Allium strictum</i> Schrad. – 0</p> <p>Шафран Гейфеля – <i>Crocus heuffelianus</i> Herb. – 1</p> <p>Шейхцерія болотна – <i>Scheuchzeria palustris</i> L. – 2</p> <p>Шолудивник королівський – <i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> L. – 2</p> <p>Щитолижник звичайний – <i>Hydrocotyle vulgaris</i> L. – 3</p> <p>Язичник буковинський – <i>Ligularia bucovinensis</i> Nakai – 1</p> <p>Язичок зелений – <i>Coeloglossum viride</i> (L.) S.Hartm. – 2</p> <p>Дзвоники ялицеві – <i>Campanula abietina</i> Griseb. et Schenk. – 4</p>			
---	---	--	--	--

<p> <i>mollis</i> Waldst. et Kit. – 4 Волошка стиснута – <i>Centaurea stricta</i> Waldst. et Kit. – 3 Вужачка звичайна – <i>Ophioglossum vulgatum</i> L. – 3 Гвоздика несправжньопізня – <i>Dianthus pseudoserotinus</i> Blocki – 3 Гвоздика перетинчаста – <i>Dianthus membranaceus</i> Borb. – 3 Гвоздика пишна – <i>Dianthus superbus</i> L. – 3 Гвоздика піскова – <i>Dianthus arenarius</i> L. – 2 Голокучник Робертів – <i>Gymnocarpium robertianum</i> (Hoffm.) Newm. – 3 Горицвіт весняний – <i>Adonis vernalis</i> L. – 2 Горлянка пірамідальна – <i>Ajuga pyramidalis</i> L. – 3 Горошок горохоподібний – <i>Vicia pisiformis</i> L. – 4 Гронянка віргінська – <i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw. – 3 Грушанка зеленоцвіта – <i>Pyrola chlorantha</i> Sw. – 4 Грушанка середня – <i>Pyrola media</i> Sw. – 4 Грястиця іспанська – <i>Dactylis hispanica</i> Roth – 3 Дельфіній клиновидний – <i>Delphinium cuneatum</i> Stev. ex DC. – 4 Дерен справжній – <i>Cornus mas</i> L. – 1 у природних ценозах Дзвоники ялицеві – <i>Campanula abietina</i> Griseb. et Schenk. – 4 Дрік германський – <i>Genista germanica</i> L. – 3 Дуб скельний – <i>Quercus petraea</i> L. ex Liebl. – 3 Жабриця гірська – <i>Seseli libanotis</i> (L.) Koch – 3 Живокіст дрібночашечковий – <i>Symphytum microcalyx</i> S.G.Gmel. – 4 Живокіст серцевидний – <i>Symphytum cordatum</i> Waldst. et Kit. ex Willd. – 3 Жовтець Запаловича – <i>Ranunculus zapalowiczii</i> Pacz. – 3 Жовтозілля болотне – <i>Senecio paludosus</i> L. – 2 Жовтозілля тіньове – <i>Senecio umbrosus</i> Waldst. et Kit. – 3 Жовтозілля Швецова – <i>Senecio schvetzovii</i> Korsh. – 3 Залізник бульбистий – <i>Phlomis tuberosa</i> L. – 3 Заполонь гладка – <i>Phelipanche laevis</i> (L.) Holub – 3 Заполонь пурпурова – <i>Phelipanche purpurea</i> (Jacq.) Soják – 3 Заяча капуста карпатська – <i>Hylotelephium carpathicum</i> (G.Reuss) Soják – 3 Заяча капуста Рупрехта – <i>Hylotelephium ruprechtii</i> (Jalas) Tzvel. – 4 </p>				
---	--	--	--	--

<p>Звіробій сланкий – <i>Hypericum humifusum</i> L. – 3</p> <p>Звіробій стрункий – <i>Hypericum elegans</i> Steph. – 3</p> <p>Зірочки чохлаваті – <i>Gagea spathacea</i> (Hayne) Salisb. – 4</p> <p>Зірочник товстолистий – <i>Stellaria crassifolia</i> Ehrh. – 4</p> <p>Каулінія мала – <i>Caulinia minor</i> (All.) Coss. et Germ. – 4</p> <p>Кизильник чорноплідний – <i>Cotoneaster melanocarpus</i> Fisch. ex Blytt – 3</p> <p>Козлятник лікарський – <i>Galega officinalis</i> L. – 4</p> <p>Комиш укорінливий – <i>Scirpus radicans</i> Schkuhr – 4</p> <p>Конюшина блідо-жовта – <i>Trifolium ochroleucon</i> Huds. – 3</p> <p>Косарики черепитчасті – <i>Gladiolus imbricatus</i> L. – 2</p> <p>Костриця макутринська – <i>Festuca macutrensis</i> Zapał. – 4</p> <p>Костриця несправжньодалматська – <i>Festuca pseudodalmatica</i> Krajina – 4</p> <p>Костриця піщанолюбива – <i>Festuca psammophila</i> (Hack. ex Čelak.) Fritsch – 3</p> <p>Костриця польська – <i>Festuca polesica</i> Zapał. – 3</p> <p>Костриця Регеля – <i>Festuca regeliana</i> Pavl. – 4</p> <p>Костриця різнолиста – <i>Festuca heterophylla</i> Lam. – 2</p> <p>Костриця шорстколиста – <i>Festuca trachyphylla</i> (Hack.) Krajina – 3</p> <p>Кропива кіївська – <i>Urtica kioviensis</i> Rogow. – 4</p> <p>Крупка дібровна – <i>Draba nemorosa</i> L. – 4</p> <p>Кукіль звичайний – <i>Agrostema gitago</i> L. – 1</p> <p>Кульбаба польська – <i>Taraxacum polonicum</i> Matecka et Soest – 4</p> <p>Кунічник мінливий – <i>Calamagrostis varia</i> (Schrud.) Host – 3</p> <p>Купальниця висока – <i>Trollius altissimus</i> Crantz – 4</p> <p>Купальниця європейська – <i>Trollius europaeus</i> L. – 3</p> <p>Купина коротковолосиста – <i>Polygonatum hirtum</i> (Bosc. ex Poir.) Pursh – 3</p> <p>Кушир підводний – <i>Ceratophyllum submersum</i> L. – 4</p> <p>Ласкавець довголистий – <i>Vupleurum longifolium</i> L. – 4</p> <p>Латаття біле – <i>Nymphaea alba</i> L. – 2</p> <p>Латаття сніжно-біле – <i>Nymphaea candida</i> J.Pres – 2</p> <p>Леєрсія рисовидна – <i>Leersia oryzoides</i> (L.) Sw. – 3</p> <p>Леопольдія чубкувата – <i>Leopoldia comosa</i> (L.) Parl. – 3</p> <p>Лепеха звичайна – <i>Acorus calamus</i> L. – 4</p> <p>Лепешняк відхилений – <i>Glyceria declinata</i> Bréb. – 4</p>				
---	--	--	--	--

<p>Лециця висока – <i>Gypsophila altissima</i> L. – 3</p> <p>Лециця волотиста – <i>Gypsophila paniculata</i> L. – 3</p> <p>Липа широколиста – <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. – 3</p> <p>Лисохвіст тростиновий – <i>Alopecurus arundinaceus</i> Poir. – 4</p> <p>Листовик сколопендровий – <i>Phyllitis scolopendrium</i> (L.) Newm. – 2</p> <p>Ломикамінь зернистий – <i>Saxifraga granulata</i> L. – 3</p> <p>Ломикамінь трипальчастий – <i>Saxifraga tridactylites</i> L. – 4</p> <p>Ломиніс виноградолистий – <i>Clematis vitalba</i> L. – 4</p> <p>Ломиніс цілолистий – <i>Clematis integrifolia</i> L. – 0</p> <p>Лопух дібровний – <i>Arctium nemorosum</i> Lej. – 3</p> <p>Люпинник п'ятилисточковий – <i>Lupinaster pentaphyllus</i> Moench – 0</p> <p>Льон багаторічний – <i>Linum perenne</i> L. – 3</p> <p>Льонолісник альпійський – <i>Thesium alpinum</i> L. – 0</p> <p>Льонолісник льонолистий – <i>Thesium linophyllum</i> L. – 4</p> <p>Малий комонник зігнутий – <i>Succisella inflexa</i> (Kluk) G.Beck – 3</p> <p>Медунка вузьколиста – <i>Pulmonaria angustifolia</i> L. – 4</p> <p>Медунка м'яка – <i>Pulmonaria mollis</i> Wulf. ex Hornem. – 3</p> <p>Миршавиця польова – <i>Aphanes arvensis</i> L. – 4</p> <p>Мучниця звичайна – <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng. – 2</p> <p>Настурція лікарська – <i>Nasturtium officinale</i> R.Br. – 4</p> <p>Незабудка альпійська – <i>Myosotis alpestris</i> F.W.Schmidt – 3</p> <p>Нечуйвітрик оранжево-червоний – <i>Pilosella aurantiaca</i> (L.) Schultz et Sch.Bip. – 3</p> <p>Ожика лісова – <i>Luzula sylvatica</i> (Huds.) Gaudin – 2</p> <p>Ожина Бертрама – <i>Rubus bertramii</i> G.Braun – 4</p> <p>Ожина Веста – <i>Rubus vestii</i> Focke – 4</p> <p>Ожина незграбна – <i>Rubus rudis</i> Weihe et Nees – 4</p> <p>Ожина пригріта – <i>Rubus apricus</i> Wimm. – 4</p> <p>Ожина Шлейхера – <i>Rubus schleicheri</i> Weihe ex Tratt. – 4</p> <p>Оман блошиний – <i>Inula coniza</i> DC. – 3</p> <p>Омег банатський – <i>Oenanthe banatica</i> Heuff. – 4</p> <p>Омела австрійська – <i>Viscum austriacum</i> Wiesb. – 4</p> <p>Ореоптерис краєсім'яний – <i>Oreopteris limbosperma</i> (All.) Holub – 3</p> <p>Орлики звичайні – <i>Aquilegia vulgaris</i> L. – 3</p>				
--	--	--	--	--

<p>Осока Бігелова – <i>Carex bigelowii</i> Torr. ex Schwein. – 3 Осока вузьколиста – <i>Carex stenophylla</i> Wahlenb. – 2 Осока двудомна – <i>Carex dioica</i> L. – 1 Осока звисла – <i>Carex pendula</i> Huds. – 3 Осока кореневищна – <i>Carex rhizina</i> Blytt ex Lindbl. – 2 Осока лапкоподібна – <i>Carex pediformis</i> С.А.Мей. – 3 Осока лапчаста – <i>Carex ornithopoda</i> Willd. – 4 Осока остюкова – <i>Carex atherodes</i> Spreng. – 3 Осока поникла – <i>Carex demissa</i> Hornem. – 4 Осока приземкувата – <i>Carex supina</i> Willd. ex Wahlenb. – 4 Осока притуплена – <i>Carex obtusata</i> Liljebl. – 1 Осока ситничковидна – <i>Carex juncella</i> (Fries) Th.Fries – 4 Осока тонкокореневищна – <i>Carex chordorrhiza</i> Ehrh. – 2 Осока торфова – <i>Carex heleonastes</i> Ehrh. – 2 Осока Хоста – <i>Carex hostiana</i> DC. – 3 Осока щетиниста – <i>Carex strigosa</i> Huds. – 1 Осока ячменевидна – <i>Carex hordeistichos</i> Vill. – 4 Осот клейкий – <i>Cirsium erisithales</i> (Jacq.) Scop. – 3 Осот паннонський – <i>Cirsium pannonicum</i> (L. fil.) Link – 3 Очиток шестириадний – <i>Sedum sexangulare</i> L. – 4 Первоцвіт безстебловий – <i>Primula acaulis</i> (L.) L. – 3 Переліска яйцевидна – <i>Mercurialis ovata</i> Sternb. et Hoppe – 3 Переломник видовжений – <i>Androsace elongata</i> L. – 4 Перлівка одноквіткова – <i>Melica uniflora</i> Retz. – 2 Перлівка трансільванська – <i>Melica transsilvanica</i> Schur – 3 Перстач англійський – <i>Potentilla anglica</i> Laicharding – 4 Перстач білий – <i>Potentilla alba</i> L. – 3 Перстач дрібненький – <i>Potentilla x pusilla</i> Host. – 3 Півники сибірські – <i>Iris sibirica</i> L. – 3 Півники угорські – <i>Iris hungarica</i> Waldst. et Kit. – 3 Підмаренник круглолистий – <i>Galium rotundifolium</i> L. – 0 Підмаренник мареновидний – <i>Galium rubioides</i> L. – 3 Підмаренник польський – <i>Galium x polonicum</i> Błocki – 1 Плаушник болотний – <i>Hottonia palustris</i> L. – 2 Плаун булавовидний (звичайний) – <i>Lycopodium clavatum</i> L. – 3</p>				
--	--	--	--	--

Плеуросперм австрійський – <i>Pleurospermum austriacum</i> (L.) Hoffm. – 3 Попелівка чубата – <i>Tephrosieris rapposa</i> (Reichenb.) Schur – 3 Поросинець голий – <i>Hypochoeris glabra</i> L. – 3 Приворотень балтійський – <i>Alchemilla baltica</i> Sam. ex Juz. – 4 Приворотень Валаса – <i>Alchemilla walasii</i> Pawł. – 4 Приворотень голостебельний – <i>Alchemilla glabricaulis</i> Lindb. fil. – 4 Приворотень жовто-зелений – <i>Alchemilla xanthochlora</i> Rothm. – 4 Приворотень сизуватий – <i>Alchemilla glaucescens</i> Wallr. – 4 Пухирник малий – <i>Utricularia minor</i> L. – 2 Пухирник південний – <i>Utricularia australis</i> R.Br. – 2 Пухирник середній – <i>Utricularia intermedia</i> Haune – 2 Пухирник судетський – <i>Cystopteris sudetica</i> A.Br. et Milde – 2 Пухівка струнка – <i>Eriophorum gracile</i> Koch – 2 Рдесник довгий – <i>Potamogeton praelongus</i> Wulf. – 4 Рдесник маленький – <i>Potamogeton pusillus</i> L. – 4 Рдесник Фріса – <i>Potamogeton fresii</i> Rupr. – 4 Ринхоспора біла – <i>Rhynchospora alba</i> (L.) Vahl – 2 Росичка круглолиста – <i>Drosera rotundifolia</i> L. – 2 Ряска горбата – <i>Lemna gibba</i> L. – 4 Рястка зонтична – <i>Ornithogalum umbellatum</i> L. – 4 Серадела дрібненька – <i>Ornithopus perpusillus</i> L. – 3 Серпій різнолистий – <i>Serratula lycopifolia</i> (Vill.) A.Kerner – 2 Синюха голуба – <i>Polemonium caeruleum</i> L. – 3 Синяк руський – <i>Echium russicum</i> J.F.Gmel. – 3 Ситник розчепірений – <i>Juncus squarrosus</i> L. – 3 Ситняг карніолійський – <i>Eleocharis carniolica</i> Koch – 2 Ситняг п'ятиквітковий – <i>Eleocharis quinqueflora</i> (F.X.Hartm.) O.Schwarz – 4 Скабіоза голубина – <i>Scabiosa columbaria</i> L. – 3 Скереда м'яковолосиста – <i>Crepis mollis</i> (Jacq.) Aschers. – 3 Скереда обкусана – <i>Crepis praemorsa</i> (L.) Tausch – 3 Скорзонера австрійська – <i>Scorzonera austriaca</i> Willd. – 1 Скорзонера іспанська – <i>Scorzonera hispanica</i> L. – 1 Скорзонера низька – <i>Scorzonera humilis</i> L. – 2				
---	--	--	--	--

<p>Скорзонера пурпурова – <i>Scorzonera purpurea</i> L. – 3</p> <p>Смовдь кминолиста – <i>Peucedanum carvifolia</i> Vill. – 4</p> <p>Солонець європейський – <i>Salicornia europaea</i> L. – 4</p> <p>Солонечник льонолистий – <i>Galatella linosyris</i> (L.) Reichenb. fil. – 3</p> <p>Стелюшок солончаковий – <i>Spergularia salina</i> J. et C.Presl – 4</p> <p>Стоколос прямий – <i>Bromopsis</i> <i>erecta</i> (Huds.) Fourg. – 4</p> <p>Страусове перо звичайне – <i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod. – 3</p> <p>Стрептоп листообгортний – <i>Streptopus amplexifolius</i> (L.) DC. – 3</p> <p>Суріпиця пряма – <i>Barbarea</i> <i>stricta</i> Andrz. – 3</p> <p>Сухоребрик стиснутий – <i>Sisymbrium strictissimum</i> L. – 3</p> <p>Теліптерис болотяний – <i>Thelypteris palustris</i> Schott – 3</p> <p>Тетрагонолобус морський – <i>Tetragonolobus maritimus</i> (L.) Roth – 0</p> <p>Тимелея звичайна – <i>Thymelaea</i> <i>passerina</i> (L.) Coss. et Germ. – 4</p> <p>Тирличник в'їчастий – <i>Gentianopsis ciliata</i> (L.) Ma – 4</p> <p>Тирличничок жовтуватий – <i>Gentianella lutescens</i> (Velen.) Holub – 3</p> <p>Тисдалія голостебла – <i>Teesdalia</i> <i>nudicaulis</i> (L.) R.Br. – 4</p> <p>Тризубець морський – <i>Triglochin</i> <i>maritimum</i> L. – 3</p> <p>Тринія багатостеблова – <i>Trinia</i> <i>multicaulis</i> (Poir.) Schischk. – 3</p> <p>Трищетинник сибірський – <i>Trisetum sibiricum</i> Rupr. – 4</p> <p>Фегоптерис з'єднуючий – <i>Phegopteris connectilis</i> (Michx.) Watt – 3</p> <p>Ферульник лісовий – <i>Ferulago</i> <i>sylvatica</i> (Bess.) Reichenb. – 3</p> <p>Фіалка гірська – <i>Viola montana</i> L. – 3</p> <p>Фіалка персиколиста – <i>Viola</i> <i>persicifolia</i> Schreb. – 3</p> <p>Фіалка різнолиста – <i>Viola epipsila</i> Ledeb. – 1</p> <p>Хвоць великий – <i>Equisetum</i> <i>telmateia</i> Ehrh. – 3</p> <p>Хвоць зимуючий – <i>Equisetum</i> <i>hyemale</i> L. – 3</p> <p>Хвоць рябий – <i>Equisetum</i> <i>variegatum</i> Scheich. ex Web. et Mohr – 4</p> <p>Цанікелія болотна – <i>Zannichellia</i> <i>palustris</i> L. – 4</p> <p>Чебрець чергововолосистий – <i>Thymus alternans</i> Klok. – 4</p> <p>Чемериця чорна – <i>Veratrum</i> <i>nigrum</i> L. – 3</p> <p>Чина гладенька – <i>Lathyrus laevigatus</i> (Waldst. et Kit.) Gren. – 3</p> <p>Чина гороховидна – <i>Lathyrus</i> <i>pisiformis</i> L. – 3</p> <p>Чина паннонська – <i>Lathyrus</i></p>				
--	--	--	--	--

<i>pannonicus</i> (Jacq.) Garcke – 3 Чистець альпійський – <i>Stachys alpina</i> L. – 4 Шавлія поникла – <i>Salvia nutans</i> L. – 1 Шипшина бедренцелиста – <i>Rosa pimpinellifolia</i> L. – 3 Шипшина Вілібальда – <i>Rosa wilibaldii</i> Chrshan. – 4 Шипшина гальська – <i>Rosa gallica</i> L. – 3 Шипшина повисла – <i>Rosa pendulina</i> L. – 3 Шипшина сиза – <i>Rosa glauca</i> Pourret – 3 Шипшина сіро-блакитна – <i>Rosa caesia</i> Smith – 4 Шолудивник Кауфмана – <i>Pedicularis kaufmannii</i> Pinzg. – 3 Шолудивник лісовий – <i>Pedicularis sylvatica</i> L. – 3 Щитник гребенястий – <i>Dryopteris cristata</i> (L.) A.Gray – 2 Щитник розпростертий – <i>Dryopteris expansa</i> (C.Presl) Fraser-Jenkins et Jermy – 4 Юринея вапнякова – <i>Jurinea calcarea</i> Klok. – 3				
Усього 367	108	17	4	4

Охорона невиснажливого використання та відтворення дикорослих рослин

Таблиця 5.11

Район	Усього видів рослин, занесених до Червоної книги України, екз.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, екз., назва	Кількість популяцій видів рослин, занесених до Червоної книги України, які зникли, од., назва
Львівська область	108	29 синтаксонів	-	-

5.2.5. Адвентивні види рослин

Співвідношення географо-генетичних груп адвентивних видів флори Львівської області

Таблиця 5.12

Географо-генетичні групи антропофітів	Число антропофітів	% від всіх антропофітів	Число кенофітів	% від всіх кенофітів
Європейська	130	35, 5	24	21, 4
Південноєвропейсько-азіатська	57	15, 7	13	11, 6
Східноєвропейсько-азіатська	16	4, 7	7	6, 3
Азіатська	55	14, 8	25	22, 3
Американська	59	16, 2	41	36, 6
Африканська	3	0, 8	2	1, 8
Невизначеного походження	44	12, 1	0	0

Згідно з матеріалами багаторічних досліджень, флора Львівської області налічує понад 364 види-антропофіти – адвентивний в широкому розумінні елемент флори, що становить 22% її загального складу.

Відповідно до прийнятої класифікації адвентивних видів рослин щодо їх флорологічних характеристик, виявлено 101 адвентивних, 10 антропогенних, 4 резистентних археофітів, тобто видів, що були занесені на територію області до XVII століття, для 22 археофітів їх категорія не може бути визначеною. В області налічується 112 ксенофітів, тобто видів, що були занесені в останні два століття, з яких 76 видів належать до епекофітів, 31 – до геміагріофітів, 5 – до голоагріофітів. Із 115 діафітів 11 становлять ефемерофіти, 102 – ергазіофіти, 2 – ергазіофіти антропогенного походження.

Всю різноманітність типів ареалів антропофітів, при певному наближенні, можна звести до семи груп. Географо-генетичний аналіз антропофітів показав переважання європейських – 121 (33,2%) і південноєвропейсько-західноазійських видів – 61 (16, 7%). Східноєвропейсько-азійські та азійські види відповідно становлять 6,0 і 14,8%. Важливим джерелом заносних рослин служив також американський континент – 59 (16,2%). При чому в групі ксенофітів американські види становлять 41% і значно переважають над іншими групами. Значно менша доля африканського елемента – 0,8%.

Серед синантропних видів представлена певна кількість карантинних рослин. Найбільшу небезпеку на сьогодні становить амброзія полинолиста, котра інтенсивно розширює свій ареал і за останні 5 років з'явилася практично в усіх районах області, включаючи й гірські, причому в рівнинній частині в окремих районах (Жовківський, Яворівський, Перемишлянський, Радехівський, Сокальський) трапляється масово. Поширенню цього виду сприяють зміни погодних умов в бік потепління, що спостерігаються в останні роки.

Із загальним потеплінням можна пов'язувати також появу видів роду коріспермум, які раніше в області не траплялися.

Трапляння таких небезпечних карантинних рослин як акроптілон повзучий, грінделія розчепірена є дуже незначним і не становить істотної загрози.

5.2.6. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

Зелені насадження завжди були неодмінною, обов'язковою складовою містобудівного каркасу. До системи зелених насаджень належать міські ліси та міські насадження загального користування. внутрішньоквартальні насадження житлових районів, насадження вулиць, парки, газони, квітники та інші насадження, включаючи об'єкти природно-заповідного фонду. Площа зелених насаджень Львова за різними категоріями становить 33286 га, у тому числі в межах міста 4419 га, або майже 26% від площі міста. На одного мешканця Львова припадає близько 54 м² зелених міських насаджень.

В області проводяться акції, спрямовані на заліснення територій, благоустрою існуючих зелених зон.

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 05.07.2010 р № 617/0/5-10 в області оголошено безстрокову акцію “За чисте довкілля”.

Загальна площа зелених насаджень у населених пунктах області становить 2,6 тис. га (0,12 % території області).

На виконання Розпорядження голови Львівської облдержадміністрації від 5 березня 2015 року № 70/0/5-15 «Про проведення місячника озеленення, прибирання та благоустрою і Дня довкілля»:

- впорядковано понад 2 тис. га парків, скверів, алей;
- створено нових лісових насаджень на площі понад 470 га ;
- висаджено понад 1 млн. дерев;
- посаджено понад 18 тис. кущів;
- ліквідовано 603 стихійних сміттєзвалищ
- протяжність очищених від сміття берегів складає понад 700 км. Найдовшу берегову лінію розчистили у Кам'янка – Бузькому, Сколівському та Турківському районах;
- розчищено та упорядковано 308 джерел;
- впорядковано понад 1770 кладовищ.

5.2.7. Заходи щодо збереження рослинного світу

Видове багатство рослинного покриву Львівської області пояснюється екологічною різноманітністю ландшафтів. По території області проходить північно-східна межа ареалу бука лісового, дуба скельного, ялиці білої.

Охорона рослинного світу здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про рослинний світ», Закону України «Про Червону книгу України» (для рідкісних та зникаючих видів) та Лісового кодексу України. Відповідно до цих законодавчих актів, шляхом:

- збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;
- збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;
- науково обґрунтованого, невиснажливого використання природних рослинних ресурсів;
- здійснення заходів щодо запобігання негативного впливу господарської діяльності на рослинний світ;
- охорони об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;
- регулювання поширення та чисельності дикорослих рослин і використання їх запасів з врахуванням інтересів охорони здоров'я населення;
- здійснення заходів щодо відтворення рослинного світу.

На підставі результатів спеціальних досліджень флори Львівської області, складені списки рідкісних та зникаючих видів рослин, які включають 108 видів, що підлягають охороні на підставі державних та міжнародних документів та 259 рідкісних або зникаючих видів в межах Львівської області, які не занесені до Червоної Книги України, але потребують охорони на регіональному рівні.

Списки затверджені рішенням Львівської обласної ради від 2 грудня 2003 р. №193 «Про заходи щодо охорони рідкісних та зникаючих видів рослин на території Львівської області». Цим же рішенням затверджено Положення про заходи щодо охорони таких видів рослин.

У результаті численних досліджень, що проведені в рамках різних науково-дослідних тем і проектів, отримані нові дані про стан популяцій цих видів. Крім того, певною мірою змінилися концептуальні підходи й загальні принципи видової охорони рослинного світу. У 2014 році проведено роботу з актуалізації переліків

видів рослин, які перебувають під загрозою зникнення та потребують охорони на регіональному рівні.

За даними наукових установ Львівщини, основними факторами, що можуть впливати на чисельність рослин із „червонокнижним” статусом, є зривання на букети та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання, викошування, випал трави, осушення; для лісових – проведення лісогосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності області є:

- випалювання сухої рослинності у весняний період, що призводить до виникнення пожеж у лісах;
- всихання смерекових лісів в гірських районах;
- самовільні рубки.

Оцінка стану, тенденцій та загроз біорізноманіттю, ефективна охорона та збереження рослинного світу, як основної компоненти біологічного різноманіття, неможливе без його всебічного вивчення, правильного, невиснажливого, використання фіторесурсів та екологічного виховання населення. Одним із таких заходів, направлених на збереження біорізноманіття є ведення кадастру рослинного світу України.

Для ведення робіт з кадастру рослинного і тваринного світу необхідно розробити на загальнодержавному рівні єдині методики, програмне забезпечення для проведення цих робіт та забезпечити відповідне фінансування.

У даний час заповідання є найдієвішим методом збереження генофонду живої природи, унікальних природних екосистем, ландшафтів. На сьогодні понад 80 % від загальної площі заповідних об'єктів це об'єкти в межах лісового фонду. Результати екологічних досліджень свідчать, що заповідні екосистеми виконують важливу функцію міграції видів флори у прилеглі напівокультурені та окультурені ландшафти. Таким чином вони збагачують їх біологічне різноманіття і тим самим підтримують екологічну стабільність.

5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу

На території області тваринний світ представлений близько 45 тис. видів тварин (понад 35 тис. комах, близько 3,5 тис. інших членистоногих, 1800 найпростіших, 1600 круглоротих червів, 1280 плоских червів та 440 кільчастих червів, близько 200 риб і круглоротих, 17 земноводних, 21 плазунів, близько 400 птахів і 108 ссавців).

5.3.2. Стан та ведення мисливського та рибного господарства

Львівська область належить до найбільш лісистих регіонів України. Площа території 2 млн. 180 тис. га, загальна площа лісів Львівщини – 689,9 тис. га, що становить понад 8 % загальної площі лісі в державі та 32 % території області.

Право ведення мисливського господарства надано 76 господарствам області з загальною площею угідь 1 млн. 771 тис. га (81 % території області і 4 % угідь України), з них польові – 1 млн. 073 тис. га. (60% в області і 3% України), лісові -

653 тис. га.(37% в області і 7% України) та водно-болотні – 45 тис. га. (3% в області і 2% України).

Серед основних користувачів мисливських угідь є підприємства, підпорядковані Держкомлісгоспу, Українському товариству мисливців і рибалок, обласному Товариству мисливців і рибалок «Лісівник», Товариству військових мисливців і рибалок, ФСТ «Динамо» (рис. 5.2.).

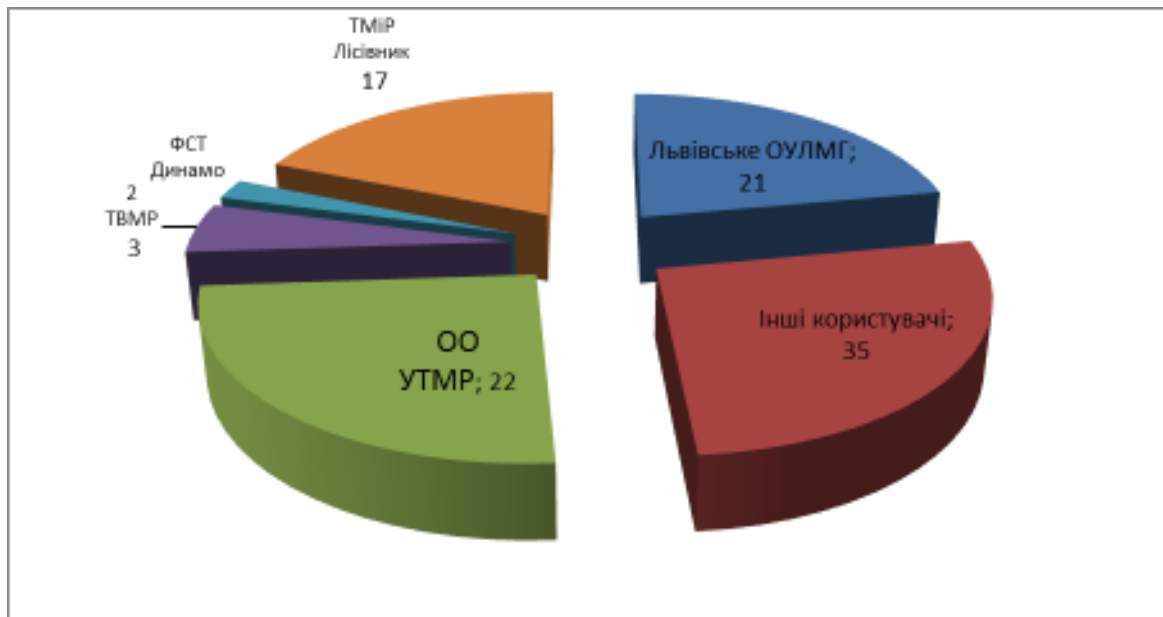

Рис. 5.2. Розподіл площі мисливських угідь між користувачами Львівської області

Загальна чисельність працівників зайнятих у мисливському господарстві області становила 388 працівники зайнятих у мисливському господарстві, в тому числі 38 мисливствознавці. Відповідно до вимог ст.29 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» створено егерську службу, штатна чисельність якої становила 258 егерів.

В області зареєстровано понад 41 тис. мисливців, які отримали державне посвідчення мисливця.

За 2014 рік від ведення мисливського господарства області до державного бюджету поступило 945тис 860 грн у тому числі: від реалізації ліцензій 842тис. грн, від видачі 1416 посвідчень мисливця (з них 39 дублікатів) та від заміни 15523 контрольних карток (з них 383 дублікатів) 103тис 860 грн, не враховуючи платежів до бюджету та податків.

Загальні надходження від мисливського господарства користувачами мисливських угідь області становлять 4млн 312тис грн (2650грн. з 1тис га). Надходження від мисливського господарства підпорядкованими підприємствами Львівського ОУЛМГ становлять 1млн 2тис грн (3 173грн з 1тис га).

Загальні витрати всіх користувачів мисливських угідь області на ведення мисливського господарства становлять всього – 12млн 086тис грн (тобто 7430грн на 1тис га угідь). Витрати на охорону і відтворення мисливської фауни становлять 4млн 015тис грн (2468грн на 1тис га). На відтворення мисливських звірів і птахів, включаючи біотехнію, затрачено – 2млн 483тис грн (1527грн на 1тис га).

Витрати підприємств Львівського ОУЛМГ на ведення мисливського господарства становлять всього – 3млн 900тис грн (тобто 1400 грн на 1тис га угідь).

З них витрати на охорону і відтворення мисливської фауни становлять 1млн 503тис грн (4100 грн на 1тис га), а на відтворення мисливських звірів і птахів, включаючи біотехнічні заходи, лісогосподарськими підприємствами Львівського ОУЛМГ затрачено – 740тис грн (2000 грн на 1тис га).

За минулий рік в області складено 202 протоколи на порушників правил полювання, з них 90 протоколів (45%) складено працівниками державної лісової охорони. На порушників накладено 40тис 990 грн штрафів та нараховано на суму 41тис 350 грн збитків завданих порушниками мисливським господарствам. Стягнуто штрафів 35тис 990 грн, та відшкодовано збитків на всю суму - 41тис 350грн.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (голів)

Таблиця 5.13

<i>Види мисливських</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Копитні	15986	16481	17586	18678	19414	20634	20588	20588
Хутрові	79022	80484	80873	68654	68428	70858	70878	70878
Пернаті	199698	219538	220401	247070	228459	251816	252978	252978

За результатами обліку основних видів мисливської фауни спостерігається стабільне зростання їхньої чисельності, за винятком зайців, та чисельності червонокнижних мисливських видів звірів. Також стабільною залишається кількість хижаків, чисельність яких регулюється кожним користувачем мисливських угідь області. Чисельність ведмедя вже перевищила допустиму оптимальну норму в місцях його перебування. Протягом останніх років значно почастишали зустрічі людини ведмедем.

Окупність мисливського господарства державних підприємств, які належать до сфери керування Львівського ОУЛМГ становить – 30%, Львівського обласного УТМР – 20%, Львівського ОТМР «Лісівник» - 26%, ТМР ЗРУ - 78%, Львівської ОО ФСТ «Динамо» - 0%, до інших користувачів - 53%, всього по області - 36%.

Успішно проводяться заходи по збереженню і відтворенню зубрів в національному природному парку «Сколівські Бескиди» та ДП «Мисливське господарство «Стир», а проведена акліматизація європейської лані (Dama dama) в ТзОВ «Мисливське господарство «Надбужжя» дозволяє розширити перелік видів, на які проводиться полювання на Львівщині. Серед інших користувачів вольєри з розведення кабанів утримували ТзОВ «МГ»Зубр» та ТМР «Дністер». В цілому у вольєрах області утримується 44 кабани та 2 олені благородних основного маточного поголів'я.

Всього за даними обліку в Львівській області налічується: 48 голів зубра, 93 – лані, 69 – лося, 1688 – оленя благородного, 58 – оленя плямистого, 14351 – козулі, 4579 – кабана, 45872 голова зайця русака, вовки 162.

Заходи, спрямовані на відтворення диких тварин користувачами мисливських угідь зводяться переважно до заготівлі кормів та викладки їх для підгодівлі у зимовий період в лісових угіддях.

У більшості польових угідь відсутні біотехнічні споруди (солонці, годівниці, шалашики, піднавіси) для зайців, куріпок. Часто складається враження, що переважною більшістю користувачами мисливських угідь не проводиться біотехнія в польових угіддях. Проведення комплексних заходів, спрямованих на відтворення, у тому числі штучне, мисливських тварин – одинадцять користувачів мисливських угідь займались вольтерним розведенням диких тварин.

*Витрати на охорону, відтворення
та облік диких тварин у 2014 році, тисяч гривень*

Таблиця 5.14

<i>Користувачі мисливських угідь</i>	<i>Охорона, відтворення та облік диких тварин, упорядкування мисливських угідь</i>	<i>У тому числі</i>		
		<i>Облік диких тварин</i>	<i>Охорона диких тварин</i>	<i>Біотехнічні заходи по збереженню і відтворенню диких тварин</i>
ДП "МГ "Стир"	294801	2938	36867	254996
ДП "Старосамбірський ГП"	24500	3000	6100	15400
НПП "Сколівські Бескиди"	620800	600	447500	172700
ДП "Бібрське ЛГ"	27100	500	9500	17100
ДП "Бродівське ЛГ"	28900	600	5000	23300
ДП "Буський ЛГ"	3500	800	600	2100
ДП "Дрогобицьке ЛГ"	57174	8238	300	47670
ДП "Жовківське ЛГ"	13000		13000	
ДП "Золочівський лісгосп"	86500	14410	9600	
ЛП "Рава-Руське ЛГ"	46280	7820	15310	22850
ДП "Радехівське ЛМГ"	10801			10801
ДП "Самбірське ЛГ"	16430	205	2705	13520
ДП "Сколівське ЛГ"	89320		25020	64300
ДП "Славське ЛГ"	127600		88300	39300
ДП "Стрийське ЛГ"	56020			56020
ОУЛМГ – всього	1502726	39111	659802	740057
Бродівська р/р УТМР	14852	1535	7817	5500
Буська р/р УТМР	48903		2919	40880

Городоцька р/р УТМР	48100	1300	13275	33525
Дрогобицька р/р УТМР	30604			25500
Жидачівська р/р УТМР	80242		8277	71965
Жовківська р/р УТМР	68255	1300	6300	60655
Золочівська р/р УТМР	91447	2140	27528	61779
Львівська м/р УТМР	40025	2310	11212	18400
Миколаївська р/р УТМР	112190		21714	90476
Львівська облрада	18400	500		17900
Самбірська р/р УТМР	54900		14800	40100
Сокальська р/р УТМР	49782		20608	22465
Стрийська р/р УТМР	23304			18200
Червоноградська р/р	79500		36800	42700
Яворівська р/р УТМР	5370			5370
УТМР – всього	765874	9085	171250	555415
МГ "Корчівське"	42256		2031	40225
МГ "Майдан"	38170		12820	15800
ТВМР – всього	80426	0	14851	56025
МГ "Прикордонник"	11970			11970
МГ "Янів"	18458			18458
ДИНАМО – всього	30428	0	0	30428
МГ "Корчівське"	42256		2031	40225
МГ "Майдан"	38170		12820	15800
ТВМР – всього	80426	0	14851	56025
МГ "Прикордонник"	11970			11970
Буське ТМІР "Лісівник"	19220			19220
Дрогобицьке ТМІР "Лісівник"	20300			20300
Жовківське ТМІР "Лісівник"	56469	2000	12669	36800
Золочівське ТМІР "Лісівник"	40753			40753
Львівське ТМІР "Лісівник"	29763		8400	21363
Перемишлянське ТМІР "Лісівник"	18141		5291	12850
Рава-Руське ТМІР "Лісівник"	33140	850	13000	19290
Самбірське ТМІР "Лісівник"	88787		25968	57023
Стрийське ТМІР "Лісівник"	44113	4812	7776	31525
Ходорівське ТМІР "Лісівник"	69072		30077	38995
ТМІР "Лісівник" – всього	419758	7662	103181	298119
Радехівське ТМІР	158811		18300	140511
Турківське ТМІР	153486	2500	16800	122186
Мостиське ТМІР	76206	1681	54544	12944
Сколівське ТМІР "Карпати"	11477		10677	
ТМР "Крижень"	82254	1141	58975	22137
ГОМР "Фазан"	13736			
ТМР "Дністер"	2315		2315	
ВАТ "Шляхбудсервіс"	14085		9750	4335
ПП "Біон"	11600			
ПП "Екобескид"	76561		74718	58979
ПП "Спектр Центр"	40600			40600
ПП МГ "Динаміт"	4000			4000
ТзВО "Ведмежа"	2400	400	2000	
ТзВО "Золота липа"	12150		3350	
ТзОВ МГ "Вепр"	56000			
ТзОВ МГ "Зубр"	2500		2500	
ТзОВ "КВІК"	10300	2000	4100	4200
ТзВО "Ватра Плюс"	96725	7500	45000	44225
ТзОВ МГ "Надбужжя"	237750	4120	68530	165100
ТзОВ "Полісся"	12480			12480
ТзОВ "Свірж"	42200		5700	36500

ТзВО "Тустань"	82585	1100	12645	68840
ТзОВ МГ "Беркут"	24400	1800	12100	10500
ТзОВ МГ "Витків"	3200			3200
ТзОВ МГ "Едельвейс-Гур"	51467		51467	
Сокальська РГО "Патріот Плюс"	25919			20195
Природоохоронне СМРТ "Ромош"	30000		2000	18750
ПП "МГ"Верхоли"	3250			3250
ПП"Чібіс-2011"	28085		6600	21485
ТзОВ "Лісівник"				
ТзОВ "Куличківське мисл госп"				
ТзОВ "Блиск Сервіс МП"	13245			10000
ІНШП – всього	1366542	22242	462071	814417
Всього область	4165754	78100	1411155	2494461

Переселенням, акліматизацією та реакліматизацією видів тварин, занесених до Червоної книги України, займаються два господарства: НПП «Сколівські Бескиди» та ДП МГ «Стир».

Виконання та реалізація Плану дій щодо збереження зубра в фауні України покладено на користувачів угідь, де заплановано розселення зубра, зокрема на НПП «Сколівські Бескиди» та ДП МГ «Стир». З часу виконання Плану (2007р.) в ДП МГ «Стир» з ДП «Хмільницький лісгосп» Вінницької області завезено 12 голів зубра (по 4 голови в 2007, 2008 та у 2009 роках), які дали 3 голови потомства. На заходи з поліпшення кормової бази завезеним та існуючим в природі зубрам з фонду ОНПС в Львівській області систематично виділяються кошти. Ще 5 голів зубрів були завезені у 2010 році у НПП «Сколівські Бескиди» (4 голови з Німеччини та 1 голова з Австрії). У 2014 році за результатами обліку на території Львівської області поголів'я зубра нараховується в кількості 48 особин.

Для оптимізації використання об'єктів державного мисливського фонду необхідно:

- розвивати туризм і мисливство рахунок коштів з різних джерел (державні кошти, приватний капітал та кошти іноземних інвесторів);
- суттєво підняти відповідальність правоохоронних органів та судів при розгляді справ з порушення правил полювання;
- значно поліпшити роботу лісової охорони, егерської служби з попередження та виявлення фактів браконьєрства, забезпечити надійну охорону державного мисливського фонду, вивільнивши її від невластивих їй функцій, а також шляхом підняття посадових окладів та розмірів страхування здоров'я і життя;
- покращити матеріально-технічну базу установ та їх відділів на яких покладено охорону державного мисливського фонду;
- підвищити рівень відповідальності за незаконне полювання та не допускати безкарності за ці правопорушення.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.96р. № 552 «Про перелік промислових ділянок рибогосподарських водних об'єктів» у Львівській області промисловими ділянками водних об'єктів визначено басейни річок Дністер та Західний Буг з водосховищем.

*Виллов риби та добування інших водних живих ресурсів
у Львівській області у 2014 році, центнерів*

Таблиця 5.15

<i>Виллов риби та добування інших водних живих ресурсів</i>	<i>2014р.</i>	<i>2013 р.</i>	<i>У % до 2013 р.</i>
Вилловлено риби та добування інших водних живих ресурсів – усього	19311	10884	56,4
У внутрішніх водоймах	19311	10884	56,4
У виключній (морській) економічній зоні України	-	-	
У виключних (морських) економічних зонах інших держав		-	
Вилловлено риби	19311	10884	56,4

Інформація щодо виллову риби у розрізі районів Львівської області, центнерів

Таблиця 5.16

<i>Область Район</i>	<i>Вилловлено та добуто</i>		<i>У тому числі у внутрішніх водоймах</i>	
	<i>2014 р.</i>	<i>У % до 2013 р.</i>	<i>2014 р.</i>	<i>У % до 2013 р.</i>
Львівська область	7621,363	70	7621,363	70
м. Львів	-	-	-	-
Бродівський	61	10	61	10
Буський	40	45,5	40	45,5
Городоцький	691,96	100,3	691,96	100,3
Дрогобицький	54,72	-	54,72	-
Жидачівський	-	-	-	-
Жовківський	681,03	108,5	681,03	108,5
Золочівський	-	-	-	-
Кам'янка-Бузький	92,86	41,9	92,86	41,9
Миколаївський	235,46	66,7	235,46	66,7
Мостиський	-	-	-	-
Перемишлянський	1741,33	100,7	1741,33	100,7
Пустомитівський	804,723	120,4	804,723	120,4
Радехівський	15	250	15	250
Самбірський	-	-	-	-
Сколівський	30	100	30	100
Сокальський	195	87,8	195	87,8
Старосамбірський	-	-	-	-
Стрийський	80	88,9	80	88,9
Турківський	-	-	-	-
Яворівський	2898,28	58	2898,28	58

За матеріалами перевірок Держекоінспекції у Львівській області у 2014 році виявлено 21 факт бракєрєства.

5.3.3. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів України

З ініціативи Держуправління Львівською обласною радою прийнято рішення від 13.06.2007р. № 342 «Про заходи щодо охорони рідкісних і зникаючих видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Львівської області». Цим рішенням затверджено Список тварин занесених до Червоної Книги України, які поширені на території Львівської області та підлягають особливій охороні, також затверджено перелік регіонально рідкісних видів тварин, що не занесені до Червоної Книги України і потребують охорони в межах Львівської області. Одним із

пріоритетних завдань Департаменту є збереження біорізноманіття.

На території області реалізуються заходи Програм щодо збереження та відтворення бурого ведмеда, зубра та глухаря в Львівській області. Поставлено завдання щодо розробок регіональної Програми збереження та відтворення глухаря НПП «Сколівські Бескиди».

Охорона та відтворення тваринного світу

Таблиця 5.17

Район	Усього видів тварин, занесених до Червоної книги України, екз.	Кількість видів тварин, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, екз., назва	Кількість популяцій видів тварин, занесених до Червоної книги України, які зникли, од., назва
Львівська область	136 видів, загальна кількість особин не встановлена	--	--

Завдяки охороні мисливських угідь спостерігається збільшення чисельності мисливських тварин, які відносяться до Червоної книги України. У мисливських господарствах нараховується 48 зубрів, 1332 борсуки, 949 видр, 54 лісових котів, 77 рисі, 575 горностаїв, 46 глухар.

5.3.4. Інвазійні види тварин

Хребетних тварин-вселенців на території області виявлено понад 440, з них до інвазійних видів належить 17-18, що становить майже 10%.

Таблиця 5.18

	Загальна кількість видів	Інвазійні види, %
Риби	64	11-12
Земноводні	14	0
Плазуни	13	0
Птахи	281	1-5
Ссавці	70	9
Разом:	442	9-10

Найбільше видів-вселенців виявлено серед риб, оскільки майже всі ці види були інтродуковані для вирощування в риборозплідних ставах. Чисельність їх є стабільна і, переважно, підтримується завдяки штучному підтриманню популяції. Виключення становить лише один вид – голівешка. Цей вид поширюється спонтанно, протягом останніх десятиліть заселивши практично всі водойми території області. Він становить певну загрозу для популяцій деяких аборигенних видів риб, поїдаючи їхню ікру і мальків.

Серед земноводних і плазунів вселенців на території області не виявлено.

Оскільки саме питання визначення «вид-вселенець» є не достатньо добре опрацьоване, зарахування птахів до цього статусу також є проблематичним.

Серед видів-вселенців з класу ссавців можна виділити дві групи: види вольєрного утримання і вільноживучі. До видів вольєрного утримання можна зарахувати лань (*Dama dama*).

З точки зору проблеми видів-вселенців, значного важливішими є вільноживучі види. З копитних до них належить плямистий олень (*Cervus Nippon*); з хижих -

собака єнотоподібний *Nyctereutes procyonoides*, з гризунів - ондатра *Ondatra zibethicus*, пацюк сірий *Rattus norvegicus*.

Плямистий олень сьогодні зберігся в дуже незначній кількості, лише на території деяких мисливських господарств. На сьогоднішній день спостерігається схрещування самок з благородним оленем, який витісняє підчас гону самців плямистого. Дане питання потребує наукових досліджень.

Єнотоподібний собака – широко розповсюджений хижак на території рівнинної частини області. Його чисельність оцінюється в близько 120 особин. Вид заселив місця з підвищеною зволоженістю: заболочені річкові долини, окраїни боліт, сирі луки, зарості очеретів на берегах водойм, розріджені листяні ліси, що характеризуються густим підліском. Це – типовий еврифаг; окрім різних частин рослин, плодів, комах, безхребетних, дрібних ссавців, рибу, він може споживати птахів (і їхні кладки і пташенят), у т.ч. й водоплавних, чим приносить певну шкоду мисливському господарству.

Ондатра – гризун, інтродукований в середині ХХ ст. з Північної Америки. Після інтродукції та розселення ондатри відбувся потужний спалах її чисельності, після якого, відповідно, спад. Сьогодні стан популяції, ймовірно, певною мірою "нормалізувався" (враховуючи ємність середовища). Чисельність виду протягом останніх років залишається відносно стабільною. Ондатра залишається цінним хутровим звірком, рівень здобування якого значною мірою залежить від моди на його хутро.

Сірий пацюк – синантропний вид, крайній генераліст: стиль життя, спритність і потужний репродуктивний потенціал допомогли йому заселити практично весь світ. Він трапляється у різноманітних місцях, включаючи смітники, каналізацію, підвали – всюди, де можна знайти корм та укриття. Всеїдний вид, його кормовий спектр дуже широкий і включає безхребетних, жаб, дрібних ссавців, яйця, а також харчові продукти і відходи. Протягом тривалого часу людина старається контролювати (далеко не завжди успішно) чисельність сірого пацюка, оскільки він є серйозним шкідником і переносником небезпечних захворювань. Особини виду здатні розвивати резистентність до родентицидів та інших отрут, які є високотоксичними для багатьох інших ссавців.

5.3.5. Заходи щодо збереження тваринного світу

Одним із пріоритетних напрямків роботи Департаменту є збереження та примноження чисельності тваринного світу, зокрема видів занесених до Червоної книги України.

Зубр – чисельність особин даного виду залишається доволі низькою. В 2007р. за даними матеріалів обліків їх налічувалось 16 голів, по 8 особин зубра в ДП МГ «Стир» та НПП «Сколівські Бескиди». Це тварини із стада, що були завезені в 80 роках минулого століття.

На виконання спільного наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та Державного комітету лісового господарства України від 08.05.2007 року № 231/163 «Про затвердження плану дій щодо збереження зубра в фауні України» з 2007 року започатковано програму реінтродукції зубра. Протягом 2007-2009 року в ДП МГ «Стир» з ДП "Хмільницький

лісгосп" Вінницької області завезено 12 особин зубра. За даними інвентаризації в січні 2010 року їх нараховувалось 24 голови. Протягом 2009-2010 років в НПП «Сколівські Бескиди» з Європи завезено 11 особин зубра.

Чисельність даного виду за даними матеріалів обліків 2014 року становить 48 голів.

Рись – даний вид являється аборигенним видом на території Львівської області. Чисельність рисі за результатами обліків 2014 р. - 77 голів. Незначні коливання пояснюються тим, що звір веде скритий спосіб життя і його доволі важко облікувати, крім того території його мешкання складають 3-5 тис.га, де мінімальне антропогенне навантаження.

Бурій ведмідь – даний вид також є аборигенним видом на території Львівської області.

На виконання спільного наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та Державного комітету лісового господарства України від 08.05.2007 року № 232/164 «Про затвердження Плану дій щодо збереження бурого ведмеда в фауні України» проводиться детальні вивчення сучасного стану популяції виду, чинників, які впливають на чисельність та вікову структуру, з виявлення ключових місць перебування цих звірів у НПП «Сколівські Бескиди», регіонального ландшафтного парку «Надсянський», «Верхньодністровські Бескиди», виявлення інших місць їхнього перебування.

При НПП «Сколівські Бескиди» створено лабораторію за участю науково-дослідних установ, з метою вивчення соціальної, групової та індивідуальної поведінки бурого ведмеда, добової та сезонної активності, видоспецифічних особливостей поведінки. Проведення систематичного детального картографування сучасного ареалу поширення бурого ведмеда на Львівщині.

Як результат проведеної роботи, в тому числі із користувачами мисливських угідь щодо зниження фактору турботи в зимовий період, обмеження полювання в місцях зимової сплячки, спостерігається стабільний ріст чисельності бурого ведмеда з 53 голів у 2007р. до 71 голів у 2014 році.

Глухар – даний вид також є аборигенним видом на території Львівської області.

На даний час в області розпочато програму щодо відновлення популяції цього виду, детально вивчається сучасний стан популяції виду в тому числі по статевому співвідношенні, ареал перебування, та чинники, які могли б вплинути на ріст чисельності поголів'я глухаря та інше.

Олень благородний – житель широколистяних і мішаних гірських лісів. У минулому був розповсюджений повсій території сучасної Львівської області. Сьогодні це – нечисленний вид переважно гірської частини області. На рівнині його утримують лише в деяких мисливських господарствах.

Сучасна популяція благородного оленя у Карпатській частині регіону сформована внаслідок багаторазового схрещування місцевих особин з представниками західноєвропейських рас оленів, яких завозили в карпати зі Швейцарії, Австрії, Німеччини та Фланції, починаючи з кінця XIX ст. У результаті такого покращення генофонду в Карпатах можна розпізнати дві субпопуляції оленя рижого забарвлення з більшим індексом розтягнутості тулуба, інший – наближений до чорного, з коротким тулубом і більш пористими і легшими рогами.

Чисельність даного виду за даними матеріалів обліків 2014 року становить 1688 голів.

5.4. Природні території, що підлягають особливій охороні

5.4.1. Стан та розвиток природно-заповідного фонду

Одним з найважливіших пріоритетів довгострокової державної політики України Указом Президента України від 23.05.2005 р. №838 «Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні» визнано розвиток природно-заповідної справи на основі системного врахування природоохоронних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства, а також її міжнародних зобов'язань.

Метод територіальної охорони природи слід вважати одним з провідних напрямків екологічної стратегії, як це є в цілому світі. Львівщина не є винятком в цьому широкомасштабному загальнодержавному процесі.

Заходи з упорядкування, створення і оптимізації функціонування заповідних об'єктів проводять за програмним принципом відповідно до нормативних актів, які покликані покращити функціонування територій та об'єктів ПЗФ:

- Регіональної програми формування екологічної мережі Львівської області на 2007-2015 роки;
- Регіональної програми розвитку заповідної справи у Львівській області на 2009-2020 роки.

Відповідно до вищевказаних програм передбачено створення нових об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема:

1. Регіонального ландшафтного парку «Дністровський» орієнтовною площею 15 тис. га.
2. Регіонального ландшафтного парку «Подорожнянський» орієнтовною площею 8 тис. га.
3. Національного природного парку «Верховинський» орієнтовною площею 5 тис. га.
4. Регіонального ландшафтного парку «Немирівський» орієнтовною площею 2,5 тис. га.
5. Регіонального ландшафтного парку «Сянський» орієнтовною площею 5 тис. га.
6. Регіонального ландшафтного парку «Мале Полісся» орієнтовною площею 2 тис. га.

З метою реалізації регіональних програм в області проведена робота з розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Так, у 2014 році з ініціативи департаменту екології та природних ресурсів природо-заповідний фонд створено 3-ри об'єкти природно-заповідного фонду, а саме:

- парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк 7-ої міської комунальної лікарні м. Львова» (сmt Брюховичі площа 1,4 га);
- ботанічна пам'ятка природи «Франковий дуб» (м. Львів, точковий об'єкт);
- регіональний ландшафтний парк «Стільське Горбогір'я» (в межах Миколаївського, Пустомитівського, Перемишлянського районів на площі 8909,9 га.)

Проведена робота забезпечила збільшення відсотку заповідності на 0,4 % від загальної площі області.

Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації у 2014 році приймав активну участь у конференціях, семінарах, нарадах як національного так і міжнародного значення.

Зокрема, 4-7 червня 2014 року прийнято участь у III міжнародній науковій конференції «Рослинний світ у червоні книзі України: впровадження глобальної стратегії збереження рослин».

2 жовтня директор департаменту відкрив науково-практичну конференцію: «Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій», яку провидили з нагоди 15 – річчя створення Національного природного парку «Сколівські Бескиди». На сьогодні національний природний парк «Сколівські Бескиди» гармонійно поєднує такі важливі функції як збереження біологічного і ландшафтного різноманіття з однієї сторони, та створення умов для відпочинку населення та розвитку туризму - з іншої, оскільки, регіон, в якому знаходиться парк, надзвичайно багатий на археологічні та історико-культурні пам'ятки та славиться народними промислами.

30-31 жовтня – конференція «Карпатські праліси в зоні національних природних парків: сучасний стан та перспективи збереження», яка відбулась в Карпатському національному природному парку (м. Яремче, Івано-Франківська область). Конференцію проводили з метою представлення результатів інвентаризації старовікових лісів і пралісів в зоні проєктованого розширення територій національних природних парків Карпатського регіону, проведеної у червні – липні поточного року в рамках виконання проєкту, та обговорення проблем збереження особливо цінних лісів Українських Карпат шляхом збільшення площі природно-заповідного фонду. Участь у конференції взяли науковці, екологи Карпатського регіону, які спільно з представниками місцевої влади обговорили питання техногенних загроз Карпат, збереження біорізноманіття, функціонування об'єктів природно-заповідного фонду і створення нових національно-природних парків.

Приймали участь у міжнародній науково-практичній конференції на тему: «Природно-заповідний фонд Львівщини: стан та перспективи розвитку», яка відбулася на базі Еколого-просвітницького центру Яворівського національного природного парку. На конференції обговорено питання стану та перспектив розвитку природно-заповідної справи Львівщини. У виступах учасників конференції порушувались важливі питання охорони, збереження і відтворення унікальних екологічних систем, дотримання вимог законодавства щодо забезпечення режиму заповідання. Конференція завершилась прийняттям резолюції, яка передбачає широку програму дій про розширення ПЗФ Львівської області.

Участь у конференції взяли науковці, екологи Карпатського регіону, які спільно з представниками місцевої влади обговорили питання техногенних загроз Карпат, збереження біорізноманіття, функціонування об'єктів природно-заповідного фонду і створення нових національно-природних парків.

У 2014 році проводились робочі наради з представниками благодійного фонду «Чотири Лапи Інтернешнл» щодо розташування на території Львівської області притулку для ведмедів. Результатом є підписаний Меморандум про

співпрацю між Львівською обласною державною адміністрацією та «*VIER PFOTEN International*» («Чотири Лапи Інтернешнл», Австрія) про співпрацю у питанні будівництва на території області притулку для утримання бурих ведмедів.

Створення такого притулку в межах області, оскільки, з однієї сторони це дасть можливість гарантувати захист та реабілітацію бурих ведмедів, яких незаконно та в неналежних умовах утримують в розважальних закладах, а з іншої сторони це внесок у розвиток туристичної інфраструктури та інвестиції в економіку області (орієнтовна вартість проекту 1,5 млн євро). На даний час опрацьовується питання виділення земельної ділянки під будівництво притулку

З урахуванням того, що Львівська область є досить густозаселеною, розширення природно-заповідного фонду є можливим і доцільним за рахунок створення нових заповідних об'єктів на території лісфонду, зокрема, Карпатського регіону. Зважаючи на вищесказане, доцільно на законодавчому рівні встановити обов'язкову частку, наприклад, 30 відсотків від загальної площі лісфонду, яку повинні займати території та об'єкти природно-заповідного фонду.

НПП «Сколівські Бескиди»

Яворівський національний природний парк

Структура та динаміка природоохоронних об'єктів за роками (загальнодержавного та місцевого значення)

Таблиця 5.19

Категорія об'єкту ПЗФ	Кількість						Площа, тис. га						Площа територій суворої заповідності					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Природні заповідники	1	1	1	1	1	1	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5	2084,5
Національні природні парки	2	3	3	3	3	3	42762,6	58350,5	58350,5	58350,5	58350,5	58350,5	5864	5864 *	5864 *	5864 *	5864 *	5864 *
Заказники	40	42	43	43	43	43	30725	30866	30886	30886	30886	30886	-	-	-	-	-	-
Заповідні урочища	48	48	48	48	48	48	6502,3	6502,3	6502,3	6502,3	6502,3	6502,3	-	-	-	-	-	-
Пам'ятки природи	165	166	182	182	182	183	2358,34	2364,8	2364,8	2364,8	2364,8	2364,8	-	-	-	-	-	-
Ботанічні сади	3	3	3	3	3	3	42,7	42,7	42,7	42,7	42,7	42,7	-	-	-	-	-	-
Дендропарки	2	2	2	2	2	2	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0	-	-	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	59	59	60	60	60	61	879,12	879,12	893,02	893,02	893,02	894,42	-	-	-	-	-	-

* без врахування площі НПП «Північне Поділля» у зв'язку з відсутністю розробленого проекту землеустрою

На території Львівської області налічується 350 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 157,484 тис. га, з них 25 од. – загальнодержавного значення, площею 64,551 тис. га, 325 од. – місцевого значення, площею 92,932 тис. га. Відношення площі ПЗФ до площі області становить 7,2%. Заповідними територіями охоплено всю область. Найбільше об'єктів у Карпатському регіоні та на Розточчі.

На території Львівської області функціонує 10 природоохоронних установ зі спеціальними адміністраціями. З них у підпорядкуванні:

- Мінприроди України 2 (Яворівський НПП, НПП «Північне»);
- Держкомлісгоспу України – 1 (НПП «Сколівські Бескиди»);
- Міносвіти України – 4 (природний заповідник «Розточчя», 3 ботанічні сади);
- органів місцевого самоврядування – 4 (РЛП «Знесіння», РЛП «Верхньодністровські Бескиди», «Надсянський», «Равське Розточчя»).

Робота установ природно-заповідного фонду області зосереджена на проведенні наукових досліджень, реалізації програм зі збереження біорізноманіття, виконанні еколого-освітніх програм, проведенні еколого-освітніх заходів, організації та участі у науково-практичних конференціях, рекреаційній діяльності та роботі зі ЗМІ, підготовці публікацій. Всі установи співпрацюють з громадськими організаціями, іншими установами ПЗФ, навчальними закладами, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду характеризується значною різноманітністю форм, але домінуючими, на жаль, є дрібні по площі, нестійкі до антропогенного впливу з переважанням консервативних функцій категорії, такі як заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища. Вони не можуть суттєво впливати на реалізацію в достатній мірі екологічних, соціальних та інформативних функцій.

Назрілою проблемою для Львівщини є збільшення площі заповідного фонду шляхом створення високорангових багатофункціональних заповідних територій типу національних природних парків, заповідників, регіональних ландшафтних парків, особливо зважаючи на значне ландшафтне різноманіття області, в межах якої налічується 9 природно-географічних районів. Ці форми заповідання досить розвинуті в сусідніх країнах Східної Європи, зокрема в Польщі, Чехії, Словаччині, де ступінь заповіданості (8-15%) наближений до середньоєвропейського рівня.

На виконання Указу Президента України від 14.08.2009 р. № 611/2009 «Про додаткові заходи щодо розвитку природно – заповідної справи в Україні» в рамках реалізації Регіональної програми розвитку заповідної справи у Львівській області на 2020 рік з ініціативи та за участю Департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації, науковцями Львівського національного університету ім. Івана Франка та Інституту екології Карпат НАН України ведеться робота зі створення 2-х Національних природних парків в області, а саме – НПП «Чайковицький» на базі однойменного гідрологічного заказника на території Самбірського району в заплавах річок Дністер, Стрв'яж та Болозівка. За попередніми підрахунками площа парку становитиме більше 10 тис. га., та НПП «Бойківщина» – у Карпатському регіоні на базі ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Пікуй» (найвища в межах області вершина висотою

1406 м над р.м.), загальнозоологічного заказника «Либохорівський», регіонального ландшафтного парку «Надсянський» (який є складовою першого в світі міжнародного українсько-польсько-словацького резервату біосфери «Східні Карпати»), пам'ятки природи «Витік р. Дністер» та заказника «Розлуч».

Підготовлено наукове обґрунтування створення парку, картографічний матеріал, експлікацію земель. З метою інформування місцевого населення та органів місцевого самоврядування щодо завдань, які покладаються на національні природні парки та переваг їх створення, проведено виїзний семінар на базі національного природного парку «Сколівські Бескиди».

Нижче подано розподіл об'єктів природно-заповідного фонду за кількістю в межах Львівської області.

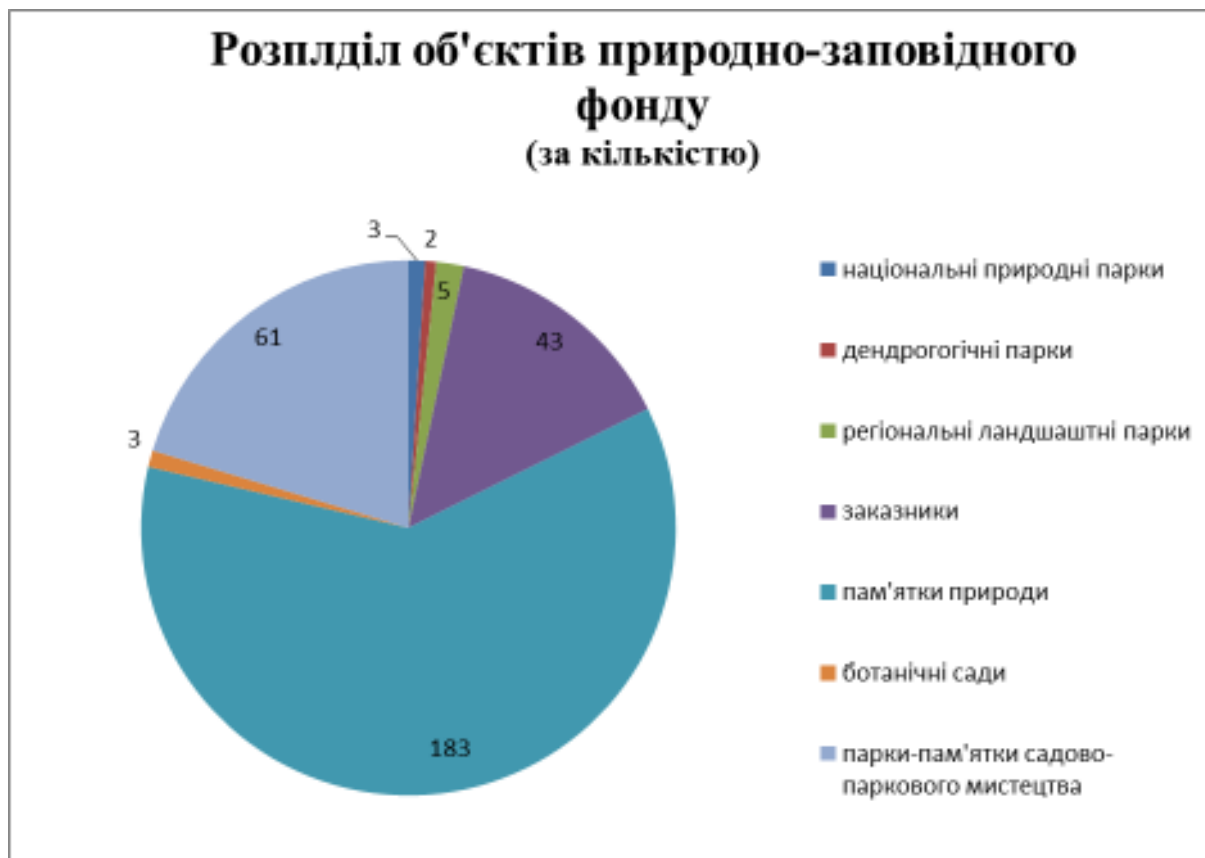

Рис. 5.3. Структура природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2014 р.

Розподіл об'єктів природно – заповідного фонду Львівщини

Таблиця 5.20

№ п/п	Найменування об'єктів ПЗФ	Об'єкти природно-заповідного фонду					
		Загальнодержавного значення		Місцевого значення		Всього	
		Кількість	Площа	Кількість	Площа	Кількість	Площа
1.	Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-
2.	Національні природні парки	3	58350,5	-	-	3	58350,5
3.	Дендрологічні парки	2	64,0	-	-	2	64,0
4.	Регіональні ландшафтні парки	-	-	5	47379,0	5	56288,9
5.	Заказники – всього, в т.ч.:	9	3303	34	27583,1	43	30886,1
	ландшафтні	3	1866	13	12476,2	16	14342,2
	лісові	1	109	11	10450,1	12	10559,1
	ботанічні	2	208	4	42,6	6	250,6
	загальнозоологічні	1	839	2	3724	3	4563
	орнітологічні	-	-	2	836	2	836

	іхтіологічні	-	-	-	-	-	-
	гідрологічні	2	281	1	53,7	3	334,7
	ентомологічні	-	-	1	0,5	-	-
6.	Пам'ятки природи – всього, в т.ч.:	2	592,8	181	1772	183	2364,8
	комплексні	1	309,8	16	1280,8	17	1590,6
	ботанічні	1	283	113	288,98	113	571,98
	лісові	-	-	-	-	-	-
	гідрологічні	-	-	9	4,72	9	4,72
	джерела	-	-	24	6,87	24	6,87
	зоологічні	-	-	-	-	-	-
	геологічні	-	-	19	190,63	19	190,63
7.	Ботанічні сади	2	41,2	1	1,5	3	42,7
8.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	6	115,3	55	776,14	60	894,42
9.	Заповідні урочища	-	-	48	6502,3	48	6502,3
	РАЗОМ	25	64551,3	325	92933,3	350	157478,27

5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення

На території Львівської області у Турківському районі в 2010 р. виявлено верхове болото, яке знаходиться на території РЛП «Надсянський». Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 р. водно – болотному угіддю «Надсяння» надано статус водно-болотне угіддя міжнародного значення.

Це рідкісне природне водно-болотне угіддя (ВБУ), що існує у біогеографічному регіоні Східні Карпати і відіграє суттєву роль у природному функціонуванні річкового басейну р.Сян.

Угіддя підтримує існування реліктового післяльодовикового угруповання безхребетних і є критичним для виживання видів, визначених як вразливі, зникаючі або такі, що знаходяться під загрозою зникнення, відповідно до національного законодавства та є складовою частиною мережі угідь, які забезпечують місця перебування для рідкісних, вразливих і зникаючих видів та видів, які знаходяться під загрозою зникнення.

ВБУ розташоване на низькій надзаплавній терасі річки Сян, складеній алювієм і перекритий делювіальними відкладами, що зносяться з прилеглою схилу. Ґрунтовий покрив представлений, в основному, торфовими ґрунтами різної потужності.

ВБУ є прикладом унікального верхового сфагнового болота, яке збереглося у непорушеному вигляді. Відноситься до типу улоговинних боліт лісового поясу.

У межах території досліджень виявлено 11 видів рослин Червоної книги України (2009), зокрема *Andromeda polifolia*, *Orchis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *Drosera rotundifolia* та інші.

Наявною є унікальна комбінація різноманітних рідкісних угруповань водно-болотного та лучного типів (понад 10 згідно класифікації Браун-Бланке), зокрема угруповання класів Охусосо-Sphagnetea та Scheuchzerio-Caricetea fuscae, що входять до списку рідкісних угруповань Карпат.

Виявлено ряд рідкісних болотних синтаксонів «Зеленої книги України» (2009), зокрема *Sphagneta depressipiceetosa*, *Scheuchzerieto-Sphagneta*, та *Cariceto-Scheuchzerieto-Sphagneta*.

Угіддя є осередком поширення 3 видів внесених до ЧК України (2009): *Tetradontophora bielanensis* (Waga, 1842) Dunger, 1961 (ЧКУ, зникаючий), *Colias palaeno* (Linnaeus, 1761) (ЧКУ, зникаючий), *Endromis versicolora* (Linnaeus, 1758) (Lepidoptera) (ЧКУ, вразливий).

Із верхньо-болотного угіддя відома єдина в Україні популяція післяльодовикового релікта *Trechus amplicollis* Fairm. (Coleoptera, Carabidae).

Ймовірне виявлення ще ряду цінних видів безхребетних реліктів льодовикової епохи.

Риби: верхів'я басейну р. Сян є важливим місцем існування декількох важливих видів риб: серед них харіус (*Thymallus thymallus*), занесена до Червоної книги України (2009), а також форель струмкова (*Salmo trutta m. fario*).

Земноводні: територія ВБУ є важливим місцем розмноження гірських видів земноводних, які занесені до Червоної книги України (2009): саламандри плямистої *Salamandra salamandra*, тритона альпійського *Mesotriton alpestris*, тритона карпатського *Lissotriton montadoni*, а також кумки жовточеревої *Bombina variegata*.

Ссавці: З комахоїдних ця територія є важливою для кутори звичайної *Neomys fodiens*, що тісно пов'язана з водоймами, веде напівводний спосіб життя і селиться переважно біля невеликих незамерзаючих річок, потоків у букових і мішаних лісах, гірсько-сосновому криволіссі.

На території ВБУ протягом останніх років відзначене постійне перебування зубрів *Bison bonasus*. Чисельність стада коливається в межах 5-10 особин, залежно від сезону (у зимовий період кількість особин у стаді збільшується).

З інших важливих видів тут трапляються вовк *Canis lupus*, лисиця звичайна *Vulpes vulpes*, куниця лісова *Martes martes*, горностай *Mustela erminea* (ЧКУ), свиня дика *Sus scrofa*, козуля європейська *Capreolus capreolus*, олень благородний *Cervus elaphus* та бобер звичайний *Castor fiber*.

Територія глибоко пов'язана із культурною етнографічною народністю України та Карпат – бойки. Угіддя є важливим для екологічної освіти, рекреації та наукових досліджень. Територія має важливу історичну цінність унаслідок подій Другої Світової війни.

Розміщення угіддя у прикордонній зоні та віддаленість від населених пунктів сприяють відсутності негативного впливу на екологічний стан об'єкту. Рекреація і туризм відсутні.

5.4.3. Біосферні резервати та історико - культурна спадщина

У 2011 році створено українську частину міжнародного біосферного резервату «Розточчя», який рішенням комісії МАБ ЮНЕСКО включений до Світової мережі біосферних заповідників. Площа біосферного резервату становить 74416,0 га.

У 2012 році розпочато роботу щодо забезпечення його функціонування. Утворено Координаційну раду біосферного резервату «Розточчя» за участю землевласників та землекористувачів, землі яких увійшли до складу резервату, представників наукових установ, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськості, затверджено Положення про Координаційну раду резервату та розроблено попередньо менеджмент-план діяльності.

У 2014 році проведено значну роботу та підготовлено матеріали (номінаційні форми) для подання на розгляд МАБ ЮНЕСКО з метою включення до Світової мережі резерватів вже українсько-польського резервату «Розточчя».

Історико-культурні пам'ятки включають пам'ятки архітектури, історії, археології, мистецтва, музеї, театри та інше. Сюди можна віднести і промислові об'єкти, які мають певну туристичну цінність (закинуті шахти, старі місця нафтовидобутку, солеваріння, гутного виробництва).

Пам'ятки архітектури – найбільш цінні туристичні об'єкти. Всього в області взято під охорону 3965 споруд XII – XX століть, або 25% від усієї кількості в Україні, в тому числі 512 - загальнодержавного значення. Основна частина об'єктів – 2313 зосереджена у Львові, який за їх кількістю та різноманітністю займає перше місце в державі і внесений постановою ЮНЕСКО до списку найцінніших міст світу. В області функціонують історико – культурні заповідники у Львові, Жовкві, Белзі, Уричі.

На Львівщині взято під охорону також понад 4 тис. інших історико – культурних пам'яток, в тому числі: 52 історичні місця, функціонує 10 державних театрів та 18 музеїв.

Основні туристично-атракційні місця міста Львова

м.Львів – важливий культурний, політичний, науковий центр України. За кількістю історико-культурних пам'яток в Україні посідає перше місце. Історичний центр Львова у 1998 році внесено до світової спадщини ЮНЕСКО.

Площа Ринок – виникла у другій половині XIV століття. Первісна готична забудова площі загинула підчас найбільшої міської пожежі 1527р. Після пожежі будинки почали будувати лише з каменю та цегли і називати їх кам'яницями. Площу оточують 44 будинки, кожен має свою власну неповторну історію: кам'яниця Бандінеллі, Чорна кам'яниця, ренесансний палац грека Корнякта, венеціанська кам'яниця з Крилатим Левом – гербом Венеції. Епоху бароко представляє палац Любомирських, ампірний стиль - будинок “Під оленем”.

До кожного кута площі прямує по дві вулички. Неповторною окрасою Ринку є скульптури на кутах площі. Це фонтани поч. XIX ст. з фігурами греко-римських богів: Нептуна, Діани, Адоніса, Амфітріти.

Ратуша – першу ратушу заклав князь Володислав Опольський у сімдесятих роках XIV ст.

Сучасного вигляду ратуша набула в середині XIX ст. На даний час ратуша має 65 метрів висоти. Вхід монументальної будівлі, збудованої у стилі класицизму, прикрашають кам'яні леви з гербом міста на щитах.

Аптека-музей – будинок зведено 1735 р. (з 1775 р. тут аптека) і в різний час належав різним господарям. Одна з кімнат аптеки прикрашена поліхромними розписами чотирьох елементів Всесвіту: води, землі, вогню, повітря. В музеї є багата експозиція аптечних приладів.

Каплиця Боїмів – створена у XVIII ст. за кошти Георгія Боїма. Декорована різьбленням на білому камені, що відтворює історію життя Христа. Вінчає каплицю фігура Христа в Гетсиманському саду.

Арсенал – збудований 1556 р., звели його практично неприступним Архітектор Гродзиський. У трьох вежах арсеналу колись жили міський кат з родиною, там же відбувалися допити й катування. З ХУІІІ ст. в арсеналі облаштували в'язницю. Під вартою у ній тримали гайдамаків. У 70-х рр. минулого століття його відновили і відкрили єдиний у Східній Європі Музей зброї.

Порохова вежа – старовинна фортифікаційна споруда міста, там справді зберігали порох і військову амуніцію. У 50-х рр. ХХ ст. її віддали під Будинок архітекторів.

Собор Святого Юра – перший дерев'яний храм збудовано у ХІІІ ст. за наказом князя Лева. Теперішнього виду собор набув 1744-1761 рр. завдяки будівничому Б. Меретину та славетному скульптору Й. Пінзелю. Це найкраща пам'ятка барокової архітектури в Україні. Ансамбль творять храм, дзвіниця, капітула, Митрополичі палати, сад, огорожа.

Колишній костел і монастир бернардинів (тепер церква Св. Андрія Первозванного) – збудовані у ХУІІІ ст. Архітектори Павло Римлянин та Амброзій Прихильний. Тут поєднано кілька стилів. Збереглась східна оборонна стіна з Глинянською вежею, яка має висоту 38 метрів. На ній – відреставрований годинник ХУІІІ ст. У дворі монастиря є криниця – ротонда, збудована 1720 р.

Вірменський собор – унікальний взірець вірменської архітектури ХІУ ст. Масивні стіни (140 см.) муровані з коленого каменю, ззовні і в середині облицьовані кам'яними плитами. Цікавою є конструкція купола: він опирається на пустотілі ребра, викладені з глиняних глечиків.

Домініканський собор (Церква Пресвятої Євхаристії) – збудований у середині ХУІІІ ст. на місці старого костелу ХУ ст. Нова споруда зведена у стилі бароко. На фасаді – герб домініканців: пес лежить на книзі і тримає у пащі смолоскип.

Академічний державний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької – один з найрозкішніших театрів Європи. Будувався з 1897 до 1900 рр. Споруджений за проектом Зигмунда Горголевського в стилі віденського ренесансу. У нішах над цокольним поверхом встановлені алегоричні скульптури “Життя” і “Мистецтво”. А вгорі над колонами зображення муз роботи Попеля. Вивершують фасад бронзові алегоричні постаті “Слава”, “Перемога”, “Любов”. Інтер'єр щедро оздоблений різнокольоровим мармуром, позолотою. Головну сценічну завісу розписав Г. Семирадський.

Музей етнографії та народного промислу - будинок споруджувався з 1874 по 1891 рр. за проектом архітектора Захарієвича та прикрашений роботами скульптора Марконі. Зведений за кошти міста, слугував промисловому музеєві. Пізніше до колекції була прилучена велика збірка творів українського народного мистецтва та етнографії Наукового товариства імені Шевченка.

Галерея мистецтв – заснована у 1907 р. на основі зібрання картин та скульптур західноєвропейських майстрів. Львів'яни ласкаво називають її Львівським Лувром.

Палац Потоцьких – збудовано 1880 р. в стилі французького класицизму, архітектори Цибульський та Оверн. За огорожею з орнаментальною металевою брамою постає імпозантна споруда з інтер'єрами, прикрашеними ліпниною, рельєфами, настінним живописом, вітражами.

Львівський Національний університет імені Івана Франка – це приміщення Галицького сейму, споруджене у другій половині ХІХ ст. в стилі пізнього італійського ренесансу. Архітектор Гохберг. Фасад центрального корпусу прикрашений алегоричними постатями Галичини, Дністра та Вісли. Обабіч центрального входу скульптурні групи “Освіта” та “Праця”. З 1920 р. споруду віддали університету.

Бібліотека Імені Василя Стефаника – до 1939 р. це інститут ім. Оссолінських. Збудований наприкінці ХУІІІ ст. Досконала пам’ятка класицизму в архітектурі.

Основні туристично-атракційні місця області

Одеський замок – пам’ятка архітектури ХІУ–ХУІІ ст. перебудована у дусі Італійського Ренесансу в 1620-х рр. Розташований неподалік селища Одесько, на 72-му кілометрі від Львова на Київському шосе. Перша згадка про замок в джерелах припадає на 1327 рік. Тепер тут музей-заповідник Х-ХУІІІ ст. ”Одеський замок” – відділ Львівської галереї мистецтв. У музеї зібрано понад 500 творів живопису, скульптури, прикладного мистецтва. В одному із залів зібрано твори іконопису ХУ-ХУІ ст. У трьох залах експозиції можна простежити майже чотирьохсотрічний розвиток львівського портрета.

Одеський замок

Свірзький замок – перша згадка про Свірж датується 1427 р. Згадка про замок лише у ХУ ст.(1530р.) коли він належав шляхетному роду Свірзьких. Сучасного вигляду набрав у середині ХУІІ ст. за власності графа Цетнера. Можливо архітектором споруди є Гродзиський. У 1648-1654 рр. замок не раз здобували козацькі загони. На території комплексу залишився костьол ХУ ст. у стилі

ренесансу. У замку зберігся оздоблений камін, бійниці, а посеред двору – величезна криниця. Прямокутний замок розташований на двох рівнях.

Підгорецький замок – перша писемна згадка про Підгірці датується 1431 роком. Замок – це ансамбль, до якого входить оточений складною оборонною системою триповерховий палац, заїжджий двір ХУІІІ ст., костюл і парк. Замок споруджено протягом 1635-1640 рр. на місці старого укріплення, яке згадується ще під 1530р. Архітектори Андре дель Аква та Гійом Левассер де Боплан працювали за вказівкою коронного гетьмана Станіслава Конєцпольського. Замок у формі квадрата, на його рогах розташовані п'ятикутні бастіони. Колекція картин маєтку була однією з найбільших на українських землях.

Підгорецький замок

Замок у Старому Селі кінця ХVІ - ХVІІ століття – основний об'єкт огляду в Старому Селі – вперше згадується у 1442 році. Упродовж ХVІ – ХVІІ замок століття кілька раз руйнувався і перебудовувався (зокрема й козацькою армією Богдана Хмельницького у 1648 році). До нашого часу збереглися туристично атракційні руїни замку, що представляють собою фортифікаційні мури заввишки 14-16 метрів із фланкуючими кількаярусними вежами. Укріплення протяжністю понад 500 м. оперізують внутрішню замкову територію площею понад 2 га. На замковій території є малодосліджені підвальні приміщення, також туристи мають нагоду познайомитися з архітектурними принципами триярусної забудови замкових веж.

Золочівський замок – збудовано у першій третині ХVІІІ ст. як оборонну фортецю. В'їзна вежа, Китайський палац, Великий житловий палац творять прекрасну ренесансну гармонію. Найцікавіший замок своїми елементами оборонної архітектури. Вежі-кавалери, бастіони, панська садиба, казарми, в'язниця, навчальний заклад. Нині це музей-заповідник, відділ Львівської галереї мистецтв. Перлиною архітектури замку є декоративний портал брами. Вежі на бастіонах є своєрідною візиткою замку, який пов'язаний з багатьма історичними подіями та

постатями: Богданом Хмельницьким, Петром Дорошенком, Іваном Сірком, Яном Собеським. Окрасою замку є Китайський палац – один з небагатьох зразків східної архітектури на наших землях. Архітектура палацу нагадує італійські палаці епохи ренесансу.

Золочівський замок

Поморянський замок XVI – XVII століть. Складається з палацевого комплексу, парадного замкового двору і фрагментів могутніх оборонних мурів з наріжними вежами. Від величного (незалежно від стану) прямокутного у плані архітектурного ансамблю нині залишилися мальовничі руїни. Королівський палац представляє собою монументальну двоповерхову споруду з колись розкішним фасадом, який досі справляє на відвідувачів неабияке враження. Також збереглися кутова вежа і ділянка оборонного замкового муру.

Жовківський королівський замок XVI століття. Він має строго прямокутну форму з чотирма кутовими вежами. Туристи можуть оглянути замкові вежі й двоповерхові житлові корпуси, прогулятися дерев'яними замковими галереями, зазирнути у парадні внутрішні покої. Нині в них розташована експозиція музею. Зараз завершується формування мистецької експозиції Жовківського замку як філії Львівської галереї мистецтв. Згідно з проектом реконструкції історико-культурного комплексу, у приміщеннях замку для туристів планується відновити королівські покої, відкрити “королівський” ресторан у ренесансному стилі, концертний зал камерної музики, діючу кузню-музей, каретний двір із конюшнею та мистецькі майстерні.

м. Жовква – важливий туристичний центр Львівської області. У 1994 році створено Державний історико-архітектурний заповідник, де знаходиться близько 40 пам'яток архітектури XVII-XX ст.

с. Звенигород – залишки давньоруського городища XI-XII ст.;

с. Крехів – одне з основних місць духовного паломництва на Західній Україні;

с. Підгірці – давня резиденція польських королів, замок пізньоренесансової архітектури 1635-1640 рр., пам'ятка садово-паркового мистецтва XVII-XVIII ст. світового значення, Василіанський монастир XVII ст., костел Йосифа 17752-1766 рр., Михайлівська церква 1760 р.;

сmt. Поморяни – замок XVI-XVII ст.;

м. Винники – костел Вознесіння 1738 р., дзвіниця XIX ст., ландшафтні заказники “Чорна гора” і “Львівський”;

с. Потелич – городище давньоруського міста Потелич, церква Святого Духа, Дзвіниця Троїцької церкви, Гідробіологічний заказник державного значення “Потелицький”;

сmt. Підкамінь – урочище “Підкамінь”, скелі “Триніг”;

м. Дрогобич – збережений ансамбль історичної частини міста XVIII – поч. XXст.; шедеври української дерев'яної архітектури XVI – XVIIст.: церква св.Юрія і Возвиження Чесного Хреста;

с. Нагуєвичі – літературно-меморіальний музей Івана Франка.

с. Урич – історико - природничий заповідник Урицькі скелі з залишками збереженої Давньоруської фортеці XI – XIVст.

с. Стільське - унікальний історико –культурний комплекс з центром – городищем IX – XI ст., який охоплює величезну, вкриту давнім пралісом площу мальовничої Бібрсько-Стільської височини. В результаті тривалих археологічних досліджень було встановлено, що дійсно на залісненому плато на початку XI століття існувало велике місто. Його неймовірно велика, як для тогочасних міст Європи, укріплена площа сягала 250 га., а довжина оборонних стін близько 10.км. У найближчих околицях міста археологи дослідили густу сітку поселень, культових місць та некрополі.

Центри релігійного паломництва

Страдч - територія села й гори була заселена ще в давньослов'янську добу. У давньоруський період на вершині Страдецької гори існував дерев'яний град площею понад 10 га. Під горою в долині р.Верещиці розрісся посад – неукріплене селище. За легендами, посад заснували два давньокняжі ловчі-стрільці і назвали його Стрілиська. Тоді ж тут вирішив оселитися один з монахів Києво-Печерської Лаври і заклав першу печеру. Невдовзі до нього приєдналися ще кілька пустельників, і в першій половині XIII століття у товщі гори виник печерний монастир.

Крехів – це одне з найдавніших історичних сіл Розточчя. У документах перша письмова згадка про нього датована 1456 роком. За 2 км. на південний схід від села серед густих букових пралісів Розточчя під горою Побійною знаходиться Крехівський Василіанський монастир св.Миколая. Засновано його було близько 1618 р. на горі Іоїла з печерою. За народними переказами, монастир заснували два монахи Києво-Печерської Лаври – Іоїл та Сильвестр. Вони викупили у скелі, що згодом отримала назву “Скала Іоїла”, печери й оселилися в них. А на вершині скелі збудували каплицю Покрови Пресвятої Богородиці і поруч каплицю Петра і Павла.

Жовква - це класичне середньовічне місто-фортеця зі строгими архітектурними канонами європейської містозабудови. Жовква – це також місто паломництва різних віросповідань Тут можна оглянути Синагога парафіяльний костел Св.Лаврентія 1606 - 1618 рр. з надгробками магнатських родів Жолкевських

та Собеським, дерев'яні церкви – пам'ятки давньоукраїнського зодчества: храм Різдва Пресвятої Богородиці 1705 р. з іконостасом 1708 р. та храм Св.Трійці 1720 р. з унікальним іконостасом роботи галицьких малярів та різьбярів початку XVII століття, який містить до 50 ікон, Домініканський монастир XVII-XVIII століття з костелом Діви Марії 1655 р. у стилі раннього італійського бароко (у 1995 році костел переосвячено на церкву Св. Йосафата УГКЦ), Костел Св.Лазаря 1735 р., Василянський монастир кінця XVII – початку XX століть.

Унівський монастир - є одним із найцікавіших архітектурних ансамблів України. Нинішній архітектурний ансамбль Унівського монастиря складається з монастирських будівель та Успенської церкви. Найціннішою пам'яткою ансамблю є церква Успення Богородиці, яка датується XVI століттям.

Белз – одне з найдавніших міст України та Східної Європи. Вперше згадується у літописі під 1030 роком: „Ярослав взяв Белз”. Пам'ятки історії та архітектури пов'язані з українською, польською та єврейською культурами. Найзагадковішою пам'яткою Белза є цегляна споруда, звана „Аріанською вежею”, збудована у 1606 році. У місті збережена дерев'яна сакральна пам'ятка церква Св. Параскеви, перші згадки про яку походять з кінця XV століття. Над центральною частиною панорами міста домінують барокові вежа з годинником і дзвіниця, а за нею – залишки могутніх цегляних стін костелу Домініканського монастиря. Писемна згадка про белзьких ізраелітів датована 1469 роком, події та архітектура пов'язана з життям юдейської громади залишила вагомий слід у історії міста.

5.5. Стан рекреаційних ресурсів та розвиток курортних зон

На Львівщині перспективи рекреаційної індустрії традиційно були і залишаються одними з найкращих в Україні. Природно-ресурсний потенціал у поєднанні з історико-культурною спадщиною, вигідним географічним розташуванням в центрі Європи, багаторічним досвідом і напрацюваннями у сфері рекреації є достатньо вагомими передумовами пріоритетного розвитку індустрії санаторно-курортного лікування, оздоровлення, відпочинку та туризму, спрямованого як на вітчизняних, так і на іноземних споживачів.

За наявності природних ресурсів Львівська область займає одне з провідних місць в державі, частка яких у сумарному природно-ресурсному потенціалі України складає 5,4%. Природний рекреаційний потенціал Львівщини представлений лікувальними мінеральними водами та грязями, озокеритом, кліматичними, водними, та лісовими ресурсами. Лікувально-оздоровчі ресурси представлені 200-ма лікувальними джерелами мінеральних вод 7 типів, лікувальними грязями, найбільшими в Україні родовищем озокериту, на базі яких розвиваються відомі курорти Трускавець, Східниця, Моршин, Немирів, Великий Любінь, Шкло, Розлуч та інші оздоровниці, де створені умови для профілактики і лікування органів дихання, шлунково-кишкового тракту, нервової та серцево-судинної систем, опорно-рухового апарату, інших захворювань.

Для здорового активного відпочинку на Львівщині набуває все більшої популярності велосипедний, пішохідний, водний, екологічний, сільськогосподарський туризм. Затишний сімейний відпочинок подалі від

галасливого міста, цілюще повітря запропонують туристам гостинні сільські садиби Львівщини.

Розвиток рекреаційної сфери визначено одним із пріоритетних напрямків регіональної політики Львівської обласної державної адміністрації. Для ефективного розвитку індустрії рекреації та відпочинку, залучення відпочивальників і гостей в регіон реалізовується Програма розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2014-2017 роки, в рамках якої рекреаційна привабливість області активно популяризується в Україні та за кордоном, вдосконалюється інфраструктура, формується привабливе соціально-культурне середовище.

На території Львівщини за гранти Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Україна – Білорусь – Україна реалізовується низка транскордонних проектів, які стосуються розвитку індустрії рекреації та відпочинку, і, відповідно, рекреаційного, екологічного, природного, оздоровчого, лікувального, гірського туризму, а саме: «Гео-Карпати - українсько-польський туристичний шлях», «Стимулювання розвитку туризму у Карпатському регіоні шляхом покращення сервісу та безпеки туристів», «Створення міжнародної українсько-польської Асоціації провідників по Карпатах», «Розвиток курортів Моршин та Горинець-Здруй – шанс на активацію польсько-українського прикордоння», «Полянчик і Східниця – використаємо разом наші туристичні та культурні потенціали для покращення конкурентоспроможності Карпатського краю», а також парасолько вий проект «Транскордонна співпраця для рекреаційного туризму польсько-українського прикордоння», в рамках якого реалізуються мікропроекти «Стежками Українських Карпат. Промоція туристичного продукту», «Стратегія розвитку рекреаційного туризму польсько-української частини Карпатського Єврорегіону», «Бальнеологічні оздоровчі курорти в польсько-українській частині Карпатського регіону», «Промоція потенціалу Карпат – створення транскордонної промоційної платформи», інші.

Львівський регіон стає все більш привабливим для споживачів рекреаційних послуг і для санаторно-відпочинкового бізнесу. Лікування, відпочинок та оздоровлення на Львівщині стрімко інтегруються у світову відпочинково-оздоровчу індустрію, набувають все відчутнішого значення в соціально-економічному розвитку регіону. В області творена широка мережа санітарно-курортних закладів. На кінець 2014 року у Львівській області діяли 70 санаторіїв та закладів відпочинку.

Проте, у 2014 році спостерігався спад активності в рекреаційній сфері, який можна пояснити важкою соціально-економічною ситуацією в Україні. За результатами моніторингу показників фінансово-господарської діяльності санаторно-курортних закладів за 2014 рік спостерігається низка негативних тенденцій в порівнянні з 2013 роком, зокрема, зменшення обсягів надання санаторно-курортних послуг на 24%, зменшення реалізації путівок на договірній основі на 47%, зменшення реалізації путівок через фонди соціального страхування на 25% .

Поряд з позитивними тенденціями існує ряд проблемних питань, які гальмують розвиток рекреаційної та санаторно-курортної сфери області, вирішення яких дозволить збільшити обсяги реалізації санаторно-курортних послуг, кількість оздоровлених осіб, сприятиме розвитку лікувально-оздоровчої бази закладів, а саме:

- Забезпечення належного функціонування комунальної інфраструктури курортних територій, в т.ч., систем водопостачання, водовідведення та очищення стоків, що стосується, насамперед, таких потужних курортних центрів як Східниця, Трускавець та Моршин.
- Реконструкція та ремонт транспортної та дорожньої інфраструктури, створення умов для максимального ефективного та зручного сполучення з курортними територіями.
- Необхідність посилення просування та популяризації санаторно-курортного потенціалу Львівщини в Україні та за кордоном.

Рекреаційна привабливість Львівщини

За наявністю рекреаційних ресурсів Львівська область займає одне з провідних місць в державі. Частка природно-рекреаційного потенціалу Львівщини у сумарному природно-ресурсному потенціалі України складає приблизно 5,4%. Серед карпатських областей за сумарним потенціалом природних рекреаційних ресурсів вона поступається лише Закарпаттю.

Природний рекреаційний потенціал Львівщини представлений лікувальними мінеральними водами, лікувальними грязями, озокеритом, кліматичними, водними та лісовими ресурсами.

Найціннішими об'єктами природно-заповідного фонду є Національний природний парк «Сколівські Бескиди», Яворівський Національний природний парк, Державний природний заповідник «Розточчя», внесений рішенням ЮНЕСКО до Всесвітньої мережі біосферних резерватів, Національний природний парк «Сколівські Бескиди» – заповідний куточок Східних Карпат. Розташований в південній частині Львівської області України, охоплює басейни річок Стрий та Опір і займає площу 35 тис. га. Найвища точка - гора Парашка (1268 м). На території парку розташований Державний історико-культурний заповідник «Тустань», на Великій Ріці - водоспад Гуркало та Східницьке родовище мінеральних вод.

Яворівський національний природний парк розташований на території Українського Розточчя на Головному Європейському вододілі між басейнами Чорного і Балтійського морів. Найбільшим водотоком є річка Верещиця (притока Дністра). Парк створений в 1998 році на базі однойменного природного ландшафтного парку та прилеглих територій Старичівського та Магерівського військових лісгоспів.

Розточчя – природний заповідник, створений з метою збереження та наукового вивчення унікальних ландшафтів Українського Розточчя. Найвищою відміткою заповідника є гора Гострий Горб (397 м). По крайньому південно-східному відрізку вододільної лінії гряди Розточчя проходить Головний Європейський вододіл, який на цій ділянці розмежовує басейни Балтійського (Вісла) та Чорного (Дністер) морів.

З восьми типів мінеральних вод, що застосовуються з бальнеології, на Львівщині відомо сім, які виділяються у чотири зони їх поширення. В зоні поширення мінеральних вод типу «Нафтуса» розташовані курорти Трускавець, Східниця, Верхньосиневидненське родовище та близько 40 інших проявів джерел

«Нафтусі». В зоні поширення лікувальних розсолів з підвищеним вмістом сульфатів розташований курорт Моршин. На базі мінеральних сульфатних вод функціонують курорти Великий Любінь, Немирів, Шкло. Найбільш відомі родовища мінеральних вод без специфічних компонентів і властивостей розташовані в смт. Олеську, с. Балучині, смт. Новому Милятині, с.Солуки. В області виявлено також вуглекислі мінеральні води (с. Климець, с. Боберка). Лікувальні торф'яні грязі Львівщини представлені Немирівським, Велико-Любінським, Моршинським родовищами та родовищем Шкло. На Львівщині розташоване найбільше в Україні родовище озокериту - Бориславське. Поклади озокериту є також в смт Стара Сіль.

На базі лікувальних природних факторів функціонують та розвиваються курорти Трускавець, Моршин, Східниця, Шкло, Немирів та Великий Любінь.

Трускавець – один з найбільших бальнеологічних курортів України. Всесвітній славі курорт Трускавець завдячує цілющій воді «Нафтуся», багатій на органічні речовини нафтового походження. «Нафтусю» називають королевою лікувальних вод. З лікувальною метою застосовують води джерел «Марія», «Софія», «Броніслава», «Едвард», «Юзя» та сіль «Барбара». «Нафтуся» сприяє відходженню дрібних каменів і піску з нирок, жовчного міхура, сечо- та жовчовивідних шляхів, нормалізує обмін речовин, поліпшує діяльність шлунково-кишкового тракту, підшлункової залози, підвищує активність залоз внутрішньої секреції, захищає і відновлює печінкові клітини, виводить з організму шлаки, володіє сечогінною, жовчогінною, спазмолітичною, знеболюючою дією, знімає запальний процес у нирках, сечових шляхах, печінці, кишківнику тощо. У місті функціонують два бювети мінеральних вод, дві курортні поліклініки, дві бальнеозокеритолікарні, міські лікарня та поліклініка. Працює ряд науково-дослідних лабораторій, зокрема, лабораторія експериментальної бальнеології Інституту фізіології ім. О. Богомольця НАН України, кафедра медичної реабілітації Львівського національного медичного університету ім. Д.Галицького, курортний науковий реабілітаційний центр «Карпати Чорнобиллю», реабілітаційний центр хворих на ДЦП «Еліта».

Моршин – один із найвідоміших гастроентерологічних курортів України, який славиться своїми цілющими джерелами. На курорті є декілька мінеральних джерел (свердловин). В лікувальних цілях використовують розбавлені розсоли свердловин для питтєвого лікування, а також торф'яні грязі місцевого родовища та озокерит. Унікальні джерела Моршина завдяки підвищеному вмісту сульфатно-магнієвих солей є незамінними в лікуванні захворювань печінки, кишечника, підшлункової залози, цукрового діабету, шлунку. В Моршині функціонує бальнеологічна лікарня – сучасна багатопрофільна лікувальна установа із сучасним обладнанням, лікуванням озокеритом та грязями, апаратною фізіотерапією. Лікувально-діагностичний центр, обладнаний сучасною діагностичною апаратурою, забезпечує повне обстеження.

Східниця – курортна перлина України. Східницькі мінеральні джерела, які не мають аналогів у Європі, поєднують у собі лікувальні властивості вод таких відомих курортів як Трускавець, Кисловодськ (Росія) та Боржомі (Грузія). У Східницькому родовищі є мінеральні води чотирьох типів: слабомінералізована вода з сечогінною дією та з жовчогінною дією (типу «Нафтуся»); залізиста вода; хлоридно-натрієва вода з підвищеним вмістом бромю; содова мінеральна вода гідрокарбонатно-

натрієвого складу, яку називають українською “Боржомі”. Тут діють санаторії, лікувально-оздоровчі бази, готельно-відпочинкові комплекси, медична амбулаторія.

Великий Любінь – один з найстаріших курортів Європи, який славиться цілющими джерелами мінеральних вод і торф’яними грязями. На курорті є 4 джерела мінеральних вод, які відносять до сульфатно-гідрокарбонатних кальцієвих із вмістом сірководню типу «Мацеста». Тут у заповідній зоні парку-дендрарію XIX ст. функціонує понад 200 років санаторій «Любінь Великий» - один із найстаріших в Європі бальнеологічний і кардіологічний курортний заклад. Лікувальна установа має реабілітаційне відділення для хворих після гострого інфаркту міокарду та відділ для дітей з церебральним паралічем. На курорті успішно лікують органи кровообігу, захворювання кістково-суглобової системи, артрози, артрити, остеохондрози, спондиліози, посттравматичні ускладнення, неврологічні та шкірні хвороби.

Шкло – бальнеологічний і грязьовий курорт, один з найстаровинніших курортів України. Назва місцевості, річки, а опісля і санаторію «Шкло» пов’язана із наявністю на цій території незамерзаючих озер з домішками сірководневих і сірчаних вод, які надають їм зеленкуватий відтінок шкла. Курорту Шкло притаманне унікальне поєднання низки природних лікувальних факторів, що відрізняє його від інших курортів. Це наявність джерел лікувальної води типу «Нафтуса», сірководневих мінеральних вод та торф’яно-мінеральних грязей і цілюща сила чарівної природи. Поєднання лікувальних властивостей джерел і грязей створюють унікальний комплекс природних лікувальних ресурсів, де лікують майже всі хвороби. Адже тут є сірководневі джерела, як у Мацесті, лікувальні грязі, як у Саках, цілюща вода «Нафтуса-Шкло», яка за своєю дією на організм людини аналогічна трускавецькій. На базі цих природних ресурсів лікують захворювання системи кровообігу, нервової системи, опорно-рухових органів.

Немирів – один з найстаріших бальнеологічних курортів України, якому вже близько 200 років. Немирівське родовище сульфідних вод є найбільшим в Україні та входить в перелік державних заказників місцевого значення, а також водних об’єктів, що відносяться до категорії лікувальних. Тут є 6 мінеральних джерел сульфідних, сульфатно-карбонатних вод із вмістом сірководню, які використовуються для лікувальних ванн. Поряд з мінеральною водою застосовують також грязелікування. Курорт Немирів унікальний тим, що має висококонцентровану сірководневу воду, оскільки функціонує у зоні найбільшої концентрації сульфідних вод. В Україні немає іншого курорту з таким високим вмістом вільного сірководню у водах. Це дозволяє лікувати в Немирові хворих з різноманітною патологією: захворювання органів кровообігу, опорно-рухового апарату, нервової системи, шкіри. Лікувальні властивості курорту «Немирів» є схожими з відомим курортом Мацеста в Краснодарському краї (Росія).

Розлуч – одна з найпривабливіших курортних територій Львівщини завдяки джерелам мінеральних вод різних типів, а також гірськолижним витягам та туристичним базам. Важливою передумовою формування в Розлучі курортного центру є природні мінеральні джерела типу «Нафтуса» (гідрокорбонатнохлоридна), «Боржомі» (Содова) і «Залізна». Така унікальна комбінація і багатство їх зустрічається на землі дуже рідко. На північній околиці села є джерело гідрокарбонатної кальцієвої слабо мінералізованої води, на південній – джерело хлоридно-гідрокарбонатної натрієвої бромної води з мінералізацією. Тут лікують

хронічні гастрити із збереженою та підвищеною секреторною функцією шлунка, виразкову хворобу шлунка та дванадцятипалої кишки, хронічні коліти, хронічні захворювання печінки, жовчовивідних та сечовивідних шляхів, хвороби обміну речовин: цукровий діабет, сечокислий діатез, оксалурія, хронічні панкреатити, хвороби гепатобіліарної системи, нирок і сечовивідних шляхів.

м.Моршин. Бювет мінеральних вод

Гірськолижні центри

Особливе значення на Львівщині мають Карпатські гори із чудовими краєвидами в будь-яку пору року, величними гірськими хребтами, стрімкими потоками та кліматичними умовами, придатними для гірського туризму та гірськолижного відпочинку. Ті, хто подолав вершини Пікуй, Парашку, Маківку, Ямельницю, Труханів, назавжди залишаються їх палкими прихильниками.

Пікуй – одна з мальовничих вершин Вододільного хребта у межах Стрийсько-Санської верховини, найвища точка Львівської області (1405 м). На схилах – заказник державного значення Пікуй. З гори відкриваються чудові пейзажі Верховини, Бескидів і полонини Руни на Закарпатті. Гора Пікуй є вододілом між басейнами річок Стрий і Латориця. Вершина гори з північної сторони оточена кам'яним валом, розділеним посередині, звідки бере початок гірський потік з холодною водою. Це район зимового та літнього туризму та відпочинку.

Парашка – найвища карпатська вершина, яка лежить повністю на території Львівської області (1268,5 м). Парашка розташована на території Національного природного парку «Сколівські Бескиди». При підніжжі Парашки бере початок Велика Річка, а неподалік протікають річки Опір та Стрий. На Великій Річці є відомий водоспад Гуркало.

Маківка – гора у Високому Бескиді висотою 958 м, місце переможних запеклих боїв легіону Українських Січових під час Першої світової війни. Гора Маківка в 1915 році стала майже на 60 днів непереборною твердиною української землі. Тут розташований відновлений у 1991 р. меморіальний цвинтар бійців Легіону Української Січових Стрільців.

І все ж Карпати більш відомі гірськолижними центрами. Засніжені схили Славського, Тисовця, Плаю, Волосянки, Орявчика, Сколе, Розлуча, Турки, Верчнього мають славу не тільки в Україні, а й за її межами.

Славське – найбільший гірськолижний центр України, відомий далеко за її межами, легенда для українських лижників, місце тренування національної збірної. Гірськолижний туризм у смт.Славське розвивається з 1907 року. Перший лещатарський дім було відкрито у 1912 році. В 1936 році виникли перші екотуристичні маршрути до скель Урича. На даний час у смт. Славське функціонує 123 заклади розміщення туристів, 7

гірськолижних зон, на яких діють 17 лижних трас, 1 канатно-крісельна дорога та 16 бугельних витягів. Славське розташоване у самому серці Карпат в місці злиття двох річок – Опору і його притоки Славки на висоті 590-600 м н. р. моря. Зі всіх сторін селище оточене горами. Найвищі вершини — Кичерка , Плай, Присліп, Плішка, Ільза, Клива , Писана Криниця або Довбушанка, Високий Верх та Тростяня.

Тисовець - центр зимових видів спорту міжнародного значення, розташований серед могутніх гір на висоті 1017,1 м н. р. моря у верхів'ї річки Тисовець. Серпантинні дороги підіймаються все вище і вище, а за перевалом відкривається незабутня панорама: долини в мовчазному оточенні гір, покритих струнками смереками чарівної краси. Тут функціонує понад 10 лижних трас, на яких працює 3 бугельні підйомники довжиною 400-1000

м. та 1 канатно-крісельна дорога. Тисовець залучає любителів екстремальних зимових видів спорту, таких як фрістайл і могул. Тут розташована база підготовки українських спортсменів. Однією з головних переваг гірськолижного курорту Тисовець вважається дивовижне, прозоре і цілюще повітря. Сніг випадає у кінці листопада і лежить до початку квітня.

Волосянка – мальовниче карпатське село, в якому введено у 2005 році в експлуатацію канатно-крісельну дорогу на гору Високий Верх протяжністю 2750 м та пропускною здатністю 500 чол./год., а також 3 бугельні підйомники.

На сьогоднішній день Волосянка стає все більш популярною як гірськолижний курорт. На відстані 2 км від Волосянки біля підніжжя г. Зворець висотою 1223 м, що входить до гірського масиву г. Високий Верх (1242 м), знаходиться відомий гірськолижний комплекс "Захар Беркут". До послуг гірськолижників – парнокрісельна підвісна канатна дорога довжиною 2800 м з перепадом висот 552 м. Також встановлені два бугельні підйомники довжиною 700 і 750 м.

Розлуч – рекреаційно-оздоровчий центр зимового відпочинку. З південного сходу на північний захід простягаються одна за одною гори Розлуч, Чентеївка, Старий та Теркалівський Верхи, Сеювка Розлуцького хребта, а на сході відкривається панорама хребта з горами Мленище, Блещівець, Дмитрів Верх та Гостра Кичера. Між ними виділяються їх відроги своїми мальовничими куполами – гори Кичера, Коханівка, Скоки та Мохначка. Зима тут сніжна і м'яка. Тут є лижна траса, на якій функціонує бугельний підйомник довжиною 800 м, кілька туристичних баз, будинків відпочинку, активно розвивається сільський туризм.

Турка - місто розташоване у Карпатах на лівому березі річки Стрий, з його притоками р. Яблунька та р. Літмир, між горами Шименка, Кичера, Вінець та Осовня. Місто розташоване на висоті 557 метрів над рівнем моря. Тут на горі Кичера розташована лижна траса, на якій функціонує бугельний підйомник довжиною 800 м.

Плаї – гірськолижний комплекс, який діє з 2007 року. Зараз тут функціонує 6 різних лижних трас – від пологих до екстремальних, на яких працює 1 підвісна пасажирська канатна дорога довжиною 1000 м. та 1 бугельний підйомник довжиною 300 м. Розкинувся біля підніжжя гірського масиву полонини Плаї. Гірськолижні траси різної складності та сучасне устаткування залишають приємні враження від зимового відпочинку в Карпатах. "Плаї" відрізняється від інших курортів регіону цілісною інфраструктурою і сучасним обладнанням. Тут зручний під'їзд, сучасні чотиримісні підйомники, доглянуті схили, сучасна система засніження, бізнес-центр, конференц-зали, спа-центр, закритий спорткомплекс, котеджне містечко, готелі, ресторани, музейний комплекс, що включає краєзнавчий музей, кузню, ткацьку мастерню, бринзарню, столярню, вітряну і водяну мельницю.

Орявчик - мальовниче селище, розташоване в самому серці Карпат на території заповідника "Сколівські Бескиди". Недалеко від Орявчика, в урочищі Тисовець є крісельний підйомник. Його довжина 1800 метрів, лижники піднімаються на ньому на вершину гори, від якої починаються гірськолижні траси. Тут же розташовані два бугельні витяги довжиною по 800 метрів і крісельний підйомник довжиною 600 метрів. Траса для фрістайлу має бугельний витяг довжиною 300 метрів, є траса для могула. Тут також знаходиться трампліни, висота яких 40, 70 і 90 метрів. Гірськолижний курорт Орявчик добре підійде для початківців гірськолижників і сноубордистів.

Сколе - місто, розташоване у Сколівських Бескидах на р. Опір (притока Стрия, басейн Дністра) в розширеній улоговині. З усіх сторін його оточують гори висотою до 1000 м. Тут є бугельні витяги на горі Житній довжиною 300 м та в мотелі «Едельвейс» висотою 150 м.

Окрім цього, в с.Верхньому на Турківщині розташований новий Західний реабілітаційно-спортивний центр Національного комітету спорту інвалідів України. Центр передбачає реабілітацію засобами фізичної культури і спорту з підключенням питань соціальної реабілітації, психологічної реабілітації, оздоровлення і, крім того,

центр орієнтований на те, щоб забезпечити розвиток зимових видів спорту параолімпійських і дефлімпійських. Приймає одночасного приблизно 300 чоловік.

У селі Поляна на Миколаївщині за 25 км від межі Львова працює новий лижний витяг «Казкова поляна» для дітей та лижників-початківців. Тут траса проста, доглянута, працює ретрак. Також є окрема траса для бебі-ліфту і спуск окремий, де катаються на сноутюбах двох видів. Серед послуг, які пропонує лижний витяг «Казкова поляна», є прокат лижного спорядження, стоянка для автомобілів.

5.6. Туризм

Сучасна Львівщина – стратегічно важливий культурний, політичний та економічний регіон України, який, водночас, є найбільшим туристичним та рекреаційним регіоном Західної України.

Розвиток туристично-рекреаційної сфери визначено одним із пріоритетних напрямків регіональної політики Львівської обласної державної адміністрації. Для ефективного розвитку туризму в регіоні, залучення туристів і гостей в регіон в області реалізовується «Програма розвитку туризму та рекреації у Львівській області на 2014-2017 роки», в рамках якої активно популяризується туристична привабливість області в Україні та за кордоном, вдосконалюється туристична інфраструктура, формується привабливе соціально-культурне середовище.

На території Львівщини за гранти Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Україна – Білорусь – Україна реалізовується низка туристичних транскордонних проектів, а саме: «Спільна промоція туристичних можливостей та культурно-історичної спадщини Львівської області, Підкарпатського і Люблінського воєводства», «Розвиток туризму в транскордонному партнерстві», «Східноєвропейські перлини: створення та просування продуктів міського культурного туризму в транскордонному просторі», «Є тільки один король! Шлях Яна III Собеського як транснаціональний туристичний продукт», «Транскордонна співпраця у сфері освіти, реабілітації та туризму неповносправних осіб - реконструкція, розвиток та пристосування приміщень у Айлозові та Львові», «Через кордони без бар'єрів – інтеграція неповносправних осіб», «Підземне місто: розвиток і популяризація транскордонного туризму завдяки створенню транскордонного туристичного маршруту підземними трасами Львова, Жешува, Любліна», «Гео-Карпати - українсько-польський туристичний шлях», «Стимулювання розвитку туризму у Карпатському регіоні шляхом покращення сервісу та безпеки туристів», «Створення міжнародної українсько-польської Асоціації провідників по Карпатах», «Розвиток курортів Моршин та Горинець-Здруй – шанс на активацію польсько-українського прикордоння», «Полянчик і Східниця – використаємо разом наші туристичні та культурні потенціали для покращення конкурентоспроможності Карпатського краю», а також парасольковий проект «Транскордонна співпраця для рекреаційного туризму польсько-українського прикордоння», в рамках якого реалізуються мікропроекти «Стежками Українських Карпат. Промоція туристичного продукту», «Стратегія розвитку рекреаційного туризму польсько-української частини Карпатського Єврорегіону», «Бальнеологічні оздоровчі курорти в польсько-українській частині Карпатського регіону», «Промоція потенціалу Карпат – створення транскордонної

промоційної платформи», «Розвиток фірм навколотуристичного сектора польсько-українського транскордонного регіону на базі оборонної архітектури Першої світової війни», інші.

Львівський регіон стає все більш привабливим для туристів і для туристично-відпочинкового бізнесу. Туризм, відпочинок та оздоровлення на Львівщині стрімко інтегруються у світову туристичну індустрію, набувають все відчутнішого значення в соціально-економічному розвитку регіону. Вже сьогодні ми бачимо реальні зрушення, а саме: активізацію процесів реформування туристично-рекреаційної сфери, створення сучасного сектору туристичних, готельних, курортно-лікувальних, оздоровчо-відпочинкових послуг, впровадження новітніх методів бальнеолікування, проведення всесвітньовідомих культурних та атракційних фестивалів, акцій.

За останнє десятиліття обсяг туристичних послуг, реалізованих туристичними підприємствами Львівщини, зріс у 10 разів, кількість туристів та екскурсантів збільшилась на 50 %.

У 2014 році спостерігається позитивні тенденції у екскурсійній діяльності. Зокрема, туристичні підприємства Львівщини на 21% більше екскурсантів, ніж у 2013 році. Проте іноземних туристів у 2014 році в порівнянні з 2013 роком зменшилось на 87% , вітчизняних туристів на 30%.

На Львівщині функціонує 10 туристично-екскурсійних центрів, туристичні послуги надають 272 суб'єкти туристичної та екскурсійної діяльності, туристично-екскурсійні маршрути обслуговують 976 екскурсаводів, гідів-перекладачів та гірських провідників.

Туристична привабливість Львівщини

Львівщина - це унікальний край, де можна пізнати багатовікову історичну спадщину та культурну самобутність, стати учасником відроджених традицій та обрядів поколінь, зачаруватись мальовничими карпатськими краєвидами та водоспадами, відпочити на лікувальних та гірськолижних курортах, відчути місцевий колорит та гостинність господарів.

Львівщина – один з найбагатших регіонів України за кількістю і значимістю історичних, архітектурних та культурних пам'яток. Загалом в області налічується п'ята частина об'єктів архітектурної спадщини України (на державному обліку перебуває 8440 пам'яток архітектури, історії та археології, з них 816 пам'яток національного значення). Значну історичну та туристичну цінність мають історико-культурні заповідники у Жовкві, Белзі, Уричі, Нагуєвичах, Олеську, Львові, історичне середмістя якого включено до Списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.

Львівщина – найбагатша храмами область України. які є шедеврами архітектури і не мають аналогів у світі. Особливе місце в культурній спадщині області займають пам'ятки дерев'яної сакральної архітектури, яких понад 600 об'єктів. Рішенням сесії ЮНЕСКО в Камбоджі 8 дерев'яних храмів Карпатського регіону України включено до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, чотири з яких із Львівщини: церква св. Юрія XVI-XVII ст. у Дрогобичі, Пресвятої Трійці 1720 р. у Жовкві, Собору Пресвятої Богородиці 1838 р. у Маткові Турківського р-ну, Зіслання св. Духа 1502 р. у Потеличі Жовківського р-ну.

Великою популярністю серед туристів користуються центри релігійного туризму Страдч, Крехів, Унів, Лаврів, печерний монастир в Розгірче, і, звичайно, місто величних храмів Львів, де нікого не залишить байдужим пишне бароко собору Святого Юра, Бернардинського монастиря та Домініканського костелу, неповторний колорит Вірменського собору, готичні арки Латинської катедри, ренесансний комплекс Успенської церкви, каплиця Боїмів з фігурою скорботного Ісуса, що сидить під хрестом на куполі.

Львівщина входить до областей, в яких налічується найбільше замків України. За дослідженнями науковців, на Львівщині з давньоруських часів до XVIII століття було зведено близько дев'яти десятків мурованих оборонних пам'яток, значну частину яких складали замки. Сьогодні Олеський замок є найпопулярнішим туристичним об'єктом за межами Львова. Олеський, Підгорецький, Золочівський, Свірзький, Жовківський замки об'єднані в популярний туристичний маршрут «Золота підкова Львівщини».

Туристичним дивом Львівщини вважається замок-фортеця «Тустань» (X-XII ст.) в Уричі Сколівського району. Це пам'ятка історії, археології, архітектури та природи, яка не має аналогів у Європі. В III тисячолітті до нашої ери на скелях було святилище, а в IX-XIII ст. - оборонний комплекс Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Залучення інвестицій дало б можливість повністю або частково відтворити унікальний витвір – наскельну фортецю в Українських Карпатах.

Упродовж віків Львівщина формувала свою самобутню культуру та мистецтво, які поєднали місцеві традиції із культурними впливами інших народів. Як регіон з віковою спадщиною Львівщина багата на музеї, яких в області налічується понад півтора сотні. Давні традиції на Львівщині мають театральне та музичне мистецтво. Тут створено в XIX ст. перший в Україні постійно діючий театр, першу музичну академію, перший український професійний театр. В області діють 10 театрів, серед яких Львівський оперний театр – один з найкрасивіших у Європі.

Мистецька палітра Львівщини багата на таланти - область славиться митцями, театральними, музичними, художніми колективами. Сучасне життя Львова багате на різноманітні культурно-мистецькі події, які забезпечують популяризацію Львівщини як в Україні, так і за її межами. Це і виставки сучасного мистецтва, і театральні дійства, і концерти, і різноманітні літературні акції, і свята, і фестивалі.

Львівщина – скарбниця старовинних традицій та обрядів, наповнена духовністю, самобутністю та оригінальністю. Вона притягує туристів своєю національною ідентичністю та особливою ментальністю, яка, насамперед, визначається в релігійності і в патріотизмі. Львівщина завжди вирізнялася прихильністю до дбайливого збереження духовної спадщини, звичаїв, легенд, народних ремесел та фольклору. Тут зосереджені осередки ткацтва, вишивки, писанкарства, ковальства, гердану, гаварецької кераміки, глинянських килимів, гутного скла, художньої обробки металу та шкіри, яворівської національної іграшки. Саме тут зазвучала у весь голос різдвяна колядка і покликала школярів із всієї України на «Різдво на Львівщині». Традиційні свята огорнені особливим шармом – тут можна стати учасником відроджених традицій поколінь, пережити почуття причетності та співмислення з ними. Це і є тою особливістю львівського краю, що приваблює вітчизняних та іноземних туристів та гостей.

Львівщина надзвичайно багата на чарівну природу, яка завжди була особливою гордістю України. Тут природа настільки різноманітна, що, не полишаючи меж області, можна відвідати кілька географічних країв та десятки ландшафтів – від поліських низовин до карпатських верховин.

Територія Львівщини всяна багатьма річками, озерами та водоспадами, найвідомішими серед яких річки Дністер, Стрий, Західний Буг та водоспади Кам'янка, Гуркало, Лазний.

Дністер – одна з найбільших річок України. Бере свій початок на північних схилах Українських Карпат на висоті близько 1000 м біля Розлуча. Річка популярна серед туристів, які сплаваються на човнах та рафтах. Дністер впродовж багатьох тисячоліть відігравав роль основної транспортної артерії, що зв'язувала Прикарпаття і Пониззя з Балканами і Близьким Сходом.

Стрий – права притока Дністра. Витоки розташовані на західному схилі г.Яворник, що у Високому Бескиді. В Карпатах річка має гірський характер і вузьку долину. Береги заліснені хвойними і мішаними лісами. Віднедавна річка стала популярною серед туристів, які сплаваються на човнах та рафтах. Найпопулярнішим є маршрут від гирла р. Опір в с. Межиброди до с. Розгірче, де знаходиться скельний монастир.

Західний Буг бере свій початок на території Львівської області в с. Верхобуж, у басейні якого багато озер, зокрема, Шацькі озера. Це права притока Вісли, що впадає в Балтійське море. В Україні тече територією Малого Полісся в межах Надбужанської котловини між Сокальський пасмом та Надбузькою височиною, а також уздовж західного краю Поліської низовини. Водоспад на річці Кам'янка розташований в Національному природному парку «Сколівські Бескиди» і є геологічною пам'яткою природи та об'єктом рекреаційного туризму. Висота сягає 7 метрів. Водоспад Кам'янка утворився у мальовничому проломі в гірському хребті. Вода спадає з масивних кам'яних брил мальовничим каскадом. Поруч з водоспадом розташоване Озеро Мертве (Журавлине), вода якого багата сірководнем.

Водоспад Гуркало є гідрологічною пам'яткою природи. Розташований на території Національного природного парку «Сколівські Бескиди» на схилі гори Парашки на Великій Річці на висоті 570 м над рівнем моря. Висота водоспаду становить 5 метрів.

Водоспад Лазний – прекрасний мальовничий каскадний водоспад висотою 12 м. Розташований на Дрогобиччині поблизу сіл Довге та Сопіт.

Велику рекреаційну цінність мають заповідники, парки, пам'ятки природи, серед яких природний заповідник «Розточчя», внесений рішенням ЮНЕСКО до Всесвітньої мережі біосферних резерватів, Яворівський Національний природний парк, Національний природний парк «Сколівські Бескиди», Національний природний парк «Північне Поділля».

Туристам та гостям Львівщина перш за все запам'ятовуються Карпатами, величними гірськими хребтами та вершинами, стрімкими річками та потоками і завжди чудовими краєвидами – в будь-яку пору року. Ті, хто подолав вершини Пікуй, Парашку, Маківку, Ямельницю, Труханів, назавжди залишаються їх палкими прихильниками. І все ж Карпати більше відомі гірськолижними курортами Сколівського та Турківського районів. Засніжені схили Славського, Тисовця, Плаю,

Волосянки, Орявчика, Звеніва Розлуча, Турки, Сянок мають славу не тільки в Україні, а й за її межами.

Львівська область займає одне з визначних місць у державі за наявністю лікувально-оздоровчих ресурсів, які представлені 200-ма лікувальними джерелами мінеральних вод 7 типів, лікувальними грязями, найбільшим в Україні родовищем озокериту. На базі цих унікальних ресурсів розвиваються відомі в Україні та за кордоном курорти Трускавець, Східниця, Моршин, Немирів, Великий Любін, Шкло, де створені умови для профілактики і лікування органів дихання, шлунково-кишкового тракту, нервової та серцево-судинної систем, опорно-рухового апарату. Санаторно-курортна справа є одним з найдавніших видів рекреації на Львівщині, яка в ринкових умовах сьогодення зазнає якісних змін - з'являються оздоровниці та СПА-курорти найвищого європейського рівня.

Зацікавленість у відвідуванні Львівщини з діловою метою підсилюється його привабливістю як туристичного регіону. Тісно поєднавши економічний потенціал з унікальною природою та культурою, Львівщина стає відомим центром ділових зустрічей, візитів, форумів, виставок, симпозіумів, конференцій, фестивалів, мистецьких та спортивних подій.

Місце Львівщини у світовому туристичному процесі визначається культурно-пізнавальним, природничо-пізнавальним, лікувально-оздоровчим, гірськолижним, релігійним, сільським, сентиментальним, етнічним, діловим, науково-освітнім, відпочинково-розважальним, спортивним, фестивальним, екологічним та іншими видами туризму.

На Львівщині функціонують 10 туристично-інформаційних центрів, туристичні послуги надають 159 туристичних операторів, туристично-екскурсійні маршрути обслуговують 850 кваліфікованих екскурсоводів та гідів-перекладачів.

Водночас подальший розвиток туристично-рекреаційної галузі гальмується через:

- невиразний образ Львівщини на туристичному ринку;
- низький рівень розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури;
- невідповідність закладів проживання світовим стандартам;
- незадовільний стан доріг;
- відсутність під'їздів до багатьох туристичних об'єктів;
- недостатність дорожніх вказівників і туристично-інформаційних знаків;
- недостатня кількість місць короточасного відпочинку вздовж доріг;
- незадовільний стан пам'яток історико-архітектурної спадщини;
- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму;
- недостатність методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки з боку держави суб'єктів туристичної діяльності, які здійснюють організацію прийому туристів в області;
- неналежний стан туристичних маршрутів (брак обладнаних місць короточасного відпочинку, гірських притулків, відсутність єдиної системи знакування шляхів активного туризму (пішохідних, велосипедних, водних тощо);
- недостатність туристичної інформації як для туристів, так і для підприємств, що надають послуги у сфері туризму (карт, рекламної продукції, інформації

про область, недосконалість бази даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів тощо);

- неефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу в сільській місцевості як одного з чинників зменшення безробіття;
- неефективна діяльність відповідних структур щодо забезпечення екологічної безпеки територій для розвитку рекреаційного бізнесу.

Перспективи та основні напрями подальшого розвитку у туристичній сфері.

Як уже зазначалось вище Львів є найбільшим туристичним центром на Західній Україні, ресурсів для розвитку туристичної галузі у Львівському регіоні є більш як достатньо порівняно з іншими областями у державі. Тому з метою забезпечення комплексного вирішення пріоритетних проблем розвитку основних туристичних центрів області та курортів, покращення якості та розширення асортименту туристично-рекреаційних послуг у подальшій роботі необхідно реалізувати такі основні стратегічні завдання розвитку туристично-рекреаційної галузі у регіоні:

1.Провести науково обґрунтоване зонування території області за показниками рекреаційної місткості згідно з нормами антропогенного навантаження на ландшафт.

2.Забезпечити раціональне та ефективне використання природних рекреаційних та історико –культурних ресурсів

3.Провести реконструкцію та модернізацію санаторно-курортних, відпочинкових та туристичних закладів.

4.Створити відповідну матеріально-технічну базу для розвитку зимових видів спорту та туризму в гірській частині області.

5.Сприяти розвитку перспективних видів туризму на Львівщині, а також створенню пріоритетних центрів розвитку туризму на базі малих міст з вагомим туристичним потенціалом.

6.Розвиток та промоція сільського зеленого туризму, подання пропозицій, щодо вдосконалення його нормативно-правової бази, участь у виставках, ярмарках, що сприятимуть популяризації агротуристичного потенціалу українського села

7.Розробити механізм надання пільгових мікро кредитів власникам агроосель у перспективних для розвитку сільського туризму районах.

8.Підвищити рівень сервісного обслуговування та створити розгалужену мережу туристично – рекреаційних послуг відповідно до міжнародних стандартів.

9.Створити належне інформаційне забезпечення туристично-рекреаційної галузі.

10.Налагодити ефективну систему підготовки висококваліфікованих кадрів для туристично-рекреаційної сфери та налагодити систематичне підвищення їх кваліфікації.

11.Піднести на якісно вищий рівень стан інфраструктури і сервісної мережі в курортно-туристичних центрах.

12.Створити сприятливі умови для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у розвиток туристично-рекреаційної сфери.

13.Реалізувати ефективну маркетингову та промоційну стратегію Львівщини на міжнародній арені як одного з найбільш перспективних центрів туризму у Східній Європі.

14.Активізувати налагодження міжнародних зв'язків, розвиток транскордонного співробітництва, співпрацю з міжнародними фондами.

Очікувані результати при реалізації вищезгаданих завдань:

Результати повинні проявитися у декількох аспектах, зокрема:

у соціально-економічній сфері очікується: зростання кількісних та якісних показників задоволення потреб населення у санаторно-курортному лікуванні, відпочинку та туристично-екскурсійному обслуговуванні; часткове вирішення проблем зайнятості шляхом створення додаткових робочих місць як безпосередньо на підприємствах туристично-рекреаційної сфери, так і в обслуговуючих її видах діяльності;

забезпечення та відновлення етнокультурної своєрідності і місцевої культурної спадщини. Крім того, слід врахувати “ефект впливу” – формування певної кількості робочих місць на обслуговуючих туристично-рекреаційні об’єкти підприємствах (сфера торгівлі, харчування, побутове обслуговування, розваги, народні промисли тощо).

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ І ҐРУНТИ

6.1. Структура та використання земельних ресурсів

Земельний фонд області складає 2183,1 тис.га, з яких 1262,0 тис.га (57,8%) зайнято сільськогосподарськими угіддями, з них 793,8 тис.га – рілля, 0,7 тис.га – перелоги, 23,1 тис.га - багаторічні насадження, 444,4 тис.га – сінокоси та пасовища. Третину території області – 694,1 тис.га (31,8%) займають ліси та лісовкриті площі.

6.1.1. Структура та динаміка змін земельного фонду

Спостерігаються зміни у структурі сільськогосподарських угідь. Площа сільськогосподарських угідь за 1991-2014 роки зменшилась на 21,1 тис.га. Змінилась і структура сільськогосподарських угідь. За 1991-2014 роки площа ріллі зменшилась на 76,6 тис.га, багаторічних насаджень - на 1,6 тис.га, водночас площа перелогів збільшилась на 0,7 тис.га, сіножатей і пасовищ – на 56,4 тис.га

6.1.2. Господарська освоєність земельних угідь

Більше третини земель області 39,9% (827,9 тис.га) перебуває в користуванні громадян, 16,3 % (356,1 тис.га) - землі, не надані у власність та користування, з яких 64,2 % - сільськогосподарські угіддя (228,6 тис.га)

У користуванні лісгосподарських підприємств перебуває 27,7% земель області (605,8 тис.га), з яких 90,4% (547,8 тис.га) вкриті лісовою (деревною та чагарниковою) рослинністю.

В межах населених пунктів перебуває 431,6 тис.га земель (19,8% земель області), в тому числі в межах міст обласного значення - 27,7 тис.га, районного значення - 25 тис.га), селищ міського типу - 14,0 тис.га, сільських населених пунктів - 364,9 тис.га. З 1992 року в межі населених пунктів включено 118,9 тис.га земель.

Сільськогосподарськими підприємствами використовується 10,1% (220,3 тис.га) земель області, з них 209,4 тис.га - сільськогосподарські угіддя, в тому числі на умовах оренди використовується 189,7 тис.га земель, з них 187,7 тис.га сільськогосподарські угіддя.

Більше третини земель області 37,9% (827,9 тис.га) перебуває в користуванні громадян. В структурі землекористувань громадян найбільшу питому вагу (46,3% - 383,3 тис.га) займають земельні ділянки для ведення товарного сільськогосподарського виробництва. 186,5 тис.га земель (22,5% від загальної площі землекористувань громадян) використовується громадянами для ведення особистого селянського господарства. У користування селянських (фермерських) господарств перебуває 46,1 тис.га (5,6% від загальної площі землекористувань громадян).

Третину території області - 694,7 тис.га (31,8%) займають ліси та лісовкриті площі. Площа забудованих земель складає 114,9 га (5,3%), в тому числі під житловою забудовою - 22,3 тис.га, що становить 19,4% від загальної площі забудованих земель. За 1991-2014 роки площі лісів та інші лісовкриті площі збільшились на 20,9 тис.га, площі забудованих земель - на 14,0 тис.га.

Динаміка структури земельного фонду Львівської області подана у таб. 6.1.

Динаміка структури земельного фонду Львівської області

Таблиця 6.1

Основні види земель та угідь	2010 рік		2011 рік		2012 рік		2013 рік		2014 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
1	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Загальна територія	2183,1	100,00	2183,1	100	2183,1	100	2183,1	100	2183,1	100
у тому числі:										
1. Сільськогосподарські угіддя, з них:	1266,7	58,0	1265,0	58,0	1263,9	57,9	1263,3	57,9	1262,0	57,8
рілля	796,7	36,5	796,1	36,5	795,7	36,4	794,7	36,4	793,8	36,4
перелogi	0,7	0,03	0,7	0,03	0,7	0,03	0,7	0,03	0,7	0,03
багаторічні насадження	23,0	1,1	23,0	1,1	23,0	1,1	23	1,1	23,1	1,1
сіножаті і пасовища	445,4	20,4	445,2	20,4	444,5	20,4	444,9	20,4	444,4	20,4
2. Ліси і інші лісовкриті площі	694,4	31,8	694,5	31,8	694,6	31,8	694,7	31,8	694,7	31,8
з них:										
вкриті лісовою рослинністю	628,7	28,8	628,9	28,8	628,9	28,8	629	28,8	629,1	28,8
3. Забудовані землі	111,7	5,1	112,2	5,1	113,1	5,2	113,6	5,2	114,9	5,3
4. Відкриті заболочені землі	9,4	0,4	9,4	0,4	9,4	0,4	9,4	0,4	9,4	0,4
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	30,7	1,4	30,6	1,4	30,6	1,4	30,6	1,4	30,6	1,4
6. Інші землі	28,6	1,3	28,6	1,3	28,7	1,3	28,7	1,3	28,7	1,3
Усього земель (суша)	2140,3	98,0	2140,3	98,0	2140,3	98,0	2140,3	98	2140,3	98,0
Території, що покриті поверхневими водами	42,8	2,0	42,8	2,0	42,8	2,0	42,8	2	42,8	2,0

6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси

Відомості про площі порушених та рекультивованих земель наведені в таблиці 6.2.

Порушені, відпрацьовані землі та їх рекультивација

Таблиця 6.2

Землі	2008 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Порушені, тис. га	11,799	0,001	0	11,609	11,9	12,04
% до загальної площі території	0,54	0	0	0,53	0,5	0,55
Відпрацьовані, тис. га	6,879	0	0,0003	8,292	8,7	8,75
% до загальної площі території	0,32	0	0	0,38	0,4	0,4

Рекультивовані, тис. га	0,178	0,098	0,0914	0,011	0,02	0,006
% до загальної площі території	0,008	0,004	0,004	0,001	0,001	0,0002

6.3. Стан та якість ґрунтів

6.3.1. Якість ґрунтів сільськогосподарського призначення

Спостереження за якістю ґрунтів сільськогосподарського призначення у Львівській області здійснює Львівська філія державної установи «Держґрунтохорона».

У 2014 році агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення проведена в трьох районах області: Дрогобицькому, Жовківському та Золочівському. Площа обстежених земель складає 83,3 тис га.

За даними проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення ґрунти обстежених районів різноманітні за ступенем кислотності – від сильноокислих до нейтральних (табл.6.3.).

Із обстежених 83,3 тис. га орних земель 23,2 тис. га (27,9%) характеризуються кислою реакцією ґрунтового розчину (рН сол. < 5,5). З дуже сильноокислою та сильноокислою реакцією ґрунтового розчину виявлено 4,559 тис.га (5,5%), середньоокислою – 7,947 тис. га (9,5%), слабоокислою – 10,701 тис. га (12,8%). Близьку до нейтральної реакції ґрунтового розчину мають ґрунти на площі 9,6539 тис. га (11,6%), нейтральну – на площі 50,445 тис.га (60,6%).

За вмістом гумусу переважають площі з середнім (36,1%) ступенем забезпечення 26,1 тис. га (табл.6.7.).

За вмістом сполук азоту, що легко гідролізуються, найбільшу площу займають ґрунти з низьким ступенем забезпечення (67,2%); рухомих сполук фосфору – підвищеним (24,4%) та високим (34,1%); рухомих сполук калію – середнім (23,4%) та підвищеним (25,1%) (табл.6.4, 6.5, 6.6).

Вміст рухомих форм солей важких металів у проаналізованих ґрунтових пробах не перевищує ГДК (табл. 6.8).

Агрохімічна характеристика обстежених угідь

➤ Реакція ґрунтового розчину

Реакція ґрунтового розчину – важливий показник родючості ґрунтів, який істотно впливає на ріст і розвиток рослин та активність мікробіологічних хімічних, біохімічних процесів. Від реакції ґрунту значною мірою залежить засвоєння рослинами поживних речовин ґрунту і добрив, мінералізація органічної речовини, ефективність внесених добрив, урожайність сільськогосподарських культур та його якість. Розрізняють актуальну (активну) і потенціальну кислотність. Потенціальна кислотність поділяється на обмінну і гідролітичну. Гідролітична кислотність характеризує повну кислотність ґрунту, оскільки вона включає всю потенціальну й актуальну кислотність. Обмінна кислотність виражається величиною рН сольової витяжки. За показниками рН сольової витяжки визначають ступінь кислотності ґрунту. За ступенем кислотності ґрунти поділяють на 6 груп: дуже сильноокислі (рН сол. <4,0), сильноокислі (рН сол. 4,1-4,5), середньоокислі (рН сол. 4,6-5,0), слабоокислі

(рН соль. 5,1-5,5), близькі до нейтральних (рН сол. 5,6-6,0), нейтральні (рН сол. >6,0).

Агрохімічна характеристика обстежених земель за реакцією ґрунтового розчину подана у таблиці 6.3.

Основною причиною підкислення ґрунтового розчину є відсутність заходів з хімічної меліорації земель та вирощування рослинницької продукції виключно за рахунок поживних речовин мінеральних добрив. Крім того, більшість ґрунтів Львівщини за своїм складом і властивостями на генетичному рівні схильні до підкислення.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за реакцією ґрунтового розчину

Таблиця 6.3

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за реакцією ґрунтового розчину																				Середньозважений показник, рН _{KCl}	
		дуже сильно-кислі		сильно-кислі		середньо-кислі		слабокислі		всього кислих		близькі до нейтральних		нейтральні		слаболужні		середньолужні		сильно-та дуже сильно лужні			
		≤4,0		≤ 4,5		4,6-5,0		5,1-5,5		≤ 5,5		5,6-6,0		6,1-7,0		7,1-7,5		7,6-8,0		> 8,0			
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	тис. га	%	тис. га	%	тис. га	%		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	
Дрогобицький	15036,4	72,6	0,5	2010,9	13,4	2474,0	16,5	2960,2	19,7	7517,7	50,0	2806,6	18,7	4712,0	31,3								5,6
Жовківський	36334,7	146,3	0,4	1265,3	3,5	2073,8	5,7	5288,5	14,6	8773,9	24,1	5105,3	14,1	22455,5	61,8								6,2
Золочівський	31934,4	37,1	0,1	1026,9	3,2	3399	10,6	2451,8	7,7	6915	21,7	1742,0	5,5	23277,2	72,9								6,6
Всього	83305,5	256,0	0,3	4303,1	5,2	7947,2	9,5	10700,5	12,8	23206,8	27,9	9653,9	11,6	50444,7	60,6								6,2

➤ **Вміст азоту**

Азотний фонд ґрунту складається з органічних і мінеральних сполук азоту, що містяться в ґрунті, і визначається генетичними властивостями ґрунтів, залежить від швидкості мінералізації органічних речовин. Основна частина азоту міститься у ґрунті у вигляді складних органічних речовин, на частку яких припадає 93-97% загального його вмісту, і тільки 3-7% становлять мінеральні сполуки азоту.

Азотовмісні органічні сполуки представлені гумусом, амінокислотами, продуктами конденсації їх та іншими органічними речовинами. Ґрунти багатші на органічну речовину мають вищий вміст азоту. Азот органічних сполук стає доступним для рослин лише після мінералізації. Азоторганічні сполуки (аміди, амінокислоти та ін.), які швидко розкладаються і переходять у мінеральні, вважають легкогідролізованими. Рослини засвоюють азот рухомих мінеральних сполук – солей амонію та азотної кислоти. Кількість рухомих мінеральних сполук азоту в ґрунті дуже незначна (близько 1% загального азоту).

Достатнє забезпечення рослин азотом залежить від мінералізації азотовмісних органічних речовин. Поряд з процесом мінералізації органічних сполук азоту в ґрунті азот використовується мікроорганізмами для побудови свого тіла (імобілізація). Після відмирання мікроорганізмів цей азот знову частково мінералізується, а частково закріплюється в гумусі. Щоб встановити забезпечення рослин азотом, визначають вміст у ґрунті легкогідролізованого азоту і нітрифікаційну здатність ґрунту.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом азоту, що легкогідролізується подана у таблиці 6.4.

➤ **Вміст фосфору**

Вміст фосфору в ґрунті є однією з основних ознак його родючості і окультуреності. Слід зауважити, що до 55% фосфору в ґрунті представлено органічними сполуками, а в складі мінеральних фосфатів доступні для рослин форми не перевищують 1-3%. Фосфор органічних сполук доступний рослинам після гідролітичного розкладання їх фосфатазами і мікроорганізмами ґрунту.

Значна частина фосфору ґрунту перебуває у важкодоступних формах, які стають доступними внаслідок дії на них корневих виділень і мікроорганізмів. Для характеристики умов живлення рослин фосфором в основному визначають мінеральні сполуки фосфору, зокрема, рухомі фосфати.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом рухомих сполук фосфору подана у таблиці 6.5.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом азоту, що легко гідролізується

Таблиця 6.4

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за вмістом азоту, що легко гідролізується								Середньо-зважений показник, мг/кг
		дуже низький <100 мг/кг		низький 101-150 мг/кг		середній 151-200 мг/кг		підвищений > 200 мг/кг		
		га	%	га	%	га	%	га	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дрогобицький	15036,4	1634,8	10,9	11418,7	75,9	1498,0	10,0	485,0	3,2	121,0
Жовківський	36334,7	9085,7	50,0	20816,5	57,3	4307,8	11,9	2124,7	5,8	122,1
Золочівський	31934,4	549,6	1,7	23748,2	74,4	5290,9	16,6	2345,7	7,3	138,9
Всього	83305,5	11270,1	13,5	55983,4	67,2	11096,7	13,3	4955,4	5,9	122,5

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом рухомих сполук фосфору

Таблиця 6.5

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за вмістом рухомих сполук фосфору												Середньозважений вміст, мг/кг за методом			
		дуже низький 0-25 мг/кг		низький 26-50 мг/кг		середній 51-100 мг/кг		підвищений 101-150 мг/кг		високий 151-250 мг/кг		дуже високий >250 мг/кг		Чири-кова	Кірса-нова	Мачи-гіна	перера-хунок на м-д Чирикова
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Дрогобицький	15036,4	241,1	0,8	2026,5	2,4	3624,6	17,0	1897,0	20,8	4241,2	28,2	3006,0	20,0	-	142,3	51,8	144,0
Жовківський	36334,7	299,5	0,8	886,1	2,4	6172,6	17,0	7563,2	20,8	13631,3	37,5	7781,9	21,4	-	186,3	38,7	156,7
Золочівський	31934,4	119,2	0,4	522,0	1,6	5874,7	18,4	10885,9	34,1	10565,6	33,1	3967,0	12,4	-	170,7	42,8	146,4
Всього	83305,5	659,8	0,8	3434,6	4,1	15671,9	18,81	20346,1	24,4	28438,1	34,1	14754,9	17,7	-	172,4	42,64	150,5

➤ **Вміст калію**

Вміст обмінного калію в ґрунтах області різний і залежить від механічного складу ґрунту, внесення добрив, кліматичних умов та способу його використання.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом рухомих сполук калію подана у таблиці 6.6.

Підвищення вмісту обмінного калію в орних ґрунтах області пояснюється різкою зміною кліматичних умов. В умовах, коли, тривала вогка та прохолодна погода різко змінюється зяжкою і посушливою з високою температурою, що стало характерним для території області в останні 3 роки, проходить швидке та надмірне випаровування вологи з ґрунту, що спонукає повернення водорозчинних солей по капілярах із ґрунтовою вологою у верхні горизонти, де волога випаровується в атмосферу, а солі залишаються в ґрунті. Таким чином, проходить вторинне насичення орного шару водорозчинними солями, з глибинних горизонтів, серед яких значною мірою є калій.

➤ **Вміст гумусу**

Гумус є найважливішою складовою ґрунту та визначальним показником його родючості. Гумус найбільше впливає на прискорення кругообігу речовин у системі ґрунт – рослина і при збільшенні його запасів підвищується енергетичний рівень процесів, що проходять як у ґрунті, так і в рослині.

Гумус активізує біохімічні й фізіологічні процеси, посилює обмін речовин і загальний енергетичний рівень процесів у рослинному організмі, сприяє посиленому надходженню в нього елементів живлення, що в кінцевому підсумку супроводжується підвищенням урожаю та поліпшенням його якості.

Гумусний стан ґрунтів – матриця, яка визначає всі їхні властивості, в тому числі і всі ґрунтові режими. Тому вміст гумусу в ґрунті є інтегральним показником рівня його потенційної і ефективної родючості. Поліпшення гумусного стану ґрунтів є генеральним напрямком їх родючості та підвищення екологічної стабільності агроландшафтів.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом гумусу подана у таблиці 6.7.

➤ **Вміст мікроелементів**

Ґрунт є основним джерелом мікроелементів для рослин. Збільшення чи зменшення оптимальної концентрації мікроелементів у ґрунтовому розчині призводить до пригнічення їх розвитку або загибелі.

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом рухомих сполук калію

Таблиця 6.6

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за вмістом рухомих сполук калію												Середньозважений вміст, мг/кг за методом			
		дуже низький 0-40 мг/кг		низький 41-80 мг/кг		середній 81-120 мг/кг		підвищений 121-170 мг/кг		високий 171-250 мг/кг		дуже високий >250 мг/кг		Чирикова	Кірса нова	Мачигіна	перерахунок на м-д Чирикова
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%				
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>
Дрогобицький	15036,4	146,2	1,0	2026,0	13,5	3228,2	21,5	4015,1	26,7	3773,2	25,1	1847,8	12,3		150,3	318,0	103,1
Жовківський	36334,7	2916,2	8,0	9419,0	25,9	10044,0	27,6	7776,2	21,4	4178,2	11,5	2001,2	5,5		107,9	244,6	65,9
Золочівський	31934,4	43,6	0,1	1389,6	4,4	6210,8	19,4	9087,5	28,5	9714,0	30,4	5488,9	17,2		172,9	310,1	99,3
Всього	83305,5	3106,0	3,7	12834,6	15,4	19483,0	23,4	20878,8	25,1	17665,4	21,2	9337,9	11,2	-	140,5	283,0	85,4

Агрохімічна характеристика обстежених земель за вмістом гумусу

Таблиця 6.7

Район	Обстежена площа, га	Площі ґрунтів за вмістом гумусу												Середньозважений показник, %
		дуже низький <1,1 %		низький 1,1-2,0 %		середній 2,1-3,0 %		підвищений 3,1-4,0 %		високий 4,1-5,0 %		дуже високий >5,0 %		
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>
Дрогобицький	15036,4	41,9	5,0	4220,6	28,1	7379,0	49,1	1727,5	11,5	1095,5	7,3	571,8	3,8	2,6
Жовківський	36334,7	1819,9	5,0	14845,5	40,9	10197,2	28,1	5009,8	13,8	2473,0	6,8	1989,3	5,5	2,5
Золочівський	31934,4	0,0	0,0	1777,4	5,6	8554,4	26,8	15190,7	47,6	3666,5	11,5	2745,4	8,6	3,5
Всього	83305,5	1861,8	2,2	20843,5	25,0	26130,6	31,4	21928,0	26,3	7235,0	8,7	5306,5	6,4	2,5

Забруднення земель сільськогосподарського призначення солями важких металів

Таблиця 6.8

Назва району	Вид забруднювача	Кількість проб, штук			Вміст забруднювача, мг/кг			ГДК, мг/кг	Ступінь забруднення	Населений пункт, гос-во, де було перевищення ГДК
		проаналізовано	з них містять залишкові кількості пестицидів	з них із вмістом вище ГДК	мін	сер.	макс.			
Дрогобицький	Cd	112	-	-	0,06	0,22	0,18	0,7	-	-
	Pb	112	-	-	0,4	4,33	2,4	6,0	-	-
	Cu	112	-	-	0,64	3,73	1,48	3,0	-	-
	Zn	112	-	-	0,93	6,50	3,87	23,0	-	-
	Co	112	-	-	0,2	2,14	1,0	5,0	-	-
Жовківський	Cd	453	-	-	0,03	0,19	0,18	0,7	-	-
	Pb	453	-	-	0,3	2,65	2,8	6,0	-	-
	Cu	453	-	-	0,10	3,91	2,07	3,0	-	-
	Zn	453	-	-	1,03	3,83	2,79	23,0	-	-
	Co	453	-	-	0,2	1,7	2,0	5,0	-	-
Золочівський	Cd	348	-	-	0,06	0,18	0,27	0,7	-	-
	Pb	348	-	-	0,4	2,29	3,2	6,0	-	-
	Cu	348	-	-	0,40	3,99	2,0	3,0	-	-
	Zn	348	-	-	0,91	3,92	4,86	23,0	-	-
	Co	348	-	-	0,2	1,92	2,2	5,0	-	-
Всього		913	-	-	-	-	-	-	-	-

6.3.2. Забруднення ґрунтів

В результаті проведеного аналітичного контролю ґрунтів в межах санітарно-захисних зон та в місцях накопичення відходів підприємств Львівської області слід зазначити, що забруднювачами земельних ресурсів є в основному накопичувачі побутових відходів (сміттєзвалища, мулові майданчики) та промислові відходи.

Вплив промислових та побутових відходів на стан ґрунтів

Спостереження за станом ґрунтів здійснюють лабораторії Держекоінспекції у Львівській області та ДУ «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України».

Протягом 2014 року:

- Державною установою «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України» відібрано та проаналізовано 20 проб ґрунтів в зоні впливу 7 промпідприємств та сміттєзвалищ.

- лабораторією Державної екологічної інспекції у Львівській області відібрано та проаналізовано 23 проби ґрунту на 9 промпідприємствах та сміттєзвалищах.

Оцінити та порівняти вплив промислових і побутових відходів можна за проведеними дослідженнями, які систематизовано у таблицях 6.9. і 6.10.

Результати моніторингу ґрунтів у місцях розміщення промислових відходів

Таблиця 6.9

Назва підприємства (місце розташування)	Суб'єкт дослідження	Місце відбору проб ґрунту	Кількість відібраних проб	Вміст важких металів (рухомі форми), мг/кг / перевищення (кратність ГДК), разів										
				Мідь (Cu)	Цинк (Zn)	Свинець (Pb)	Хром (Cr)	Нікель (Ni)	Кадмій (Cd)	Сульфіди	Кобальт (Co)	Нафт опродукти	Залізо (Fe)	Марганець (Mn)
Роздільське ДГХП «Сірка» (Миколаївський р-н, м. Новий Розділ)	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50 м. від майданчика МГ в сторону с.Берездівці	1	2,2	7,5	10,8	5,3	2,7			0,4			81,2
		100 м. від майданчика МГ в сторону с.Берездівці	1	5,1/ 1,7		3,1	6,3/ 1,1	5,4/ 1,35			0,4			51,2
		300 м. від майданчика МГ в сторону с.Берездівці	1	2,5	4,9	0,96	6,3/ 1,1	3,2			1,4			74,0
Добротвірська ТЕС (смт. Добротвір, Кам'янка – Бузький р-н)	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50м від місця зберігання гудронних залишків модифікатора МГ	1	0,48	14,8	3,4	3,0	0,006			0,04			10,5
		100м від місця зберігання гудронних залишків модифікатора МГ	1	0,24	2,4	2,0	5,0	0,006			0,04			8,0
		межа СЗЗ, 300м	1	0,22	2,6	2,3	4,0	0,006			0,04			8,0
ЛКП «Збиранка»	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50м від гудронних озер в сторону с.Збиранка	1	1,4	8,0	7,0	0,045	0,95			0,04			17,1
		300м від гудронних озер в сторону с.Збиранка	1	1,0	4,5	5,75	0,045	0,7			0,24			17,1
«Управління виробничо – технологічної комплектації» ПАТ «Прикарпатбуд» м. Дрогобич	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50 м, в сторону житлової забудови, майданчика МГ	1	0,17	27,0/ 1,2	1,9	11/ 1,3	2,6			1,2			4,8
		100 м в сторону житлової забудови, майданчика МГ	1	0,12	28/ 1,2	2,1	11/ 1,8	2,0			1,6			3,7
		300 м в сторону житлової забудови, майданчика МГ	1	0,06	27,3/ 1,2	2,1	8,0/ 1,3	1,3			1,3			4,5
Стрийський рубероїдний завод (с. Райлів, Стрийський район)	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	50м в сторону житлової забудови, майданчика МГ	1	4,2/ 1,4	5,4	3,7	22/ 3,6	3,9			2,9			5,3
		100м в сторону житлової забудови, майданчика МГ	1	0,5	3,9	2,4	7,0/ 1,2	1,8			1,04			3,0

		300м в сторону житлової забудови, майданчика МГ	1	0,5	3,6	1,6	9,0/ 1,5	2,5			0,94			4,7
Промисловий майданчик цеху гарячого цинкування ТзОВ «Екран»	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	Межа СЗЗ – 300 м	1	0,5	31,9/ 1,4	3,3	4,0	2,8			0,39			5,1
		Територія підприємства	1	0,24	46,4/ 2	5,2	13,0/ 2,2	2,0			1,8			15,5
ДП «Львівський державний авіаційно – ремонтний завод (м.Львів)	ДЕІ	Об'єднана проба ґрунту. Території за гальванічним цехом біля колодця	1	2,78	11,52	4,66	0,59	3,15		113,11				
		Об'єднана проба ґрунту. Територія складу паливно – мастильних матеріалів біля баків з дизпаливом	1							123,39		93,33		
		Фон, об'єднана проба ґрунту з території біля центрального входу на завод	1							113,11		93,33		
ВАТ «Львівпокізол»	ДЕІ	об'єднана проба ґрунту з території зберігання гудронів	1	1,67	18,34	11,07/ 1,84	1,15	2,11	0,78		4,55	1590		
		Фон, об'єднана проба ґрунту з вулиці прилеглої до території підприємства з поля	1	0,55	3,48	0,32	0,15	0,68	1,06		0,65	540		
ПАТ «Кохавинська паперова фабрика» (Жидачівський р-н, смт.Гніздичів)	ДЕІ	об'єднана проба ґрунту з території 5 м на Пн-Зх від обваловки, яка відмежовує місце відведення відходів	1	2,61	6,92	8,23/ 1,37	4,82		0,49		2,06			
		об'єднана проба ґрунту з території прилеглої до першого поля фільтрації з Зх сторони	1	5,68/ 1,89	47,55/ 2,07	11,24/ 1,87	3,87		0,56		4,45			
		Фон, ОПГ з території прилеглої до прохідної	1	0,54	18,48	4,67	1,17		0,23		0,97			
Львівське казенне експериментальне підприємство засобів пересування і протезування (м.Львів)	ДЕІ	об'єднана проба ґрунту з території біля місця зберігання металобрухту	1	2,45	16,04	4,23	0,46	1,17	0,67		1,56	190		
		об'єднана проба ґрунту з території прилеглої до місця зберігання гальванічних відходів	1	2,04	13,45	2,84	0,63	1,25	0,71		2,33	210		
		Фон, ОПГ на території прилеглій до прохідної	1	1,15	5,68	0,68	0,41	0,95	0,85		0,88	230		

Результати моніторингу ґрунтів у місцях розміщення побутових відходів

Таблиця 6.10

Назва підприємства (місце розташування)	Суб'єкт дослідження	Місце відбору проб ґрунту	Кількість відібраних проб	Вміст важких металів (рухомі форми), мг/кг / перевищення (кратність ГДК), разів								
				Мідь (Cu)	Цинк (Zn)	Свинець (Pb)	Хром (Cr)	Нікель (Ni)	Кадмій (Cd)	Кобальт (Co)	Залізо (Fe)	нафтопродукти
КП «Новояворівськ-житло» (Яворівський р-н, м.Новояворівськ)	ДЕІ	Об'єднана проба ґрунту з Пд-Зх сторони межі сміттєзвалища	1	2,56	18,45	4,91	0,55	1,74	0,76	2,11		
		Об'єднана проба ґрунту з Пд-Сх сторони межі сміттєзвалища	1	2,68	15,61	5,07	0,54	1,95	0,83	3,13		
		Фон, проба ґрунту 100 м на Пн від КПП	1	0,93	5,67	0,45	0,23	0,35	1,08	0,66		
ЛКП «Збиранка» (Жовківський район)	ДУ ЛОЛЦ ДСЕСУ	100м від звалища с.В Грибовичі	1	5,2/ 1,7	11,1	14,7	0,045	1,1		0,24		17,6
		500м від звалища СЗЗ	1	2,2	10,5	7,5	0,045	1,1		0,18		23,2
Комунальне підприємство «Комунальник» (м. Червоноград)	ДЕІ	ОПГ 2м на Пд від карти складування №1	1	1,33	5,31	10,84/ 1,81	0,68		0,21		42,18	260
		Фон, ОПГ за межами території карт складування 200 м	1	5,49/ 1,83	13,91	0,32	0,19		0,31		78,55	380
Миколаївське КП «Житлово – комунальне управління» (м.Миколаїв)	ДЕІ	ОПГ з Пд сторони межі сміттєзвалища, 2м на Пд від дороги	1	0,53	19,36	2,94	0,75	3,56	0,87	2,12		
		Фон, ОПГ 200 м на Зх від межі сміттєзвалища	1	0,66	7,68	2,68	0,65	2,11	1,23	1,55		
Стрийське	ДУ	Межа СЗЗ - 500м	1	0,12	14,2	2,8	5,0	2,6		0,52		5,1

сміттєзвалище (м. Стрий)	ЛОЛЦ ДСЕСУ	<i>від звалища</i>											
		<i>Межа СЗЗ - 800м від звалища</i>	1	1,1	20,0	11,5	15,0/ 2,5	3,7		1,8			11,0
КП «Радехівське міське водопровідно – водоканалізаційне господарство» (м.Радехів)	ДЕІ	<i>ОПГ на Пд 10м від межі сміттєзвалища</i>	1	2,18	16,49	4,23	0,56	2,44	0,87	1,75			
		<i>ОПГ 10м на Зх від межі сміттєзвалища</i>	1	2,55	17,26	3,44	1,32	2,04	0,95	1,22			
		<i>Фон, ОПГ 200 м на Пд від межі сміттєзвалища</i>	1	1,12	7,14	0,78	0,45	1,43	1,08	0,94			
Славське комунальне водоканалізаційне підприємство	ДЕІ	<i>ОПГ з території прилеглої до мулових майданчиків 5 м на Зх, 5 м від гирла р.Опір</i>	1	0,38	4,48	1,23	0,27	0,65	0,45	1,12			
		<i>Фон, ОПГ 50 м. на Сх від мулових майданчиків</i>	1	0,12	4,08	0,18	0,23	0,51	0,49	0,65			

ОПГ – об'єднана проба ґрунту

..... - перевищення (кратність ГДК), разів

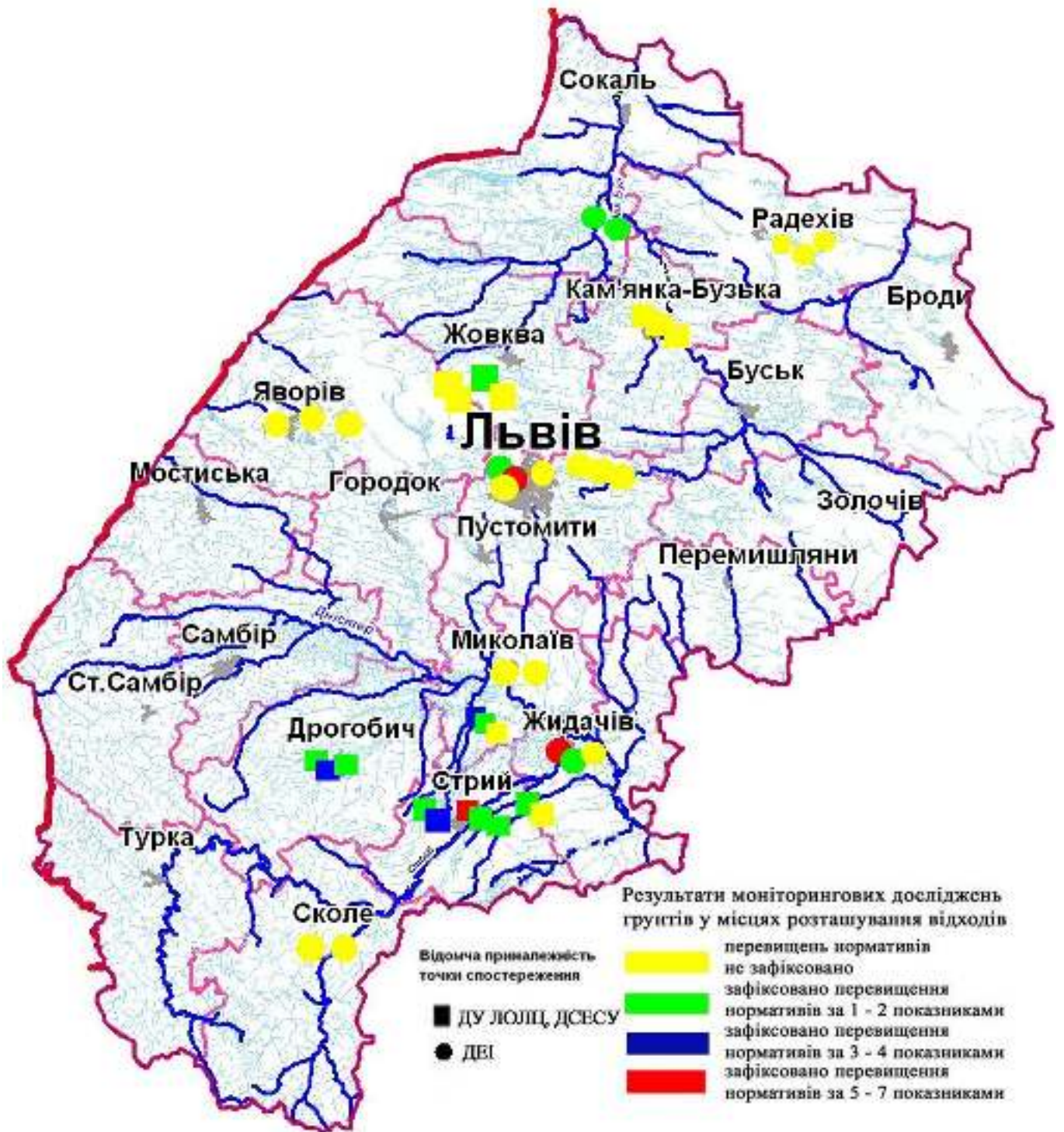

Рис. 6.1. Результати моніторингу досліджень ґрунтів у місцях розміщення промислових та побутових відходів (2014 р.)

Дослідження ґрунтів на забруднення отрутохімікатами

Останніми роками зріс інтерес до аналізів ґрунтів з точки зору оцінки якості навколишнього середовища. Метою таких досліджень є кількісне визначення шкідливого (надлишкового) вмісту шкідливих елементів та ступінь забруднення ґрунту, тобто потрапляння в нього різних хімічних речовин, токсикантів, відходів сільськогосподарського і промислового виробництва.

Програмою агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення передбачено дослідження ґрунтів на вміст солей важких металів, залишкових кількостей пестицидів (ЗКП), зокрема, ДДТ і його метаболітів та ізомерів ГХЦГ.

Ґрунт є основним джерелом їх надходження в продукти харчування, а через них і в організм людини.

У багатьох випадках важкі метали містяться у ґрунтах в незначних кількостях і не є шкідливими. Проте, концентрація їх у ґрунті може збільшуватись за рахунок викидів вихлопних газів транспортними засобами, внесення фосфорних та органічних добрив, застосування пестицидів та інших агрохімікатів.

Стійкість ґрунтів до забруднення важкими металами різна і залежить від їх буферності. Ґрунти з високою адсорбційною здатністю і відповідно, високим вмістом глини, а також органічної речовини можуть утримувати ці елементи, особливо у верхніх горизонтах.

Оцінку екологічного стану ґрунтів за вмістом важких металів проводять шляхом порівняння фактичного вмісту їх у ґрунті з такими показниками, як гранично-допустима концентрація (ГДК) та геохімічний фон для певного типу ґрунтів окремого району.

У 2014 році Львівською філією ДУ «Держґрунтохорона» агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення проведено в трьох районах області: Дрогобицькому, Жовківському та Золочівському. Площа обстежених земель складає 83,3 тис га. Вміст рухомих форм солей важких металів у проаналізованих ґрунтових пробах не перевищує ГДК (табл. 6.8).

У 2014 році, за інформацією ДУ «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України», відокремленими підрозділами Держсанепідслужби досліджено 11 проб ґрунту на пестициди в місцях застосування пестицидів та мінеральних добрив, в місцях полігонів, звалищ, кар'єрів, в житловій зоні, всі проби відповідали гігієнічним нормативам.

6.3.3 Деградація земель

Відповідно до обсягів робіт по рекультивативі порушених земель у Львівській області на 2011-2015 роки, затверджених розпорядженнями голів районних державних адміністрацій, у 2013 р. планувалось провести рекультивативі на загальній площі 175,87 га порушених земель.

Станом на 01.01.2014 року рекультивовано 20,29 га порушених земель, з них під сільськогосподарські угіддя – 20,29 га.

Інформація за 2014 р. відсутня, у зв'язку з не наданням Головним управлінням Держгеокадастру у Львівській області.

<u>Види земель</u>	<i>Усього на початок року</i>		<i>Проведено консервацію</i>		<i>Потребують консервації</i>	
	<i>тис. га</i>	<i>% до загальної площі території</i>	<i>тис. га</i>	<i>% до загальної площі території</i>	<i>тис. га</i>	<i>% до загальної площі території</i>
1	2	3	4	5	6	7
Деградовані	1,4	0,06	-	-	1,4	0,06
Малопродуктивні	2,2	0,1	-	-	2,2	0,1
Техногенно забруднені	0,7	0,03	-	-	0,7	0,03
Всього	4,3	0,2	-	-	4,3	0,2

6.4. Оптимізація використання та охорона земель

Відповідно до ст. 55 Закону України «Про охорону земель» та листа Держкомзему України від 23.04.1996 р. № 720/07 затверджено перелік робіт з охорони земель, які здійснюються за рахунок коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, а саме:

1. Освоєння боліт, мілководь, водоймищ, чагарників, лісів, кам'янистих місць, солонців і солончаків, ділянок, що вивільняються з-під господарських дворів, садиб тощо, та інших непродуктивних земель у сільськогосподарські угіддя або для створення лісових насаджень.

2. Засипка та виположування ярів, освоєння схилових земель під багаторічні насадження та кормові угіддя, будівництво комплексу гідротехнічних споруд для захисту земель від ерозії, підтоплення, зсувів тощо та під'їзних схилів до земельних ділянок, що освоюються.

3. Рекультивация порушених земель, хімічна меліорація, залуження багаторічними травами еродованої та забрудненої шкідливими речовинами ріллі, посів сільгоспкультур на ділянках біологічної рекультивации земель, проведення інших робіт з освоєння нових земель і підвищення їх родючості.

4. Будівництво і реконструкція: зрошувальних систем з джерелами зрошення, осушувальних систем, захист сільгоспугідь і лісових насаджень від підтоплення і висушення, розкорчовка списаних лісових і багаторічних плодкових насаджень.

5. Проведення топографо-геодезичних, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і розвідок, а також проектних робіт, пов'язаних з освоєнням нових земель та підвищенням їх родючості або поліпшенням наявних земель та розробка проектів землеустрою з контурно-меліоративною організацією території, регіональних програм і схем з охорони земель.

6. Оновлення планово-картографічного матеріалу, зйомок минулих років, проведення топографо-геодезичних, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і розвідок, а також прийняття проектних рішень, пов'язаних з перерозподілом земель за їх основним цільовим призначенням, зміною виду використання земельних ділянок, освоєння нових земель та підвищення їх родючості або поліпшення наявних земель тощо.

7. НАДРА

7.1. Мінерально-сировинна база

7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази

Мінерально-сировинна база Львівської області станом на 01.01.2014р. близько 43% складається з корисних копалин паливно-енергетичного напрямку (нафта, газ, конденсат, кам'яне та буре вугілля), 34% - із сировини для виробництва будівельних матеріалів, 6% складає група гірничо-хімічних корисних копалин, 15% припадає на питні, технічні та мінеральні підземні води, решта – це руди кольорових та рідкісних металів.

На території Львівської області знаходиться 53 родовища вуглеводнів, більша частина яких комплексні. Найвідоміші з них Дашавське, Більче – Волицьке, Нікловицьке, Угерське, Рудківське, Свидницьке газові родовища, Залужанське конденсатне родовище, Коханівське нафтове родовище. За обсягами видобутку вільного газу найбільшими є Гаївське, Більче-Волицьке, Хідновицьке родовища. За балансовими запасами газу найбільшими є Залужанське, Летнянське, Вишнянське, Більче-Волицьке, Орховицьке і Пинянське родовища. Газові родовища Львівщини належать до системи НАК «Нафтогаз України». За балансовими запасами нафти найбільшими є Бориславське, Стинавське, Орів-Уличнянське, Орховицьке, Семигинівське, Старосамбірське. Найбільший осередок нафтодобування Львівщини сформувався довкола Борислава. За балансовими запасами газового конденсату найбільшими є Іваніківське та Залужанське родовища.

Паливно-енергетична база Львівської області складається також з кам'яного та бурого вугілля. Львівсько - Волинський кам'яно – вугільний басейн є базою видобутку вугілля високої марки. В його межах на території області розміщені два геолого-промислові райони: Червоноградський (Забуське, Сокальське, Межирічанське родовища) і Південно-Західний (Тяглівське, Любельське родовища). Видобуток кам'яного вугілля ведеться в межах Червоноградського гірничо-промислового регіону.

Унікальним є єдине Бориславське родовище озокериту що розроблялось малим ПП «Перспектива», в даний час не експлуатується.

В області відомі родовища торфових грязей: Великий Любінь, Шкло, Немірів, Моршин. На базі Великолюбінського родовища функціонує курорт «Великий Любінь», що видобуває торфові грязі для лікувальних цілей.

Станом на 01.01.2014р. залучені до експлуатації ділянки мінеральних підземних вод. Особливо інтенсивно використовують мінеральні води Передкарпаття (курорти Трускавець, Моршин і Шкло). Зона поширення мінеральних вод з підвищеним вмістом органіки типу «Нафтуса» охоплює майже всю гірську територію області і південну частину Передкарпатського прогину. В її межах розташовані курорти «Трускавець», Східниця, Верхньосиньовидненське родовище та близько 40 інших джерел цього типу. В зоні поширення лікувальних розсолів з підвищеним вмістом сульфатів розташований курорт «Моршин». Сумарні розвідані запаси та прогнозні ресурси лікувальних розсолів на території Львівщини складають понад 600 м³/добу.

Мінеральні води використовуються для лікувальних цілей і промислового розливу.

Підземні прісні води Львівської області приурочені до четвертинного, неогенового, верхньокрейдового, девонського водоносних горизонтів (комплексів).

Загальні прогнозні ресурси підземних вод Львівської області складають близько 3650 тис. м³/добу. З розвіданих запасів використовується біля 54% підземних вод. Водовідбір здійснюється нерівномірно. На водозаборах Волино-Подільського регіону (східна група водозаборів Львова) водовідбір становить менше половини затверджених запасів. Таким чином, в області є значні перспективи розширення використання підземних вод.

Мінерально - сировинна база

Таблиця 7.1

Види корисних копалин	Загальна кількість родовищ				Родовища, що розробляються				Одиниця виміру	Видобуток сировини в 2014 р.	Балансові запаси станом на 01.01.2014р.	
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014				
Будматеріальна сировина	185	Інформація не надана	Інформація не надана	-	79	Інформація не надана	63	-				
Піщано-гравійна суміш	17			-	7		5	-				
Горючі корисні копалини												
Нафта	Інформація не надана	Інформація не надана	Інформація не надана	1	Інформація не надана	Інформація не надана	33	1	тонн	8,296		
Природний газ				3			62	3	млн.м ³	10,879		
Газовий конденсат				-			18	-				
Кам'яне вугілля				26			-	10	12	-		
Торф				100			-	4	6	-		
Озокерит				1			-	0	-	-		
Неметалеві корисні копалини												
Сіль (кам'яна, магнієва, натрієва)	13	Інформація не надана	Інформація не надана	-	4	Інформація не надана	2	-				
Сірка	21			-	3		-	-				

7.2. Система моніторингу геологічного середовища

7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість

Особливістю Львівщини є те, що через її територію проходить Головний європейський водорозділ. Розміщення території області в зоні водорозділу визначає суттєві риси її природи: по-перше, область не має і не може мати великих річок, тому що на Головному вододілі лежать лише витoki річкових систем; по-друге, область, як вододільна досить високо піднята над рівнем моря. Обчислено, що середня висота території Львівщини досягає 376 м над рівнем моря, тобто вона вдвоє більша від середньої висоти України в цілому (175 м над рівнем моря). Тому, будучи в цілому помірно вологою, область слабо забезпечена питними водними ресурсами.

Забезпеченість ресурсами підземних вод по адміністративних районах нерівномірна і залежить від приналежності до гідрогеологічного басейну. Найбільш забезпеченим є Волино – Подільський гідрогеологічний басейн, де основні водоносні горизонти приурочені до неогенових, верхньокрейдових, а на сході області і до девонських відкладів. Основним водоносним горизонтом в

Передкарпатському гідрогеологічному басейні є алювіальний водоносний горизонт заплав річок та їх терас. В Карпатському гідрогеологічному басейні прісні води пов'язані з зоною вивітрювання флішових порід і мають незначні ресурси.

Водопостачання сільських населених пунктів Львівщини питною водою здійснюється як за рахунок експлуатації підземних водоносних горизонтів, так і поверхневих вод й обумовлюється наявністю ресурсів вод необхідної якості в тому чи іншому регіоні.

Водопостачання поверхневими водами в основному здійснюється в Карпатських гірських районах, де на поверхню виходять багаточислені гірські джерела і струмки з високоякісними прісними водами.

В рівнинних регіонах області водопостачання здійснюється з підземних водоносних горизонтів, якими є четвертинні відклади і корінні породи.

Водоносні горизонти четвертинного віку приурочені до алювіальних відкладів річкових терас, флювіогляціальних пісків та алювіально-делювіальних відкладів. Найбільш водозбагаченими є водоносні горизонти, пов'язані з акумулятивними терасами р. Дністер та його заплави.

Серед порід верхньокрейдового віку найбільш збагаченими є тріщинуваті мергелі сенонського ярусу. Вони утворюють водоносний горизонт, який характеризується значним територіальним поширенням і охоплює північну частину області. Потужність водоносної товщі змінюється від 10 до 80 м. Особливістю горизонту є непостійність водозбагачення як в вертикальному розрізі, так і в площинному поширенні, що зумовлюється характером тріщинуватості. Дебіт свердловин, закладених в межах річкових долин, змінюється від 50 до 100 л/сек, на водорозділах він зменшується до 1 л/сек. Води сенонського горизонту мають невисоку мінералізацію, гідрокарбонатно-натрієво-кальцієвий склад і характерні добрими фізичними властивостями. Водоносні горизонти, здебільшого, добре захищені, покриті потужними глинистим чохлам.

В південній частині області, яка збігається з Передкарпатським прогином, води корінних порід є високомінералізованим розсолон і для питного водопостачання непридатні.

Найменш забезпеченими ресурсами підземних вод є Турківський, Сколівський, Старосамбірський та Самбірський райони, а найбільш забезпеченими – Золочівський, Бродівський і Сокальський. Стосовно останнього району слід зауважити, що далеко не всі води можна використовувати для господарсько – питного водопостачання через забруднення внаслідок багаторічного видобутку вугілля шахтами Червоноградського вуглевидобувного регіону, в межах котрого розташований даний район.

Територія охоплює три артезіанські басейни підземних вод першого порядку, які виділяються згідно схеми гідрогеологічного районування території України: Волино - Подільський, Передкарпатський та Карпатський басейн підземних вод.

Характеристика якісного складу підземних вод повинна проводитись за результатами проб, відібраних із спостережних свердловин. Оскільки за звітний період не відбиралися проби із спостережних свердловин, то недостатньо матеріалу для аналізу якісного складу підземних вод.

Стан основних виявлених осередків і ділянок забруднення підземних вод по Львівській області за 2014 р.

Таблиця 7.2.

№ з/п	Басейн підземних вод (БПВ-1)	Річковий басейн (РБ)	Адміністративна область, адміністративний район	Ділянка, водопункт забруднення і його місце знаходження	Гелогічний індекс забрудненого водоносного горизонту	Захищеність водоносного горизонту	Характеристика ділянок, водопунктів забруднення та дату виявлення			Основні забруднюючі компоненти, їх кількісний склад, мг/дм ³	Джерела забруднення
							площа забруднення, км ²	глибина проникнення забруднення і глибина проникнення, м	тип забруднення		
1	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Яворівський район	Водозабір ТЗОВ "Брама" завод по виготовленню столярних виробів, с.Рясне-Руська	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	підвищена загальна мінералізація, хлориди (Заг мін-3820 мг/дм ³ , Cl-1414 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
2	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Самбірський район	Водозабір ТОВ "ЕМБАВУД Україна" м.Самбір	Q	не захищений		локальна	хімічне	вміст заліза не відповідає нормам (NH ₄ - 200 мг/дм ³)	Колись на території п-ва зберігались хімікати
3	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів,	ТЗОВ «Геос-Львів» м. Львів, вул.Городницька,54	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1700 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
4	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Пустомитівський район	ТЗОВ «Пласт-Інвест» Пустомитівський район с. Жирівка, вул.Центральна, 81	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1400 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
5	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів, вул. Городоцька	ЗАТ «Львівський жиркомбінат» м. Львів, вул. Городоцька, 132	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна твердість, сух зал (Тв.- 18,4, сух зал. - 1694 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
6	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів, вул. Хлібна	ВП «Львівський хлібзавод №5» ВАТ «Концерн хлібпром» м. Львів, вул. Хлібна, 2	N ₁	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна твердість (Тв.- 10,4)	вплив підприємства, населеного пункту

7	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів, вул. Вулицька	ВАТ «Іскра», м. Львів вул. Вулицька	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	підвищена загальна твердість (Тв.- 9,0, Ва- 0,52 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
8	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів, вул. Рахівська	ПАТ «Львівський хімічний завод» м. Львів, вул. Рахівська	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1130 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
9	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Жовківський район	ТЗОВ «Галфрост» завод по переробці плодової гідної продукції, м. Жовква, вул. Л. Українки, 89	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	Підвищений вміст заліза (Fe-1,2 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
10	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Жовківський район	Спільне Українсько-Польське підприємство ТЗОВ «Агро дерев», м. Рава-Руська, вул. Є.Коновальця, 27	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна твердість (Тв.- 9,0)	вплив підприємства, населеного пункту
11	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Пустомитівський район	ТЗОВ «Барком» свиноферма, с. Гамаліївка Пустомитівський район	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	Підвищений вміст заліза (Fe-4,37 мг/дм ³)	вплив підприємства
12	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Пустомитівський район	ТЗОВ «Барком» свиноферма, с. Ямпіль Пустомитівський район	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	Підвищений вміст заліза (Fe-1,68 мг/дм ³)	вплив підприємства
13	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Пустомитівський район	МПП «Гарант» (цех по виготовл. виробів з полімерних матеріалів), с. Підберізі	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	підвищена загальна твердість і вміст заліза (Тв.- 7,4, Ва- 2,24 мг/дм ³)	вплив підприємства
14	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Самбірський район	ТЗОВ «Самбірська птахофабрика», м. Самбір	Q	не захищений		локальна	хімічне	вміст заліза не відповідає нормам (NH ₄ - 75 мг/дм ³)	вплив підприємства
15	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Брюховичі,	ТЗОВ «Брюховецький деревообробний комбінат»	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства, населеного пункту

16	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Жовківський район, с. Мервичі	ВАТ «Жовківський племптахопродукт»	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	Підвищений вміст нітратів	вплив підприємства, населеного пункту
17	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Прип'ять	Львівська область, Радехівський район, смт. Лопатин	ТзОВ «Лопатинський торфобрикетний завод»	K ₂	умовно захищений		локальна	природн е	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1200 мг/дм ³)	вплив підприємства,
18	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Миколаївський район	ПАТ «Миколаївцемент» м. Миколаїв	N1t+K ₂	умовно захищений		локальна	природн е	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства
19	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Золочівський район, м. Золочів	ТзОВ «Золочівцукор»	K ₂	умовно захищений		локальна	природн е	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства
20	Передкарпатський артезіанський басейн	басейн р. Стрий	Львівська область, Дрогобицький район, с. Грушів	ПП «Галмясо»	Q	Не захищений		локальна	Хімічне+ органічн е	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства
21	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Городецький район, с. Березець	ТзОВ «Хінкель-Когут» (цех переробки кишкової сировини)	Q	Не захищений		локальна	Хімічне+ органічн е	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства,
22	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Буський район, с. Заводське	ТзОВ «Агро птахофабрика «Львівська»	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства
23	Передкарпатський артезіанський басейн	басейн р. Стрий	Львівська область, Стрийський район, м. Стрий	ВАТ «Концерн Галнафтогаз» (нафтобаза)	Q	Не захищений		локальна	Хімічне+ органічн е	підвищена загальна мінералізація	вплив підприємства
24	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Жидачівський район	Водозабір ВАТ "Кохавинська паперова фабрика", с. Гнездичів	Q	не захищений		локальна	природн е	підвищена загальна мінералізація, залізо (Заг мін- 1300 мг/дм ³ , Fe-1,5 мг/дм ³)	вплив підприємства

25	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів, Залізничний район	Водозабір КП "Теребля", смт. Рудно (західна околиця)	N ₁	умовно захищений		локальна	органічне	нітрати, нітрити (NO ₂ -75 мг/дм ³ , NO ₃ -124 мг/дм ³)	с/г угіддя, вплив населеного пункту
26	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Самбірський район	Водозабір ГПУ "Львівгазвидобування" Комарнівське ГП 1-РЕП-Самбір, хутір Рудня	Q	не захищений		локальна	природне	вміст заліза не відповідає нормам (Fe _{заг} -2,6 мг/дм ³)	вплив підприємства
27	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, м. Львів, Шевченківський район	Водозабір ВАТ "Шкіряне підприємство "Світанок", м. Львів вул. Промислова, 53	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг. Мін.- 1500 мг/дм ³)	міська агломерація
28	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Бродівський район	Водозабір Підкамінської загальноосвітньої школи-інтернату, с. Підкамінь	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація, нітрати, нітрити (Заг мін.- 1200мг/дм ³ , NO ₂ -48 мг/дм ³ , NO ₃ -82 мг/дм ³)	с/г угіддя, вплив населеного пункту
29	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Буський район	Водозабір ФГ "Агро Захід Буг", с. Ленарівка	K ₂	умовно захищений		локальна	органічне	підвищена загальна мінералізація, нітрати (Заг мін.- 1300мг/дм ³ , NO ₂ -50 мг/дм ³)	с/г угіддя, вплив ФГ
29	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Городецький район	Водозабір Великолюбінського державного спиртзаводу, смт. Великий Любінь	N ₁	умовно захищений		локальна	хімічне+ органічне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1200мг/дм ³)	вплив спиртзаводу, курорту
30	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Жовківський район	Водозабір ЗАТ Філія "Аеробуд-Захід" (виробництво бетону), смт Куликів	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1200мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
31	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Жовківський район	Водозабір Жовківського ВУВКГ, с. Мокротин, Тернів	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	вміст заліза не відповідає нормам (Fe _{заг} -1,07 мг/дм ³)	міська агломерація
32	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Миколаївський район	Водозабір ТЗОВ "Укрзахідінвестбуд" (виробництво газобетону), с. Устя	Q	не захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 2035 мг/дм ³)	вплив підприємства

33	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Мостиський район	Водозабір Поповицького психоневрологічного інтернату, с. Поповичі	Q	не захищений		локальна	органічне	підвищена загальна мінералізація, нітрати (Заг мін.- 1120мг/дм ³ , NO ₂ -123 мг/дм ³)	с/г угіддя, вплив населеного пункту
34	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Дністер	Львівська область, Самбірський район	Водозабір ВАТ "Самбірагротехмаш", м. Самбір	Q	не захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1870 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
35	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Сокальський район	Водозабір ТзОВ "Автомобільні джерела струму", м. Великі Мости	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1200 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
36	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Сокальський район	Водозабір ТзОВ "Мебель-сервіс"(цех виготовлення будівельних матеріалів), м. Сокаль	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1300 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
37	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Західний Буг	Львівська область, Сокальський район	Водозабір ДВАТ "Шахта №1 "Великомостівська" ДП "Львівугілля"	K ₂	умовно захищений		локальна	природне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1380 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту
38	Волино-Подільський артезіанський басейн	басейн р. Прип'ять	Львівська область, Радехівський район	Водозабір Вузьківської філії ДП спиртової та лікеро-горілчаної промисловості "Укрспирт", с. Вузлове	K ₂	умовно захищений		локальна	хімічне+органічне	підвищена загальна мінералізація (Заг мін.- 1200 мг/дм ³)	вплив підприємства, населеного пункту

Зона впливу водозаборів

На ділянках впливу водозаборів проводились спостереження за рівнями підземних вод на четвертинний, неогеновий, крейдовий водоносні горизонти. У зв'язку з проведеною оптимізацією режимної мережі для спостереження за рівнями водоносних горизонтів відбиралися свердловини, максимально віддалені від експлуатаційних свердловин.

Спостереження за четвертинним водоносним горизонтом проводилися шляхом зняття замірів рівнів у свердловинах №№ 17, 18 на пості № 11 «Шкло», що знаходяться на заході Львівської області; та у свердловині № 2, на пості № 46 «Смиківці» Тернопільської області, які згідно гідрогеологічного районування відносяться до Волино-Подільського артезіанського басейну.

Залегання водоносного горизонту в четвертинних відкладах згідно з замірами відмічається на глибині від 0,64 м (св. 2н, пост № 46 «Смиківці» Тернопільської області), до 8,61 м (св. 18, пост № 11 «Шкло» Львівської області).

В Передкарпатському артезіанському басейні четвертинний водоносний горизонт спостерігався постом № 27 «Стрий», який налічує загалом 10 свердловин.

Аналізуючи динаміку рівнів четвертинного водоносного горизонту в межах діяльності водозабору «Стрий» можна відмітити деяку подібність та прослідкувати зв'язок. У всіх свердловинах амплітуда рівня ПВ коливається від 0,57-1,19м. Високе положення рівня пов'язано з таненням снігів в горах та з випаданням опадів. Найвище положення рівня по свердловинах зафіксовано в квітні або в липні, а мінімальне в лютому та листопаді-грудні.

Таким чином, аналізуючи рівні ґрунтових вод четвертинного водоносного горизонту, бачимо, що вони залежать від багатьох факторів, в тому числі кліматичних умов, тому що підняття рівнів підземних вод спостерігається в основному після випадання опадів, кількість яких перевищує норму, а також в межах роботи водозаборів – від кількості водовідбору.

Неогеновий водоносний горизонт спостерігався постами № 11 «Шкло», № 16 «Лелехівка», № 17 «Камянобрід» та № 18 «Воля Добростанська», які є однойменними із водозаборами, і розташовані на території, що відноситься до Волино-Подільського артезіанського басейну.

Коливання рівнів води протягом року в свердловинах, що належать до спостережного поста «Шкло» бувають досить значними, оскільки свердловини розміщені навколо водозабору «Парашка» в радіусі 5,0 - 300 м, але станом на 2013 рік коливання рівнів незначні.

Аналогічна ситуація спостерігається і у свердловинах посту № 18 «Воля Добростанська», на яких середньорічні значення дещо знизились в порівнянні з середньо минулорічними, та майже не відрізняються від середньобагаторічних. У свердловинах №№ 7,9 середньорічне значення рівня підвищились на 0,13м в порівнянні з минулорічним, а в свердловинах №№ 10, 11 знизився на 0,04 та 0,09м в порівнянні з минулорічним показником. Амплітуда коливання рівнів протягом року складала від 0,05 – 0,15м.

Одним з основних водоносних горизонтів, на якому базуються найбільші водозабори міста Львова є крейдовий водоносний горизонт, спостереження за яким проводилося постами: № 13 «Бібрка», № 25 «Мальчиця», № 34 «Магерів», № 36

«Рава-Руська». Глибина залягання крейдового водоносного горизонту коливається в широких межах від +0.92 м (св. № 164, пост № 25) до 3,46 м (св. № 66, пост № 13). Амплітуда коливань рівнів по посту „Бібрка” на протязі року від 0.55 до 2.61 м. У свердловині № 19 (72сп) стабільно на протязі багатьох років спостерігається перевищення залягання рівня над поверхнею землі. Максимально високе положення рівня зафіксовано у лютому (+0,6м), мінімально низьке – у грудні (0,57м). Амплітуда коливання рівня склала 1,47м.

За даними спостережень на протязі року, незважаючи на зростаючий водовідбір підземних вод, рівні неогенового, крейдового та девонського водоносних горизонтів не зазнали значних змін. При цьому слід мати на увазі, що спостережні свердловини знаходяться за межами депресійних лійок водозаборів, тому не сильно реагують на інтенсивність роботи водозаборів.

Згідно з статистичних даних форми 2-ТП (водгосп) забір води з природних водних об'єктів області у 2014 році зменшився на 12 млн. м³ в порівнянні з минулим роком і становить 244,1 млн. м³.

Забір води з підземних водних об'єктів зменшився на 6,1 млн. м³, з 166,3 млн.м³ в 2013 р. до 160,2 млн. м³ в 2014 р.

В 2014 році забір води з поверхневих водних об'єктів зменшився на 5,9 млн. м³ і складає 71,9 млн. м³ (у 2013 р. - 77,8 млн. м³).

Використання свіжої води по області зменшилося з 156,9 млн. м³ в 2013 р. до 151,1 млн. м³ в 2014 р., тобто на 5,8 млн. м³. В тому числі: використання води на господарсько-питні потреби зменшилися в 2014 р. на 0,74 млн. м³ в порівнянні з минулим роком (з 62,48 млн. м³ до 61,74 млн. м³); на виробничі потреби водокористувачі області зменшили використання води на 2,79 млн. м³ (з 41,05 млн. м³ до 38,26 млн. м³). Використання води в сільському господарстві також зменшилося у 2014 р. на 0,27 млн. м³ (з 26,22 млн. м³ до 25,95 млн. м³).

Втрати при транспортуванні по області зменшилися на 3,9 млн.м³.

Забір прісної води в розрізі басейнів великих річок на території області становить:

- в басейні *р. Дністер* - 147,1 млн. м³
- в басейні *р. Зх. Буг* - 70,65 млн. м³

Протягом 2014 року водокористувачами Львівської області було скинуто в поверхневі водні об'єкти 215,0 млн. м³ зворотних вод. У порівнянні з 2013р. загальний скид стоків зменшився на 3,2 млн м³ відповідно до зменшення забору води з природних водних об'єктів.

В звітному році зменшилися скиди забруднених стічних вод з 46,16 млн м³ у 2013 р. до 45,05 млн м³ у 2014 р., тобто на 1,11 млн. м³. Скид нормативно - очищених вод зменшився з 152,4 млн. м³ в 2013 р. до 149,6 млн. м³ в 2014 році. Водночас, збільшилися скиди нормативно - чистих на 0,74 млн м³ (з 19,59 млн.м³ у 2013 р до 20,33 млн.м³ у 2014 р.).

Скид стічних вод в розрізі басейнів великих річок на території області становить:

- в басейні *р. Дністер* - 38,12 млн. м³ стічних вод, в тому числі - 4,99 млн. м³ забруднених та 18,67 млн. м³ – нормативно очищених на очисних спорудах;
- в басейні *р. Зх. Буг* - 172,3 млн. м³ стічних вод, в тому числі - 39,03 млн. м³ забруднених та 128,9 млн. м³ – нормативно очищених на очисних спорудах.

Загальний об'єм скиду забруднених вод на території області становить 45,05 млн. м³.

7.2.2. Екзогенні геологічні процеси

Розвиток та розповсюдження ЕГП на території вивчення мають успадкований характер. Вплив на розвиток ЕГП здійснюють гірничо-промислові райони: Червоноградський, Роздільсько-Миколаївський, Яворівські-Немирівський, а також промислово-міські агломерації: Львівська, Дрогобицька, Самбірська, Жидачівська. У Львівській області є території, які до 22,5% від загальних площ уражені ЕГП різного ступеня інтенсивності. Сокальський, Радехівський, Жовківський, Кам'яно-Бузький, Буський і Бродівський райони розташовані на закарстованих територіях, в Мостиському, Городоцькому, Старосамбірському – ерозійно-суфозійні процеси. У Львові, Яворівському, Золочівському, Самбірському, Перемишлянському, Дрогобицькому і Турківському районах (39% території області) наявні сукупні прояви кількох ЕГП, в тому числі селів. Протягом 2005-2012 рр. на території області помітної активізації ЕГП в регіональному масштабі не зафіксовано.

Згідно з інженерно-геологічним районуванням Карпати, Передкарпатський передовий прогин та ПдЗх крило Східно-Європейської платформи розглядаються як окремі «часові зони» - інженерно-геологічні регіони. Кожен із регіонів характеризується різко відмінною історією геологічного розвитку, специфікою геологічної та геоморфологічної будови, які і визначають основні умови для формування та розвитку ЕГП: зсуви, карст та сельові процеси.

У 2014р. постійні режимні спостереження на моніторингових ділянках проводились не в повному обсязі в зв'язку з відсутністю стабільного державного фінансування та недостатністю його обсягів для проведення польових моніторингових досліджень ЕГП.

Спостерігається активізація бічної та руслової ерозії рр. Стрв'яж, Сушичанки, Вирва, Дністер, Бухти, Ямельничанки, Сторонянки, Кам'янки, Кропив'янки в мм.Хирів, Ст.Самбір, Доброміль, сс.Стрілки, Гусаків, Спас, Боневичі, Поляна, Засадки, В.Сушиця, Лопушанка Хомина, Сторона, Ст. Кропивник, Ямельниця, Підгородці, яка створює загрозу будівлям.

Поширення екзогенних геологічних процесів (ЕГП)

Таблиця 7.3

№ з/п	Вид ЕГП	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, од	% ураженості регіону
1	Зсуви	Більш 600, зокрема площа закадастрованих зсувів-292,5	Більше 1350,0 1347 (закадастрованих)	2,8 1,35
2	Карст: відкритий і напіввідкритий покритий	4890	Більше 12500, 2024 (закадастрованих)	22,5
		220		1,49
		4670		21,09
3	Просадки лесових порід Осідання земної поверхні над гірничими виробками	- 62	- 3	- 0,28
4	Підтоплення	260,8	5	3,4
		Зокрема техногенне - 62,4		0,2

*У випадку прояву процесу підтоплення об'єктом є населений пункт,

**прояв карстового процесу – поверхневі карстопрояви.

Зсувні процеси

При природно-історичних умовах активізація зсувних процесів відмічається в місцях розповсюдження давніх зсувів. Новітні зсуви утворюються за техногенних обставин.

Активізація процесів донної та бічної ерозії на території області спостерігаються в основному по площі Передкарпатського прогину та Складчастих Карпат. Це басейни рік Дністер, Стрий, Опір та їх чисельні притоки. Різку активізацію річкової ерозії спричинили повеневі води під час інтенсивних атмосферних опадів 2008р.

Основні причини активізації процесів: частково або повністю відсутні берегові укріплення, неврегульованість водотоків та мала пропускна спроможність колекторів, техногенне порушення берегів, прокладення комунікацій без протиерозійних заходів, використання водотоків для трелювання лісу, відбір гравійно-галечникового матеріалу з русел рік.

В 2012р. по всіх спостережних об'єктах, де спостерігалась системна активізація річкової ерозії відмічена подальша тенденція до стабілізації ерозійного процесу. Загальна площа зсувів станом на 01.01.2013 р. у Львівській області дорівнює 292,5 км.² (таблиця 7.4.).

За 2013 р. інформація відсутня, у зв'язку з не наданням Державною службою геології та надр України відповідних даних.

На території Львівської області у 2014р. спостерігалась подальша стабілізація зсувних процесів, які були активізовані у 2008-2009 рр. Зсувонебезпечні ділянки, за винятком окремих ділянок, в основному, стабілізовані, активізації процесу в значних масштабах не відмічено.

Активізація зсувного процесу спостерігалась на ділянках: по правому борту р. Опір, в районі околиць та під'їзної дороги до с. Кам'янка та на південній його околиці; в с. Ямельниця на зсувних схилах стр. Ямельничанка; в с. Підгородці на зсувних схилах стр. Уричанка Сколівського р-ну. Спостерігалась активізація зсувів в с. Кам'яне по лівому берегу р. Дністер, по правому борту р. Свіча біля сс. Демівка і Корчівка Жидачівського р-ну, на північному борту Роздільського кар'єру біля с. Малехів Миколаївського р-ну. В стадії активізації знаходиться зсувний схил р. Вишня на ПнЗ околиці м. Рудки Самбірського р-ну. В Дрогобицькому р-ні у напруженому стані знаходяться зсуви в мм. Борислав, Стебник. У Бродівському районі в с. Підгірці навколо монастиря Благовіщення зсувонебезпечні схили знову знаходяться в нестабільному, напруженому стані; активізувалась ПдС ділянка зсувного схилу.

Карстові явища

На значній частині території Львівській області поширені карстові процеси. Порооди, що карстуються, розповсюдженні в межах південно-західного краю Східно-Європейської платформи (до 90% території) і в Предкарпатському прогині (до 30% території). Основні закономірності розвитку карсту пов'язані з просторовим розповсюдженням порід, що карстуються, їх літологічним складом, потужністю перекиваючих порід, ступенем і умовами водопроникливості, умовами і дією

поверхневих і підземних вод на породи, що карстуються, а також з антропогенним чинником.

Львівська область характеризується значним просторовим розповсюдженням порід, сприятливих для розвитку карстових процесів, що обумовлює розвиток карстових явищ на значних територіях. На території області виділяються наступні райони: в межах Подільської височини – район розповсюдження змішаного та карбонатного карсту, а в межах Передкарпатської височини – район галогенного та сульфатного карсту. Карст в карбонатних відкладах знаходиться в слабоактивній стадії. Район розповсюдження сульфатного карсту простежується вздовж структурної границі Східно-Європейської платформи та Більче-Волицької зони Передкарпатського прогину. Розвиток соляного карсту спостерігається в смугі розповсюдження соленосних порід як на денній поверхні, так і під землею, особливо в процесі розробки соляних родовищ. Господарська діяльність впливає на активність карстового процесу техногенною зміною гідрогеологічних умов.

Динаміка розвитку карсту добре спостерігається в зонах впливу сірчаних гірничо видобувних підприємств. Рудні тіла в межах Передкарпатського сірконосного басейну зв'язані з вапняками тираської свити, що утворилися метасоматично по гіпсах. Частина родовищ, що залягає на невеликій глибині відробляється відкритим способом, а друга більш глибока — методом підземної виплавки. Перші родовища були відкриті в 50-х роках.

Розвиток карстового процесу, який відмічено на великій території, пов'язаний з широким розповсюдженням легкорозчинних порід (сульфатних, карбонатних). По своїй природі цей процес дуже підступний, так як візуально проявляється тільки при швидкому утворенні западин та провалів земної поверхні, а підготовчі періоди до нього довготривалі та практично не помітні. Найбільш небезпечна активізація карсту можлива на ділянках (Яворівський гірничопромисловий район), де техногенно порушені існуючі гідрогеологічні умови.

За 2013 р. інформація відсутня, у зв'язку з не наданням Державною службою геології та надр України відповідних даних.

У 2014р. в карстонебезпечній зоні с. Піски Пустомитівського району спостерігається активізація по 5 карстовим лійкам, які розташовані на людських городах, просадочні процеси відмічені в межах древніх карстових провалів. Рівні ґрунтових вод в межах стаціонарної ділянки „Піски” в цілому відповідають показникам багаторічних спостережень. Карстові процеси в Яворівському р-ні на даний час активно не прогресують. Прояви відносної активізації спостерігались по карстовій лійці, яка знаходиться на території с. Шкло біля санаторію „Шкло” та просадок поверхні в заплаві р. Шкло в центральній частині села. В зв'язку з проведеним комплексом заходів на ліквідацію загрози на захід від м. Стебник в долині р. Вишниця, безпосередньо біля траси Львів-Трускавець, активізація карстового процесу по 3-х карстових лійках призупинилась. В житловому районі м. Стебник по вул. Орлика спостерігалася активізація просадочних явищ, яка відобразилася в збільшені тріщин на окремих будівлях.

Просадки земної поверхні спостерігаються на шахтах Великомоствіській - загроза електропідстанції, дамбі ЦЗФ, автодорозі на Бендюги; Межрічанській - загроза кабелю зв'язку, дамбі ЦЗФ, автодорозі, житловим будинкам, залізничній колії на шахту Відродження; Степовій - загроза мосту через р. Солокію, станції

„Водогін”, автодорозі на шахту; Відродження - загроза залізничній колії на шахту; Зарічної - загроза газопроводу с. Сілець; Червоноградської - загроза газопроводу с. Острів; Надії та Візейської - загроза цілісності комунікацій і багатоповерхових будинків по вул. Львівській в м. Соснівка.

Загальна площа поверхневого прояву карстових форм станом на 01.01.2015 р. дорівнює 4895 км² (таблиця 7.5.).

Площа поширення зсувів у Львівській області на протязі 2011 – 2014 років

Таблиця 7.4.

№п/п	Назва району	К-сть зсувів				Загальна площа зсувів, км ²				Площа розповсюдження зсувів у %				Зсувонебезпечні території, км ²											
														Активні зсуви				Стабілізовані зсуви				Тимчасово стабілізовані зсуви			
		2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
1	Сокальський	3	3	*	3	0,59	0,59	*	0,59	0,04	0,04	*	0,04	-	-	*	-	0,59	0,59	*	0,59	-	-	*	-
2	Радехівський	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-
3	Бродівський	2	2	*	2	0,02	0,02	*	0,02	0,002	0,002	*	0,002	0,01	-	*	-	-	-	*	-	0,01	0,02	*	0,02
4	Буський	2	2	*	2	0,34	0,34	*	0,34	0,04	0,04	*	0,04	-	-	*	-	0,34	0,34	*	0,34	-	-	*	-
5	Кам'яно-Бузький	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-
6	Жовківський	19	19	*	19	3,96	3,96	*	3,96	0,31	0,31	*	0,31	-	-	*	-	3,44	3,44	*	3,44	0,52	0,52	*	0,52
7	Яворівський	10	10	*	10	2,31	2,31	*	2,31	0,15	0,15	*	0,15	-	-	*	-	1,47	1,47	*	1,47	0,84	0,84	*	0,84
8	Городоцький	78	77	*	77	13,16	13,16	*	13,16	1,83	1,83	*	1,83	-	0,01	*	0,01	12,32	12,31	*	12,31	0,84	0,84	*	0,84
9	Мостиський	170	170	*	170	34,26	34,26	*	34,26	4,13	4,13	*	4,13	-	0,01	*	0,01	25,38	25,37	*	25,37	8,88	8,88	*	8,88
10	Пустомитівський	3	3	*	3	0,74	0,74	*	0,74	0,07	0,07	*	0,07	-	-	*	-	0,74	0,74	*	0,74	-	-	*	-
11	Золочівський	2	2	*	2	0,61	0,61	*	0,61	0,06	0,06	*	0,06	-	-	*	-	0,61	0,61	*	0,61	-	-	*	-
12	Перемишлянський	3	3	*	3	0,81	0,81	*	0,81	0,09	0,09	*	0,09	-	-	*	-	0,81	0,81	*	0,81	-	-	*	-
13	Миколаївський	3	2	*	2	0,75	0,75	*	0,75	0,11	0,11	*	0,11	0,12	0,12	*	0,12	0,19	0,19	*	0,19	0,44	0,44	*	0,44
14	Жидачівський	12	11	*	11	0,78	0,78	*	0,78	0,08	0,08	*	0,08	0,08	0,08	*	0,08	0,51	0,51	*	0,51	0,19	0,19	*	0,19
15	Стрийський	18	18	*	18	4,85	4,85	*	4,85	0,61	0,61	*	0,61	-	-	*	-	3,97	3,97	*	3,97	0,88	0,88	*	0,88
16	Самбірський	35	35	*	35	6,27	6,27	*	6,27	0,65	0,65	*	0,65	0,1	0,1	*	0,1	6,1	6,0	*	6,0	0,17	0,17	*	0,17
17	Дрогобицький	129	129	*	129	28,87	28,87	*	28,87	2,24	2,24	*	2,24	0,01	0,1	*	0,1	21,42	21,42	*	21,42	7,43	7,35	*	7,35
18	Старосамбірський	225	224	*	224	47,22	47,22	*	47,22	3,82	3,82	*	3,82	0,06	0,1	*	0,1	20,04	20,1	*	20,1	27,12	27,02	*	27,02
19	Турківський	209	208	*	208	42,7	42,7	*	42,7	3,5	3,5	*	3,5	-	0,02	*	0,02	23,97	23,77	*	23,77	18,73	18,91	*	18,91
20	Сколівський	429	429	*	429	104,26	104,26	*	104,26	7,12	7,12	*	7,12	0,2	0,24	*	0,24	80,39	80,26	*	80,26	23,76	23,76	*	23,76
	ВСЬОГО	1347	1347	*	1347	292,5	292,5	*	292,5	1,35	1,35	*	1,35	0,37	0,78	*	0,78	202,29	201,9	*	201,9	89,84	89,82	*	89,82

* Інформація за 2013 р. відсутня, через не надання Державною службою геології та надр України відповідних даних.

Площа поширення карсту у Львівській області на протязі 2011 – 2014 років

Таблиця 7.5

№п/п	Назва району	Ураженість карстом, км ²				Площа розповсюдження карсту у % від площі району				Ураженість карстом, км ²											
										Відкритим				Напіввідкритим				Покритим			
		2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
1	Сокальський	532	532	*	532	25,71	25,71	*	25,71		-	*	-	3	3	*	3	529	529	*	529
2	Радехівський	382	382	*	382	26,33	26,33	*	26,33		-	*	-	-	-	*	-	382	382	*	382
3	Бродівський	384	384	*	384	26,41	26,41	*	26,41		-	*	-	-	-	*	-	384	384	*	384
4	Буський	270	270	*	270	26,21	26,21	*	26,21		-	*	-	-	-	*	-	270	270	*	270
5	Кам'янка-Бузький	295	295	*	295	27,71	27,71	*	27,71		-	*	-	-	-	*	-	295	295	*	295
6	Жовківський	429	429	*	429	27,84	27,84	*	27,84		-	*	-	-	-	*	-	429	429	*	429
7	Яворівський	551	551	*	551	49,97	49,97	*	49,97	>1	75	*	75	85	85	*	85	466	391	*	391
8	Городоцький	227	227	*	227	29,11	29,11	*	29,11		-	*	-	12	12	*	12	215	215	*	215
9	Мостиський	-	-	*	-	-	-	*	-		-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-
10	Пустомитівський	531	531	*	531	46,36	46,36	*	46,36	>1	15	*	15	68	68	*	68	463	448	*	448
11	Золочівський	268	268	*	268	19,35	19,35	*	19,35		-	*	-	-	-	*	-	268	268	*	268
12	Перемишлянський	170	170	*	170	19,01	19,01	*	19,01		-	*	-	-	-	*	-	170	170	*	170
13	Миколаївський	275	275	*	275	49,97	49,97	*	49,97	>1	10	*	10	37	37	*	37	238	238	*	238
14	Жидачівський	95	95	*	95	9,96	9,96	*	9,96		-	*	-	5	5	*	5	90	90	*	90
15	Стрийський	150	150	*	150	18,95	18,95	*	18,95		-	*	-	-	-	*	-	150	150	*	150
16	Самбірський	17	17	*	17	1,77	1,77	*	1,77		-	*	-	-	-	*	-	17	170	*	170
17	Дрогобицький	315	315	*	315	24,86	24,86	*	24,86		-	*	-	15	15	*	15	300	300	*	300
18	Старосамбірський	4	4	*	4	0,32	0,32	*	0,32		-	*	-	-	-	*	-	4	4	*	4
19	Турківський	-	-	*	-	-	-	*	-		-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-
20	Сколівський	-	-	*	-	-	-	*	-		-	*	-	-	-	*	-	-	-	*	-
	ВСЬОГО	4890	4890	*	4895	20,78	20,78	*	22,52	<5	100	*	100	215	225	*	225	4670	4570	*	4570

* Інформація за 2013 р. відсутня, через не надання Державною службою геології та надр України відповідних даних.

Підтоплення

В межах Львівської області процеси підтоплення обумовлені природними та техногенними факторами. Природно обумовлене підтоплення в межах території, як правило проявлене у вигляді сезонно-періодичного і поширене переважно в межах Надсянської, Верхнедністровської, Стиро-Бугської, Ратинської акумулятивних та акумулятивно-денудаційних рівнин.

Внаслідок підробки території вугільними виробками в населених пунктах Сокальського р-ну відбуваються площадні просадки земної поверхні. Ситуація ускладнюється густо прокладеними шляхопроводами та системою берегоукріплюючих дамб вздовж р.Зах. Буг. Найбільші за площею та інтенсивністю процеси підтоплення спостерігаються: м. Червоноград (Сх.околиця), м. Соснівка (Зх,ПнЗх.околиця), смт. Гірник (вул. Б. Хмельницького, Шевченка), сс. Глухів, Силець, Биндюги, Острів, крім того на дачних ділянках, с/г угіддях, долинах річок.

В межах Стебницького родовища калійних руд максимальні площі підтоплення, викликані просіданням земної поверхні, які спостерігаються в долині р.Вишниця на Зх. околиці м.Стебник. В результаті затоплення колишнього сірковидобувного кар'єру в Яворівському р-ні («Язівський кар'єр»), та в Миколаївському районі кар'єру глини («Розвадівський кар'єр») Миколаївського цементного заводу, в долинах прилеглих річок та струмків спостерігається суттєве збільшення ділянок постійного та тимчасового підтоплення за рахунок підняття рівня ґрунтових вод. В Яворівському р-ні це в основному долина річки Шкло в смт. Шкло, де крім лук підтоплюються окремі присадибні ділянки.

*Динаміка площ підтоплених земель у Львівській області
протягом 2009-2014 років*

Таблиця 7.7.

<i>Площа підтоплених земель, км²</i>					
2009	2010	2011	2012	2013	2014
248,7	248,7	248,7	248,7	260,8	260,8

Показники підтоплених та затоплених населених пунктів за 2014 рік

Таблиця 7.8

<i>Населений пункт</i>	<i>Період підтоплення</i>	<i>Площа підтоплення, (га)</i>
Буський район		
Переволочнянська с/р с.Переволочно	6.06.2014-9.06.2014	3,0
Всього по району:		3,0
Городоцький район		
Родатицька с/р с.Родатичі	16.05.2014 – 21.05.2014	6
Грімненська с/р с.Грімне	16.05.2014 – 21.05.2014	2,8
Коропузька с/р с.Хишевичі	16.05.2014 – 21.05.2014	3,2
Всього по району:		12,0
Дрогобицький район		
с.Бистриця	17.05.2014 – 21.05.2014	2,8

с.В.Дорожів	17.05.2014 – 21.05.2014	2,4
с.Летня	17.05.2014 – 21.05.2014	2,4
с.Михайловичі	17.05.2014 – 21.05.2014	1,8
с.Нагуєвичі	1.05.2014 – 21.05.2014	6,0
с.Рихтичі	17.05.2014 – 21.05.2014	0,4
с.Солонсько	17.05.2014 – 21.05.2014	0,5
с.Ст.Кропивник	17.05.2014 – 21.05.2014	0,7
смт.Меденичі	17.05.2014 – 21.05.2014	8,0
Всього по району:		25,0
Жидачівський		
Мельницька с/р с. Мельничі	16.05.2014 – 03.06.2014	60
Заріченська с/р с. Демня	16.05.2014 – 21.05.2014	18
Володимирецька с/р с. Володимирці	16.05.2014 – 18.05.2014	15
Сидорівська с/р с. Сультичі	16.05.2014 – 18.05.2014	15
Чертівська с/р с. Дубравка	16.05.2014 – 18.05.2014	12
Гніздичівська сел./р смт. Гніздичів	16.05.2014 – 25.05.2014	40
Вільхівецька с/р с. Вільхівці, с. Туради, с. Іванівці	16.05.2014 – 03.06.2014	50
Зарічанська с/р с. Заріччя, с. Межиріччя	16.05.2014 – 03.06.2014	60
Жидачівська м/р м. Жидачів	16.05.2014 – 21.05.2014	50
Жирівська с/р с. Заліски, с. Бородчиці	17.05.2014 – 03.06.2014	55
Підністрянська с/р с. Підністриани, с. Кам'яне	17.05.2014 – 03.06.2014	25
Бортниківська с/р с. Бортники, с. Демидів, с. Букавина	17.05.2014 – 03.06.2014	85
Бережницька с/р с. Журавків, с. Рогізно	17.05.2014 – 03.06.2014	100
Млиниська с/р с. Голешів	17.05.2014 – 03.06.2014	45
Журавнівська сел./р с. Журавно	17.05.2014 – 21.05.2014	30
Заріченська с/р с. Зарічне, с. Лисків	16.05.2014 – 18.05.2014	10
Чертівська с/р с. Чертіж	16.05.2014 – 18.05.2014	20
Всього по району:		690,0
Миколаївський район		
Розвадівська с/р с. Розвадів	18.05.2014 – 26.05.2014	110
Дроговизька с/р с. Устя	18.05.2014 – 31.05.2014	400
Гірська с/р с. Гірське, с. Липиці	18.05.2014 – 06.06.2014	850
Пісочнянська с/р біля с. Надітичі	18.05.2014 – 27.05.2014	180
Гонятичівська с/р біля с. Вербіж	18.05.2014 – 23.05.2014	30
Колодрубівська с/р с. Повергів	19.05.2014 – 27.05.2014	100
Криницька с/р с. Криниця	19.05.2014 – 20.05.2014	20
Рудниківська с/р с. Рудники	19.05.2014 – 20.05.2014	30

Всього по району:		1720,0
Самбірський район		
Бабинська с/р с.Бабино, с.Береги, с.Пиняни	19.05.2014	642
Бісковицька с/р с.Бісковичі, с.Заріччя	19.05.2014	676
Блажівська с/р с.Блажів, с.Воля Блажівська, с.Звір	19.05.2014	472
Вільшаницька с/р с. Вільшаник, с.Черхава	19.05.2014	514
Воютицька с/р с. Язи, с.Заріччя	19.05.2014	212
Калинівська с/р с.Калинів, с.Кружики	19.05.2014	245
Корналовицька с/р с.Корналовичі	19.05.2014	308
Кульчицька с/р с.Кульчиці	19.05.2014	501
Монастирецька с/р с. Монастирець, с.Сприня, с.Лукавиця	19.05.2014	362
Ралівська с/р с.Ралівка, с.Задністря, с.Хатки	19.05.2014	1611
Сусолівська с/р с.Сусолів, с.Подільці	19.05.2014	328
Чукв'янська с/р с.Чуква	19.05.2014	598
Дублянська сел/р смт.Дубляни	19.05.2014	2
В.Озиминська с/р с.В.Озимица, с.М.Озимица	19.05.2014	129
Всього по району		6600,0
Старосамбірський район		
Сусідовицька с/р с.Сусідовичі	14.05.2014-16.05.2014	66
Лютовиська с/р с.Біличі	14.05.2014-16.05.2014	4
Новомиська с/р, с.Боневичі	14.05.2014-16.05.2014	16
Дроздовицька с/р с.Дроздовичі, с.Пацьковичі	14.05.2014-16.05.2014	20
Боршевицька с/р с.Боршевичі	14.05.2014-16.05.2014	6
Міженецька с/р, с.Міженець	14.05.2014-16.05.2014	4
Всього по району:		116,0
Всього по області:		9166,0

7.3. Геологічний контроль за вивченням та використанням надр

Територія Львівської області характеризується наявністю районів, уражених небезпечними процесами техногенного і природного походження, які можуть призвести до техногенно-екологічних катастроф і аварій.

Інтенсивна розробка в минулі роки корисних копалин має негативний вплив на навколишнє природне середовище, насамперед геологічне, викликає активізацію екзогенних процесів, зміну фізико-механічних властивостей і складу ґрунтів, погіршення якості підземних і поверхневих вод.

На території Львівської області розташований Червоноградський кам'яновугільний басейн, що є базою видобутку вугілля високої марки. На його

території внаслідок багаторічного видобутку вугілля виникла низка проблем техногенно – екологічного характеру, оскільки супроводжувався винесенням на поверхню землі великої кількості вуглемістких порід та значним шахтним водовідливом. Геологічне середовище на дослідженій території представляє собою техногенно – природну систему з переважним впливом господарсько – промислової діяльності, в першу чергу, вуглевидобувної. Поручено гідрогеологічний режим підземної гідросфери, триває нагромадження териконів, відбувається процес просідання земної поверхні з наступним підтопленням, утворенням техногенного рельєфу (значна зміна поширення боліт та заболочених земель, зміна характеру гідро мережі, підтоплення орних земель, лісових масивів).

Головною з зазначених проблем є утворення відвалів гірської породи – териконів, різноманітних хвостосховищ, нагромадження котрих зумовлює небезпечні техногенні зміни.

З метою мінімізації негативного впливу на довкілля розроблено «Комплексний проект екологічної реабілітації Сокальського району Львівської області», який скеровано Сокальській райдержадміністрації з метою забезпечення його затвердження у встановленому згідно чинного законодавства порядку. Технологічно – інженерними рішеннями проекту передбачається вирішення техногенно – екологічних і еколого-геологічних проблем та сприяння відновленню природного ландшафту на території Львівсько - Волинського кам'яно – вугільного басейну.

Небезпечна техногенно-екологічна ситуація склалась в зоні діяльності Стебницького державного гірничо-хімічного підприємства «Полімінерал». Внаслідок багаторічного видобутку і переробки калійних руд, який проходив без закладки відпрацьованих порожнин, утворилося близько 30 млн.м³ підземних порожнин, що сягають другої санітарної зони курортполісу Трускавець, це призводить до просідання земної поверхні і утворення провалів. У зоні впливу відроблених територій розташовані житлові будинки м. Стебник, районний водогін, залізнична колія державного значення Трускавець – Київ, шосейні магістралі, каналізаційний колектор, лінії високовольтних передач, річки басейну Дністер, санітарні зони курорту Трускавець. Спостерігається активізація карстових процесів. Тільки за останні 2 роки активізація поверхневого карсту фіксувалася в межах 3-го поясу ЗСО курортполісу Трускавець.

У Львівській області зосереджені великі запаси самородної сірки. На цій сировинній базі був створений комплекс з виробництва міндобрив. Сірку видобували на Роздільському і Подорожненському (Роздільське ДГХП «Сірка» та Яворівському (Яворівське ДГХП «Сірка») сірчаних кар'єрах.

На ДГРП «Подорожненський рудник» пріоритетним є затоплення кар'єрної виїмки, гірничо – технічна рекультивация берегової смуги та порушених гірничими роботами територій.

Значну потенційно-негативну загрозу становить ситуація, що склалась в районах старих нафтопромислів Бориславського регіону. Внаслідок більш ніж півтора сторічної експлуатації Бориславського нафтогазового родовища, яке територіально співпадає з містом, у Бориславі склалася складна екологічна ситуація пов'язана з загазованістю, забрудненням фунтів, підземних та поверхневих вод.

Хронічна загазованість обумовлена міграцією підземних вуглеводневих флюїдів тектонічними тріщинами із глибинних покладів, виходом газу через міжколонний простір старих свердловин та засипаними криницями-копанками, частина з яких знаходиться поряд або під житловими будинками. У місті налічується понад 20000 закинутих криниць - копанок, 1136 ліквідованих свердловин, із них виявлених на місцевості 567 і не виявлених 434 нафтогазові свердловини .

Свою частку в загазованість міста вносить і закрита в 1995 році озокеритна шахта, експлуатація якої розпочалась ще 1855р. Щодоби з шахти виділяється 1770 кубічних метрів газоподібних вуглеводнів, а середній притік підземних вод у гірничі виробки становить 60 кубічних метрів на добу.

У м. Бориславі виявлено 193 зони з високим вмістом вуглеводнів, пробурені 683 дегазаційні свердловини, 200 з них свердловин на даний час не підключені до газозбірної мережі. На поверхню ґрунту міста, окрім газу, у багатьох місцях виходить нафта. Це так звані нафтопрояви, які в останні п'ятнадцять років спостерігаються у присклепінній частині Бориславського нафтогазового родовища, а також у зонах тектонічних порушень і розломів. В межах міста зафіксовано 37 ліквідованих свердловин та криниць-копанок, із яких періодично витікає нафта. З 8 з них нафта потрапляє у водостоки і 5 із стаціонарними резервуарами для збору нафти.

Значно погіршують і без того складну екологічну ситуацію величезні терикони пустої породи з озокеритової шахти, які, крім некондиційного озокериту, містять вільні вуглеводні і мають підвищений вміст важких металів.

7.4. Дозвільна діяльність у сфері використання надр

Відповідно до Положення «Про Департамент екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації», затвердженого розпорядженням голови Львівської ОДА від 09.07.2014 №290/0/15-14, здійснення дозвільної діяльності у сфері використання надр не належить до компетенції Департаменту екології.

8. ВІДХОДИ

Не менш гострою, ніж у попередні роки, залишається проблема екологічно безпечного збирання, видалення твердих побутових відходів (далі – ТПВ). Для вирішення проблем поводження з побутовими відходами в області діє Програма поводження з твердими побутовими відходами на період 2007-2015 роки.

На території області обліковано 672 сміттєзвалище загальною площею понад 600 га. Більшість сміттєзвалищ влаштовані без проектів на їх будівництво і роботу.

Переважна більшість сміттєзвалищ працює в режимі перевантаження, тобто з порушенням проектних показників щодо обсягів накопичення відходів.

Водночас через відсутність необхідних споруд та механізмів технологія захоронення здійснюється з порушенням нормативних вимог, що в свою чергу призводить до забруднення навколишнього природного середовища. Більшість сміттєзвалищ влаштовані без проектів на їх будівництво та позитивних висновків санітарно-епідеміологічної експертизи та висновків державної екологічної експертизи.

Наявні сміттєзвалища не виконують функцію природоохоронних споруд з екологічно безпечного захоронення побутових відходів, тому жодне сміттєзвалище не можна повноцінно назвати «полігоном».

На багатьох сміттєзвалищах відсутні системи захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження фільтрату, наявні прояви спалювання та самозаймання відходів, недостатнє перешарування відходів інертними матеріалами.

На даний час в області відсутні сміттєпереробні та сміттєспалювальні заводи. Це призводить до швидкого заповнення наявних сміттєзвалищ, площа яких постійно зростає.

За кошти обласного екологічного фонду проводиться будівництво, реконструкція та облаштування полігонів твердих побутових відходів в області та здійснюються інші заходи щодо зменшення негативного впливу твердих побутових відходів на довкілля. Так, для впровадження системи екологічно безпечного та роздільного збирання, зберігання та вивезення твердих побутових відходів, в рамках обласної програми у 2014 році з обласного фонду ОНПС заплановано фінансування в сумі 1 700,0 тис. грн. на закупівлю спецавтомобілів для збирання та транспортування ТПВ (сміттєвотів) для міст, селищ та сіл області.

За сприяння Департаменту екології 1 жовтня 2014 р. у Львові проведено екологічний форум «Поводження з відходами. Цивілізаційні виклики». Форум проведено з метою просування в Україну передових світових технологій у сфері поводження з відходами, залучення інвестицій, сучасного обладнання, а також нетрадиційних підходів до розв'язання даних проблем як на загальнонаціональному, так і регіональному рівнях.

За даними Державної екологічної інспекції у Львівській області, протягом 2014 року проведено 647 перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами. Стягнуто штрафів на суму 79,203 тис. грн.

8.1. Структура утворення та накопичення відходів

*Накопичення відходів (станом на початок 2015 року)
(за формою статзвітності № 1-відходи)*

Таблиця 8.1.

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Кількість	Примітка
1	Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням небезпечних відходів	од.	827	827 підприємства охоплено спостереженням за 2014 рік
2	Накопичено відходів, усього	т	222409272	
3	у тому числі: відходи I, 2, 3 класу небезпеки	т	2530	

*Динаміка утворення відходів I- III класів небезпеки
(згідно з даних статистичної звітності)*

Таблиця 8.2.

	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Утворення відходів I-III класів небезпеки у розрахунку на 1 км ² , т	0,065	0,071	0,082	0,056
Утворення відходів I- III класів небезпеки у розрахунку на 1 особу, тонн	0,56	0,58	0,63	0,43

8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)

*Основні показники поведження з відходами I-III класів небезпеки (тис. т)
(за формою статзвітності № 1-відходи)*

Таблиця 8.3.

№ з/п	Показники	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
1	Утворилося	1,9923	1,426	1,585	1,859	0,453
2	Одержано від інших підприємств		0,663			
3	у тому числі з інших країн	-	-	-	-	-
4	Використано					
5	Знешкоджено (знищено)	0,7275	0,9	0,505	0,521	
6	у тому числі спалено	0,0404	0,017	0,811	0,461	0,042
7	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	0,1264	-	-	1,912	
8	Передано іншим підприємствам	1,0996	2,1	-	-	-
9	у тому числі іншим країнам	-	-	-	-	-
10	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	-		-	-	-
11	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-		-	-	-
12	Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємств	37,5489	36,5	36,4	36,8	2,530

*Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) станом на 01.01.2015 року
(за даними статзвітності I- тпв)*

Таблиця 8.4.

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га
сміттєзвалища			
1.	Бродівський	64	40,05
2.	Буський	33	19,6
3.	Городоцький	32	15,7

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га
сміттєзвалища			
4.	Дрогобицький	49	34,4
5.	Жидачівський	77	26,87
6.	Жовківський	21	58,19
7.	Золочівський	69	50,80
8.	Кам'янка-Бузький	28	36,10
9.	Миколаївський	23	39,82
10.	Мостиський	31	20,9
11.	Перемишлянський	29	29,14
12.	Пустомитівський	9	14,75
13.	Радехівський	29	13,3
14.	Самбірський	58	68,75
15.	Сколівський	2	4,61
16.	Сокальський	67	63,29
17.	Старосамбірський	44	27,25
18.	Стрийський	2	9,97
19.	Турківський	1	2,14
20.	Яворівський	4	25,72
	Усього	672	601,35
полігони			
	Львівська область		
	Усього	-	-

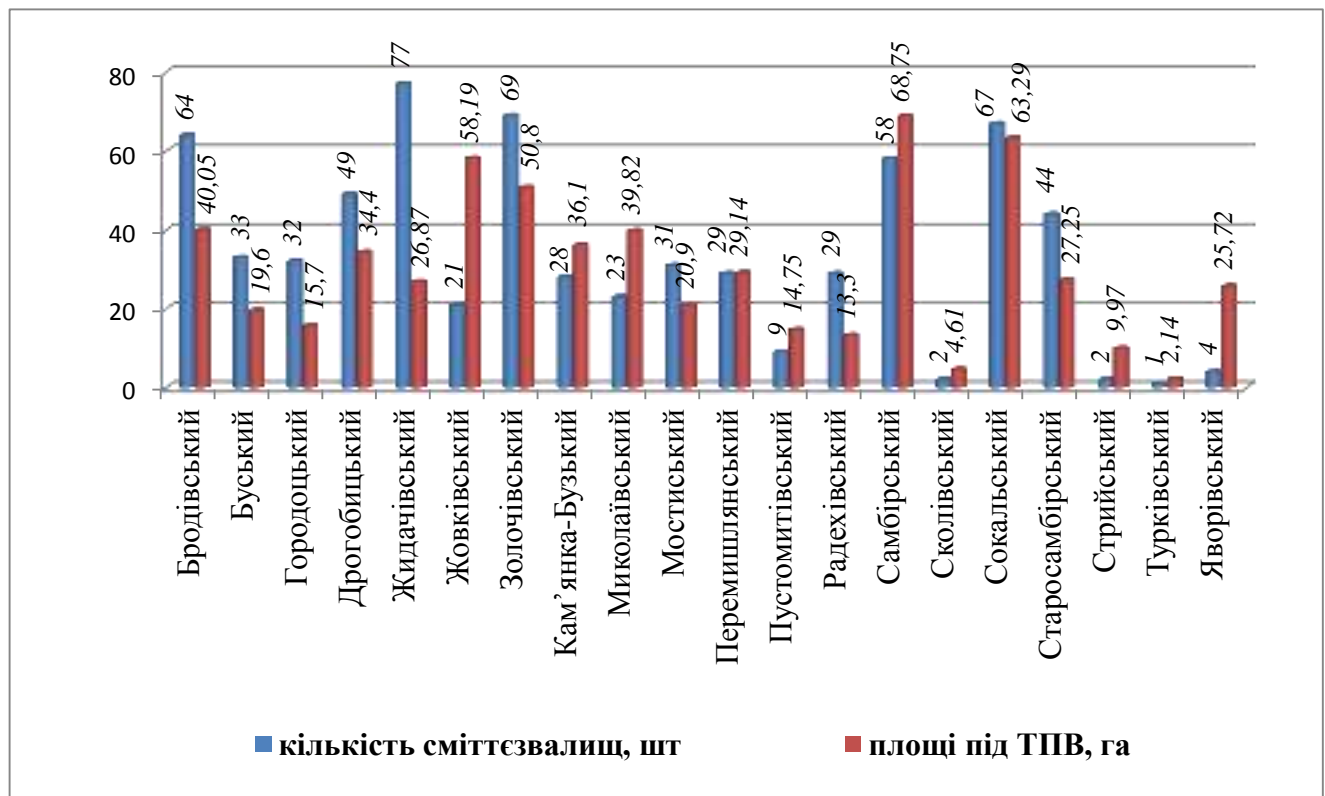

Рис. 8.1. Кількість сміттєзвалищ по адміністративних районах станом на 01.01.2015р.

Рис. 8.2. Несанкціоноване сміттєзвалище на території Роздільської селищної ради

8.3. Використання відходів як вторинної сировини

Суб'єкти підприємницької діяльності, що здійснюють збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини

Таблиця 8.5

<i>№ з/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Місце знаходження</i>	<i>Номер та строк видачі ліцензії</i>	<i>Термін дії ліцензії</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1.	ППП Взірєць (25229985)	79008, Львівська обл м. Львів, вул. Личаківська, 1 кв.1	АВ № 433747 16.04.09 № 03/09	необмежений
2.	ППП Компанія Захід Плюс (35721121)	79021, Львівська обл, м. Львів, вул. Кульпарківська, 93, оф.409	АВ № 433787 07.07.09 № 363	необмежений
3.	ТОВ Санком-Львів (34711924)	79010, Львівська обл м. Львів вул. Чернігівська, 14	АВ № 433766 22.06.09 № 329	необмежений
4.	ППП Інсталпласт-ХВ (20818151)	81500, Львівська обл, м. Городок, вул. Львівська, 163	АВ № 487587 23.09.09 № 495	необмежений
5.	ФОП Сидор І.М.	81700, Львівська обл, Жидачівський р-н, м. Жидачів, вул. Фабрична, 1А. Кв 119	АВ № 487680 26.11.09 № 636	необмежений
6.	ФОП Бутко П.С.	80085, Львівська обл Сокальський р-н, с. Волсвин	АВ № 527560 18.06.10 № 254	необмежений
7.	ТОВ Науково-виробниче	79004, м. Львів, вул.	АВ № 527603	необмежений

	підприємство "Маст" (20844622)	Пекарська, 13, кв.7	13.08.10 № 338	
8.	ФОП Іськів Н.В.	79040, Львівська обл м. Львів, вул. Патона, 2/7, кв.37	АВ № 527645 13.08.10 № 338	необмежений
9.	ТОВ "Львівторресурс" (36992527)	79056, м. Львів, вул. Гайдучка, 5	АВ № 527609 13.08.10 № 338	необмежений
10.	ТОВ "Екологія регіонів" (37162939)	79058, м. Львів, просп. Чорновола, 65	АВ № 527642 13.08.10 № 338	необмежений
11.	ПП "Весна-Плюс" (31650543)	82400, Львівська обл м. Стрий вул. Шевченка, 171 А	АВ № 527600 13.08.10 № 338	необмежений
12.	ФОП Болеховський О.В.	82400, Львівська обл, м.Стрий вул. 1-го Листопада, 9, кв.55	АВ № 527647 13.08.10 № 338	необмежений
13.	ТОВ "Європет" (35621224)	79056, Львівська обл м. Львів, вул. Гайдучка, 5	АВ № 527580 13.08.10 № 338	необмежений
14.	ТОВ "Біо-Пласт" (31214792)	79040, Львівська обл м. Львів, вул. Д. Апостола, 16, "А"-1, кім. 6	АВ № 527673 03.09.10 № 371	необмежений
15.	ТОВ "Проеко" (33286041)	79025, Львівська обл, м. Львів, вул. Кузнярівка, 69	АВ № 527716 14.10.10 № 456	необмежений
16.	ФОП Кіт О.К.	79067, Львівська обл м. Львів, вул. Лебедина, 7	АВ № 527706 05.10.10 № 438	необмежений
17.	ПП "Ого" (30918097)	79015, Львівська обл м. Львів, вул. Тургенєва, 72	АВ № 527469 17.05.10 № 212	необмежений
18.	ТОВ "Європейська компанія Ресурсозбереження" (37030554)	79088, Львівська обл, м. Львів, вул. Філатова, 12, кв. 4	АВ № 527451 17.05.10 № 212	необмежений
19.	ТОВ "Алтан" (31215382)	79026, м. Львів, вул. Персенківка, 48	АВ № 487831 25.02.10 № 99	необмежений
20.	ФОП Куцик І.Я.	82100, Львівська обл м. Дрогобич, вул. В Великого, 68, 12	АВ № 487786 27.01.10 № 01/10	необмежений
21.	ТОВ "Вторма Вест" (37277905)	79008, Львівська обл, м. Львів, вул. Лисенка, 6, кв. 10	АВ № 500714 02.11.10 № 491	необмежений
22.	ПП "Дамарк" (33465402)	81500, Львівська обл, Городоцький р-н, м. Городок вул. Львівська, 38Ж	АГ №507007 02.11.10 № 491	необмежений
23.	ПП "Центропак" (32888159)	82400, Львівська обл., с. Стрий, вул. Шевченка, буд. 179, офіс 302	АГ № 507001 02.11.10 № 491	необмежений
24.	Підприємство Жидачівської райспоживспілки "Райкоопзаготпром" (32695314)	81700, Львівська обл., Жидачівський р-н, м. Жидачів вул. Вокзальна, 1	АГ № 507110 10.01.11 № 5	необмежений
25.	ТОВ "Спецавтотранс- Львів" (30053219)	79495, Львівська обл, м. Львів-Винники, вул. Галицька, 54-А	АГ № 507116 10.01.11 № 5	необмежений
26.	ТОВ "Богуслава" (23964479)	81700, Львівська обл., Жидачівський р-н, м. Жидачів, вул. Грюнвальдська, 3, кв. 5	АВ № 564589 14.02.11 № 42	необмежений

27.	ТОВ "Аве Львів" (33951598)	79008, Львівська обл, м. Львів, пл. Ринок, 18	АВ № 564596 14.02.11 № 42	необмежений
28.	ТОВ "Агрообладнання" (00914102)	80300, Львівська обл, Жовківський р-н, м. Жовква, вул. Дорошенка, 5	АВ № 540789 14.03.11 № 5	необмежений
29.	ФОП Бацик Р.І.	81700, Львівська обл, Жидачівський р-н, м. Жидачів, вул. Грюнвальдська, 3, кв. 5	АВ № 540791 14.03.11 № 75	необмежений
30.	ТОВ "Пласт-Інвест" (32819022)	81138, Львівська обл, Пустомитівський р-н с. Жирівка, вул. Центральна, 81	АГ № 594539 17.05.11 № 153	необмежений
31.	ТОВ "Екологічна компанія Ресурсозбереження" (35549232)	79035, Львівська обл., м. Львів, вул. Зелена, 162	АГ № 594624 14.06.11 № 162	необмежений
32.	ЗАТ "Агро" (22377202)	81500, Львівська обл., Городоцький р-н, м. Городок, вул. Львівська, 557 А	АГ № 594677 26.07.11 № 267	необмежений
33.	ПП "Компанія з утилізації відходів "Укрекокомресурси" (37741108)	79017, Львівська обл., м. Львів, вул. Водогінна, 2, кім.421	АГ № 594719 26.07.11 № 267	необмежений
34.	ТОВ «ЕКОЛОГІЧНА КОМПАНІЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ » 35549232	79035, Львівська обл., м. Львів, вул. Зелена, буд. 162	АГ № 399824 16.09.2011 № 326	необмежений
35.	ТОВ «РЕПЛАСТ» 37656175	79015, Львівська обл., м. Львів, вул. Кульпарківська, буд. 25, кв. 5 А	АГ № 581877 28.11.2011 № 474	необмежений
36.	ТОВ «ПЛАСТ-3000» 31729738	79011, Львівська обл., м. Львів, вул. Стуса, буд. 4	АГ № 581858 28.11.2011 № 474	необмежений
37.	ПП «СЦ-СЕРВІС-ЦЕНТР СТРИЙ» 32053949	82400, Львівська обл., м. Стрий, вул. Шашкевича, буд. 21	АГ № 581899 12.12.2011 № 538	необмежений
38.	ПП «СТРИЙВТОРРЕСУРСИ » (13810433)	82400, Львівська обл., м. Стрий, вул. Вітовського, буд. 1	АД № 075553 20.11.2012, № 594	необмежений
39.	ПП «ВТОРПЛАСТ» (31215005)	79069, м. Львів, вул. Шевченка, 315 А, кім. 1	АД № 075661 07.12.2012, № 626	необмежений
40.	ТОВ «ТОВ НВФ «ІНОТЕХ» (20779451)	81652, Львівська обл., м. Новий Розділ, просп. Шевченка, 15, корп. А	АД № 075656 07.12.2012, № 626	необмежений
41.	ФОП ЛАПИЧАК А.Д. (2226207532)	79053, м. Львів, вул. Ведедя, 10	АД № 075651 07.12.2012, № 626	необмежений
42.	ТОВ «ЕЛЕКТРОН-БУД» (14315227)	79054, м. Львів, вул. Садова, буд. 2А	АД № 075605 20.11.2012, № 594	необмежений
43.	ТзОВ «ГАЛИЦЬКА КАБЕЛЬНА КОМПАНІЯ»	79037, м. Львів, вул. Б. Хмельницького, буд. 241,	АД № 075604 20.11.2012, № 594	необмежений

	(32800603)	кв. 41		
44.	Приватне підприємство "БОРИСЛАВВТОРРЕСУ РСІ" (13837538)	82300, Львівська обл., м. Борислав, вул. Тернавка, буд. 43	АД № 075692 від 28.12.2012	необмежений
45.	ТОВ "ПОЛШЕТ" (38424952)	79014, Львівська обл., м. Львів, вул. Казахська, буд. 5 А	АЕ № 199263 № 132 від 27.03.2013	необмежений
46.	ТОВ "Еко Центр Львів" (38424837)	79026, м. Львів, вул. Академіка, Лазаренка, буд. 1 А, кім. 12	АЕ № 199273 від 27.03.2013 № 132	необмежений
47.	ТОВ "ГАЛБРУХТ" (30680112)	81700, Львівська обл., м. Жидачів, вул. Сагайдачного, буд. 11 А	АЕ № 199295 від 15.04.2013	необмежений
48.	Приватне підприємство - "ДРОГОБИЧВТОРРЕСУ РСІ" (13815815)	82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Котляревського, буд. 11	АЕ № 263963 від 15.05.2013	необмежений
49.	ФОП Сапронова Т.О. (2493217566)	79049, м. Львів, вул. Драгана, буд. 18, кв. 14	АЕ № 263982 від 10.06.2013 № 245	необмежений
50.	КП "КОМУНАЛЬНИК" (03348643)	80100, Львівська обл., м. Червоноград, вул. Святого Володимира, буд. 112	АЕ № 263976 від 10.06.2013 № 245	необмежений
51.	ТОВ "ЕКО-РОБ" (38630137)	82000, Львівська обл., м. Старий Самбір, вул. Промислова, буд. 1	АЕ № 272207 від 12.07.2013 № 307	необмежений
52.	ФОП Хомик Андрій Миколайович (3008910778)	79025, м. Львів, вул. Кузнярівська, буд. 69	АЕ № 272227 від 12.07.2013 № 307	необмежений
53.	ФОП Романчак Михайло Михайлович (3061507971)	79049, м. Львів, вул. Гната Хоткевича, буд. 40, кв. 4	АЕ № 272257 від 22.08.2013 № 364	необмежений
54.	ТОВ "ЕКО БАЛАНС ЗОЛОЧІВ" (37780770)	80700, Львівська обл., м. Золочів, вул. Промисорва, буд. 4	АЕ № 287065 від 03.12.2013 № 496	необмежений
55.	ФОП АНДРІЙ ІГОР МИРОСЛАВОВИЧ (2798106112)	82400, Львівська обл., м. Стрий, вул. Грушевського, 28, кв. 1	АЕ № 287662 від 11.12.2013 № 506	необмежений
56.	ТОВ «ВТОРМА - ЛЬВІВ» 32478122	81700, Львівська обл., Жидачівський р-н, м. Жидачів, вул. Мазепи, буд. 10А, кв. 1	АГ № 581926 23.12.2011 № 566	необмежений

Основним переробниками відходів як втор сировини (макулатура) в області є ВАТ «Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат» і ВАТ «Кохавинська паперова фабрика».

8.4. Транскордонні перевезення відходів

За період 2014 року не зафіксовано ввезення небезпечних відходів на територію Львівської області.

Водночас, залишається невирішеним питання екологічно безпечної утилізації та зберігання імпортованих впродовж 2002 – 2003 років ДП «Спецсервіс» та ТзОВ

«ОСМА-Ойл» відходів з Угорщини та виготовлених з них модифікаторів. Всього на території області зберігається 18,928 тис. тонн модифікатора та 1174 тонн нейтралізованих гудронних залишків.

Враховуючи відсутність технологій переробки зазначених речовин на території області та України, що є порушенням вимог Базельської конвенції, Держуправлінням спільно з Львівською облдержадміністрацією неодноразово інформувались Кабінет Міністрів України, Мінприроди України та Міністерство закордонних справ України щодо необхідності започаткування заінтересованими центральними органами виконавчої влади переговорного процесу з угорською стороною стосовно реімпорту відходів в Угорщину.

8.5. Державне регулювання в сфері поводження з відходами

Відповідно до постанови КМУ від 03.08.1998р. №1218 Департаментом екології та природних ресурсів ЛОДА у 2014 році розглянуто 537 декларацій про утворення відходів.

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

Господарська діяльність людини створює одну із самих гострих проблем нашої цивілізації проблему захисту природного середовища від негативного впливу відходів виробництва і споживання. Все те, що виробляється, споживається і видобувається, рано чи пізно перетворюється у відходи.

Загальна площа Львівської області становить 2 183 197,0 га. Населення області становить 2,7 млн. чоловік. Загальна кількість населених пунктів – 1982,0 одиниць, з них 78 міст та селищ, 1850 сіл.

Адміністративно область поділена на 20 районів, 43 міста, у тому числі 9 міст обласного значення (Львів, Борислав, Дрогобич, Моршин, Самбір, Стрий, Трускавець, Червоноград, Новий Розділ).

За останні 10 років на території Львівської області накопичено понад 10 млн. тонн сміття, що створює проблему, яка не вирішується територіальними громадами локально. Ці відходи практично без сортування (частково відділяється папір, поліетилен і незначна частина скляної тари) вивозяться на сміттєзвалища.

На території області обліковано 672 сміттєзвалище загальною площею понад 600 га. Більшість сміттєзвалищ влаштовані без проектів на їх будівництво і роботу.

Слід відмітити, що наявні сміттєзвалища не виконують функцію природоохоронних споруд з екологічно безпечного захоронення побутових відходів. Відповідно ні одне сміттєзвалище не можна назвати «полігоном». Погіршення екологічної ситуації в місцях захоронення відходів пов'язано з забрудненням практично усіх природних ресурсів: атмосферного повітря, ґрунтів, поверхневих і підземних вод.

Окремою, надзвичайно складною екологічною і соціальною проблемою є питання функціонування Львівського міського сміттєзвалища, розташованого біля с. Грибовичі Жовківського району, на яке щороку вивозиться біля 1 млн. м³ побутових та невелика кількість мало небезпечних промислових відходів. Сміттєзвалище перевищило передбачені санітарними нормами терміни функціонування. Водночас, незважаючи на неодноразові вимоги нашого держуправління і облсанепідстанції, на даний час відсутнє альтернативне рішення щодо місця розміщення нового полігону для Львова.

Розв'язання проблеми безпечного поводження з ТПВ можливе через створення сучасних сміттєпереробних заводів, полігонів та спеціалізованих підприємств зі збору ТПВ та охопленням централізованим вивезення ТПВ з усіх населених пунктів області.

Найбільша кількість промислових відходів зосереджена на гірничо – хімічних підприємствах Львівщини, які припинили свою виробничу діяльність. Всього накопичено близько 90 млн. тонн відходів збагачення сірчаної руди, 4 млн. тонн фосфогіпсу, 15 млн тонн хвостів збагачення калійної солі.

На території Червоноградського вугільного району накопичено понад 85 млн. м³ породних відвалів вугільних шахт, 14 млн. м³ крупних та 12 млн. м³ мілких фракцій хвостів збагачення.

В золошлаковідвалах Добротвірської ТЕС накопичено понад 10,5 млн тонн золи від спалювання вугілля.

Залишається невирішеним питання екологічно безпечної утилізації та зберігання імпортованих ДП «Спецсервіс», ТзОВ «ОСМА-Ойл» з Угорщини відходів та виготовлених з них модифікаторів. На території області зберігається 18,928 тис. тон модифікатора та 1174 тон нейтралізованих гудронних залишків.

Пріоритетними завданнями у сфері поводження з небезпечними відходами є забезпечення виконання обласної програми в частині вирішення питання утилізації відходів, накопичених за попередні роки (гірничя порода ДП «Львіввугілля», зола Добротвірської ТЕС, фосфогіпси, імпортовані гудрони та кислі гудрони, відходи видобування та збагачення сірки).

9.2. Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Найбільшими забруднювачами є вугільно-видобувна, вугільно-збагачувальна гірничо-хімічна галузі та значна кількість сміттєзвалищ.

Підприємства - найбільші забруднювачі довкілля Львівщини

Таблиця 9.1.

№	Назва підприємства	Показники
1.	Добротвірська ТЕС, ВАТ Західенерго,	Накопичено 10000,9 тис. т. золошлаку
2.	ДП «Львіввугілля»	Накопичено 3421,1 тис. т. відходів вуглевидобутку
3.	Нафтопереробний комплекс «Галичина»	Накопичено 9,740 тис. т нафтошламу
4.	Львівське комунальне підприємство «Збиранка»	Накопичено 287,100 тис. т ТПВ
5.	Роздільське Державне гірничо-хімічне підприємство «Сірка»	Накопичено 3045,4 тис. т фосфогіпсів
6.	ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод»	Накопичено 200,0 тис. т кислих гудронів

9.3. Радіаційна безпека та радіоекологія

9.3.1. Стан радіаційного забруднення територій

Радіоекологічний стан Львівської області є безпечним. На території області немає територій з радіоактивними забрудненнями внаслідок Чорнобильської катастрофи. Природний радіаційний фон знаходиться в межах 12-16 мкР/год. На території області знаходиться 44 підприємства та освітні заклади і близько 70 медичних установ, які використовують джерела іонізуючого випромінювання.

9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами

На території області знаходиться державний міжобласний спецкомбінат ДК Укр ДО «Радон» МНС України, який відноситься до радіаційно-небезпечних об'єктів.

Радіаційний моніторинг навколо пункту зберігання радіоактивних відходів ДМСК ДК УкрДО «Радон» здійснюється службою цього підприємства. За

результатами моніторингу перевищень граничнодопустимих показників забруднень не виявлено.

Державний радіологічний контроль за переміщенням вантажів і транспортних засобів через Державний кордон та за додержанням вимог законодавства про екологічну та радіаційну безпеку підприємствами, в тому числі тих, які здійснюють операції з металобрухтом, здійснюється підрозділами Державної екологічної інспекції у Львівській області. За 2014 рік радіоактивних фрагментів металобрухту не виявлено.

Експлуатація атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ)

Таблиця 9.2.

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону, назва АЕС та підприємства	Кількість ядерних та радіаційно-небезпечних об'єктів (усього), од.	АЕС		Підприємства, що здійснюють захоронення радіоактивних відходів (РАВ)		
			кількість реакторів, од.	радіаційний фон в 30-ти км зоні АЕС, мкЗв/год	кількість ПЗРВ, од.	кількість РАВ, м ³ загальна активність, Бк	радіаційний фон на території ПЗРВ, мкЗв/год
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Львівський міжобласний спецкомбінат УДО ДО «Радон»	1	-	-	1	591,2 м ³	<0,2

Використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ)

Таблиця 9.3

№з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону, назва підприємства	Кількість радіаційно-небезпечних об'єктів (усього), од.	Джерела іонізуючого випромінювання (ДІВ), що використовуються		
			кількість джерел іонізуючого випромінювання, од.	загальна активність ДІВ, Бк	радіаційний фон на території підприємства, мкЗв/год
1	м. Львів	23			
2	Бродівський	-			
3	Буський	-			
4	Городоцький	-			
5	Дрогобицький	6			
6	Жидачівський	1			
7	Жовківський	-			
8	Золочівський	-			
9	Кам'янка-Бузький	-			
10	Миколаївський	2			
11	Мостиський	-			
12	Перемишлянський	-			
13	Пустомитівський	-			
14	Радехівський	-			
15	Самбірський	-			
16	Сколівський	-			
17	Сокальський	2			
18	Старосамбірський	-			
19	Стрийський	2			

20	Турківський	-		
21	Яворівський	1		

Забруднення території техногенними та техногенно-підсиленими джерелами природного походження

Таблиця 9. 4.

№з /п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість населення, чол.	Радіаційний фон на території, мк ³ в/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг земель				
				цезій-137(техногенний)	стронцій-90(техногенний)	радій(природний)	торій(природний)	калій(природний)
1	2		3	4			5	6
1.	ВАС Львів*	-	10-13	-	-	-	-	-
2.	М Броди *	-	10-13	-	-	-	-	-
3.	АМСЦ Дрогобич*	-	12-14	-	-	-	-	-
4.	м. Кам'янка-Бузька*	-	10-12	-	-	-	-	-
5.	м. Мостиська*	-	12-14	-	-	-	-	-
6.	м. Рава-Руська*	-	10-15	-	-	-	-	-
7.	м. Славськ*	-	11-14	-	-	-	-	-
8.	м. Стрий*	-	11-16	-	-	-	-	-
9.	м. Турка*	-	13-16	-	-	-	-	-
10	м. Яворів*	-	10-13	-	-	-	-	-

*-метеостанція

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

10.1. Структура та обсяги промислового виробництва

У 2014 році відносно 2013 року випуск промислової продукції в області збільшився на 16%. Зокрема, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів він зменшився на 30,9%, у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – на 12%, у переробній промисловості – на 12,1, проте виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення збільшився на 120,5%, та виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – збільшився на 8,4%.

Обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності за 2013- 2014 рік

Таблиця 10.1.

	2013		2014	
	тис.грн.	у % до підсумку	тис.грн.	у % до підсумку
Промисловість	30 786 841,2	100	35 701 337,2	100
Добувна та переробна промисловість; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	-	-	35 447 012,7	99,3
Добувна та переробна промисловість	-	-	28 546 167,4	80,0
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1 320 869,2	4,3	1 593 345,2	4,5/20,6
Переробна промисловість з неї	22 400 882,3	72,8	26 952 822,2	75,5/20,3
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	10 217 394,6	33,2	11 980 366,6	33,6/17,3
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів із шкіри та інших матеріалів	833 298,5	2,7	1 223 979,9	3,4/46,9
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	2 604 988,4	8,5	3 250 212,7	9,1/24,8
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	58 593,5	0,2	17 783,5	0,0
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	966 299,9	3,1	933 929,9	2,6/-3,3
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	564 195,5	1,8	689 614,5	1,9
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	2 654 831,7	8,6	2 993 009,0	8,4/12,7
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	898 896,5	2,9	1 492 179,5	4,2
Машинобудування	2 493 792,0	8,1	2 775 979,3	7,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6 830 329,2	22,2	6 900 845,3	19,3
Забір, очищення та постачання води	-	-	254 324,5	0,7

10.2. Вплив на довкілля

10.2.1. Гірничодобувна промисловість

Гірничодобувна промисловість у Львівській області представлена Червоноградським вуглевидобувним регіоном. На території цього регіону, внаслідок багаторічного видобутку вугілля, виникла низка проблем техногенно – екологічного

характеру, оскільки супроводжувався винесенням на поверхню землі великої кількості вуглемістких порід та значним шахтним водовідливом, який в середньому досяг 6,5млн.м³ в рік. За весь період експлуатації шахт розміщено на земній поверхні 200 млн. м³ шахтних вод з мінералізацією 6-8 і більше г/л. Геологічне середовище на дослідженій території представляє собою техногенно – природну систему з переважним впливом господарсько – промислової діяльності, в першу чергу, вуглевидобувної. Порушено гідрогеологічний режим підземної гідросфери, триває нагромадження териконів, відбувається процес просідання земної поверхні з наступним підтопленням, утворенням техногенного рельєфу (значна зміна поширення боліт та заболочених земель, зміна характеру гідро мережі, підтоплення орних земель, лісових масивів).

Головною із зазначених проблем є утворення відвалів гірської породи – териконів, різноманітних хвостосховищ, нагромадження котрих зумовлює наступні небезпечні техногенні зміни:

- накопичення в териконах пухких і нестійких відходів гірської породи, що містять агресивні хімічні субстанції;
- зміна балансу ґрунтових вод і виснаження водоносних горизонтів через порушення природної циркуляції;
- втрата значних площ земельних ресурсів через підтоплення та їх забруднення;
- забруднення атмосфери, ґрунтів та підземних вод, зокрема важкими металами;
- штучне утворення нехарактерного мікроклімату.

Перегоріла частина в загальній кількості породи, видобутої за всі роки експлуатації гірничих підприємств, становить лише 25-30%, виникає загроза обвалів та зсувів. Також флотаційні та гравітаційні відходи є джерелами забруднення довкілля фенолами, нафтопродуктами, сульфатами, фосфатами.

З метою мінімізації негативного впливу на довкілля наслідків вуглевидобування на території Червоноградського гірничовидобувного регіону, відновлення та збереження природної екосистеми в районі гірничих виробіток на замовлення Держуправління в 2007 році розроблено «Комплексний проект екологічної реабілітації Сокальського району Львівської області», який скеровано у грудні 2008 р. Сокальській райдержадміністрації з метою забезпечення його затвердження у встановленому згідно з чинним законодавством порядком. Технологічно – інженерними рішеннями проекту передбачається вирішення техногенно – екологічних і еколого-геологічних проблем та сприяння відновленню природного ландшафту на території Львівсько - Волинського кам'яно – вугільного басейну. Основними проектними рішеннями передбачено:

- захист сіл Вільшини та Межиріччя;
- влаштування озер риборозведення та відпочинку;
- пониження рівня ґрунтових вод;
- засипка підтоплених територій;
- впорядкування території с.Добрячин;
- облаштування правобережної дамби р.Солокія;
- рекультивація чаші колишнього водосховища на р.Західний Буг Сокальського заводу хімволокна в районі сіл Теляж та Ульвівок;

- рекультивация староріччя в районі с.Добрячин;
- пониження рівня дренажних вод;
- реконструкція магістральних мереж шахтного відливу;
- реконструкція магістральних мереж системи побутової каналізації шахт;
- організація водопостачання с.Добрячин;
- реконструкція каналізаційних очисних споруд м.Сокаль;
- реконструкція зовнішніх мереж газопостачання на підроблених територіях шляхом їх влаштування на опорах.

Металургійна промисловість

Металургійна промисловість об'єднує підприємства, які послідовно здійснюють видобування, збагачення, металургійну переробку руд чорних та кольорових металів та нерудної сировини, виробництво чавуну, сталі, кольорових та дорогоцінних металів, сплавів, прокатне виробництво, переробку вторинної сировини (металобрухту). Основними споживачами продукції металургійної промисловості є машинобудування, будівництво, транспорт.

Металургійна промисловість складається з чорної та кольорової металургії.

У 2014 році в Львівській області відбулося збільшення металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування на 60% відповідно до обсягів реалізованої продукції.

10.2.2. Хімічна та нафтохімічна промисловість

Підприємства гірничо – хімічної промисловості Львівщини

Одною з головних проблем гірничо-видобувної галузі Львівщини є стабілізація та відновлення екологічної рівноваги в зоні впливу гірничих робіт підприємств гірничо-хімічної промисловості Львівщини та мінімізації техногенного впливу гірничо - видобувних робіт на довкілля.

Стебницьке ДГХП «Полімінерал»

На сьогодні Стебницьке державне гірничо - хімічне підприємство «Полімінерал» належить до еколого – небезпечних об'єктів обласного рівня.

Техногенно-екологічні проблеми в зоні його діяльності пов'язані з утворенням в минулому близько 30,0 млн. м куб. порожнин, що виникли внаслідок багаторічного видобутку і переробки калійних руд із підземних копалень, який проходив без закладки відпрацьованих порожнин та їх заповнення наповнюючим матеріалом. Потрапляння прісних поверхневих вод у підземні виробітки через розгерметизацію денної поверхні землі над шахтними полями сприяє розчиненню ціликів та створює потенційну небезпеку виникнення землетрусу техногенного походження. Утворені порожнини примикають до санітарно-захисної зони курорту Трускавець, міст Дрогобич, Стебник, Борислав тощо, над ними пролягають лінії електромереж, дорога Дрогобич - Трускавець, водопровід та інші комунікації.

З метою попередження і мінімізації техногенно-екологічних загроз на Стебницькому ДГХП «Полімінерал» у минулі роки Інститутом ВАТ «Гірхімпром», на замовлення Мінпромполітики та Міністерства з питань НС, розроблено комплексний проект «Консервація рудника №2 і рекультивація порушених земель», затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 166-р. Цей проект фінансується по бюджетній програмі КПКВ 2601100 «Реструктуризація та ліквідація об'єктів підприємств гірничої хімії і здійснення невідкладних природоохоронних заходів в зоні їх діяльності».

Для його ліквідації Інститутом ВАТ «Гірхімпром» у 2009 році розроблено додатковий проект «Проведення капітальних робіт в зоні соляного карсту Стебницького ДГХП "Полімінерал"». Проте Проект не одержав позитивного висновку держекоекспертизи і був повернутий на доопрацювання.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.09.2009р. №1181-Р «Про виділення коштів Львівській облдержадміністрації для здійснення заходів з ліквідації з надзвичайної ситуації техногенного характеру, що склалась в зоні соляного карсту Стебницького ДГХП «Полімінерал» для ліквідації соляного карсту у кінці 2009 року реалізовувались окремі інженерні рішення в районі р.Вишниця на шахтному полі Стебницького ДГХП «Полімінерал», згідно котрих споруджено тимчасовий штучний обвідний канал для спрямування в нього р.Вишниця і відведення таким чином її від зони карстоутворення, проведена засипка карсту породними відвалами.

Моніторингові дослідження в зоні Стебницького ДГХП «Полімінерал» у 2009 році проводились на замовлення головного управління промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації ВАТ «Інститут гірничо – хімічної промисловості». За даними цих спостережень визначено локальне просідання земної поверхні та спрогнозоване утворення відкритих карстових провалів.

Згідно висновків Державної екологічної інспекції у Львівській області, в 2013 році на підприємстві припинено роботи з проведення реалізації «Комплексного проекту консервації рудника № 2 і рекультивації порушених гірничими роботами земель у зоні його діяльності за бюджетною програмою «Реструктуризація та ліквідація об'єктів підприємств гірничої хімії і здійснення невідкладних природоохоронних заходів». З 2004 року Стебницьке ДГХП «Полімінерал» було виконавцем даних робіт, загальна вартість яких становить 162 млн. грн. Протягом 2004-2012рр. щорічно підприємство отримувало від 6 до 17 млн. грн.

На 2013 рік в Державному бюджеті для виконання вищевказаних робіт було закладено 18 млн. 958 грн.

Однак, приватизація даного підприємства (накази Фонду державного майна № 900 від 16.06.2011р. та № 3625 від 04.10.2012р.) дала підстави Міністерству фінансів України призупинити фінансування за бюджетною програмою реалізацію Комплексного проекту Стебницького ДГХП «Полімінерал».

У результаті, на підприємстві не виконувалися такі важливі роботи, як приготування та перекачування насичених розсолів у підземні виробки рудника № 2; ліквідація новоутворених кастрових порожнин (за рік їх утворюється близько 8 тис.куб.м); буріння закладочних свердловин; чистка гідропостережних свердловин та ін.

Така ситуація може сприяє переповненню хвостосховища, руйнуванню між камерних опорних ціликів, раптового обвалу відпрацьованих.

Департамент екології та природних ресурсів звертав увагу на важливості відновлення фінансування Комплексних заходів державної Програми, що здійснювалось до 2013 року і давало можливість тримати екологічну ситуацію у Стебнику під контролем.

Яворівське ДГХП «Сірка»

У зв'язку із припиненням гірничовидобувних робіт на Немирівському руднику підземної виплавки сірки в зоні впливу гірничих робіт Яворівського ДГХП «Сірка» реалізується «Проект відновлення екологічної рівноваги та рекультивації порушених гірничими роботами земель Яворівського ДГХП «Сірка», розроблений ВАТ «Гірхімпром». Реалізатором даного Проекту є Новояворівське ДП «Екотрансенерго».

За даними Новояворівського ДП «Екотрансенерго» пріоритетними залишаються роботи з технічної рекультивації залишкових площ сірководобувних ділянок рудника підземної виплавки сірки, зокрема для ділянок Язівського рудника підземної виплавки сірки ПВС-600.

Підчас перевірок Державної екологічної інспекції виявлено, що є потреба в проведенні інвентаризації і визначенні кількості сірководобувних свердловин, котрі необхідно затампонувати; вирішення проблеми гарячого водовідливу по Завадівській і Шаварівській ділянках. На Староязівській ділянці не оконтурені і не ліквідовані газопрояви зі свердловин виплавки сірки.

За даними моніторингових досліджень, що проводились ВАТ «Гірхімпром», екологічним наслідком видобутої сірки стало закислення ґрунтів, деградація рослинного покриву. З огляду на це, територія колишніх рудників підземної виплавки сірки потребують подальших моніторингових спостережень за масштабами забруднення компонентів довкілля, в першу чергу земельних та водних ресурсів, та розробки рекомендацій щодо їх відновлення.

Роздільське ДГХП «Сірка»

З метою поліпшення екологічної ситуації та мінімізації негативного впливу наслідків колишньої виробничої діяльності Роздільського ДГХП «Сірка» з 2004 року на підприємстві реалізується Комплексний проект ліквідації сірчаних кар'єрів, відновлення екологічної рівноваги і ландшафту.

Відходи сірчаного виробництва, що утворились внаслідок колишнього видобутку сірки відкритим способом, були заскладовані у хвостосховищах, розташованих на різних ділянках території родовища, а відходи виробництва мінеральних добрив – у відвалі фосфогіпсу.

Отже, на території колишньої діяльності РДГХП «Сірка» знаходяться хвости збагачення, плавки видобутої з кар'єру сірки, що містять сірку, стронцій, інші небезпечні елементи, та відвали фосфогіпсу. Хвостосховище № 1 (біля с.Березівці), згідно тодішньої проектною документації, побудовано на заплаві р.Дністер. Східна сторона свостосховища утворена надзапальною терасою, усі інші обгороджені дамбою висотою 17-22 м. Більша частина хвостосховища заросла очеретом. Відходи

флотації представлені меленим вапняком з домішками сірки гіпсу, кварцу, глинистих мінералів тощо. Хвостосховище №2 створено в західній частині залишкової виїмки Північного кар'єру. Дно, складене гіпсоангідритами, було екрановано шаром глин потужністю 2м. Рівень води в ньому становить 269,9м, наміто тонкий шар фракцій хвостів збагачення сірчаних руд потужністю біля 33м в кількості 10,6 млн.м³. У хвостосховищі на гідровідвалі № 2 у алювіальних відкладах закладовані четвертинні піски, супіски і суглинки, які розроблялися способом гідромеханізації при будівництві Південного кар'єру.

На сьогодні на території хвостосховищ та прилеглих до них територій не здійснюється жодна виробнича діяльність.

Згідно з даних РДГХП «Сірка», на балансі підприємства перебуває 3045,418 тис.тонн фосфогіпсів. Підприємством виконана гідроізоляція відвалу фосфогіпсу з влаштуванням по контуру вапнякового нейтралізуючого шару. В результаті ліквідовано попадання кислих вод з відвалу фосфогіпсу в р. Дністер.

За ініціативи департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації у 2013 р. на «Розробку робочого проекту рекультивациі порушених гірничими роботами земель у зоні діяльності Роздільського ДГХП «Сірка»» з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища виділено 250 тис.грн. Фактично, замовником заходу освоєно кошти в обсязі 240 тис.грн.

ДГХП «Подорожненський рудник»

Наказом Мінпромполітики від 7 червня 2004 р. № 271 затверджений комплексний проект «Закриття сірчаного кар'єру і відновлення ландшафту в зоні діяльності ДГХП «Подорожненський рудник».

Кошторисна вартість – 29 833,4 тис. гривень,
Розпочато фінансування у 2004 році.

За 9 місяців 2011 року освоєно 5 298,359 тис . грн.

За рахунок коштів обласного та Державного фондів охорони навколишнього природного середовища, протягом 2000-2004 років здійснювались головним чином проектні роботи для реалізації даного Проекту.

Крім проектних робіт, здійснювались заходи з ліквідації техногенних загроз для довкілля.

Даний проект до 2011 року фінансувався за бюджетною програмою 2401450 «Роботи щодо реструктуризації та ліквідації об'єктів підприємств гірничої хімії і здійснення невідкладних природоохоронних заходів в зоні їх діяльності» за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, через розпорядника коштів – Мінпромполітики України.

Згідно з комплексним проектом основними для виконання є наступні роботи:

- укріплення зсувонебезпечних ділянок бортів кар'єру і схилів відвалів в зоні с.Подорожне.;
- гірничо-технічна рекультивациа берегової смуги на території, порушених гірничими роботами для затоплення кар'єрної виїмки;
- лісонасадження на ділянках яроутворення відвалу №1;

- будівництво і відновлення наявних водоскидних каналів для регульованого наповнення і скиду вод кар'єрного озера;
- консервація порушених земель;
- влаштування системи гідропостережних свердловин.

У зв'язку з ліквідацією ДП «Подорожненський рудник» в 2012 році, Роздільським ДГХП «Сірка» було підписано акт прийому-передачі майна та затверджено Агенством Держмайна України.

03.01.2013 року Роздільським ДГХП «Сірка» проведено поточну проплату земельного податку. Зокрема, по Володимирецькій сільській раді щомісячна сплата земельного податку становить 520,61 грн, всього проплачено 3650,67 грн.

Моніторинг за станом впливу кар'єру на навколишнє природне середовище не здійснюється, у зв'язку з відсутністю фінансування.

10.2.3. Харчова промисловість

Харчова та переробна промисловість, як і багато інших галузей народного господарства, є джерелом негативного впливу на навколишнє середовище. Широка номенклатура різних видів сировини та готової продукції, що випускається, разом з різноманіттям та різним рівнем екологічної безпеки промислових технологій визначає значні відмінності у кількості та забрудненості виробничих відходів.

Виробництво харчових продуктів супроводжується утворенням рідких, газоподібних та твердих відходів, що забруднюють поверхневі води, атмосферу та ґрунти. Але основною проблемою екології харчових виробництв є проблема води. Усі підприємства потребують велику кількість води, що використовується безпосередньо в технології основного продукту (пивоварна, спиртова, цукрова), для миття обладнання та інших цілей. Більшість цієї води у вигляді забруднених стоків виводиться із процесу та надходить у навколишнє середовище. Основною особливістю стічних вод є високий вміст розчинених органічних речовин.

Найбільший негативний вплив на довкілля мають м'ясна, цукрова, спиртова та дріжджова галузі харчової промисловості.

Харчопереробна галузь займає значну частку у промисловості області. Вона представлена цукровою (Радеківський район), м'ясною (м. Львів, м. Стрий, м. Дрогобич, м. Борислав, м. Золочів), молочною і маслосироробною (м. Львів, м. Червоноград, м. Дрогобич), хлібопекарною, кондитерською, олійно-жировою, пивоварною, лікєро-горілчаною, плодоовочеконсервною, тютюновою та іншими галузями.

10.3 Заходи з екологізації промислового виробництва

У 2014 році на охорону навколишнього природного середовища у Львівській області підприємствами, установами та організаціями за фактичними цінами було витрачено 390,8 млн. грн., що на 3,5% більше порівняно з 2013 роком. З них 259,6 млн. грн. (66,4%) – становлять поточні витрати на охорону природи, пов'язані з експлуатацією та обслуговуванням засобів природоохоронного призначення (на 12,4% більше порівняно з 2013 роком), 131,2 млн. грн. (33,6%) – капітальні інвестиції (на 10,5% менше).

Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за напрямками інвестування за 2014 рік

Таблиця 10.2

	<i>Капітальні інвестиції</i>	
	<i>тис. грн.</i>	<i>у % до загального обсягу</i>
Усього	131 203,1	100,0
у тому числі охорона атмосферного повітря і проблеми зміни клімату	62 335,5	47,5
очищення зворотних вод	11 479,2	8,7
поводження з відходами	26 742,8	20,4
захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	30 559,2	23,3
зниження шумового і вібраційного впливу (за винятком заходів для охорони праці)	-	-
збереження біорізноманіття і середовища існування	0,5	0,0
радіаційна безпека (за винятком заходів для запобігання аваріям і катастрофам)	-	-
науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	-	-
інші напрями природоохоронної діяльності	85,9	0,1

Джерела фінансування капітальних інвестицій та поточних витрат за 2014 р.

Таблиця 10.3

	<i>Фактично витрачено</i>			
	<i>Капітальних інвестицій</i>		<i>Поточних витрат</i>	
	<i>тис. грн.</i>	<i>у % до загального обсягу</i>	<i>тис. грн.</i>	<i>у % до загального обсягу</i>
Усього	131203,1	100,0	259639,3	100,0
у тому числі за рахунок				
коштів державного бюджету			3597,1	1,4
з них кошти державного фонду охорони навколишнього природного середовища	-	-	-	-
коштів місцевих бюджетів	1706,8	1,3	438,3	0,2
з них кошти державного фонду охорони навколишнього природного середовища	1557,0	1,2	425,6	0,2
власних коштів підприємств та організацій	117616,3	89,6	255603,9	98,4
інших джерел фінансування	11880,0	9,1	-	-

Екологічні платежі у 2014 р.

Таблиця 10.4

	<i>Пред'явлено до сплати, тис. грн.</i>	<i>Фактично сплачено, тис. грн.</i>
Екологічний податок - усього	395476,1	368471,5
у т. ч. за		
викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин у тому числі	345538,2	328867,0
стаціонарними джерелами	345538,2	328867,0
пересувними джерелами	-	-
скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	9186,6	9078,6
розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	40751,3	30525,9
Штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища	513,3	508,8

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

11.1. Тенденції розвитку сільського господарства

Суспільно-економічні перетворення, які відбулися в Україні за останні роки, надали певні можливості ринковим механізмам в економіці. Головним питанням є комплексний підхід до нарощення виробничого потенціалу галузі та ринку сільських територій.

Біля 40% населення проживає в сільській місцевості. Сільськогосподарським виробництвом займається 1,3 тисяч сільськогосподарських підприємств. У сільському господарстві зайнято біля 200 тис. осіб.

Агропромисловий комплекс області є важливим стратегічним сектором економіки регіону, в якому формується п'ята частина валової доданої вартості. Серед регіонів України за обсягами виробництва картоплі, ріпаку, цукрових буряків, молока, м'яса регіон займає провідні позиції (знаходиться в першій десятці).

Більш динамічними темпами відбувається ріст виробництва продукції рослинництва, зокрема зерна, цукрових буряків, картоплі та овочів, плодів та ягід. Серед продукції тваринництва досягнуто росту по виробництву м'яса (реалізація в живій вазі). Поряд з тим зменшуються обсяги виробництва молока. В області сформувалися 20 великотоварних підприємств, посівна площа яких складає більше 50% усіх площ сільськогосподарських підприємств. Проте, галузь тваринництва ведуть лише окремі підприємства.

Зерно і надалі залишається основною стратегічною культурою області. Усіма категоріями господарств виробляється понад 1 млн. тонн зерна.

У сільськогосподарських підприємствах сконцентровано майже усе виробництво цукрових буряків (96%), 66% зернових культур, 50% м'яса , 100% соняшнику, сої, ріпаку. Понад 90% молока, картоплі, овочів, плодів і ягід, 87 % яєць виробляється господарствами населення.

Вся менша кількість земель залишається незасіяною. Рівень використання ріллі доведено до 87%. Проводиться будівництво та реконструкція тваринницьких приміщень.

Внаслідок впровадження інноваційних та прогресивних технологій виробництва зростає врожайність усіх основних сільськогосподарських культур, продуктивність тваринництва. За інтенсивними технологіями обробляється біля 60% усіх посівних площ сільськогосподарських підприємств.

Як результат, населенням області збільшилося споживання основних видів продукції: м'яса, молока, яєць, хлібних продукції, овочів, плодів та ягід, цукру та риби. Внутрішнє виробництво картоплі та овочів, хлібних продуктів, цукру, олії в основному забезпечує споживання на рівні фізіологічних норм.

Поряд з тим є ряд проблем, які стримують розвиток аграрного сектора економіки.

Проблемним питанням для області залишається якість ґрунтів, адже сьогодні кожен третій гектар ріллі є кислим і дуже кислим і потребує фінансових вкладень.

Залишається напруженою ситуація у тваринництві. Не вдалося зупинити спад поголів'я ВРХ, в тому числі корів. Галузь скотарства не стала інвестиційно-привабливою.

Враховуючи прийнятий Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 року, актуальним є питання органічного виробництва, насамперед тому, що це стосується основоположних суспільних цінностей: якості продуктів харчування, екологічної безпеки довкілля та соціально-економічних чинників.

Дієвою підтримкою молочних виробників область стане підписаний Меморандум про взаєморозуміння між облдержадміністрацією та Об'єднанням співробітництва міжнародного розвитку уряду Канади щодо реалізації протягом семи років проєкту «Розвиток молочного бізнесу в Україні». Проєкт спрямовано на надання різного виду допомоги в першу чергу кооперативним формам господарювання.

11.2. Вплив на довкілля

Починаючи з 01 січня 2013 року сільськогосподарські товаровиробники, що використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення загальною площею понад 100 гектарів без проєкту землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь використовують її з порушенням вимог статті 22 Земельного кодексу України.

За такої обставини, значної актуальності набуває державний контроль за використанням та охороною земель, а саме в частині дотримання проєктів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь.

Сівозміна - це чергування сільськогосподарських культур (і пару) у часі і на території згідно з науково обґрунтованими для певних культур нормами періодичності, що базуються на особливостях біологічної взаємодії культур та впливу їх на родючість ґрунту. Відповідно до статті 52 Закону України «Про землеустрій», проєкти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, розробляються з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь у межах землеволодінь та землекористувань для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і покращання природних ландшафтів.

Аналіз існуючої нормативно-правової бази дозволяє окреслити у загальних рисах основні проблеми, що будуть пов'язані із масовою розробкою проєктів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь.

Основою інформаційного забезпечення розроблення проєктів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, є копії правовстановлюючих документів та кадастрових планів на земельні ділянки, що формують землекористування (договори оренди земельних ділянок, договори емфітевзису, державні акти на право власності на земельні ділянки) - для ідентифікації об'єкту проєктування.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про землеустрій», проєкт землеустрою - це сукупність нормативно-правових, економічних, технічних

документів щодо обґрунтування заходів з використання та охорони земель, які передбачається здійснити протягом 5-10 і більше років.

Внаслідок існуючої в Україні заборони на відчуження земельних ділянок, що надані для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, основною формою використання земель у сільському господарстві є оренда земельних ділянок.

Таким чином, переважну більшість діючих договорів оренди сільськогосподарських земель укладено на незначний термін, хоча заходи, які передбачаються проектом сівозмін повинні бути визначені на більш тривалий період. Тривалість ротації сівозміни залежить від культури, яка має найдовший період повернення на попереднє місце вирощування.

Можна припустити, що проектні рішення, які стосуються визначення типів і видів сівозміни мають складатися без урахування тривалості діючих договорів оренди земельних ділянок. Такий підхід непрямо підтверджується статтею 19 Закону України «Про оренду землі», згідно якої при передачі в оренду сільськогосподарських угідь для ведення товарного сільськогосподарського виробництва строк дії договору оренди земельних ділянок визначається з урахуванням періоду ротації основної сівозміни згідно з проектами землеустрою.

Під час приватизації земель колективних сільськогосподарських підприємств (КСП) паюванню підлягали лише сільськогосподарські угіддя — рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища, а несільськогосподарські угіддя, що раніше були передані у колективну власність, до процесу розподілу залучені не були. На цих угіддях розміщена інфраструктура, необхідна для ведення сільськогосподарського виробництва (господарські двори, механізовані токи, тракторні бригади, гаражі тощо), полежахисні лісосмуги, колишні колгоспні ліси тощо. При чому, без визначення правового режиму таких земель, ведення ефективного товарного сільськогосподарського виробництва, як правило, стає практично неможливе.

Всі розпайовані поля, прорізані «віртуальною» мережею польових доріг, що була покликана забезпечити транспортну доступність для кожної виділеної в натурі земельної частки. Ці дороги так і залишились у колективній власності. Розорюючи ці землі, сучасні землекористувачі, згідно букви закону, формально вчиняють правопорушення, що передбачене статтею 197-1 Кримінального кодексу України або статтею 53-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення - самовільне заняття земельних ділянок, які їм не надавались у користування.

Згідно статті 47 Закону України «Про охорону земель», з метою захисту земель від ерозії та зсувів у землепорядній документації передбачаються заходи щодо забезпечення протиерозійної та протизсувної стійкості території - забороняється розорювання схилів крутизною понад 7° (крім ділянок для залуження, залісення та здійснення ґрунтозахисних заходів), а на схилах крутизною від 3 до 7° обмежується розміщення просапних культур, чорного пару тощо. Використання орних земель, які мають крутизну схилу понад 7°, теоретично може вважатися не правомірним.

Охорона земель передбачає також консервацію деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь (статті 164, 170-172 ЗКУ, стаття 51 Закону України «Про охорону земель»). Зокрема, підлягають консервації земельні

ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами.

Після припинення дії договору орендар зобов'язаний повернути орендодавцеві земельну ділянку у стані, не гіршому порівняно з тим, у якому він одержав її в оренду (пункт 21 Типового договору оренди землі, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 № 220).

Розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь

Складання документації із землеустрою, яка б формувала передумови для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, а також раціонального використання та охорони земель, в сучасних умовах стає досить складною задачею, але такою яку можна та необхідно виконати.

11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі і під багаторічні насадження

Динаміка внесення мінеральних та органічних добрив на 1 га ріллі у Львівській області за 2000-2014 рр.

Таблиця 11.1.

роки	Органічні добрива, т/га	Види добрив, кг/га діючої речовини			
		N	P	K	всього
2000	2,3	26	3	3	22
2001	2,4	25	3	5	33
2002	1,9	17	3	4	24
2003	1,5	22	5	6	33
2004	1,0	35	9	12	56
2005	1,0	40	11	13	64
2006	0,9	45	16	16	77
2007	0,9	52	22	30	104
2008	0,5	71	21	30	122
2009	0,7	64	17	23	104
2010	0,8	75	20	26	121
2011	0,8	84	23	30	137
2013	0,7	96	29	33	158
2014	0,8	97	26	32	155

Рівень внесення мінеральних добрив в кількості 155,0 кг/га поживних речовин є невисоким і не призводить до забруднення навколишнього природного середовища.

*Аналіз внесення мінеральних та органічних добрив
під урожай сільськогосподарських культур 2014 року в господарствах Львівської області*

Таблиця 11.2.

Назва району	Посівна площа, тис.га	Удобрена площа мін. добривами		Внесено мінеральних добрив, ц				Внесено мінеральних добрив, на 1 га посівної площі, кг	Внесено органічних добрив		Удобрена площа органічними добривами	
		тис.га	%	всього	азотні	фосфорні	калійні	всього	тис.тонн	на 1 га посівної площі, т	тис. га	%
По області	294,568	265,984	90	45718	28736	7624	9358	155	243,400	0,83	10,02	3,4
Бродівський	23,524	22,207	94	36302	20566	72760	8460	154	20,634	0,9	0,73	3,1
Буський	20,026	19,482	97	32895	19506	5595	7794	164	0,390	0,02	0,17	0,8
Городоцький	12,622	6,827	54	10331	7549	2015	767	82				
Дрогобицький	6,455	5,878	91	8762	6009	1303	1450	136	22,350	3,5	0,44	6,8
Жидачівський	24,915	22,569	91	32772	18740	7111	6921	132	11,535	0,5	0,92	3,7
Жовківський	12,707	9,743	77	11215	7663	1951	1601	88	9,379	0,7	0,72	5,7
Золочівський	31,144	28,372	91	38108	27361	5096	5651	122	1,249	0,04	0,05	0,2
Кам.Бузький	18,426	17,930	97	47208	25492	8128	13588	256				
Миколаївський	10,324	8,630	84	10199	7737	1201	1261	99	12,742	1,2	2,06	20,0
Мостиський	12,871	12,101	94	21763	14612	3461	3690	169				
Перемишлянський	10,039	8,930	89	11437	9782	760	895	114				
Пустомитівський	14,703	13,441	91	17638	11969	3310	2359	120	10,710	0,7	0,40	2,7
Радехівський	25,339	22,051	87	45522	27581	7799	10142	180	18,892	0,7	1,53	6,0
Самбірський	18,329	17,656	96	44470	28187	7225	9058	243	2,480	0,1	0,05	0,3
Сколівський												
Сокальський	35,300	33,500	95	63456	38726	9515	15215	180	25,676	0,7	0,59	1,7
Ст.Самбірський	2,841	2,506	88	4920	2905	1003	1012	173				
Стрийський	11,785	11,007	93	16947	10846	2950	3151	144	107,300	9,1	2,35	19,9
Турківський												
Яворівський	3,212	3,148	98	2895	1998	489	408	90	0,063	0,02	0,02	0,7

*Аналіз внесення мінеральних та органічних добрив під урожай багаторічних насаджень
2014 року в сільськогосподарських господарствах Львівської області*

Таблиця 11.3.

<i>Назва району</i>	<i>Посівна площа, тис.га</i>	<i>Удобрена площа мін. добривами</i>		<i>Внесено мінеральних добрив, ц</i>				<i>Внесено мінеральних добрив, на 1 га посівної площі, кг</i>	<i>Внесено органічних добрив</i>		<i>Удобрена площа органічними добривами</i>	
		<i>га</i>	<i>%</i>	<i>всього</i>	<i>N</i>	<i>P</i>	<i>K</i>	<i>всього</i>	<i>тис.тонн</i>	<i>т/га</i>	<i>тис.га</i>	<i>%</i>
Львівська область	1,971	95,4	4,8	93	48	17	28	97	595	35	17	0,86

11.2.2. Використання пестицидів

11.2.3. Екологічні аспекти зрошення та осушення земель

11.2.4. Тенденції в тваринництві

Спостереження за тенденціями в тваринництві проводить Львівська державна регіональна лабораторія ветеринарної медицини.

Згідно з гельмінтоовоскопічних досліджень ураження великої рогатої худоби фасціольозом по області становить 3.4%, дрібної рогатої худоби – 3,4%, диктіокаульозом ВРХ – 1.3%, ДРХ – 2.1%.

Інтенсивність інвазії фасціольозу в середньому - 1 – 2 яйця в полі зору, диктіокаульозу – 1 – 3 личинки в полі зору.

Найбільш інвазованими залишаються зони із стаціонарними біотопами в Буському, Городоцькому, Сокальському, Дрогобицькому, Стрийському районах, розташованих в басейнах рік і річок: Західний Буг, Дністер, Стрий, Стир, Верещиця, Щирок, Тисмениця, Нежухівка, Яричівка та інші. Виявлено біотопи фасціольозу навіть на відносному високогір'ї гірських районів – Сокальського, Старо – Самбірського, Турківського, де при випасанні худоби на полонинах виявлено слимаків з проміжними живителями фасціол.

Біотопи фасціольозу обстежені у всіх районах. Проте частина усіх обстежень належить паразитологічному відділу, тому що згідно «Програми моніторингу природного довкілля Львівської області на 2011 – 2015 роки» розробленої і затвердженої спільно із Державним управлінням охорони навколишнього середовища, в 2014 році проведено більш детальне обстеження, в тому числі пасовищ для сільської худоби. На території що відноситься до Міжнародного Українсько – Польського Біосферного заповідника випасається худоба Яворівського та Жовківського районів.

Хімічних обробок біотопів, навіть при виявленні життєздатних проміжних форм не проводиться.

У звітному році розпочато більш активну роботу з працівниками Управління лісового та мисливського господарства. Завдяки цьому досліджено на трихінельоз більше матеріалу від відстріляних диких тварин, а саме: диких кабанів – 443, лисиць – 215, вовків – 1, собак – 62, котів – 50.

Від окремих пасічників поступали усні повідомлення про локальну загибель бджіл в різних районах області. В таких випадках ці пасіки обстежувались, в тому числі і лабораторно. Як правило, загибель відбувалась під час обробок агрокультур хімічними засобами. Слід відмітити, що такі випадки зустрічаються досить часто.

Відмічалось порушення розвитку бджолиних родин через спекотливе літо з низьким нектарозапасом квітучих нектароносіїв, зменшена кількість роїння бджіл, відсутність належного контролю за дрібними індивідуальними пасіками, селекційною роботою та іншими господарськими роботами на пасіках.

Ураження ВРХ личинками підшкірного оводу в 2014 році – 0,57%. Найбільше уражених тварин в гірських районах – Сколівському, Сколівському, Старо Самбірському.

Зроблено перелік рибогосподарських потужностей незалежно від форми власності по кожному району. Одночасно з метою внутрішнього моніторингу

епізоотичного стану водоймищ організовано відбір та доставку в паразитологічний відділ ЛРДЛВМ рибоматеріалу для іхтіопатологічних досліджень згідно розробленого графіку.

Водопостачання ставків рибоводних господарств здійснюється за рахунок рік Західний Буг, Дністер, Верещиця, Бутивлія, Рата, Стрий, Опір, Стир, Ставчанка, Щирок, Глинянка та їх притоків, а також джерел, паводкових та атмосферних вод.

У 2014 році державними лабораторіями ветеринарної медицини не виявлено збудників інфекційних захворювань риб. Не зареєстровано жодного випадку загибелі риб і від паразитарних захворювань, хоча збудників окремих інвазій виявили на протязі року: ботріоцефальозу, гіродактильозу, іхтіофтіріозу, костіозу, триходеніозу, аргульозу, диплостомозу та лернеозу. Але екстенсивність та інтенсивність інвазії була настільки низькою, що клінічних ознак цих захворювань не спостерігалось. Ці збудники були виявлені під час планових іхтіопатологічних досліджень.

У всіх районах області розроблено «Комплексні плани заходів з профілактики та боротьби з гнусом та кліщами – переносниками небезпечних захворювань людей та тварин», які погоджені та підписані Головними лікарями районних санепідемстанцій, управлінь водного господарства, начальниками управлінь ветеринарної медицини, в деяких районах директорами лісгоспу.

Підготовлене паразитологічним відділом ЛРДЛВМ і затверджене Начальником Головного управління ветеринарної медицини в Львівській області сигналізаційне повідомлення про обстеження місць випасання та клінічні огляди всіх видів тварин на наявність та інвазованість кліщів – переносників небезпечних захворювань людей та тварин доведено до ветеринарних установ області.

Місця виплуду мошок та комарів обстежені у всіх районах. Більш детально обстежені стаціонарно – небезпечні зони в Сокальському, Радехівському, Жовківському, Яворівському, Кам. Бузькому районах. Масового вильоту мошок і комарів на протязі пасовищного періоду не відмічалось.

*Динаміка ураження тварин основними гельмінтозами
протягом 2008 – 2014 років*

Таблиця 11.4

<i>Роки</i>	<i>Аскаридоз птиці</i>	<i>Стронгілідоз коней</i>	<i>Стронгілідоз свиней</i>	<i>Параскаридоз коней</i>	<i>Диктіокаульоз ДРХ</i>	<i>Фасціольоз ВРХ</i>	<i>Диктіокаульоз ВРХ</i>	<i>Фасціольоз ДРХ</i>	<i>Гельмінтози собак</i>	<i>Аскаридоз свиней</i>	<i>Еймеріоз птиці</i>
2008	1,6	5,7	не дослідж	6,05	3,04	5,5	1,7	6,06	8,4	6,2	0,7
2009	0,5	5,7	не дослідж	3,6	2,7	4,9	2,0	3,9	4,7	4,4	1,3
2010	0,4	4,4	не дослідж	3,9	2,5	5,4	1,5	3,9	5,6	5,3	-
2011	0,8	4,7	2,7	4,0	2,8	4,6	1,9	3,9	6,2	3,8	не дослід.
2012	1,5	5,2	3,7	5,6	3,4	4,6	2,2	4,6	6,9	5,3	
2013	0,3	5,0	3,8	4,9	2,7	4,2	2,0	4,4	4,8	4,9	0,2
2014		4,8	3,4	2,9	2,1	3,4	1,3	3,4	3,2	3,6	0,2

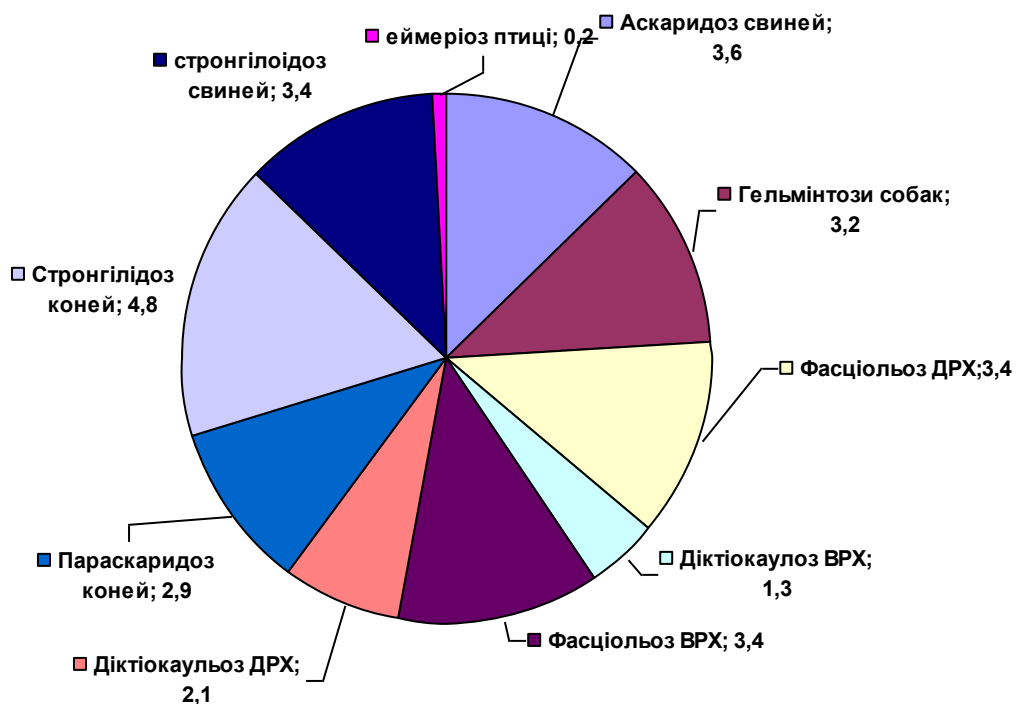

Рис. 11.1. Динаміка ураження тварин основними гельмінтозами у 2014 році

Умовні позначення:

¹ **Фасціольоз** - хвороба тварин, головним чином овець, великої рогатої худоби і кіз. Іноді хворіє людина. Збудники фасціольозу - плоскі черви фасціоля (біогельмінти), потрапляють в організм тварин з кормом або з водою.

² **Діктіокаулоз** – хвороба, яка спричиняється круглими паразитичними червами. Збудники: у овець — *Dictyocaulus filaria*, у великої рогатої худоби — *D. Viviparus*. Це — білі ниткоподібні нематоди до 10 см завдовжки. Паразитують у бронхах і трахеї. Джерело інвазії — дорослі тварини — носії інвазії диктиокаулюсів, які виділяють личинок паразитів з калом. Зараження тварин відбувається на пасовищі при поїданні личинок гельмінтів з травою.

³ **Стронгілідоз** - хвороби коней, що спричиняються збудниками із родини Strongylidae, які паразитують у товстому кишечнику. Хворіють коні, мули, віслюки всіх вікових груп. Самки паразитів виділяють яйця, котрі з калом виходять на зовні. Згодом в них формуються личинки, які залишають яйцеві оболонки і протягом 1-2 тижнів переходять в інвазійну стадію. Ці личинки у вологому середовищі можуть зберігатися декілька тижнів. Коні заражаються при потраплянні личинок в організм з кормом та водою. При інтенсивному розвитку гельмінтів у травних шляхах коней починають виразно проявлятися її синдроми: з'являються кольки, проноси, схуднення, затримуються линька, розвиток та ріст молодняку.

⁴ **Параскаридоз** - хвороба, збудником якої є *Parascaris equorum* — нематода до 37 см завдовжки, що паразитує у тонкому кишечнику коней, мулів, ослів. Часто хворіють лошата віком до одного року. Дорослі тварини є носіями інвазії.

⁵ **Аскаридоз свиней** - збудник локалізується в просвіті тонкого відділу кишечника свиней. Хвороба проявляється виснаженням, розладами травлення та нервової системи, запаленням легенів.

⁶ **Аскаридіоз птиці** – хвороба курей, що спричиняється круглими гельмінтами *Ascaridia galli*. Це — нематоди до 10 см завдовжки, які паразитують у тонкому кишечнику. Захворювання має широке розповсюдження. Тяжко переносять цю хворобу курчата віком до 6 міс. Поширенню аскаридіозу сприяє утримання курчат разом із дорослою птицею. Інтенсивно перезаражається птиця в осінньо-зимовий період. Яйця паразита здатні перезимовувати, а інвазійна личинка може зберігатись у дощових черв'яках (резервуарні жителі) до трьох років.

Клінічні ознаки. У хворої птиці відмічається пригнічення, зниження апетиту, росту і розвитку, розлади процесів травлення, курчата стоять настобурчивши скуйовджене пір'я. У дорослих курей знижується несучість.

⁷ **Еймеріози** тварин є наслідком паразитування в епітеліальних клітинах кишечника одноклітинних паразитичних організмів. Зараження відбувається шляхом заковтування з кормом чи водою спорувольованих ооцист. Спорозоїти, які звільняються від оболонок внаслідок їх руйнування, проникають в епітеліальні клітини слизової оболонки кишечника, де вони розмножуються безстатевим способом і розвиваються, після чого ооцисти виділяються з фекаліями тварин. Хвороба особливо поширена у курей і кролів, хворіє на неї також велика рогата худоба, вівці, свині. Більш сприйнятливі молоді тварини.

Динаміка обстеження біотопів фасціольозу у 2014 році

Таблиця 11.5

№ п/п	Назва району	Обстежено пасовищ			Виявлено заселених моллюсками	Досліджено моллюсків в лабораторіях	Виявлено уражених штук
		Всього	Гром сектор	Індив сектор			
		га	га	га			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Бродівський	3		2	0,1	26	3
2	Буський	3		2	1	42	7
3	Городоцький	3	1	2	0,8	22	
4	Дрогобицький	4	1	2	0,1	28	
5	Жидачівський	9	1	6	2,6	40	8
6	Жовківський	8	1	8	0,4		
7	Золочівський	2		2			
8	Кам. Бузький	5	3	1			
9	Миколаївський	3	2	5	0,1	30	14
10	Мостиський	3	3	3	0,2	30	3
11	Перемишлянський	5	2	5	0,1	14	4
12	Пустомитівський	2		2			
13	Радехівський	4	2	4			
14	Самбірський	10	2	6		20	4
15	Сколівський	2		2			
16	Сокальський	19		15	1	40	3
17	Ст. Самбірський	5		6	0,2	16	
18	Стрийський	4		5			
19	Турківський	1		1			
20	Яворівський	6		4		98	9
	ВСЬОГО:	101	18	83	6,6	406	55

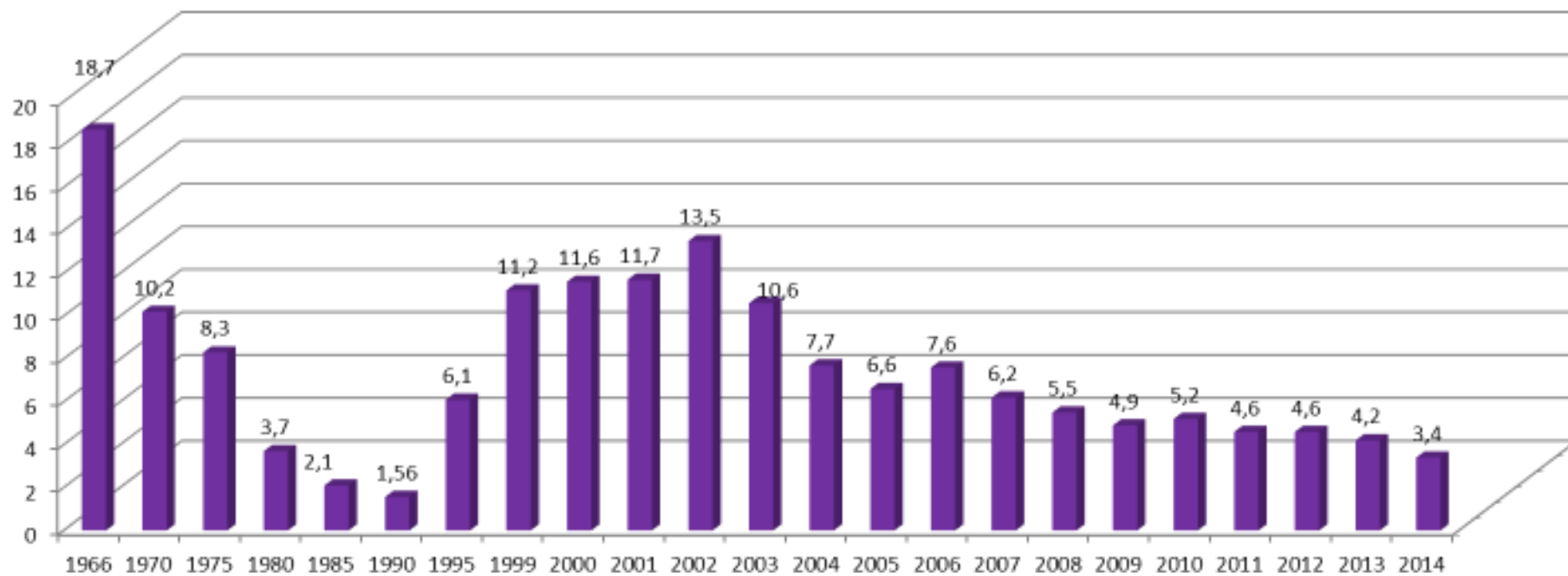

Рис. 11.2. Динаміка ураження ВРХ фасціольозом протягом 1966 – 2014 років

11.3. Органічне сільське господарство

12. ВПЛИВ ЕНЕРГЕТИКИ НА ДОВКІЛЛЯ

12.1. Структура виробництва та використання енергії

Використання енергетичних матеріалів і продуктів перероблення нафти у Львівській області за 2014 рік

Підприємства, організації та населення області у 2014 році використали 3,8 млн. т палива в умовному обрахунку, що на 11,4% менше, ніж у 2013 р. Зокрема, у минулому році спожито 168,2 тис. т бензину моторного, 340,3 тис. т газойлів, 1068,8 тис. т вугілля кам'яного, 1954,9 млн. м куб природного газу.

У 2014 р. порівняно з 2013 скоротилось використання газойлів на 4,6%, мазутів топкових важких – на 5,4%, вугілля кам'яного – на 10,2%, бензину моторного – на 11,4%, газу природного – на 12,7%; водночас зросло споживання нафти сирої, включаючи газовий конденсат на 12,2%.

Використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти

Таблиця 12.1

	2013	2012 до 2011 %
Усього, тис. тонн умовного палива	2778,4	97,1
Вугілля кам'яне, тис. тонн	1195,8	86,7
Торф неагломерований паливний, тис. тонн	54,3	107,0
Брикети і напівбрикети торф'яні, тонн	4577,2	230,0
Нафта сира, тис. тонн	2,2	104,3
Газ природний, млн.м ³	1209,1	101,0
Дрова для опалення, тис.щільн.м ³	70,5	114,9
Бензин моторний, тис. тонн	32,3	92,7
Газойль (паливо дизельне), тис. тонн	177,2	102,9
Мазути топкові важкі, тис. тонн	8,8	947,9
Масла мастильні, тис. тонн	2,0	61,2
Пропан і бутан скраплені, тис. тонн	3,1	111,8
Бітум нафтовий і сланцевий, тис. тонн	3,9	55,2

* Інформація за 2014 рік буде надана Головним управлінням статистики у Львівській області в III кварталі 2015 року.

12.2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

Порівняно з 2012 року в області збільшилось використання підприємствами мазуту топкового важкого на – 848 %, брикетів і напівбрикетів торф'яних на – 130%, дров для опалення на – 14,9%. Водночас, менше використано бітуму нафтового і сланцевого – на 44,8%, масла мастильного на – 38,8%, вугілля кам'яного – на 13,3%.

У структурі використаних у 2013 році енергетичних ресурсів 67,5% припало на котельно-пічне паливо, 10,7% – на теплоенергію, 21,8% – на електроенергію. У Львівській області у 2013 році спостерігалось збільшення фактичних питомих витрат котельно-пічного палива та теплоенергії порівняно з фактичними питомими витратами попереднього року.

Виробництво майже 40% видів продукції в області здійснювалось при знижених питомих витратах палива, 43% та 50% – при знижених питомих витратах теплоенергії та електроенергії відповідно.

Більше п'ятсот п'ятдесят підприємств та організацій (8% від загалу) збільшили фактичні витрати паливно-енергетичних ресурсів на 51,5 тис.т в умовному обчисленні, що на 3% більше, ніж за попередній рік. Майже 5% підприємств області, які використовували згідно технологічного процесу паливо для виробництва продукції, допустили його перевитрати. За умови дотримання питомих витрат на випуск одиниці продукції на рівні попереднього року було б збережено 20 тис.т котельно-пічного палива, що складає 0,8% від обсягів використаного палива загалом підприємствами області.

Перевитрату теплоенергії допустило 6,8%, електроенергії – 5,1% підприємств області, які використовували вказані енергоресурси для виробництва продукції. Ці підприємства перевитратили 69,3 тис.Гкал теплоенергії та 62,6 тис.кВт.год. електроенергії.

Основні витрати котельно-пічного палива, теплоенергії та електроенергії припали на промисловість – відповідно 78%, 48,5% і 50,4% загального обсягу їх витрат; у сфері транспорту, поштової та кур'єрської діяльності – відповідно 15,6%, 6,7% і 24,2%.

У 2013 році основними споживачами котельно-пічного палива у промисловості були підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води (76,6% від загальнопромислового використання), переробної промисловості (18,5%); теплоенергії – переробної промисловості (82,5%), з неї – з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (34,6%), з виробництва паперу та паперових виробів, поліграфічної діяльності (15,6%); електроенергії – переробної промисловості (63,1%), з неї – з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (17,7%), іншої неметалевої мінеральної продукції (11,3%) і з виробництва паперу та паперових виробів, поліграфічної діяльності (8,2%).

Серед регіонів області лідером за обсягами використання енергоресурсів залишається обласний центр, частка якого складає 42%, а також Кам'янка-Бузький (22,6%), Миколаївський (4,5%), Радехівський (3,6%) Сокальський (3,1%), Яворівський (2,7%) та Жидачівський (2,6%) райони.

Використання окремих видів палива підприємствами та організаціями за районами і містами у 2014 році

Таблиця 12.2

	<i>вугілля кам'яне, тонн</i>	<i>газ природний, тис.м³</i>	<i>дрова для опалення, щільн. м³</i>	<i>бензин моторний, тонн</i>	<i>газойлі (паливо дизельне), тонн</i>
Львівська область	1195800,9	1209115,7	70463,2	32325,9	177207,7
м. Львів	4075,6	796442,3	10413,3	17698,1	73543,8
м. Борислав	169,8	15042,5	186,4	912,4	1635,8
м. Дрогобич	755,1	23103,3	1690,3	905,2	8573,7
м. Моршин	-	5169,5	11,0	248,0	452,6
м. Новий Розділ	-	94834,7	18,0	168,4	749,3
м. Самбір	245,8	5296,6	859,6	366,9	799,1
м. Стрий	41,6	16785,8	5824,7	512,8	2577,0
м. Трускавець	152,8	17624,5	8,2	627,1	986,3
м. Червоноград	15918,4	22651,8	46,1	607,0	3643,3
Бродівський	1533,4	6335,6	1344,7	493,5	2177,1
Буський	961,8	3644,9	969,5	543,6	3337,0
Городоцький	69,4	5868,2	3683,2	362,2	5487,3

Дрогобицький	726,6	2780,3	2304,8	153,2	1420,2
Жидачівський	35284,1	14488,6	928,2	503,4	3638,3
Жовківський	4465,1	17423,6	3209,9	1116,1	4875,1
Золочівський	596,1	5549,6	6990,3	523,5	3205,4
Кам'янка-Бузький	972724,5	4154,1	1467,8	614,2	5816,2
Миколаївський	88524,5	1245,8	304,5	506,4	4141,5
Мостиський	2796,8	9849,4	2,3	299,3	1124,0
Перемишлянський	713,6	1388,7	584,3	188,0	927,3
Пустомитівський	1854,6	14397,9	552,2	1058,0	25843,9
Радехівський	6099,1	43582,8	2686,4	999,8	9919,9
Самбірський	874,2	4166,1	235,7	66,6	704,9
Сколівський	1183,3	1105,1	5544,0	411,7	1187,4
Сокальський	43109,3	9510,0	2806,2	655,8	2856,9
Старосамбірський	2947,6	915,1	4014,3	268,1	606,3
Стрийський	6904,0	4675,2	2487,5	275,8	2625,2
Турківський	1867,8	440,8	1790,2	409,3	493,7
Яворівський	1206,0	60642,9	9499,6	831,5	3859,2

** Інформація за 2014 рік буде надана Головним управлінням статистики у Львівській області в III кварталі 2015 року.*

*Використання енергетичних матеріалів
та продуктів перероблення нафти суб'єктами господарювання у Львівській області*

Таблиця 12.3

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Всього, т.у.п	6 715 125,0	6 793 706,0	5 091 657,0	4 693 444,4	4 389 001,0	4 193 631,9	3 440 254,6	3 298 720,8	3 023 457,6	2 860 488,7	2 778 426,6
Вугілля кам'яне, т	1 255 405,0	1 004 685,0	1 092 422,0	1 197 483,1	1 143 799,4	1 246 892,1	1 149 407,5	1 041 471,3	1 218 045,2	1 378 621,1	1 195 800,9
Торф неагломерований паливний, т	48 280,00	55 377,00	54 036,00	44 735,00	24 176,90	34 492,00	60 492,50	49 279,80	51 927,00	50 759,1	54 319,0
Брикети і напівбрикети торф'яні, т	932	999	823	867,2	616,3	913,7	1 031,70	1 725,10	1 977,70	1 990,3	4 577,2
Нафта сира, т	2 071 406,0	2 192 304,0	1 076 820,0	852 819,5	675 742,9	572 645,6	425 600,5	355 549,3	161 307,2	2 073,7	2 163,7
Газ природний, тис.куб.м	2 089 991,0	2 163 162,0	2 110 369,0	1 891 052,7	1 810 142,0	1 678 835,2	1 350 654,5	1 385 619,2	1 281 042,1	1 196 732,1	1 209 115,7
Дрова для опалення, щільн. куб.м	48 717,0	55 094,0	46 735,0	49 945,8	44 654,0	47 960,8	42 142,0	51 881,9	50 864,4	61 326,1	70 463,2
Інші види первинного палива, т.у.п	2 538,0	4 357,0	1 951,0	1 062,0	937,3	2 762,5	4 372,9	8 515,7	30 096,1	53 898,4	52 944,5
Кокс та напівкокс з вугілля кам'яного, вугілля бурого та торфу, т	1 860,0	154	49	25,2	22,2	27,7	17,8	34,4	19	27,7	16,7
Бензин моторний, т	58 993,9	58 569,2	52 099,3	49 011,6	59 952,0	60 291,0	44 066,7	42 916,2	35 982,5	34 870,9	32 325,9
Фракції легкі інші, т	8,6	33,8	67,1	24,9	5,3	32,6	37,1	24,0	24,6
Паливо реактивне типу гас, т	6 394,5	8 320,5	10 870,7	7 786,7	2 373,3	1 925,3	12 984,9	796,8	115,8	155,5	83,7
Гас для технічних цілей, т	14,2	5,9	2,1	3,7	7,9	6,1	0,8	2	0,9	1,1	...
Гас освітлювальний, т	168,5	201,7	165,4	144,6	19,9	18,6	11,8	8,2	6,3	7,3	13,1
Газойлі (паливо дизельне), т	121 288,0	122 383,0	122 114,7	133 633,0	167 353,5	179 625,4	139 676,5	161 525,2	163 403,2	172 265,6	177 207,7
Фракції середні інші, т			499,1	479	1 275,3	3 782,6	4 214,2	4 430,5	1 063,5	672,6	430,3
Мазути топкові важкі, т	23 469,4	7 973,6	6 757,1	7 584,8	3 925,3	2 695,1	9 209,6	1 567,7	623,3	925,4	8 771,8
Масла та мастила, т	7 212,1	6 776,6	3 774,8	3 753,2	3 851,1	3 340,5	2 045,1
Пропан і бутан скраплені, т	1 806,0	2 004,0	1 135,1	2 470,2	3 501,4	3 995,7	2 651,7	3 187,0	2 881,2	2 764,6	3 091,1
Етилен, пропілен, бутилен, бутадієн і гази нафтові інші або вуглеводи газоподібні, крім газу природного, т	63 770,0	69 673,0	43 541,0	37 712,0	36 920,0	34 432,1	27 131,5	20 956,9	10 016,2	4,5	2,3
Вазелін нафтовий, парафін, озокерит, воски мінеральні інші, т			324	30,7	19,3	10,7	3	2,5	2,1	1,7	97,0
Бітум нафтовий і сланцевий, т	5 121,0	8 334,0	6 213,0	9 885,5	31 431,7	18 023,1	5 001,1	4 298,0	6 474,6	7 131,0	3 933,8
Мастила відпрацьовані, т		1 171,20	518	1 831,0	418,5	479,1	82,4	161,4	149,3	91,8	...
Присадки до мастил та палива, т			64	10	2,6	2,8	1,7	2,4	2,5	2,4	...
Інші продукти переробки палива, т.у.п	37 515,0	29 800,0	26 951,0	28 587,0	32 516,9	30 339,1	27 567,0	23 546,8	22 933,3	20 433,6	23 078,8

** Інформація за 2014 рік буде надана Головним управлінням статистики у Львівській області в III кварталі 2015 року.*

12.3. Вплив енергетичної галузі на довкілля

Порівняно з 2012 році в області збільшилось використання підприємствами мазутів паливних важких та брикетів, котунів та подібних видів твердого палива у 9,5 та у 2,3 раза відповідно, дров для опалення – на 14,9%, торфу неагломерованого паливного – на 7%, палива дизельного – на 2,9%, газу природного – на 1%. Водночас, менше використано вугілля кам'яного – на 13,3%, бензину моторного – на 7,3%. У структурі палива, використаного підприємствами і організаціями у 2013р. 50% припало на газ природний, 32,8% – на вугілля кам'яне, 9,2% – на дизельне пальне (у 2012р. – відповідно 48,1%, 36,7%, 8,7%).

У загальних обсягах споживання палива основним напрямком його використання було перетворення в інші види палива та енергії (63,1%). Витрати палива в цілях кінцевого споживання становили 32,8%, на неенергетичні потреби – 0,1%, втрати при розподілі, транспортуванні та зберіганні – 3,1%, витрати на власне споживання енергетичним сектором – 0,9%.

Найбільша частка обсягів споживання енергетичних матеріалів припадає на суб'єкти господарювання м. Львова – 38,7% (1,1 млн.т у.п.). У п'ятірку основних споживачів, окрім обласного центру, ввійшли підприємства Кам'янка-Бузького району (27,9%), Миколаївського (4,7%), Радехівського (3,3%) і Яворівського (2,9%) районів та м. Нового Роздолу (4,4%).

Найбільшими споживачами вугілля кам'яного були підприємства та організації Кам'янка-Бузького (81,3%) та Миколаївського (7,4%) районів. Основні споживачі газу природного зосереджені у м. Львові (65,9%), а також у м.Новому Роздолі, Яворівському та Радехівському районах (відповідно 7,8%, 5,0%, та 3,6 % від обсягів споживання в області).

Майже половину загальнообласного споживання пального для автомобілів припало на підприємства та організації м.Львова (бензину моторного – 54,7%, газойлів – 41,5%).

У 2013 році загальний обсяг відпуску підприємствами й організаціями палива (вугілля кам'яного, природного газу, дров для опалення, інших видів первинного палива та ін.) населенню становив 1,9 млн.т палива в умовному вимірі, що на 3,9% більше, ніж за попередній рік. Порівняно з 2012 роком збільшилися обсяги продажу населенню торфу неагломерованого паливного на 17%, газойлів (палива дизельного) – на 8,3%, газу природного – на 6,7%. Основна частка у структурі відпуску палива населенню припала на природний газ (61,3%). У споживачів і постачальників області на 1 січня 2014р. було в наявності 475,5 тис.т палива в умовному вимірі, з них у споживачів – 224,3 тис.т (47,2%), у постачальників – 251,2 тис.т (52,8%). Порівняно з відповідною датою 2012р. запаси зросли на 4,9%.

12.4. Використання відновлюваних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Альтернативні джерела енергії — енергетична галузь, що спеціалізується на отриманні та використанні енергії з відновлюваних джерел енергії. До відновлюваних джерел енергії відносяться періодичні або сталі потоки енергії, що розповсюджуються в природі і обмежені лише стабільністю. До альтернативних,

нетрадиційних джерел енергії сьогодні відносять: сонячне випромінювання, енергію вітру, біомасу, гідроенергію малих рік, теплову енергію доквілля, енергію морських хвиль, термальних вод, а також теплові скиди промисловості, які, до речі є досить перспективними для ефективного використання на території України.

Нещодавно до альтернативних видів енергетики додали ще один -енергію, яка виробляється з соломи. Саме на соломі сьогодні припадає 0,3 відсотка всіх енергоресурсів, що споживаються в Україні.

Проведено дослідження природних сировинних ресурсів, придатних для виробництва енергії, у п'яти гірських районах Львівщини (Дрогобицькому, Самбірському, Сколівському, Старосамбірському та Турківському), Фонд Східна Європа та Посольство Фінляндії в Україні надали грант розміром \$ 35 000 Асоціації «Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції» на впровадження проекту «Тепло Бескидів».

Проаналізовано можливі шляхи їх використання. Організатори проекту також проаналізують ефективність використання енергії в типових будівлях бюджетної сфери зазначених районів, після чого дадуть рекомендації, як можна її покращити, та які додаткові джерела можна використати для опалення та освітлення цих будівель.

У Мостиському та Яворівському районах Львівщини знайдено унікальне родовище геотермальних вод, яке простягається до Перемишля. Води залягають на глибині 3 км і мають температуру від 95 до 130 градусів за Цельсієм. За попередніми даними, тут можна побудувати ТЕЦ, потужністю 200 мегават.

Вітропотенціал Львівщини дає можливість побудувати вітроелектростанції загальною потужністю до 500. ТзОВ «Еко-Оптіма»розпочала роботу з підготовки проекту Старосамбірської вітроелектростанції загальною потужністю 30МВт.

Гідропотенціал малих рік Львівщини оцінюється в 500 млн. кВт год. в рік. У 2008 році в Турківському районі була відновлена міні-ГЕС потужністю 350 кВт.

У м. Жидачів на базі Екологічного центру „ЕКО-Довкілля” введено в дію автономну сонячну систему. На даху будинку екологічного центру на висоті 6 м. встановлено стандарту фотоелектричну панель загальною потужністю 100 Вт, яка складається із двох модулів по 50 Вт кожний; гарантований термін експлуатації яких становить немало небагато 30 років. Ця сонячна система забезпечує роботу комп'ютера та енергоощадних ламп освітлення протягом 4-5 годин улітку, а в зимовий час протягом 1-2 годин.

Використання альтернативних джерел палива заощаджує природне органічне паливо, яке відноситься до невідновних джерел природних ресурсів, у глобальному масштабі зменшується емісія парникових та токсичних газів в атмосфері.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

13.1. Транспортна мережа

Львівська область має одну з найбільш розвинутих в державі транспортних мереж. Транспортна система Львівської області представлена залізничним, автомобільним, трубопровідним, повітряним і річковим транспортом.

Довжина залізничних колій загального користування становить близько 1310 км, середня густина залізничної сітки в регіоні – 60 км на 1000 км².

Найважливішими залізничними магістралями є: Київ-Львів-Прага (Будапешт), Варшава-Перемишль-Львів-Бухарест. Найважливіші залізничні вузли - Львів та Стрий. Найбільші залізничні вузли – Львів, Красне, Стрий.

Довжина автомобільних шляхів становить 7,9 тис. км, у тому числі 7,6 тис. км із твердим покриттям; пересічна густина автомобільних шляхів області складає 366,9 км на 1000 км² (найбільша густина в центральній частині області та на Передкарпатті).

Головними автомагістралями області є: Львів-Рівне-Київ, Львів-Тернопіль-Вінниця-Київ, Львів-Івано-Франківськ-Чернівці, Львів-Ужгород.

13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень

Підсумки роботи транспорту Львівської області за 2014 р.

Таблиця 13.1

Вид транспорту	рік	Вантажооборот		Перевезено пасажирів	
		млн. тонн	млн. тис. км	млн. пас.	млн. пас. км
Залізничний	2000	6,2	7770,9	32,4	2129,2
	2005	6,5	8434,4	29,1	2130,6
	2006	6,9	8811,7	29,0	2145,8
	2007	6,9	9006,2	29,6	2168,9
	2008	5,7	8023,9	30,0	2224,0
	2009	3,9	5365,0	29,8	2163,7
	2010	3,8	6176,7	29,4	2169,8
	2011	3,5	6846,0	30,8	2286,0
	2012	3,1	6522,1	30,5	2251,8
	2013	3,2	6146,1	30,1	2345,2
	2014	3,5	6439,4	30,0	2254,8
Автомобільний	2000	29,6	1748,8	143,9	2211,8
	2005	20,3	1911,3	173,1	3642,2
	2006	21,8	2478,6	193,7	4118,3
	2007	21,6	2784,0	214,8	4270,3
	2008	23,0	2882,0	225,8	4315,8
	2009	17,9	2786,2	217,9	3987,3
	2010	19,5	3878,0	213,6	3873,9
	2011	22,2	3580,2	208,3	3915,7
	2012	23,4	4198,6	197,1	3752,0
	2013	21,3	3678,6	166,3	3293,3
	2014	20,9	3801,0	171,0	3039,2
Авіаційний	2000	3,1	8,6	54,4	81,6
	2005	0,1	0,3	140,1	134,9
	2006	0,0	0,0	106,5	102,0
	2007	0,0	0,0	28,7	33,0
	2008	–	–	15,3	19,7
	2009	–	–	-	60,1
	2010	–	–	-	6,1

	2011	-	-	-	-
	2012	-	-	-	-
	2013	-	-	-	-
	2014	-	-	-	-
Міський електротранспорт	2000	—	—	99,9	663,8
	2005	—	—	96,5	639,8
	2006	—	—	97,7	649,0
	2007	—	—	88,9	590,7
	2008	—	—	86,8	578,0
	2009	-	-	76,6	6717,8
	2010	—	—	75,5	498,6
	2011	-	-	59,3	393,3
	2012	-	-	68,3	452,1
	2013	-	-	58,8	390,3
2014	-	-	76,9	508,3	
Всього	2000	35,8	9528,3	276,2	5086,4
	2005	26,7	10346,0	298,9	6547,5
	2006	28,8	11290,3	320,5	7015,1
	2007	28,5	11790,2	333,3	7062,9
	2008	28,7	10905,9	342,6	7137,5
	2009	21,8	8151,2	324,4	6717,8
	2010	23,3	10054,7	318,5	6548,4
	2011	25,7	10462,7	298,4	6591,0
	2012	26,5	10720,7	295,9	6455,9
	2013	24,6	9824,7	255,3	6028,8
2014	24,5	10240,4	277,9	5802,3	

У 2014 році усіма видами транспорту перевезено (відправлено) 13,1 млн.тонн вантажів, що на 4,1% менше обсягу 2013 року. Вантажооборот становив 10,2 млрд.тонн км і порівняно з 2013 роком збільшився на 4,2%.

Залізничним транспортом у 2014 році відправлено 3,5 млн.тонн вантажів, що на 10,1% більше, ніж у 2013 році.

Відправлення коксу зросли у 3 рази, хімічних і мінеральних добрив – у 2 рази, зерна і продуктів перемолу – на 44,8%, кам'яного вугілля – на 31,4%, будівельних матеріалів – на 5,3%, брухту чорних металів – на 4,2%. Натомість, відправлення залізної і марганцевої руди зменшилися – на 33,3%, цементу – на 30,8%, чорних металів – на 25,8%, лісових вантажів – на 13,1%, нафти і нафтопродуктів – на 3,1%.

Автотранспортом області, з урахуванням перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями, у 2014 році перевезено 9,6 млн.тонн вантажів, що на 8,5% менше ніж у 2013 році. Вантажооборот збільшився на 3,3% і становив 3,8 млрд.ткм.

У 2014 році *послугами пасажирського транспорту скористалися 277,5 млн. пасажирів*, виконано пасажирооборот в обсязі 5,8 млрд.пас.км, що становило відповідно 108,5% та 96,2% від обсягів 2013 року.

Залізничним транспортом у 2014 році відправлено 29,7 млн. пасажирів, що на 2,3% менше, ніж у 2013р..

Послугами автомобільного транспорту, з урахуванням перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями, у 2014 році скористалися 170,8 млн. пасажирів, що на 2,6% більше, ніж у 2013 році.

Електротранспортом області перевезено 76,9 млн. пасажирів (на 30,8% більше, ніж у 2013 році), зокрема тролейбусами перевезено 26,4 млн. осіб (на 15,3% більше), трамваями – 50,5 млн. осіб (на 40,7% більше).

13.1.2. Склад парку та середній вік транспортних засобів

Середній вік парку дорожніх механічних транспортних засобів

Таблиця 13.2

Середній вік парку дорожніх механічних транспортних засобів	Роки	Автомобілі – всього	Легкові автомобілі	Вантажні бортові	Само-скиди	Сідлові тягачі	Спеціальні автомобілі	Пасажирські авто-буси	Інші транспортні засоби ¹
		одиниць							
Всього	2000	261035	206139	34307	554	2731	10736	6568	-
	2005	303744	249734	17664	8262	3282	10574	7642	6586
	2006	323492	264674	18224	8294	3730	11556	8669	8345
	2007	328003	268679	18593	8257	3855	11586	8255	8778
	2008	347185	285530	19233	8406	4038	11822	8199	9957
	2009	350465	288044	19410	8533	4140	12034	8033	10271
	2010	359305	292965	20757	9266	4618	12936	7983	10780
До 3 років	2000	-	-	-	-	-	-	-	-
	2005	17940	16372	438	40	58	191	594	247
	2006	22837	19679	569	72	116	539	1272	590
	2007	25884	21799	852	188	185	611	1340	909
	2008	40869	35284	1359	352	251	758	1473	1392
	2009	41426	36389	1390	381	268	705	1086	1207
	2010	43888	37898	1617	477	315	994	1225	1362
Від 3,1 до 5 років	2000	-	-	-	-	-	-	-	-
	2005	42724	37036	1239	428	397	1309	1437	878
	2006	52370	45185	1540	483	575	1598	1687	1302
	2007	54223	46627	1682	529	627	1636	1690	1432
	2008	58438	49816	1829	574	717	1692	1703	2107
	2009	59841	50626	1898	585	793	1729	1764	2446
	2010	68065	51811	2218	801	947	1943	1709	2636
Від 5,1 до 10 років	2000	-	-	-	-	-	-	-	-
	2005	110089	92606	5030	2630	1295	3299	2569	2660
	2006	115079	95927	5457	2751	1365	3588	2513	3478
	2007	115199	96276	5447	2691	1373	3559	2384	3469
	2008	115487	96573	5471	2670	1384	3585	2300	3504
	2009	116152	96898	5624	2689	1414	3608	2346	3573
	2010	119521	98246	6472	3037	1658	3838	2544	3726
Більше 10 років	2000	-	-	-	-	-	-	-	-
	2005	132991	103720	10957	5164	1532	5775	3042	2801
	2006	133206	103883	10658	4988	1674	5831	3197	2975
	2007	132697	103977	10612	4849	1670	5780	2841	2968
	2008	132391	103857	10574	4810	1686	5787	2723	2954
	2009	133046	104131	10498	4878	1665	5992	2837	3045
	2010	133831	105010	10450	4951	1698	6161	2505	3056

* За 2000 р. інші транспортні засоби включено в спеціальні автомобілі.

13.2. Вплив транспорту на довкілля

В 2014 році викиди забруднюючих речовин від автотранспорту становили 109,4 тис. тонн, що на 7,6 тис. тонн менше 2013 року.

На сьогодні значний вклад в забруднення атмосферного повітря, вносять пересувні джерела викидів – викиди відпрацьованих газів автотранспорту (в час-пік збільшуються викиди оксидів вуглецю, сполук азоту та вуглеводнів особливо в центральній частині міста Львова).

За останні роки кількість автомобілів значно збільшилась. Автомобілі, обладнані пристроями для нейтралізації відпрацьованих газів експлуатуються в малих кількостях. Враховуючи ситуацію, що склалася, а саме старіння автопарків, експлуатацією старих автомобілів з відпрацьованими моторесурсами, кількість забруднюючих (токсичних) речовин, що викидаються збільшується.

Протягом 2014 року лабораторія КП «Адміністративно – технічне управління» Департаменту містобудування Львівської міської ради проводила заміри щодо якості атмосферного повітря на території м. Львова по таких показниках як вуглецю оксид, азоту оксид, азоту діоксид, ангідрид сірчистий. Проведено 100 контрольних замірів на 25 перехрестях м. Львова. Спостерігається забруднення по оксиду вуглецю (перевищення ГДК коливається в межах 1,06 – 1,97 ГДК) та діоксиду азоту (перевищення ГДК коливається в межах 1,01 – 1,84 ГДК).

13.3. Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля

Затвердити генплани міст, в яких передбачити розв'язки транспортних шляхів та їх об'їздних доріг, запровадити встановлення каталізаторів та автомобілях старого випуску.

Забезпечити виніс автобусних станцій на околицях великих міст (автовокзал, будівництво нових АС та ін.) по напрямках районних сполучень. Зменшити забруднення довкілля викидами транспортних засобів шляхом створення мережі постійних контрольних-регулювальних постів на автошляхах, де проводилися б як контрольні заміри так і регулювання паливної апаратури двигунів внутрішнього згоряння.

Забезпечити більш жорсткіший контроль з боку контролюючих органів за експлуатацією пилогазоочисного обладнання та стабільного технологічного режиму підприємств.

14. ЗБАЛАНСОВАНЕ ВИРОБНИЦТВО ТА СПОЖИВАННЯ

14.1. Тенденції та характеристика споживання

14.2. Структурна перебудова та екологізація економіки

Структурну перебудову та екологізацію економіки в цілому на державному рівні, відповідно і на регіональному рівні, слід реалізовувати через економічну політику і будувати її на соціально-екологічних принципах. Це означає, що у розвитку регульованих державою ринкових відносин слід орієнтуватись на постійне підтримання балансу між техногенним навантаженням на довкілля і здатністю середовища до самовідновлення, слід виступати за захист дрібних і середніх власників, за узгодження інтересів різних суспільних верств, за подолання соціальних диспропорцій без руйнування демократичних інститутів, за впровадження керівного принципу господарювання "Лише екологічно безпечне є економічно вигідним".

Ефективна природоохоронна політика має здійснюватись, передусім, в контексті соціально-економічних перетворень. Прямі природоохоронні заходи не замінюють, а органічно доповнюють екологічно сприятливий режим господарювання. Рекультивація земель, очищення водойм, відновлення лісів тощо, не тільки сприяють реставрації довкілля, але й створюють базу для подальшої екологічно збалансованої економічної діяльності. Кошти, спрямовані на попередження деградації природного середовища, потрібно розглядати не як видатки, а як опосередковані інвестиції.

Екологічна безпека має бути віднесена до найсуттєвіших критеріїв оцінки рівня розвитку. Зв'язок соціальних та природоохоронних чинників є безпосереднім. Видатки на усунення наслідків техногенного впливу, незбалансованої господарської діяльності завжди перевищують вкладення, що необхідні для їхнього попередження. В підсумку, витрати на ліквідацію аварій, промислового забруднення тощо, покриваються коштами, які слід було б витратити на соціальні потреби чи інвестувати у розвиток екологічно безпечних виробництв. Важливим чинником екологічної безпеки є беззастережне дотримання заборони на ввезення радіоактивних і токсичних відходів, впорядкування існуючих сховищ і звалищ у відповідності із санітарно-екологічними вимогами та міжнародним досвідом, скорочення їхньої кількості і площ в процесі налагодження ефективної переробки.

Реструктуризація економіки є головним чинником її санації і повинна відбуватись, насамперед, шляхом активізації ринку капіталів. Виробничі площі та робоча сила, що вивільнятимуться в процесі структурної перебудови господарської системи, мають бути використані, зокрема, для створення підприємств переробки та рециклювання відходів. Окрім прямого економіко-екологічного ефекту, часткове покриття потреб у сировині і матеріалах за рахунок рециклювання, дасть змогу заощадити частину енергії, необхідної для їхнього видобутку традиційним шляхом.

14.3. Впровадження елементів «більш чистого виробництва»

Провідною стратегією на яку спирається теорія сталого розвитку та яка здатна формувати систему принципів та механізмів екологізації виробництва і комплексно

вирішувати екологічні та економічні проблеми є стратегія екологічно чистого виробництва.

Питання впровадження та механізми реалізації екологічно чистого виробництва на території області і України в цілому, є мало дослідженими та недостатньо висвітленими.

Стратегію екологічно чистого виробництва розроблено департаментом «Технологія, індустріалізація й економіка» Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) у 1989р. та одночасно ухвалено Міжнародну декларацію з чистого виробництва. UNEP визначає екологічно чисте виробництво як модель застосування інтегрованої стратегії запобігання середовища щодо виробничих процесів, продукції та послуг, охоплюючи енергоспоживання та водоспоживання з метою скорочення викидів (скидів) шкідливих речовин, обмеження створення відходів. Мінімізації ризику здоров'ю людей і навколишньому природному середовищу.

Економіка України протягом останнього десятиріччя набула ознак індустріально-аграрної зі значним ростом частки енергомістких, ресурсомістких та екологічно небезпечних виробництв. Враховуючи це, а також значну кількість застарілих технологій та фізичний знос виробничих потужностей, впровадження екологічно чистого виробництва може істотно вплинути, поряд з покращенням екологічних параметрів, на покращення економічних показників діяльності та конкурентоспроможності підприємств.

Ефективне впровадження екологічно чистого виробництва у виробничу діяльність підприємств потребує:

- Формування відповідної законодавчої та нормативно-правової бази;
- Розробка методичного інструментарію щодо реалізації екологічно чистого виробництва на підприємствах відповідно до галузевої структури;
- Формування економічного механізму стимулювання суб'єктів реалізації екологічно чистого виробництва;
- Поширення інформації стосовно доцільності впровадження екологічно чистого виробництва;
- Організація підготовки та перепідготовки фіхівців у сфері впровадження екологічно чистого виробництва.

14.4. Ефективність використання природних ресурсів

Враховуючи велике значення природоємності в економіці природокористування, до основних пріоритетів охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів слід віднести:

1. Гарантування екологічної безпеки для населення від впливу еколого-небезпечних об'єктів;
2. Поліпшення екологічного стану басейнів річок Львівської області та якості питної води;
3. Стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах;
4. Будівництво нових та реконструкція діючих потужностей комунальних очисних каналізаційних споруд;

5. Формування збалансованої системи природокористування та адекватна структурна перебудова виробничого потенціалу економіки, екологізація технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті;

6. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, заповідна справа.

Державна політика у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки має реалізовуватись через окремі міждержавні, державні, галузеві, регіональні та місцеві програми, які спрямовуються на втілення визначених пріоритетів.

14.5. Оцінка «життєвого циклу виробництва»

Розробка методів, спрямованих на зниження впливів на довкілля, що пов'язані з виробництвом та споживанням продукції, є важливим актуальним питанням. Одним із методів, закріплених у міжнародній системі стандартизації (серія стандартів ISO 14040), є оцінка життєвого циклу продукції. За допомогою цього методу оцінюють потенційні впливи на довкілля протягом усього життєвого циклу продукції (рис. 14.1.).

Рис. 14.1. Фази оцінки життєвого циклу

Основними категоріями впливів на навколишнє природне середовище є використання ресурсів, здоров'я людини та екологічні наслідки. Метод спрямований на оцінювання потенційних впливів на навколишнє середовище за результатами інвентаризаційного аналізу життєвого циклу. У широкому розумінні цей процес узгоджує інвентаризаційні дані з конкретними впливами на навколишнє середовище та спробу осмислити ці впливи. Рівень деталізації, вибір оцінюваних впливів та методологія залежать від мети та сфери застосування дослідження.

Метод оцінки життєвого циклу застосовується при внесенні екологічних вимог до стандартів на продукцію та при проведенні її сертифікації відповідно до міжнародного стандарту ISO 14024 «Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування, тип I».

Перший тип екологічного маркування — це добровільна, основана на багатьох критеріях незалежна програма сертифікації продукції (товарів та послуг), яка за результатами оцінки життєвого циклу дозволяє використовувати екологічні знаки на продукції, зазначаючи загальну її екологічну перевагу в межах конкретної категорії товарів та послуг. Загальна мета екологічного маркування та декларацій полягає в тому, щоб шляхом надання точної та правдивої інформації про екологічні аспекти товарів та послуг сприяти розширенню попиту та постачання, стимулюючи постійне поліпшення екологічних характеристик.

Програма екологічного маркування в Україні впроваджується з 2002 р. за ініціативою Всеукраїнської громадської організації «Жива планета» і сприяння Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування і ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України з метою формування та розвитку сталого (збалансованого) виробництва та споживання в Україні.

Розвиток екологічного маркування сприятиме активному залученню до цієї роботи представників науково-дослідних та громадських організацій, міжнародних органів із сертифікації, технічних комітетів стандартизації, центральних та місцевих органів виконавчої влади й суб'єктів підприємницької діяльності.

З 2004 р. проводиться робота із сертифікації продукції відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 14024. У жовтні 2004 р. національний знак екологічного маркування «Екологічно чисто та безпечно» представляє Україну в Глобальній Мережі Екологічного Маркування — Global Ecolabelling Network (GEN) — міжнародній організації, яка об'єднує 35 програм екологічного маркування у світі, у тому числі інтегровану програму Європейського Союзу.

Зображення «зеленого журавлика» та напис «Екологічно чисто та безпечно», окрім належних якісних характеристик маркованої продукції, свідчить про її відповідність екологічним критеріям протягом всього життєвого циклу, а також гарантує споживачеві екологічну якість.

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1. Екологічна політика Львівської області

Соціально-економічний розвиток області тісно і нерозривно пов'язаний з станом довкілля, наявністю екологічних проблем та ризиків у регіоні.

На території області здійснюється політика, спрямована на досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, забезпечення раціонального використання, охорони і відтворення природних ресурсів.

З метою вирішення екологічних проблем регіону у 2013 р. розроблено проект обласної «Програми охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 2013-2017 роки».

Метою Програми є за рахунок реалізації природоохоронних заходів на найбільш еколого-небезпечних об'єктах стабілізувати стан природного середовища і на основі активних дій щодо інституціоналізації екологічної політики створити умови для поступового покращення екологічної ситуації в області.

Стратегічні завдання екологічної політики на Львівщині встановлені Концепцією національної екологічної політики України на період до 2020 року, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України і спрямовані на реалізацію довгострокових цілей і завдань, що визначені в Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року.

Окремим розділом Стратегії встановлено пріоритети та основні завдання охорони навколишнього природного середовища у Львівській області, до яких належать:

Пріоритет 1. Екологічна стабілізація та реабілітація територій у зоні діяльності гірничо-хімічних та гірничовидобувних підприємств, охорона та раціональне використання надр.

Пріоритет 2. Поліпшення екологічного стану поверхневих вод басейнів рік Дністер, Західний Буг, Сян та забезпечення водопостачання населених пунктів області питною водою у достатній кількості та належної якості.

Пріоритет 3. Утилізація, переробка та захоронення твердих промислових та побутових відходів, знешкодження пестицидів.

Пріоритет 4. Розвиток природно-заповідної мережі, охорона та використання лісів.

Пріоритет 5. Організація системи екологічного моніторингу та інформаційного забезпечення природоохоронної діяльності.

Пріоритет 6. Охорона атмосферного повітря.

Протягом 2014 р. основними напрямками екологічних дій були:

- повна і всеохоплююча інвентаризація джерел забруднення, оцінка екологічної надійності господарських об'єктів і виробничих систем;
- активізація робіт із створення системи екологічного моніторингу з максимальним використанням існуючих структур та матеріальної бази;
- забезпечення ефективного використання коштів природоохоронних фондів;
- розширення мережі природно-заповідних територій різного рангу;

- законодавчо-нормативне стимулювання залучення бізнесу і підприємництва до вирішення екологічних проблем;
- розширення і поглиблення конструктивного співробітництва з міжнародними екологічними організаціями, європейськими країнами;
- законодавчо-нормативне забезпечення економіко-правових відносин сторін при вирішенні конфліктних ситуацій між населенням й органами влади, суб'єктами господарювання щодо екологічної безпеки прийнятих рішень і практичних дій;
- здійснення заходів із формування екологічної культури населення, активізація екологічної освіти й виховання, створення цивілізованих процедур інформування населення про стан природного середовища і рівень його безпеки;
- налагодження конструктивної співпраці державних і місцевих органів влади з громадськими екологічними рухами, політичними партіями.

Завдяки реалізації природоохоронних заходів у 2014 р.:

- знижено обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферу на 6 тис. 319 т;
- забезпечено покращення якості поверхневих вод за рахунок реконструкції і будівництва нових каналізаційно-очисних споруд у 7 населених пунктах;
- збільшено обсяги утилізації відходів промислових підприємств на 8,5% порівняно з минулим роком.

15.2. Удосконалення системи управління та нормативно-правового регулювання у сфері охорони довкілля та екологічної безпеки

Щодо екологічної безпеки:

Ст. 16 Конституції України закріплено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи –катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду українського народу є обов'язком держави.

Екологічна безпека – це складові глобальної і національної безпеки, тобто такого стану розвитку суспільних відносин в галузі екології, при яких системою державно-правових, організаційних, науково-технічних, економічних та інших соціальних засобів забезпечується регулювання екологічно небезпечної діяльності, режим використання природних ресурсів, охорона навколишнього природного середовища, безпечного для життя і здоров'я людей, попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для природних систем і населення.

Важливим правовим заходом у сфері екологічної безпеки є розробка державних та місцевих програм запобігання і подолання екологічно небезпечних наслідків, викликаних природними явищами чи створених діями людини.

Важливою гарантією екологічної безпеки, також є додержання екологічних вимог у промисловості, будівництві, на транспорті, в сільському господарстві, при проведенні наукових досліджень, а також при розміщенні і розвитку населених пунктів. Вимоги до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки обов'язково повинні враховуватися при проведенні фундаментальних та прикладних наукових, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

На велику увагу заслуговує механізм реалізації екологічного законодавства. З метою його вдосконалення доцільно використати різні організаційно-правові важелі: матеріальне заохочення до бездоганного виконання екологічного законодавства, підвищення юридичної відповідальності за його невиконання або порушення, посилення державного і громадського екологічного контролю, створення системи екологічної освіти і виховання.

Майбутнє України дуже тісно пов'язане з екологічною безпекою, яка є, у свою чергу, найважливішою складовою національної безпеки.

15.3. Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства

Державна екологічна інспекція у Львівській області здійснює державний контроль за додержанням вимог законодавства з питань охорони навколишнього природного середовища на відповідній території.

Таблиця 15.1

№ з/п	Назва заходу	Одиниця виміру	Роки				
			2010	2011	2012	2013	2014
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Кількість перевірених об'єктів	од.	3974*	4347*	1507	1513	2438
2	Складено актів перевірок	од.	3974	4347	1858	2116	1191
3	Кількість складених протоколів про адміністративне правопорушення	од.	3466	3516	2577	2626	1024
4	Притягнуто до адміністративної відповідальності	чол./грн	3002/ 873092	3090/ 1000,928	1821/ 563,958	1757/ 581,638	812/ 191,131
5	Стягнуто адміністративних штрафів	чол./грн	-/ 729767	-/ 913,924	-/ 477,799	-/ 588,217	-/ 198,271
6	Пред'явлено претензійно-позовних матеріалів	од./грн.	606/ 98633868	643/ 54484,577	328/ 119563,864	388/ 163389,124	217/ 28352,579
7	Стягнуто претензійно-позовних матеріалів	од./грн.	406/ 1505954	371/ 1210,540	209/ 1576,665	250/ 1953,754	197/ 1314,501
8	Прийнято рішень про обмеження, тимчасову заборону (зупинення) господарської діяльності	од.	23	90	24	66	16
9	Прийнято рішень про призупинення фінансування будівництва (реконструкції) об'єктів	од.	-	-			
10	Кількість дозволів, виданих на відновлення господарської діяльності та фінансування	од.	4	5	10	13	
11	Кількість об'єктів, на яких виявлено перевищення встановлених екологічних нормативів, дозволів або лімітів	од.	244	81			
11.1	на спеціальне водокористування	од.	228	63			
	у тому числі на скиди у водні об'єкти	од.	71	32			
11.2	на викиди в атмосферне повітря	од.	16	18			
11.3	на утворення та розміщення відходів	од.	0	0			
12	Внесено подань про припинення дії виданих дозволів	од.					

13	Кількість матеріалів про порушення, що містили ознаки злочину, переданих на розгляд в правоохоронні органи (прокуратури, внутрішніх справ, СБУ)	од.	39	59	40	106	46
----	---	-----	----	----	----	-----	----

* *проведено ресурсних перевірок*

Департамент екології та природних ресурсів, в межах своїх повноважень, забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), забезпечення екологічної та у межах своєї компетенції радіаційної безпеки на відповідній території.

Департамент відповідно до покладених до нього завдань здійснює, у межах своїх повноважень, комплексне управління та регулювання, координує діяльність місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій у сфері охорони навколишнього природного середовища.

15.4 Виконання державних та регіональних екологічних програм

Таблиця 15.2

№ п/п	Назва програми	Ким і коли затверджена	Зміст заходів	Сума фінансування з фондів ОНПС, тис. грн.
1	Обласна програма поводження з твердими побутовими відходами на період 2007-2015 роки	рішення Львівської обласної ради від 12.06.2007р. №310	1. Придбання спецавтомобіля для збирання та транспортування твердих побутових відходів для с.Снятинка, с.Старе Село, с.Залужани, с.Волоща, с.Добрівляни, с.Нагуєвичі, с.Почасевичі, с.Лішня, с.Рихтичі, с.Унятичі, с.Дережичі Дрогобицького району Львівської області 2. Придбання спецавтомобіля для збирання та транспортування твердих побутових відходів для с.Верхній Лужок Старосамбірського району	628,0
2	Регіональна програма формування екологічної мережі Львівської області на 2007-2015 роки	рішення Львівської обласної ради від 13.06.2007р. № 340	1. Збереження і відновлення популяції зубрів на території Львівської області; 2. Відновлення популяції зубра європейського в українській частині Східних Карпат	165,0
3	Програма розвитку лісового господарства Львівської області на 2010-2015 роки	рішення Львівської обласної ради від 20.04.2010р. № 1176	1. Проведення заходів з охорони та відтворення природних рослинних ресурсів (підготовка заходів із знешкодження борщівника Сосновського у Львівській області); 2. Будівництво сучасної теплиці для вирощування садивного матеріалу для подальшого створення лісових культур та захисних насаджень; 3. Проведення заходів з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, визначення та обґрунтування затрат на їх охорону та відтворення; 4. Охорона та відтворення природних рослинних ресурсів на території Західного реабілітаційно-спортивного	1 404,0

			центру НКСІУ	
4	Регіональна програма формування заповідної справи Львівської області на 2009-2020 роки	рішення Львівської обласної ради від 02.12.2008р. N 765	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення робіт з організації та встановлення меж території національного природного парку "Північне Поділля" (підготовчий етап); 2. Розробка проекту створення Національного природного парку «Бойківщина» (робоча назва); 3. Централізоване виготовлення й встановлення охоронних знаків та інформаційних аншлагів на об'єктах ПЗФ; 4. Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів, територій та об'єктів природно-заповідного фонду регіонального ландшафтного парку «Равське Розточчя»; 5. Облаштування еколого-краєзнавчої стежки "Від пам'ятника Січових Стрільців до хутора Ліски" на території регіонального ландшафтного парку "Надсянський"; 6. Передпроектні роботи по об'єкту створення центру для розведення рідкісних та зникаючих видів тварин і рослин в регіональному ландшафтному парку "Верхньодністровські Бескиди" 	443,8
5	Регіональна програма «Питна вода України» у Львівській області на 2012-2020 роки,	рішення обласної ради від 03.07.2012 № 547	<ol style="list-style-type: none"> 1. Будівництво каналізаційного колектора по вулицях Веста, Будівельна, Труша м. Броди; 2. Будівництво зовнішньої каналізації на вул Галицька в м.Броди Львівської області. Коригування; 3. Будівництво каналізаційних мереж очисних споруд в м. Самборі Львівської області (каналізаційні колектори, ГКНС, резервуари) – третя черга: будівництво ГКНС та напірних колекторів; 4. Будівництво «Побутова каналізація північної частини м. Жидачева Львівської області по вул. Лісна-вул. Валова, по вул. Виговського»; 5. Каналізування району вул. Котляревського у смт. Східниця м. Борислава Львівської області. Очисні споруди глибокого біологічного очищення господарсько-побутових стічних вод; 6. Реконструкція очисних споруд побутових стічних вод потужністю 50 м3/добу з використанням водоочисної системи типу "Біоплато" та коагулянту-флокулянту українського виробництва в с.Неслухів Львівської області; 7. Каналізування і очистка стоків с. Кавсько Стрийського району; 8. Капітальний ремонт каналізаційних мереж в с.Київець Миколаївського району Львівської області; 9. Будівництво безнапірного каналізаційного колектора по вул. 	6 733,2

			<p>Мазепи в м. Мостиська;</p> <p>10. Капітальний ремонт архітектурно-будівельної частини блоку емностей існуючих міських очисних споруд побутових стоків продуктивністю 700 м³/добу в м. Бібрка Перемишлянського району;</p> <p>11. Реконструкція очисних споруд каналізації в м. Турка;</p> <p>12. Виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію очисних споруд с. Верхня Білка Пустомитівського району;</p> <p>13. Реконструкція каналізаційних очисних споруд і системи каналізації в м. Рудки Самбірського району;</p> <p>14. Виготовлення проектно-кошторисної документації на каналізування м. Судова Вишня Мостиського району;</p> <p>15. Будівництво «Каналізація м. Комарно Городоцького району Львівської області»;</p> <p>16. Реконструкція парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення "Парк курорту" м. Моршин Львівської області (зовнішні мережі каналізації);</p> <p>17. Каналізування житлових мікрорайонів м. Городок, V етап: вул. Підгіря, Дорошенка, Сагайдачного, Шашкевича, Хоткевича, Шевченка, Окружна, Галицька, Коновальця;</p> <p>18. Реконструкція каналізаційних очисних споруд побутових стоків продуктивністю 20 м³/добу Боринської комунальної міської лікарні;</p> <p>19. Капітальний ремонт каналізації в с. Викоти Самбірського району Львівської області</p>	
6	Регіональна програма екологічної освіти Львівщини на 2010-2014 роки	розпорядження від 15.02.2010р. № 108/0/5-10	<p>1. Проведення та участь у науково-практичних конференціях, у т.ч. міжнародних;</p> <p>2. Просвітницько-видавнича діяльність та інші заходи з пропаганди охорони навколишнього природного середовища;</p> <p>3. Реалізація заходів Регіональної програми екологічної освіти та виховання Львівщини на 2010-2014 роки;</p> <p>4. Проведення міжнародної практичної конференції "Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій" з нагоди 15-річчя від дня створення;</p> <p>5. Обласна дитяча екологічна відеотека "Екосвіт" комунального закладу Львівської обласної ради "Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді";</p> <p>6.. Організація роботи лісівничого еколого-просвітницького центру</p>	416,0
7	Регіональна комплексна	рішення обласної	1. Заходи щодо відновлення і	1 371,6

	<p>програма поліпшення екологічного стану басейнів річок у Львівській області на 2007-2010 роки і прогнозом до 2015 роки</p>	<p>ради від 04.12.2007 року № 404</p>	<p>підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річки Слотвина, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод на території Гумніської сільської ради Буського району;</p> <p>2. Розчистка та покращення гідрологічного стану р. Лучок та захист сільськогосподарських угідь у с. Лучківці Ясенівської сільської ради Бродівського району Львівської області;</p> <p>3. Розчистка р. Бовдурка та її притоків та захист від підтоплення с.Лагодів Язлівчицької сільської ради Бродівського району Львівської області;</p> <p>4. Заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р. Млинівка на території Золочівської міської ради;</p> <p>5. Заходи щодо відновлення санітарного стану р.Колодниця та заходи для боротьби з шкідливою дією вод на території Березинської сільської та Роздільської селищної рад Миколаївського району Львівської області;</p> <p>6. Заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок на території Поникв'янської сільської ради Бродівського району;</p> <p>8. Захист від підтоплення паводковими водами р. Чуківка в с. Чуква Самбірського району;</p> <p>9. Захист від підтоплення паводковими водами р.Спринька сільгоспугідь та садіб в с.Монастирець Самбірського району Львівської області;</p> <p>10. Регулюючі та берегоукріплюючі роботи на р.Черхавка в с.Мала Озимина Самбірського району Львівської області (в тому числі ПКД);</p> <p>11. Розчистка та покращення екологічного стану р. Кропив'янка для захисту від підтоплення села Старий Кропивник і сільськогосподарських угідь Старокропивницької сільської ради Дрогобицького району;</p> <p>12. Розчистка та покращення гідрологічного складу р. Малехівки в с. Малехів Жовківського району Львівської області;</p> <p>13. Роботи пов'язані з поліпшенням технічного стану та благоустрою водойм, вул. І.Франка. Виготовлення ПКД (с. Суховоля)</p>	
8	<p>Програма моніторингу природного довкілля Львівської області на 2011-2015 роки і на перспективу до 2020 року</p>	<p>рішення обласної ради від 13.12.2011р. № 322</p>	<p>1. Забезпечення реалізації Програми моніторингу навколишнього природного середовища Львівської області на 2011-2014 роки і на перспективу до 2020 року</p> <p>2. Проведення екологічного моніторингу підземних вод, загазованості та забруднення ґрунтів на території м.Борислава</p>	95,0

15.5. Моніторинг навколишнього природного середовища

Робота Львівської обласної системи моніторингу природного довкілля почалася з розпорядження голови Львівської обласної державної адміністрації №1318 від 23.12.2005 «Про організацію системи моніторингу довкілля».

Після проведення адміністративної реформи, впродовж 2012-2013 років, у суб'єктів обласної системи моніторингу довкілля відбулися структурні зміни. У зв'язку з цим втратили актуальність Угоди про співробітництво у сфері моніторингу довкілля та Регламенти обміну екологічною інформацією до цих Угод. Тому назріла необхідність у поновленні документів системи моніторингу.

Для налагодження роботи Львівської обласної системи моніторингу довкілля у 2013 р. департаментом екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації ініційовано проведення робочої наради щодо організації проведення моніторингу у Львівській області за участю керівників відповідних установ. За підсумками наради підготовлено проект розпорядження голови облдержадміністрації «Про обласну систему моніторингу довкілля».

Згідно з розпорядженням голови облдержадміністрації «Про обласну систему моніторингу довкілля» від 29.07.2013 № 465/0/5-13 визначено суб'єктів обласної системи моніторингу довкілля, персональний склад міжвідомчої комісії з питань моніторингу довкілля у Львівській області. На департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації покладено здійснення координуючої та узагальнюючої функції у сфері діяльності системи екологічного моніторингу на території області.

Функціонування Львівської обласної системи моніторингу природного довкілля (ЛОСМПД) здійснюється на основі двосторонніх Угод про спільну діяльність між суб'єктами ЛОСМПД, підписаних 29 липня 2013 року, та Регламентів обміну екологічною інформацією до цих Угод, які визначають порядок та частоту надання екологічної інформації. Слід зазначити, що деякі суб'єкти ЛОСМПД самоусунулися від укладання Угоди про співробітництво в сфері моніторингу довкілля з департамент екології та природних ресурсів ЛОДА.

До суб'єктів ЛОСМПД належать:

- Департамент з питань цивільного захисту Львівської облдержадміністрації;
- Департамент житлово-комунального господарства Львівської облдержадміністрації (*Угода не підписана*);
- Департамент агропромислового розвитку (*Угода не підписана*);
- Головне управління Держсанепідемслужби у Львівській області;
- Державна установа «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідемслужби України»;
- Державна екологічна інспекція у Львівській області;
- Львівський регіональний центр з гідрометеорології;
- Львівське обласне управління водних ресурсів;
- Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства;
- Головне управління Держземагентства у Львівській області (*Угода не підписана*);
- ДП НАК «Надра України» «Західукргеологія» (*Угода не підписана*);
- Львівська філія державної установи «Держгрунтоохорона»;

- Державна фітосанітарна інспекція Львівської області;
- Львівська регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини;
- КП «Адміністративно – технічне управління» Львівської міської ради (*Угода не підписана*);
- Державна інспекція сільського господарства в Львівській області;
- Управління охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства у Львівській області (*Угода не підписана*);
- Інститут екології Карпат НАН України;
- Територіальне управління Держгірпромнагляд у Львівській області (*Угода не підписана*);
- Львівська державна лісовпорядна експедиція;
- Державна організація «Західна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню надр» (*Угода не підписана*).

Окрім цього, до роботи ЛОСМПД запрошено:

- Рівненський обласний центр з гідрометеорології;
- Волинський обласний центр з гідрометеорології (*Угода не підписана*);

Згідно з Регламентами, суб'єкти ЛОСМПД у 2014 році повинні надавати інформацію про:

- Державна екологічна інспекція у Львівській області (*згідно з уведеним в дію Положенням про ДЕІ в областях виконання моніторингових спостережень не передбачено*):

Протоколи вимірювань вмісту забруднюючих речовин в організованих викидах стаціонарних джерел Львівської області	щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Протоколи вимірювань показників складу та властивостей проб води підприємствами – забруднювачами Львівської області	щоквартально до 20 числа наступного місяця за звітним періодом
Протоколи вимірювань показників складу та властивостей проб ґрунтів різного призначення	щоквартально до 20 числа наступного за звітним періодом
Здійснення державного контролю щодо утворення, розміщення знешкодження та захоронення відходів у Львівській області	щоквартально до 20 числа наступного за звітним періодом
Наявність несанкціонованих сміттєзвалищ в Львівській області в розрізі районів та міст обласного підпорядкування	щоквартально до 20 числа наступного за звітним періодом
Інформація про виявлені факти браконьєрства	щоквартально до 20 числа наступного місяця за звітним періодом

- Головне управління Держсанепідслужби України у Львівській області:

Показники стану забруднення атмосферного повітря (вміст шкідливих речовин) у місцях проживання та відпочинку населення	щопівроку, щороку до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Показники якості поверхневих вод суші і питної води (централізованих систем водопостачання, поверхневих та підземних джерел водопостачання Львівської області)	щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Нецентралізоване водопостачання (криниці та каптажі в зоні впливу Львівського міського сміттєзвалища, Жовківський район)	до 20 листопада 2013 року
Характеристики місць знешкодження та захоронення господарсько – побутових і промислових відходів III та IV класу небезпеки	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Фізичні фактори впливу (спостереження за джерелами акустичного впливу на довкілля, забруднення довкілля іонізуючим та неіонізуючим випромінюванням, у тому числі електромагнітним)	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом

➤ Державна установа «Львівський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України»:

Показники стану забруднення атмосферного повітря (вміст шкідливих речовин) у місцях проживання та відпочинку населення	щопівроку, щороку до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Показники якості поверхневих вод суші і питної води (централізованих систем водопостачання, поверхневих та підземних джерел водопостачання Львівської області)	щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Нецентралізоване водопостачання (криниці та каптажі в зоні впливу Львівського міського сміттєзвалища, Жовківський район)	до 20 листопада 2013 року
Характеристики місць знешкодження та захоронення господарсько – побутових і промислових відходів III та IV класу небезпеки	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Фізичні фактори впливу (спостереження за джерелами акустичного впливу на довкілля, забруднення довкілля іонізуючим та неіонізуючим випромінюванням, у тому числі електромагнітним	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом

➤ Львівське обласне управління водних ресурсів «Облводресурси»:

Показники якості поверхневих вод суші в місцях розташування питних водозаборів, транскордонних створів у межах державного кордону (вміст забруднюючих речовин)	щомісячно до 20 числа наступного за звітним періодом
Показники стану водойм у межах водогосподарських систем комплексного призначення	щомісячно до 20 числа наступного за звітним періодом
Показники** скидів забруднюючих речовин підприємствами – забруднювачами Львівської області	щороку протягом березня місяця
Матеріали до обліку та оцінки меліоративного стану осушувальних земель	щороку протягом другого кварталу наступного за звітним роком
Перелік підтоплених та затоплених населених пунктів	щороку протягом четвертого кварталу
Показники використання води (усього, скинуто в поверхневі водні об'єкти, використано, забрано)	щороку протягом першого кварталу наступного за звітним роком
Показники скидів в поверхневі водні об'єкти забруднюючих речовин у складі стічних вод за видами виробничої діяльності, територіальними одиницями та водними об'єктами	щороку протягом першого кварталу наступного за звітним роком
Відомчі програми спостережень	протягом місяця після затвердження

** - фактичні показники

➤ КП «Адміністративно – технічне управління» Департаменту містобудування Львівської міської ради:

Спостереження за промисловими викидами підприємствами – забруднювачами атмосферного повітря м. Львова (таблиця 1)	щокварталу до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом
Показники стану забруднення атмосферного повітря вулиць та перехрестів м. Львова	щомісячно до 20 числа наступного за звітним періодом
Показники якості поверхневих вод у м. Львові (вміст забруднюючих речовин)	щомісячно до 20 числа наступного за звітним періодом
Спостереження за скидами забруднюючих речовин підприємствами – забруднювачами м. Львова	щоквартально до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом

➤ Львівський регіональний центр з гідрометеорології:

Забруднення атмосферного повітря м. Львова	щомісячно до 20 числа наступного за звітним місяцем
Результати спостережень за атмосферними опадами (значення рН атмосферних опадів)	щомісячно до 20 числа наступного за звітним місяцем
забруднення атмосферного повітря у пунктах спостережень за транскордонним переносом забруднюючих речовин	щомісячно до 20 числа наступного за звітним місяцем
Стихійні та небезпечні гідрометеорологічні явища: повені, паводки, снігові лавини, селі (у районах спостережних станцій)	щопівроку до 20 числа наступного за звітним місяцем, негайно в разі настання явища
Аналітичний огляд про стан забруднення атмосферного повітря по м. Львову	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем
Відомчі програми спостережень за радіаційним забрудненням довкілля, забрудненням атмосферного повітря та поверхневих вод суші	щорічно протягом місяця після затвердження

➤ Рівненський обласний центр з гідрометеорології:

Результати спостережень за поверхневими водами суші	щомісячно та щоквартально до 25 числа місяця наступного за звітним періодом
Показники та вміст забруднюючих речовин у поверхневих водах суші	щоквартально до 25 числа місяця наступного за звітним періодом

➤ Львівська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів України»

Вміст забруднюючих речовин у поверхневих водах сільськогосподарського призначення	Щороку до 20 січня наступного за звітним періодом
Щільність забруднення радіонуклідами (Цезій – 137) земель сільськогосподарського призначення	Щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Забруднення земель сільськогосподарського призначення солями важких металів	Щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Забруднення залишками пестицидів продукції рослинництва	Щороку до 20 січня наступного за звітним періодом
Рівні забруднення радіонуклідами продукції рослинництва	Щороку до 20 січня наступного за звітним періодом
Інформація про вміст нітратів у продукції рослинництва	Щороку до 20 січня наступного за звітним періодом
Інформація про вміст нітритів у продукції рослинництва	Щороку до 20 січня наступного за звітним періодом

➤ Державна інспекція сільського господарства в Львівській області;

Виконанням умов зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту під час проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, пов'язаних із порушенням ґрунтового покриву, своєчасного проведення рекультивативних порушених земель в обсягах, передбачених проектом рекультивативних земель	щоквартально до 20 числа місяця наступного за звітним кварталом
Здійсненням заходів, передбачених проектами землеустрою щодо захисту земель від водної і вітрової ерозії, селів, підтоплення, заболочення, засолення, солонцювання, висушування, ущільнення та інших процесів, що призводять до погіршення стану земель, а також щодо недопущення власниками та користувачами земельних ділянок псування земель шляхом їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами і стічними водами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами, заростання чагарниками, дрібноліссям та бур'янами	щоквартально до 20 числа місяця наступного за звітним кварталом
Земельні ділянки, яким заподіяна шкода внаслідок їх самовільного зайняття, використання не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу	щоквартально до 20 числа місяця наступного за звітним кварталом

➤ Департамент з питань цивільного захисту Львівської облдержадміністрації надає інформацію про об'єкти кризового моніторингу довкілля (*щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом*).

➤ Львівська регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини:

Аналіз ураження тварин основними гельмінтозами	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем
Склад і вміст забруднюючих речовин в с/г тваринах та продукції	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем
Діагностичні обстеження с/г тварин на інфекційні та інвазійні захворювання	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем
Фізичні фактори впливу (цезій-137, стронцій -90, потужність дози гама-випромінювання)	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем
Моніторинг з місць напування тварин	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем
Аналітична довідка про причини та можливі наслідки перевищень норми у досліджуваних об'єктах сільського господарства	щороку до 20 січня наступного за звітним місяцем

➤ Інститут екології Карпат НАН України:

Стан ґрунтів деградованих земель у місцях рекультивациі територій гірничо-хімічних підприємств Львівщини	щороку до 20 січня наступного за звітним роком
--	--

➤ **Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства**

Результати лісо- та мисливського впорядкування території Львівської області	за підсумками виконання та в разі внесення змін
Стан лісової рослинності (пошкодження біотичними та абіотичними чинниками, біорізноманіття, вміст радіонуклідів)	щороку до 01 березня наступного за звітним періодом
Видові, кількісні, радіологічні та просторові характеристики мисливської фауни	щороку до 01 березня наступного за звітним періодом

➤ **Львівська державна лісовпорядна експедиція:**

Виконання відповідних топографо-геодезичних робіт і спеціального картографування лісів	По запити, за наявності
Інвентаризація лісового фонду з визначенням породного та вікового складу деревостанів, їх стану, якісних і кількісних характеристик лісових ресурсів	По запити, за наявності
Ландшафтні, ґрунтові, лісотипологічні, лісобіологічні та інші обстеження і дослідження лісових природних комплексів	По запити, за наявності
Упорядкування мисливських угідь	По запити, за наявності
Виявлення типових та унікальних природних комплексів, місць зростання та оселення рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу і підлягають заповіданню, включенню до екологічної мережі	По запити, за наявності

➤ **Державна фітосанітарна інспекція Львівської області:**

Стан розвитку багатодітних шкідників у агроценозах Львівської області	щороку протягом четвертого кварталу
Фітосанітарний моніторинг посівів зернових культур та прогноз розвитку шкідників і фітопатогенів у наступному році	щороку протягом четвертого кварталу
Фітосанітарний моніторинг посівів технічних культур та прогноз розвитку шкідників і фітопатогенів у наступному році	щороку протягом четвертого кварталу
Фітосанітарний моніторинг посівів картоплі та овочевих культур і прогноз розвитку шкідників та фітопатогенів у наступному році	щороку протягом четвертого кварталу
Фітосанітарний моніторинг плодово-ягідних насаджень та прогноз розвитку шкідників і фітопатогенів у наступному році	щороку протягом четвертого кварталу
Результати аналізів на залишки пестицидів у ґрунті, воді, сільськогосподарській продукції	щороку наприкінці першого та другого півріччя

➤ **Департамент житлово-комунального господарства Львівської облдержадміністрації:**

Показники якості питної води централізованих систем водопостачання (вміст забруднюючих речовин, обсяги споживання)	щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Показники стану стічних вод міської каналізаційної мережі та очисних споруд (вміст забруднюючих речовин, обсяги надходження)	щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Показники поводження з твердими побутовими відходами (обсяги збирання, перероблення або утилізації; загальна площа полігонів та звалищ, несанкціонованих сміттєзвалищ, тощо)	до 20 лютого наступного за звітним роком
Показники стану зелених насаджень у містах і селищах міського типу	поточну-щокварталу до 20 числа місяця наступного за звітним періодом узагальнену-до 20 лютого наступного за звітним роком
Підтоплення населених пунктів (небезпечне підняття рівня ґрунтових вод)	до 20 лютого наступного за звітним роком

➤ **Волинський обласний центр з гідрометеорології:**

Результати спостережень за поверхневими водами басейну р. Західний Буг*	щоквартально до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
---	--

*- результати спостережень надаються у аналітичних одиницях та у кратності гранично – допустимої концентрації (ГДК)

➤ ДП НАК «Надра України» «Західургеологія»:

Поширення екзогенних геологічних процесів (ЕГП) на території Львівської області	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Площа поширення та кількість проявів зсувних процесів на території Львівської області	щопівроку та щороку до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Площа поширення карстових процесів на території Львівської області	щопівроку та щороку до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Основні осередки забруднення підземних вод Львівської області	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Відомості про нові виявлені ділянки і водоупункти забруднення підземних вод у Львівській області	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом
Показники видобутку питних та технічних підземних вод Львівської області та їх використання по адміністративних районах	щороку до 20 лютого наступного за звітним періодом

➤ Департаментом агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації:

Площі земельних угідь, зайняті посівами сільськогосподарських культур	раз у півріччя, до 20 числа місяця наступного за звітним періодом
Діяльність фермерських господарств	щороку, до 20 числа місяця наступного за звітним періодом

➤ Головне управління Держземагентства у Львівській області:

Створена картографічна продукція за звітний період (карто-схеми, які відображають прояви забруднення земель та процесів негативного природного та антропогенного впливу, тощо)	щороку до 20 квітня
Характеристика стану ґрунтів і ландшафтів (прояви ерозійних та інших екзогенних процесів, просторове забруднення земель об'єктами промислового і сільськогосподарського виробництва: сміттєзвалища, площі із зруйнованим ґрунтовим шаром, тощо)	щороку до 20 квітня
Площі осушених земель за формами власності в розрізі районів з нанесенням на карту	щороку до 20 квітня
Динаміка змін земельних ресурсів берегових ліній (зміна площ зсувів, абразія берегової лінії) річок, озер, водосховищ, гідротехнічних споруд (причини та стан руйнування)	щороку до 20 квітня
Інформація про стан земельного фонду регіону та структуру землекористування	щороку до 20 квітня
Відомчі програми спостережень	щороку впродовж місяця після затвердження

15.5.1. Основні результати роботи системи моніторингу довкілля

Протягом 2014 року система працювала на основі нормативних документів, розроблених і затверджених у 2013 році. Активно працювало біля 14 її суб'єктів. Деякі суб'єкти самоусунулися від виконання взятих на себе зобов'язань.

На основі поданої у 2014 р. суб'єктами моніторингу довкілля інформації Департаментом здійснено підготовку щомісячних, щоквартальних звітів та інформаційно - аналітичних довідок про стан довкілля в області, які вчасно надано Мінприроди України. Також здійснено підготовку піврічного та річного звітів про результати моніторингу природного довкілля Львівщини, які подано Голові Львівської облдержадміністрації, Голові Львівської обласної ради та Мінприроди України.

З метою інформування громадськості про стан навколишнього природного середовища Львівщини всі звіти з моніторингу оприлюднено на ВЕБ-сторінці Департаменту.

Узагальнена моніторингова інформація про стан природного довкілля в області використовувалися про підготовці Екологічного паспорту Львівської області, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Львівській області, яка є складовою Національної доповіді України, бюлетня «Екологія Львівщини» та бюлетеня «Екологія Львівщини». Відповідні матеріали розміщено на ВЕБ – сторінці Департаменту екології www.ekologia.lviv.ua у розділі «Стан довкілля».

Результати проведення моніторингу якості вод, повітря і ґрунтів у місцях розташування сміттєзвалищ мали вирішальне значення під час підготовки пропозицій щодо фінансування у 2014 році першочергових природоохоронних заходів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища.

15.5.2. Інформація про об'єкти кризового моніторингу довкілля

Впродовж 2014 року у Львівській області на потенційно-небезпечних об'єктах і територіях мали місце наступні некласифіковані події техногенного характеру (спостереження за об'єктами кризового моніторингу довкілля проводить Департамент з питань цивільного захисту Львівської ОДА).

Техногенні аварії

Таблиця 15.3

Дата	Місце	Зміст	Заходи
16 лютого	м. Львів	На вул. Кримська, 28 біля житлового будинку виявлено розбитий ртутний градусник у пластиковому футлярі.	Відділення радіаційного-хімічного та біологічного захисту загону технічної служби Головного управління ДСНС у Львівській області виявлений предмет оглянуто та передано представнику управління надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Львівської міської ради для подальшої утилізації. Загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу не було.
15 березня	м. Львів	На вул. Соняшнікова, 20а під час розчистки дерев виявлено металевий ящик з написом «Небезпечно яд».	Працівниками відділення РХБЗ загону технічної служби ГУ ДСНС у Львівській області при відкритті ящика було встановлено, що в ньому знаходиться чотири закриті колби з металевою ртуттю загальною вагою близько 16 кг. Виявлену ртуть передано представнику управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Львівської міської ради для подальшої утилізації. Загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу не було.
25 березня	с. Опорець, Сколівського району	У с. Опорець Сколівського району на присадибній ділянці під час проведення земляних робіт виявлено закупорену залізну ємність з металевою ртуттю масою 0,450 кг.	Працівниками Сколівського районного відділення ГУ ДСНС України у Львівській області знайдену ємність з ртуттю вилучено, оглянуто та залишено на тимчасове зберігання у районному відділенні. Загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу не було.
31 березня	м. Дубляни, Жовківського району	У м. Дубляни Жовківського району на території Дублянського ЖКГ виявлено закупорену пластикову ємність з 0,100 кг металевої ртуті.	Виявлену ртуть працівникам відділення РХБЗ загону технічної служби ГУ ДСНС у Львівській області передано представнику управління надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Львівської міської ради для подальшої утилізації. Загрози здоров'ю людей та навколишньому

			природному середовищу не було.
5 квітня	с. Розвадів, Миколаївський район	У с. Розвадів у недіючій цегляній будівлі газорозподільного пункту Миколаївської районної газової служби було виявлено кульки металеві ртуті.	На місці події працював пожежно-рятувальний підрозділ Миколаївського районного сектору Головного управління ДСНС у Львівській області, яким зібрано 370 грамів ртуті та передано представнику відділу з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської районної державної адміністрації для відправки на подальшу утилізацію. На забрудненій території проведено демеркуризацію. Загрози здоров'ю населення та навколишньому середовищу не допущено.
24 квітня	с. Почасевичі, Дрогобицький район	У с. Почасевичі виявлено факт забруднення акваторії р. Тисмениця. За повідомленням спостерігача гідропоста «Дрогобич» Львівського регіонального центру з гідрометеорології вся поверхня води у річці була чорного кольору та з різким запахом.	На місці події працювала комісія під головуванням начальника відділу з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення виконкому Дрогобицької міської ради. Комісійним обстеженням місця аварії встановлено, що причиною забруднення став аварійний скид КП «Дрогобичводоканал» неочищених вод з міських очисних споруд, розташованих на території Раневицької сільської ради Дрогобицького району, внаслідок виникнення аварійної ситуації на напірному колекторі Ø700 мм на ділянці між каналізаційно-насосною станцією та очисними спорудами. За розрахунками підприємства в річку потрапило понад 71,0 м ³ неочищених стоків. На час проведення аварійно-відновлювальних робіт аварійна вітка колектора була перекрита і тимчасово виведена з експлуатації. Подача стічних вод з м. Дрогобича на каналізаційні очисні споруди здійснювалось другою віткою напірного колектора та частково акумулювались у накопичувальному ставі для їх подальшого перекачування на очисні споруди. Аварійно-відновлювальні роботи завершено, пошкоджена вітка колектора відкрита та введена в експлуатацію.
20 травня	м. Львові	У відділенні №7 компанії «Нова пошта» (вул. Личаківська, 15) при перевірці поштових вкладень елементів, які містять ртуть, що пересилались Дочірнім підприємством «Мікроприлад-07» ПАТ «Львівський завод електровимірювальних приладів» до м.Харкова, працівником відділення виявлено пошкодження однієї із скляних оболонок, з якої витекла металева ртуть.	На місці події працювало відділення радіаційного-хімічного та біологічного захисту загону технічної служби Головного управління ДСНС України у Львівській області. У результаті проведених дій особовим складом відділення зібрано 6 грам ртуті та передано представнику управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Львівської міської ради для відправки на подальшу утилізацію. На забрудненій території підприємства були проведені роботи з демеркуризації. Загрози здоров'ю населення та працівникам підприємства не допущено.
26 травня	с. Руда, Кам'янка-Бузький район	У с. Руда по лівій стороні за течією р. Західний Буг на території садового господарства «Добротвір» виявлено масову загибель риби в результаті позачергового скидання гарячої води з каналу Добротвірської ТЕС.	Комісійним обстеження ділянки берегової зони Добротвірського водосховища виявлено загиблу рибу різних видів до 50 штук на 1 м ² . За результатами звіту Кам'янка-Бузької районної державної лабораторії ветеринарної медицини від 27 травня 2014 року №254/3 у відібраних зразках риби та пробах води перевищень паразитологічних та гідрохімічних показників не виявлено. На акваторії Добротвірського водосховища здійснено збір загиблої риби. Вжитими заходами не допущено виникнення екологічної ситуації.

27 травня	м. Великі Мости, Сокальський район	У м. Великі Мости в р.Рата виявлено масову загибель риби.	Комісійним обстеженням встановлено, що на території Рава-Руського спиртзаводу було здійснено несанкціонований скид промислових відходів. В результаті механічного пошкодження дамби одного із озер очисних споруд підприємства нечистоти потрапили в річку, що спричинило замор риби. За інформацією відділу водних ресурсів Жовківського управління водного господарства у річку потрапило близько 2000 м ³ нечистот. Прорив дамби повністю ліквідовано шляхом закладання мішків з піском та гравієм. На акваторії річки здійснено збір загиблої риби. Проводяться слідчі дії.
5 липня	Поблизу с.Рясне-Руська Яворівського району	На земельній ділянці площею понад 2900 м ² виявлено незаконне звалище невідомої сипучої речовини темно-сірого кольору із синіми гранулами, від якої був різкий запах схожий на аміак	Працівники відділення радіаційного-хімічного та біологічного захисту загону технічної служби Головного управління ДСНС України у Львівській області спільно з працівниками Львівської міської ради вжили заходів щодо заборони вільного доступу сторонніх осіб на ділянку з невідомою речовиною шляхом огороження та встановлення попереджувальних табличок. За результатами аналізів від 8 та 15 вересня поточного року перевищень ГДК у повітрі та у воді в криницях, в межах житлової забудови населених пунктів, не виявлено. Фахівцями Головного управління МВС України у Львівській області відкрито кримінальне провадження та проводяться слідчі дії по даному факту. Ситуація контрольована.
21 липня	м. Стрий, вул. Сколівська, 14 (територія колишньої військової частини)	Встановлено факт захоронення відходів на території, яка належить Державному підприємству Міністерства оборони України «Укроборонресурси».	З метою подальшого безпечного зберігання відходів фахівці Головного управління ДСНС України у взаємодії з Стрийською міською радою та Стрийським міським відділом Головного управління МВС у Львівській області 7 жовтня приступили до вилучення з ґрунту відходів, які були незаконно завезені на територію м. Стрия, перезатарення їх у відповідну тару та розміщення у безпечному місці - складському приміщенні, що унеможливуватиме їх контакт з атмосферними опадами. Фахівцями Стрийського районного відділення Головного управління МВС України у Львівській області відкрито кримінальне провадження та проводяться слідчі дії по даному факту. Ситуація контрольована.
22 серпня	Дрогобицький район	Виявлено витік сирої нафти з труби діаметром 217 мм через несанкціоновану врізку на 4-му кілометрі нафтопроводу "Орів - Дрогобич".	На місці події працювали аварійні бригади філії "Магістрального нафтопроводу "Дружба", які провели збирання сирої нафти та здійснили рекультивацию верхнього шару ґрунту. Витік нафти не вийшов за межі охоронної зони нафтопроводу. Загрози навколишньому середовищу не допущено. Правоохоронними органами за фактом несанкціонованої врізки проводяться слідчі дії.
25 вересня	м. Дрогобич, вул. Бориславська 46	Через нещільно зачинений борт вантажного автомобіля, що перевозив 6 тонн відходів нафтопродуктів, стався витік відходів на дорожнє полотно.	Працівниками Дрогобицького районного відділення Головного управління ДСНС України у Львівській області було проведено роботи по очищенню забрудненої ділянки дороги з використанням піскосуміші і тирсоматеріалів. Небезпеки для здоров'я населення та загрози навколишньому середовищу немає.

9 жовтня	м. Стебник, вул. Дрогобицька	З вантажного автомобіля, який перевозив 7 тонн відходів нафтопродуктів з м. Борислава до м. Стебника, стався витік частини цих відходів на дорожнє полотно.	Внаслідок витоку нафтошлему було забруднено ділянку автодороги площею близько 150 м ² . У зв'язку з неможливістю повного перекриття руху на цій ділянці автодороги площа забруднення збільшилась до 2500 м ² , внаслідок руху автомобілів, що рухалися в напрямку м. Стебника. Працівниками фірми ТзОВ «СП-Капіталл», яка є власником вантажу, та Дрогобицького районного відділення Головного управління ДСНС України у Львівській області було проведено роботи з очищення забрудненої ділянки дороги з використанням піскосуміші і тирсоматеріалів. Небезпеки для здоров'я населення та загрози навколишньому середовищу на допущено.
19 жовтня	с. Тухолька, Сколівський район	На датчиках тиску магістрального нафтопроводу «Дружба» ВАТ «Укртранснафта» було зафіксовано зниження тиску на 0,1 атм. в нафтопроводі Ø 500 мм «Броди-Державний кордон України».	Аварійною бригадою ЛВДС «Сколе» виявлено кримінальну врізку в нафтопровід Ø 500 мм з подальшим витоком нафти на ґрунт та забрудненням близько 50 м ² прилеглої території. Після з'ясування ситуації перекачку нафтопроводом Ø 700 мм відновлено, а в подальшому по завершенню ремонтних робіт підприємства відновлено перекачку по другому трубопроводі. На місці події працівниками Сколівського районного відділення Головного управління ДСНС України у Львівській області проведено збирання сирової нафти з забрудненої території та здійснено рекультивацию верхнього шару ґрунту. Загрози навколишньому середовищу не допущено. Правоохоронними органами за фактом несанкціонованої врізки проводяться слідчі дії.

Протягом 2014 року зафіксовано:

- 15 неklasифікованих подій.

Екологічно-небезпечні об'єкти

Кислі гудрони ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод»

Поблизу Львівського сміттєзвалища в трьох амбарах – накопичувачах ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод» зберігається близько 200,0 тис. тонн кислих гудронів, що утворювались протягом 70-80 років минулого століття. Земельна ділянка, відведена під амбари, становить площу 6,8 га. Клас безпеки відходів – II.

З червня 2004 року по сьогодні відбувається витікання інфільтратів із амбарів кислих гудронів. За розрахунками Державної екологічної інспекції у Львівській області шкода, заподіяна державі внаслідок забруднення поверхневих вод продуктами нафтопереробки, становить 71 974 648,14 грн., земельних ресурсів 18 408,48 гривень.

Рішенням обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій від 19 серпня 2013 року (протокол №23) ситуацію, яка склалася зі зберіганням кислих гудронів ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод» на території Грибовицької сільської ради Жовківського району, визнано такою, що потребує реагування та вжиття невідкладних і вичерпних

заходів, з метою недопущення її переростання в надзвичайну ситуацію техногенного характеру.

Питання реалізації природоохоронних заходів щодо припинення негативного впливу кислих гудронів на довкілля є невідкладним, оскільки витіки токсичного фільтрату з амбарів (споруди для захоронення промислових відходів) гудронів в будь-який час можуть потрапити у джерела питної води, що може призвести до екологічної катастрофи та становить загрозу для життя та здоров'я людей.

ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод» не вживає жодних заходів щодо забезпечення екологічно безпечного зберігання кислих гудронів та їх утилізації чи видалення.

Слід зазначити, що 13 травня 2014 р. першим заступником голови Львівської облдержадміністрації за участі керівництва Департаменту екології та інших керівників владних структур області проведено нараду щодо вирішення питань із закриття Львівського полігону твердих побутових відходів у с. Грибовичі, за результатами якої створено робочу групу з метою розробки плану-графіку подальших дій та формування переліку інвестиційних пропозицій.

3 червня 2014 р. на робочій нараді в першого заступника голови Львівської облдержадміністрації було розглянуто питання фінансування проекту з рекультивациі полігону твердих побутових відходів у с. Грибовичах Жовківського району.

Як відомо, комплексний проект з рекультивациі полігону в с. Грибовичі Жовківського району погоджений у Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Відповідний Проект розпорядження Кабінету Міністрів України також надіслано для погодження й в інші центральні органи влади, зокрема Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство екології та природних ресурсів та Міністерство фінансів України. За інформацією департаменту житлово – комунального господарства облдержадміністрації, Міністерство фінансів України повідомило, що не передбачено з держбюджету фінансування даного проекту, та рекомендувало залучити місцеві кошти щодо фінансування проекту рекультивациі Грибовицького сміттєзвалища.

Основною метою даного Проекту є комплекс проектних рішень, які забезпечать рекультивацию, виведення даного об'єкту з експлуатації та повернення території до нового господарського використання та недопущення техногенно – екологічних негативних наслідків в даному регіоні.

Імпортовані відходи з Угорщини

Впродовж 2002 – 2003 років на територію Львівської області Державним підприємством МВС України «Спецсервіс» та ТзОВ «ОСМА-Ойл» з Угорщини було ввезено 19,898 тис. тонни нейтралізованих гудронних залишків та 3,044 тис. тонни котлових залишків ангідриду maleїнової кислоти, які згідно Базельської конвенції належать до небезпечних відходів.

Зазначені відходи імпортувались на територію області з метою утилізації на підставі повідомлень про транскордонні перевезення небезпечних відходів №№ UA 000024(i), UA 000026(i), UA 000066(i) та UA 000067(i) і ліцензій на право здійснення

діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами від 29.11.2011 ААН№238660 та від 17.07.2003 ААН№631451, виданих Мінекоресурсів України. Виробник відходів – MOL MAGYAR OLAJ-es GAZIPARI, Hungary, 1117 Budapest, Oktober huszonharmadika u.18.

Через незабезпечення ДП «Спецсервіс» та ТзОВ «ОСМА-Ойл» вимог природоохоронного законодавства запланована утилізація імпортованих відходів не проведена, у зв'язку з чим на території області на цей час зберігається 1174 тонни нейтралізованих гудронних залишків та 18,928 тис. тонни модифікатора типу «МГ», виготовленого з нейтралізованих гудронних залишків та котлових залишків ангідриду малеїнової кислоти, на наступних територіях:

- проммайданчик Роздільського ДГХП «Сірка» - 17,195 тис. тонни модифікатора (при незадовільному зберіганні модифікатора на даній площадці є пряма загроза попадання забруднених дощових стоків в оз. Глибоке, звідки з'єднувальним каналом можливе попадання в р. Дністер з усіма негативними наслідками, включаючи транскордонні забруднення);

- проммайданчик ВАТ «Прикарпатбуд» (м. Дрогобич) – 492,12 тонни модифікатора;

- проммайданчик Стрийського рубероїдного заводу ВАТ «Львівпокізол» (с.Райлів Стрийського району) – 1,141 тис. тонни модифікатора;

- паливний склад Добротвірської ТЕС (Кам'янка – Бузький район) – 1,174 тис. тонни нейтралізованих гудронних залишків;

- складське приміщення ТзОВ «ОНКС» (смт. Дашава) – 100,0 тонн модифікатора.

Умови зберігання цих речовин не відповідають нормам екологічної безпеки, наявний негативний вплив їх небезпечних складників на земельні та водні природні ресурси в місцях їх зберігання, що систематично фіксується Держекоінспекцією та СЕС. Окрім цього, зберігання цих відходів на території України є грубим порушення вимог Базельської конвенції і пункту 16 Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2000 р. N 1120, якими заборонено ввезення в Україну небезпечних відходів з метою їх зберігання чи захоронення.

У зв'язку із незаконним ввезенням цих небезпечних відходів слідчим управлінням Головного управління Міністерства внутрішніх справ України у Львівській області порушено дві кримінальні справи за фактами ввезення ДП «Спецсервіс» та ТзОВ «ОСМА-Ойл» на територію області з метою подальшого збуту небезпечних відходів. Разом з тим, розслідування справ не завершено, а гудрони та виготовлені з них модифікатори як речові докази незадовільно зберігаються в місцях їх розміщення.

На даний час на території Львівської області екологічно безпечні технології переробки зазначених відходів та модифікаторів не опрацьовані.

7.10.2014 р. під час засідання XXXI сесії Львівської обласної ради депутатами прийнято рішення звернутися до Кабінету Міністрів України щодо вирішення проблеми негативного впливу на навколишнє природне середовище Львівської області гудронних залишків, завезених з Угорщини (вивезення їх з Львівщини з подальшою утилізацією).

З метою вирішення багаторічної гудронної проблеми, що склалася на території Роздільського ДГХП «Сірка», департамент екології та природних ресурсів Львівської ОДА ініціював проведення виїзної наради у Новому Роздолі. Також, за ініціативи Департаменту екології проведено додаткові аналізи ґрунту з кислими гудронами для визначення їх впливу на довкілля. Окрім цього, з метою вирішення гудронних проблем у зоні діяльності Роздільського ДГХП «Сірка» Департамент екології ініціюватиме зустріч з ДП «Спецсервіс», яке завезло ці небезпечні відходи з Угорщини у 2001-2002 роках.

Небезпечні відходи

В області розроблена Обласна програма поводження з небезпечними відходами, затверджена розпорядженням голови Львівської облдержадміністрації від 24.04.2009 №344/0/5-09.

Згідно зі статистичними даними, на території Львівської області налічується понад 219 млн. тонн відходів, з них 36,886 тис. тонн відходів I-III класу небезпеки. На гірничо-хімічних підприємствах Львівщини, які припинили виробничу діяльність, накопичено близько 90 млн. тонн відходів збагачення сірчаної руди, понад 3 млн. т фосфогіпсу, 15 млн. тонн хвостів збагачення калійної солі.

На території Червоноградського вугільного району накопичено понад 85 млн. м³ породних відвалів вугільних шахт, 14 млн. м³ крупних та 12 млн. м³ мілких фракцій хвостів збагачення.

В золошлаковідвалах Добротвірської ТЕС накопичено понад 10 млн. тонн золи від спалювання вугілля.

Вищеперераховані відходи гірничо-хімічних, вуглевидобувних підприємств та Добротвірської ТЕС відносяться до IV класу небезпеки.

Велика кількість відходів нафтопереробки (близько 15 тис м³) знаходиться на території лісового масиву Борщовицького лісництва ДП «Львівський лісгосп».

Пріоритетними завданнями у сфері поводження з небезпечними відходами є забезпечення виконання обласної програми в частині вирішення питання утилізації відходів, накопичених за попередні роки (гірничі порода ДП «Львіввугілля», зола Добротвірської ТЕС, фосфогіпси, імпортовані гудрони та кислі гудрони, відходи видобування та збагачення сірки).

Одним із небезпечних відходів є відпрацьовані джерела енергії: батарейки, акумулятори від телефонів, інших електронних засобів. Департаментом екології та природних ресурсів спільно з Мінприроди України реалізовано впровадження на території Львівської області пілотного проекту «Викидай правильно». Завдяки цьому проекту небайдужі до стану довкілля громадяни Львівщини мають змогу викидати відпрацьовані батарейки у спеціальні безпечні контейнери для збору хімічних джерел струму, які знаходяться в торгових точках компанії МТС. Слід зазначити, що Львівська область є однією з перших, де реалізовується такий проект.

15.5.3. Основні напрямки моніторингових спостережень

Основними напрямками спостережень у 2014 році були:

- моніторинг атмосферного повітря;
- моніторинг поверхневих вод;
- моніторинг стічних вод;
- моніторинг ґрунтів;
- моніторинг стану біоресурсів.

Для формування звіту були опрацьовані дані:

- кількісного вмісту шкідливих хімічних речовин в атмосферному повітрі;
- метеорологічних показників;
- вмісту забруднюючих речовин у викидах промислових підприємств;
- складу і вмісту забруднюючих речовин у природних та штучних водоймах;
- якісних характеристик стічних вод;
- вмісту важких металів у ґрунтах в місцях розташування промислових і побутових відходів.

15.6. Державна екологічна експертиза проектної документації

Протягом 2014 року розглянуто 46 генеральних планів населених пунктів території Львівської області, в т. ч. 14 – детальних плани території області, та 2 робочих проекти відповідно до законодавства України

Окрім цього, розглянуто 39 проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земельних ділянок, розташованих на території чи в межах об'єкта природно-заповідного фонду або в межах прибереженої захисної смуги відповідно до природоохоронного законодавства України.

15.7. Економічні засади природокористування

15.7.1. Економічні механізми природоохоронної діяльності

Однією з найбільш актуальних проблем в галузі охорони навколишнього природного середовища є збереження, відновлення і раціональне використання природних ресурсів, що неможливе без забезпечення надійної роботи еколого-економічного механізму. Пріоритетним завданням у цьому напрямку є забезпечення ефективного контролю за правильністю, повнотою та своєчасністю справляння екологічного податку до природоохоронних фондів усіх рівнів, а також цільового, ефективного та своєчасного використання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища у складі Державного, обласного та місцевих бюджетів.

В основному джерелами фінансування природоохоронних заходів є фонди охорони навколишнього природного середовища: державний, обласний та місцеві.

Формуються природоохоронні фонди за рахунок сплати екологічного податку. Податковим кодексом України встановлено, що екологічний податок є загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин,

розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

Згідно Бюджетного кодексу України та Закону України «Про державний бюджет України на 2014 рік» кошти від екологічного податку розподілялися між Державним та обласним і місцевими (сільськими, селищними, міськими) фондами ОНПС у співвідношенні:

- 65 відсотків - до Державного фонду ОНПС,
- до сільських, селищних, міських фондів ОНПС - 25 відсотків,
- обласного фонду ОНПС - 10 відсотків.

Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації забезпечує впровадження на території області економічного механізму природокористування, а саме:

- формування переліку платників екологічного податку;
- розгляд запитів на фінансування з Державного та обласного фондів ОНПС на предмет відповідності до природоохоронних заходів;
- формування переліків першочергових природоохоронних заходів, які необхідно фінансувати з обласного та Державного фондів ОНПС;
- аналіз надходження та використання коштів фондів ОНПС;
- забезпечення обміну інформацією між органами державної влади та управлінням.

Керуючись Податковим кодексом України, сформовано Перелік підприємств, установ, організацій, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, яким в установленому порядку видано дозволи на викиди в атмосферне повітря, спеціальне водокористування та розміщення відходів по Львівській області в розрізі районів та міст обласного значення. Протягом 2014 року суб'єктам господарської діяльності видано 3 520 відповідних дозволів, в тому числі: 3 029 дозволів на викиди, 170 дозволів на спецводокористування та 321 дозволів на розміщення відходів.

Протягом 2014 року, за даними органів державної податкової адміністрації, у Львівській області зареєстровано 9185 суб'єктів господарювання платників екологічного податку, в тому числі 6827 юридичних осіб та 2358 фізичних осіб, зареєстрованих як платники екологічного податку. Даними платниками у 2014 році до зведеного бюджету сплачено 73 237,4 тис. грн. екологічного податку та 82,5 тис. грн. збору за забруднення навколишнього природного середовища.

За даними головного управління Державної казначейської служби України у Львівській області, за 2014 рік до фондів ОНПС усіх рівнів надійшло коштів в сумі **99 126,7** тис. грн.

Аналіз надходження та використання коштів Фондів охорони навколишнього природного середовища за 2014 рік

Таблиця 15.4.

<i>Фонди</i>	<i>Фактичні надходження, тис. грн.</i>	<i>Використання, тис. грн.</i>
Державний	64 432,3	14 695,3
Обласний	9 912,7	12 783,3
Місцеві	24 781,7	31 416,9
разом	99 126,7	58 895,5

Кошти природоохоронних фондів використовуються відповідно до Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затвердженого постановою КМУ № 1147 від 17 вересня 1996 року та розподіляються на підставі затверджених пріоритетів.

Кошти обласного природоохоронного фонду виділяються згідно Переліків першочергових природоохоронних заходів, фінансування яких здійснюється з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у відповідному році, які є додатком до щорічних Програм соціально-економічного та культурного розвитку області. Переліки формує департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, погоджується постійною комісією з питань екології, природних ресурсів та рекреації обласної ради та затверджується сесією обласної ради.

15.7.2. Стан фінансування природоохоронної галузі

Формування Переліку першочергових природоохоронних заходів, які необхідно фінансувати з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, здійснювалось Департаментом на підставі затверджених пріоритетів та з урахуванням пропозицій, поданих місцевими органами державної виконавчої влади і місцевими органами самоврядування, а також тих природоохоронних заходів, які розпочаті в попередні роки, мають високу ступінь готовності і потребують дофінансування з метою їх завершення.

Це стосується, насамперед, очистки стічних вод та каналізування населених пунктів, збирання, видалення та захоронення промислових і побутових відходів, розчистка русел річок для запобігання підтоплення територій, збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, охорони і розвитку природно-заповідних територій, підвищення екологічної свідомості громадян. Пріоритетними визначаються також заходи організаційного характеру, реалізація яких сприятиме активізації та підвищенню результативності екологічної політики в області.

Вищенаведені проблеми є об'єктами першочергової уваги органів влади і природоохоронних структур в плані пошуку додаткових інвестицій для їх вирішення.

Протягом останніх років фінансування природоохоронних заходів в області, в основному, здійснюється за рахунок коштів обласного фонду ОНПС. Заходи фінансуються відповідно до затверджених Переліків першочергових природоохоронних заходів.

У 2014 році виділення коштів з обласного фонду ОНПС проводилося програмним методом, а не по пріоритетах, як було у попередні роки. Відповідно до затвердженого Переліку виконувалися заходи наступних природоохоронних програм:

Фінансування природоохоронних заходів з обласного фонду ОНПС у 2014 році
Таблиця 15.5.

<i>№ п/п</i>	<i>Назва заходу</i>	<i>Обсяг фінансування тис. грн.</i>	<i>Фактично використано тис. грн.</i>
1	Розробка та здійснення регіональних програм охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів	95,0	95,0

2	Стабілізація екологічної рівноваги в гірничо-хімічних та гірничо-видобувних регіонах	1 095,0	1 095,0
3	Будівництво, реконструкція та ремонт водопровідно-каналізаційних систем та очисних споруд	13 633,0	6 156,0
4	Будівництво, реконструкція та облаштування полігонів твердих побутових відходів та здійснення заходів щодо мінімізації, утилізації та переробки промислових та побутових відходів	1 700,0	628,0
5	Попередження та ліквідація аварійних екологічних ситуацій	1 599,0	1 427,8
6	Проведення робіт щодо впорядкування та охорони природно-заповідних територій	595,0	403,2
7	Здійснення заходів, пов'язаних з відтворенням та охороною природних ресурсів	1 757,0	1 656,3
8	Організація моніторингу навколишнього природного середовища, створення системи та банку екологічної інформації	110,0	95,0
9	Проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, реклами та інших заходів щодо пропаганди екологічних знань, видання поліграфічної продукції з екологічної тематики	1 281,0	1 227,0
	Всього	21 865,0	12 783,3

15.8. Технічне регулювання у сфері охорони довкілля, екологічної безпеки та раціонального природокористування

15.9. Дозвільна діяльність у сфері природокористування

Дозволи на спеціальне водокористування

Протягом 2014 р. Департаментом екології видано 357 дозволів на спецводокористування, для порівняння, за аналогічний період 2013 року видано – 354 дозволів на спецводокористування.

Дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Протягом 2014 р. Департаментом екології видано 429 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, в яких встановлено нормативи граничнодопустимих викидів відповідно до законодавства та заплановано заходи щодо охорони атмосферного повітря від забруднення. Для порівняння, за аналогічний період 2013 року видано – 413 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, що на 16 менше показників 2014 року.

Поводження з відходами та отруйними хімічними речовинами

Ведеться реєстр місць видалення відходів. Із наявних 672 сміттєзвалищ паспортизовано лише 15. Однією з основних причин не розроблення паспортів на сільські сміттєзвалища є відсутність в бюджетах сільських рад коштів на розробку паспортів.

Ведеться реєстр об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів. Станом на 31.12.2014 р. в реєстр об'єктів утворення відходів внесено 40 об'єктів.

Станом на 31.12.2014 року погоджено 905 паспортів відходів 235 суб'єктам господарювання області.

Протягом 2014 року видано 62 дозволи на розміщення відходів та погоджено стільки ж лімітів на утворення та розміщення відходів.

Видано 6 дозволів на відстріл шкідливих тварин на територіях та об'єктах природно – заповідного фонду (у 2013 р. – 6 дозволів).

15.10. Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля

Протягом 2014 року на замовлення департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації Інститутом Екології Карпат проведено обстеження ґрунтів та рослинного покриву деастрованих ландшафтів гірничо – видобувних підприємств Львівщини, які репрезентують основні елементи пост техногенного та природного ландшафту на території колишнього сіркодобувного підприємства ДП «Подорожненський рудник». Загалом на території ДП «Подорожненський рудник» закладено 19 пробних площ, з яких 15 репрезентують території порушені гірничими роботами, а 4 – репрезентують природний стан території.

Подорожненське родовище самородної сірки розташоване у Присвічському ландшафтному районі Передкарпаття, який характеризується складною ландшафтною будовою. Тут були поширені давні високі тераси різного ступеня розчленованості, а також заплавні ландшафти. Це зумовило доволі складну структуру природного ґрунтового покриву цієї території, що був представлений типовими для Присвічського ландшафту дерново-підзолистими, дерновими та лучними ґрунтами, сформованими на піщано-гальковому алювії а також темно-сірими ґрунтами різного гранулометричного складу, що сформувалися на лесових породах (Карта ґрунтів Львівської області у масштабі 1: 200000). Природні ґрунти характеризувалися легким гранулометричним складом, тобто високим вмістом фракції піску (50-55%), що зумовлювало їх високу водопроникність, низьким вмістом гумусу (від 1,02 до 1,90% у верхньому гумусовому горизонті), його різким зниженням у елювіальному горизонті (до 0,6%), середньокислою і слабкокислою реакцією ґрунтового розчину (рН сольове 4,6-5,5), низькою забезпеченістю основними елементами живлення (Оленчук, Николин, 1969; Панас, 1989). З огляду на гранулометричний склад, кислотність ґрунтового розчину та вміст елементів живлення, ці ґрунти володіли достатньо високими агроекологічними потенціалом, а мозаїчність природних ґрунтів забезпечувала стабільність функціонування ландшафту шляхом виконання ґрунтовим покривом усього набору взаємопов'язаних екологічних функцій: фізичних, хімічних, інформаційних і цілісних. У сучасній структурі ґрунтового покриву зональні типи ґрунтів займають майже 20% території земельного відводу Подорожненського рудника, з них 15% припадає на алювіальні ґрунти різного ступеня гідроморфності, а 5% - на темно-сірі опідзолені, приурочені до карбонатних лесовидних порід з періодично-промивним режимом, характерним для плакорних ділянок .

Враховуючи той факт, що розкривні породи Подорожненського родовища, згідно з класифікацією Н.А.Качинського, у його верхній частині представлені загалом супісками, які на глибині 300-320 см змінюються рихлими або зв'язними пісками, а нижче 20 м підстилаються важкими глинами, у яких вміст фракції фізичної глини сягає 90% , їх можна зарахувати до потенційно родючих порід. Зважаючи на те, що у переважаючих ґрунтоутворюючих породах території, на яких

формувався природні ґрунти (леси, піщані і супіщані водно-льодовикові відклади), вміст фізичної глини складав лише 5-35% (Оленчук, Николин, 1969), можна стверджувати про цілковиту придатність розкривних порід як субстрату самовідновлення рослинного покриву з огляду на їх фізичні властивості. Вміст органічного вуглецю у розкривних породах від поверхні до глибини 600 см знижується від 1,20 до 0,34%, потім з глибиною цей показник підвищується від 0,54% на глибині 880...900 см до 1,13% на глибині 3980...4000 см (Панас, 1989). Це пов'язано з тим, що сірконосні горизонти сформувалися за участі літотамнієвих водоростей.

Таким чином, розкривні породи самозаростаючих відвалів Подорожненського родовища є потенційно родючими та придатними для заростання рослинами, їх можна зарахувати до літогенних субстратів, на яких може формуватися родючий шар ґрунту.

За генетичною класифікацією ґрунтів техногенних ландшафтів (Курачев, Андроханов, 2002), ґрунти самозаростаючих відвалів №1, 2 і 3 ДП «Подорожненський рудник» належать до постлітогенних ґрунтів, а, зважаючи на літорефлекторність порід, на яких вони формуються, відносяться до класу біогено-нерозвиннутих ґрунтів, оскільки вони сформовані на рихлих породах з достатньою кількістю фракції фізичної глини. Слабка диференціація ґрунтового профілю таких ґрунтів обумовлена коротким терміном біопедогенного перетворення породи, тобто процесів синтезу і трансформації органічної речовини та їхньої взаємодії з мінеральним субстратом. Такі ґрунти називаються ембріоземами. Тип ембріоземів визначається за морфологічними характеристиками верхнього горизонту, підтип, рід та вид - за властивостями гумусованих горизонтів. На території досліджень поширені ембріоземи ініціальні (приурочені переважно до транзитних ділянок відвалів), органоаккумулятивні (формується на елювіальних та трансаккумулятивних ділянках відвалів).

На території самозаростаючих відвалів №1, 2 і 3 техногенного ландшафту ДРГП «Подорожненський рудник» процес формування ґрунтового покриву в просторовому та часовому аспекті спряжений з формуванням рослинного покриву, тобто відбувається екологічна сукцесія з формуванням низки екосистем, що супроводжується формуванням класу біогенно-нерозвиннутих ґрунтів - ембріоземів. На даному етапі цієї сукцесії ґрунтовий покрив представлений трьома типами ембріоземів - ініціальними, органоаккумулятивними, дерновими.

Біологічна (сільськогосподарська) рекультивация призвела до формуванню класу техноземів трансформованих, який на території досліджень представлений типом техноземів недиференційованих. На окремих територіях, які були рекультивовані за рахунок відсипання на поверхню техногенних субстратів родючого шару лесовидних суглинків та супісків різної потужності та посадкою деревних (відвал №3) та культурних видів рослин (відвали №4, 5 і 6), формуються два підтипи техноземів: техноземи недиференційовані та диференційовані. Для перших характерний недиференційований ґрунтовий профіль та вирівняні показники низки фізико-хімічних властивостей, зокрема кислотності ґрунтового розчину, вмісту органічного вуглецю тощо. Техноземи диференційовані переважно мають два або три морфологічно відмінні горизонти: горизонт А, сформований шаром родючих лесовидних суглинків з вмістом органічного вуглецю 1,3-1,9%

(аналогічний вміст органіки властивий і для верхніх гумусових горизонтів зональних типів ґрунтів), перехідний горизонт AD (Ad, aD) різної потужності, що утворювався внаслідок проведення рекультиваційних робіт та механізованого обробітку ґрунту вподож вирощування сільськогосподарських культур, горизонту D, представленого третинними глинами сірковмісних горизонтів Подорожненського родовища. Техноземи володіють достатньо високим потенціалом ефективної ґрунтової родючості, так, зокрема на підставі польових дослідів було встановлено, що урожай зерна озимого жита на таких ґрунтах сягає 40-45, озимої пшениці - 32- 34, зерна гречки - 3,8-5,8, кукурудзи на зелену масу - 99 ц/га, урожайність зеленої маси багаторічних трав становила 341-376 ц/га (Панас, 1989). Для покращення родючості рекультивованих земель та збільшення запасів органічної речовини ґрунту важливим показником є маса пожнивних та кореневих решток, яких найбільше накопичується після багаторічних трав - 65...84 ц/га. Зроблено висновок, що для *рекультивованих земель характерним є погіршення фізико-хімічних та технологічних властивостей ґрунтів* у порівнянні з зональними ґрунтами.

Отже, видобуток сірчаної руди на території Подорожненського рудника призвів до формування низки відвалів різної площі та літологічного складу, які після завершення добувних робіт були частково рекультивовані в 1976-1989 рр внаслідок гірничотехнічної, біологічної та сільськогосподарської рекультивації. Тому сучасний ґрунтовий покрив Подорожненського рудника сформований просторовими комбінаціями зональних ґрунтів, непорушених гірничими роботами: темно-сірих опідзолених ґрунтів на північному заході території рудника - землі Сидорівської сільської ради; алювіальних лучних суглинкових ґрунтів - на півдні (околиця с.Подорожнє) та на сході (околиці с.Маринка) та алювіальних лучних глейових важкосуглинкових ґрунтів - на південному-заході території рудника і в заплаві р.Свіча (Звіт..., 2005). Техноземи диференційовані на відвалах № 16, 4, 5 та 6 приурочені переважно до східної частини території рудника, де були проведені роботи з гірничо-технічної та біологічної рекультивації, техноземи недиференційовані трапляються на території відвалу № 1а; ембріоземи дернові - у південно-західній частині території на відвалах №№ 1 та 1а, ембріоземи органоаккумулятивні та ембріоземи ініціальні приурочені до нерекультивованих відвалів №№1, 2, 3, де також зустрічаються субстрати ґрунтоутворення різного гранулометричного складу.

Таким чином, на території Подорожненського рудника на даний час сформувався доволі складний ґрунтовий покрив, який характеризується наявністю трьох великих комплексів ґрунтів: двох типів зональних ґрунтів (темно-сірих опідзолених і лучних алювіальних), типу ембріоземів, що належать до класу біогенно-нерозвинутих постлітогенних ґрунтів і типу техноземів диференційованих класу техноземів трансформованих, з переважанням ембріоземів, які формують еволюційний ряд : ембріозем ініціальний —» ембріозем органо-аккумулятивний —» ембріозем дерновий. Найбільшу частку від загальної площі земель території Подорожненського рудника займають ембріоземи - 52%, рекультивовані техноземи, які володіють значним потенціалом ефективної ґрунтової родючості приурочені до 18% території, зональні ґрунти, які колись панували на території Присвічського ландшафтного району Передкарпаття, займають 26%.

Висновки:

1. У межах основних елементів техногенного ландшафту колишнього сіркодобувного підприємства ДП «Подорожненський рудник» на 19 ділянках (15 - на посттехногенних елементах ландшафту, 4 - контроль) проведено обстеження ґрунтів та рослинного покриву. Вивчено біорізноманіття й проективне покриття вищих судинних рослин, проведено опис ґрунтових профілів із визначенням потужності ґрунтових горизонтів. На ділянках для зразків ґрунту в межах виділених генетичних горизонтів проведено визначення фізичних, фізико-хімічних та агрохімічних характеристик: гранулометричного складу, рН₂₀, щільності будови, щільності твердої фази, величини польової вологості, загальної шпаруватості, шпаруватості аерації, органічного вуглецю, легкогідролізованого азоту, рухомого фосфору, рухомого калію, рухомих форм марганцю, стронцію, свинцю, міді, кадмію, цинку і заліза.

2. На підставі проведеного обстеження встановлено, що рослинний покрив самозаростаючих відвалів №№ 1, 1а, 1б, 2, 2а перебуває на трьох стадіях сукцесії: ініціальній, кореневищній та дерновій. Процеси ґрунтоутворення приурочені до стадії початкового накопичення органічної речовини у поверхневих горизонтах ембріоземів органо-акумулятивних, а швидкість переходу до стадії формування метастабільних ґрунтових типів (ембріоземів дернових) в майбутньому залежатиме від розширення площ перехідних (від кореневищних до дернових) та формування складних рослинних угруповань. Усі елементи техногенного ландшафту самозаростаючих відвалів володіють значним природним потенціалом щодо ревіталізації рослинного і ґрунтового покривів з формуванням довготермінових стабільних кореневищних чи складних полідомінантних різнотравно-злакових рослинних угруповань.

3. На рекультивованих відвалах №3-6 поширені техноземи диференційовані, які володіють достатньо високим потенціалом ефективної ґрунтової родючості. Для рекультивованих земель характерним є погіршення фізико-хімічних та технологічних властивостей ґрунтів у порівнянні з зональними ґрунтами. Рекультивовані техноземи за кислотністю та вмістом органічної речовини є близькими до аналогічних властивостей зональних типів ґрунтів, що дозволяє стверджувати про успішність проведених робіт щодо рекультивації з нанесенням родючих лесовидних суглинків та супісків та зробити висновок про можливість використання рекультивованих територій у якості природних кормових угідь.

4. У межах обстеженої території зональні ґрунти (темно-сірі опідзолені і лучні алювіальні) зараховуються до слабогумусних, вони характеризуються сприятливими водно-фізичними властивостями. За площами переважають алювіальні глейові важкосуглинкові ґрунти.

5. У верхніх горизонтах ґрунтів обстежених ділянок не виявлено перевищень рівнів ГДК за вмістом валових і рухомих форм міді, свинцю, цинку, кадмію, стронцію. Проте варто звернути особливу увагу на динаміку рухомих форм марганцю (відвали №№ 1, 1б, 2, 4), з огляду на перевищення ГДК для цього елемента на окремих елементах техногенного ландшафту, які приурочені до ґрунтів суглинкового та легкоглинистого гранулометричного складу.

15.11. Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля

Для забезпечення налагодження ефективної взаємодії Департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики у сфері охорони природного довкілля при Департаменті створено дорадчий громадський орган, до складу якого увійшли 22 представники громадських організацій, установ та наукових закладів Львівщини, діяльність яких спрямована на збереження та захист природного довкілля.

Протягом 2014 р. проведено 3 засідання ДГО, під час яких розглянуто ряд актуальних питань у сфері екології, зокрема, про можливість створення заповідної території на базі Подорожненського рудника, утримання хижих птахів, проведено аналіз «Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 року», про реалізацію природоохоронних заходів, що фінансуються з обласного екологічного фонду в складі обласного бюджету.

З метою забезпечення сприятливих умов для вирішення екологічних проблем на регіональному рівні, ширшого залучення громадськості до участі у підготовці та прийнятті важливих рішень, Департаментом екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації постійно ініціюються громадські обговорення проектів екологічних Програм.

З метою вирішення найбільш актуальних екологічних проблем регіону Департаментом екології проводилися екологічні форуми, круглі столи, робочі зустрічі за участю представників громадських організацій та мас – медіа.

Так, з метою привернення уваги суспільства до екологічних проблем у сфері поводження з відходами Департаментом екології ініційовано проведення 01.10.2014 року у Львові екологічного форуму «Поводження з відходами. Цивілізаційні виклики».

Проведено засідання круглого столу: «Малі гідроелектростанції. Перспективи та загрози». Під час якого обговорено доцільність будівництва малих ГЕС на території Карпатського регіону та про негативний вплив малих ГЕС на довкілля. Було прийнято рішення про необхідність створення системи критеріїв, які визначатимуть можливість будівництва малих ГЕС в регіоні.

4 грудня 2014 р. проведено Форум «Екологічні проблеми від діяльності гірничо-хімічних підприємств на території Львівської області». Проведення Форуму є дуже важливим, адже сьогоднішня екологічна ситуація в області характеризується проблемами, які породжені десятками років тому – це функціонування чи наслідки колишньої діяльності підприємств гірничо - хімічної промисловості.

15.11.1. Діяльність громадських екологічних організацій

Велику роль в екологічному вихованні і практичний внесок у поліпшення навколишнього природного середовища відіграють заходи за участю департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації та представників громадських природоохоронних організацій.

Так, спільно з екологічними громадськими організаціями протягом березня-квітня 2014 року організовано проведення на території області місячника озеленення, прибирання та благоустрою і Дня довкілля.

9 квітня 2014 р. колективи підприємств, установ, екологічних організацій, а також мешканці житлових мікрорайонів, студентська та учнівська молодь взяли участь у загальнообласній весняній толоці. Цього дня спільними зусиллями органів виконавчої влади місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадськості проводилися роботи для поліпшення стану навколишнього середовища: озеленення та благоустрій вулиць населених пунктів, прибирання прибудинкових територій, придорожніх зон, упорядкування парків та скверів.

Продовжується співпраця з австрійською громадською організацією «VIER PFOTEN International» у відповідності до Меморандуму про співпрацю між Львівською обласною державною адміністрацією та «VIER PFOTEN International» («Чотири Лапи Інтернешнл») щодо будівництва на території області притулку для утримання бурих ведмедів». В ході проведених зустрічей з представниками ГО «Чотири Лапи Інтернешнл» окреслено подальші кроки щодо втілення цього проекту на Львівщині, напрацьований проект інвестиційної угоди. Реалізація такого проекту дасть можливість гарантувати захист та реабілітацію бурих ведмедів, яких незаконно та в неналежних умовах утримують в розважальних закладах, а з іншої сторони, зробить внесок у розвиток туристичної інфраструктури області та інвестицій в економіку та додатково додасть інвестиції у Львівщину 1,5 млн. євро.

15.11.2. Діяльність громадських рад

Громадські організації Львівської області

Таблиця 15.6.

№ з/п	Назва організацій	Юридична адреса
1	2	3
1.	Львівська міська громадська організація відділення гірничо – хімічної сировини Академії гірничих наук України	(032)238-73-95 79026, м.Львів, вул.Стрийська 98
2.	Еколого-географічний центр	(032)239-46-28 79000, м.Львів, вул.Дорошенка,41
3.	Західноукраїнський журналістський молодіжний фонд екологічної та туристично – просвітницької інформації WETI	067-927-46-59, 093-607-22-42 79026, м.Львів, вул.Козельницька, 4
4.	Львівський обласний центр сприяння розвитку сільського зеленого туризму	(032)-296-46-28 79000, м.Львів, вул.Дорошенка,41
5.	Комітет збереження природи	098-687-33-75 79052, м.Львів-52,а/с 2721
6.	Громадський інститут охорони природи	(032)261-03-29 79007, м.Львів, вул.Січових Стрільців 12/9
7.	Комітет екологічного порятунку України	067-955-91-91 79037, м.Львів, вул.Очаківська, 5/38
8.	Асоціація дитячих екологічних осередків «Довкілля»	(032)276-14-19 290011, м.Львів, вул. Кубанська ,12а
9.	Бюро екологічних розслідувань	(032) 243 96 32 м.Львів, вул. О.Басараб, 9/1
10.	Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина»	(032) 225 76 82 а/с 316 Львів 79000
11.	Західний центр Українського відділення Всесвітньої лабораторії	(032) 245-94-21 вул.Матейка,4
12.	Львівський клуб орнітологів (відділення УТОП)	(032) 276-14-19 а/с 1182 м.Львів, Кубанська,12
13.	Асоціація музейного природознавства України	(032) 235 69 17

		м.Львів, вул. Театральна, 18
14.	Регіональний фонд "Знесіння"	(032) 297-53-56, т/факс 291 75 27 79024, м.Львів, вул. Новознесенська, 32
15.	Екогеофонд	(032) 2394 628 79000, м.Львів, вул. Дорошенка, 41
16.	Товариство "Зелений хрест"	т/ф (032) 244 56 07 м.Львів, вул.Чорновола, 4,к1
17.	ГЕО "ЕКО-ВІТ"	245 37 410 82443, Львівська обл., Стрийський р-н, смт. Дашава, вул. Степана Бандери, 17
18.	Екотера	(032) 52-83-61 79068, м.Львів, вул. Мазепи, 4/108
19.	Асоціація сприяння розвитку молодіжного туризму	0633419594 79025, м.Львів, вул. Озерна 20/6

15.12. Екологічна освіта та інформування

З метою підвищення екологічної свідомості населення, сприяння екологічному просвітництву та виховання громадян, висвітлення актуальних проблем у сфері охорони природного довкілля Львівщини департаментом екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації протягом 2014 р. організовано підготовку та реалізацію 6 телепрограм на каналі ЛОДТРК «ТРК Львів», 16 програм на Львівському обласному радіо.

Для широкого розповсюдження екологічної інформації постійно здійснюється інформування громадськості з актуальних питань в сфері навколишнього середовища на сторінках інтернет – видань та обласних. Так, станом на 01.01.2015 р. підготовлено 257 публікацій природоохоронного спрямування у друкованих та електронних ЗМІ, 124 прес-релізи про діяльність Департаменту.

Постійно оновлюються матеріали ВЕБ-сторінки Департаменту, в яких відображена об'єктивна аналітична інформація про екологічний стан області, що є необхідним для вирішення екологічних проблем регіону.

З метою ознайомлення мешканців Львівщини зі станом основних природних ресурсів Львівської області, впливом на них техногенних чинників, умовами соціально – економічного середовища, які мають вплив на здоров'я людей у 2014 р. Департаментом екології підготовлено «Екологічний паспорт Львівщини», «Регіональну доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області», яка є складовою Національної доповіді України, інформаційно - аналітичні довідки про стан довкілля в області, еколога – просвітницький бюлетень «Екологія Львівщини», диски «Львівщина – екологія під прицілом» та «Перлини природно – заповідного фонду Львівщини». Відповідна інформація про екологічні видання регулярно направляється у засоби масової інформації, розміщується на ВЕБ- сторінці Департаменту.

З метою ознайомлення мешканців Львівщини із сучасним станом рідкісних і зникаючих видів тварин Львівської області Департаментом екології підготовлено науково-інформаційний довідник «Рідкісні та зникаючі види тварин Львівської області». З метою збереження червонокнижних видів тварин Львівщини підготовлено і видано плакати про рідкісні види тварин Львівщини, занесених до Червоної книги України.

З метою інформування громадськості про екологічно безпечне поводження з електронними відходами Департаментом екології видано буклет «Електронні відходи».

Зазначену вище літературу природоохоронного спрямування розповсюджено серед навчальних закладів області, установ природно-заповідного фонду та інших організацій області.

Крім того, з метою забезпечення широкого доступу до екологічної інформації Департамент постійно оприлюднює на власному сайті екологічну інформацію (щоквартально) про об'єкти, що входить до «Переліку 100 об'єктів, які є найбільшими забруднювачами довкілля в Україні» у Львівській області.

15.13. Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля

15.13.1. Співробітництво з Європейським Союзом

Департамент тісно співпрацює з Підкарпатським Воєводським Інспекторатом охорони довкілля в Жешові у галузі охорони і недопущення забруднення природних ресурсів на прикордонних територіях. Здійснюється щоквартальний обмін інформацією про результати моніторингу прикордонних рік, зокрема, моніторинг транскордонних річок Шкло і Вишня. Дані моніторингових досліджень 2014 року свідчать, що на прикордонних водах не було надзвичайних забруднень.

На сьогодні є необхідність переукладення Угоди про співпрацю з Підкарпатським воєводством про міжрегіональне співробітництво, у зв'язку із реорганізацією Держуправління в Департамент.

Продовжується співпраця з колегами із Польщі в рамках реалізації заходів міжнародного біосферного резервату «Розточья».

Продовжується співпраця з австрійською громадською організацією «VIER PFOTEN International» у відповідності до Меморандуму про співпрацю між Львівською обласною державною адміністрацією та «VIER PFOTEN International» («Чотири Лапи Інтернешнл») щодо будівництва на території області притулку для утримання бурих ведмедів».

15.13.2. Двостороннє та багатостороннє співробітництво

Директором департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації 18 вересня 2014 р. проведено робочу зустріч про налагодження співпраці між Львівською областю та Технічним університетом м. Брно (Чеська республіка) щодо розроблення комплексної системи утилізації відходів з метою вироблення енергії та покращення екологічної ситуації в області.

28-29 жовтня 2014р. директор департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації взяв участь у засіданні спільної українсько-польської робочої групи на території Розточанського парку народового у м.Звежинець (Республіка Польща). У ході засідання обговорено робочі питання щодо підготовки матеріалів для транскордонного українсько-польського резервату, зокрема, картографічного матеріалу, інформації щодо співпраці прикордонних територій в питаннях туризму, рекреації, енергозбереження, розвитку інфраструктури, реалізації спільних проектів та програм.